JAARSTUKKEN 2022

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord 3

2. Financiële hoofdlijnen 7

3. Leeswijzer 14

4. Programma's 16

4.1 Veiligheid 17
4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat 24
4.3 Economie 29
4.4 Onderwijs 34
4.5 Sport, cultuur en recreatie 40
4.6 Sociaal domein 45
4.7 Volksgezondheid en milieu 59
4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 64
4.9 Bestuur en ondersteuning 73
4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen 77

5. Paragrafen 88

5.1 Lokale heffingen 89
5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 101
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen 108
5.4 Financiering 114
5.5 Bedrijfsvoering 120
5.6 Verbonden partijen 128
5.7 Grondbeleid 151
5.8 Wet Open Overheid 155

6. investeringen 156

6.1 Investeringen 157

7. Jaarrekening 164

7.1 Balans 165
7.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 167
7.3 Toelichtingen 168
7.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 168
7.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2022 174
7.3.3 Publicatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) 200
7.4 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa) 201
7.5 Bijlage overzicht incidentele baten en lasten 207
7.6 Bijlage gerealiseerde baten en lasten per taakveld 220
7.7 Bijlage Rapportage begrotingsrechtmatigheid 221

GEMEENTE WESTLAND

Jaarverslag 2022

1. VOORWOORD

Voorwoord bij Jaarrekening 2022

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Westland. De jaarstukken bestaan uit de aanbiedingsnota, het jaarverslag en de jaarrekening. Deze vormen het sluitstuk van de budgetcyclus voor het boekjaar 2022. Het college legt hiermee verantwoording af over het gevoerde beleid en het financiële beheer. De raad wordt met deze stukken in staat gesteld zijn controlerende taak uit te oefenen.

Leeswijzer
In hoofdstuk 3 treft u een leeswijzer voor deze jaarstukken aan. Hierin wordt de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) geschetst.

2022, een bijzonder jaar
Het jaar 2022 begon met een harde coronalockdown. Gelukkig werd in januari een groot aantal coronamaatregelen opgeheven. Op 24 februari begon de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Deze nog steeds voortdurende oorlog heeft grote gevolgen voor Europa, Nederland en ook voor de Westlandse samenleving. Een grote stroom Oekraïense vluchtelingen kwam in maart naar Nederland en vroeg om directe opvang. Ook in Westland werden Oekraïense vluchtelingen opgevangen, zowel op door de gemeente centraal geregelde locaties als bij particulieren. Na de eerste noodopvang werden er locaties gerealiseerd waar de Oekraïners langere tijd kunnen verblijven. Eind 2022 waren er vijf van dat soort semipermanente locaties, waar in totaal zo'n 360 Oekraïners werden opgevangen. Daarnaast verbleven 1.100 Oekraïners bij particulieren.

De oorlog in Oekraïne had grote effecten op het prijspeil in Nederland. De sterk gestegen energieprijzen leidden tot problemen bij ondernemers en inwoners. Naast de stijgende energierekening stegen de kosten voor levensonderhoud sterk door inflatie, die opliep naar meer dan 10 procent. Westlandse gezinnen raakten in financiële problemen. Het Rijk reageerde met compenserende maatregelen waar de gemeente voor de lagere inkomensgroepen nog een extra tegemoetkoming aan toevoegde.

Ook in bestuurlijk opzicht was 2022 een bijzonder jaar. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 14 maart trad op 24 mei een nieuw college aan, bestaande uit drie partijen: Westland Verstandig (WV), GemeenteBelang Westland (GBW) en de VVD. In september presenteerden wij ons Collegewerkprogramma (CWP): '*Samen werken aan een sterk Westland',* met als centrale thema's P*lezierig leven, Een passend thuis, Innovatief en duurzaam, Dienstbaar en betrokken* en *Zorgzaam en sociaal*. Het CWP vormt het uitgangspunt voor de begroting 2023-2026, die op 9 november unaniem door de gemeenteraad werd vastgesteld.

Resultaten en inspanningen
Er is in het eerste collegejaar al het nodige gerealiseerd en in de steigers gezet.

Plezierig leven
Het vergroenen van Westland had in 2022 prioriteit en met het aangekondigde Groenfonds blijft het ook na dit jaar prioriteit houden. In 2022 startten we met het inventariseren van de mogelijkheden voor het verder vergroenen van Westland en met het opstellen van een Actieplan Groen. Samen met de gemeenteraad werd het nieuwe gebiedsgericht plan (GGP) opgewerkt, waarin veel aandacht is voor groen, klimaatadaptie en water.

In het najaar startte een verdiepende verkenning Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). Voor Westland is de inzet gericht op een nieuw Openbaar Vervoer systeem ook wel de schaalsprong HOV genoemd. Snelle, hoogfrequente en betrouwbare HOV-verbindingen met Den Haag CS, station Delft en Rotterdam CS zijn essentieel voor een goed functionerende campus in het Floragebied en goede bereikbaarheid van de Greenport en de inwoners van Westland.

Rondom het afvaldossier vond al langere tijd een stevig politiek debat plaats, over afvalscheiding en de gele zakken die in alle kernen aan lantaarnpalen hingen. Afval was een belangrijk onderwerp bij

de gemeenteraadsverkiezingen. Het college pakte het dossier voortvarend op. Belangrijke uitkomst was dat vanaf 1 november de gele zaken uit het straatbeeld verdwenen en afvalscheiding plaats ging vinden volgens het principe van na-scheiding.

Om mee te doen in de samenleving is onderwijs essentieel. De huisvesting van scholen is een belangrijke basis om goed te kunnen onderwijzen en goed te kunnen leren. In september stelde de raad de Actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2023 – 2028 vast. Dat gebeurde na intensief en goed overleg met alle onderwijspartners.

Veiligheid was ook in 2022 een belangrijk speerpunt. De aanpak van ondermijning was hierin een cruciaal thema. Om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan werd extra ingezet op het versterken van onze informatiepositie en het vergroten van de bewustwording bij inwoners en ondernemers. Ook werd gestart met integrale controles door het Westlands Controle Team om malafide bedrijvigheid in beeld te krijgen en werden veelvuldig bestuurlijke maatregelen genomen tegen personen die zich schuldig maakten aan ondermijning. Vanuit het programma Weerbare Sierteeltsector werd intensief samengewerkt met private partijen en andere overheden om ondermijnende criminaliteit in de sierteeltsector terug te dringen.
Na een uitgebreid participatietraject met inwoners en veiligheidspartners kwam in 2022 tevens het Westlands Veiligheidsbeleid 2023-2026 tot stand.

Een passend thuis
Huisvesting was ook in 2022 een belangrijk dossier voor Westland. Er bleef onverminderd dringende behoefte aan nieuwe woningen voor Westlandse starters en spoedzoekers. Maar ook de nieuwe instroom en doorstroming van statushouders vroegen om uitbreiding van het woningaanbod, voor zowel tijdelijke als permanente bewoning. Het college sloot in november een akkoord met de provincie Zuid-Holland en het Rijk waarbij Westland medewerking kreeg om versneld 1.500 flexwoningen en permanente woningen te bouwen. Westland zorgde daarnaast, als onderdeel van de ‘Westlandse Flexroute’, voor het versneld opvangen van de aan Westland toegewezen statushouders. Het Carlton Fletcher Hotel speelde in deze afspraken een cruciale rol. In het hotel huisvesten we vanaf november statushouders, Oekraïners en ook Westlandse spoedzoekers. Het college voerde veel gesprekken met partners en stakeholders om snel te gaan bouwen voor Westlandse starters, jongeren en spoedzoekers. Voor de realisatie van de 2e Berkenflat is overleg gevoerd met de stichting Oudeland en WOS over een verhuizing naar het gebouw De Veiling in Poeldijk.

De Initiatieven Tafel Westland gaf in samenwerking met ketenpartners vorm aan de voorbereiding van het ketenproces rondom de invoering van de Omgevingswet, die inmiddels is uitgesteld naar 1 januari 2024. Hiermee werd invulling gegeven aan de constante verbetering van de dienstverlening. Vanaf 1 januari 2024 treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, de Wkb, stapsgewijs inwerking. In aanloop naar deze datum werden in 2022 enkele pilots Wkb in Westland gestart.

Innovatief en duurzaam
Samen met de glastuinbouwsector en (energie)partners startten we naar aanleiding van de stijgende energieprijzen een gezamenlijke lobby om specifieke maatregelen voor deze ondernemers te realiseren en daarnaast een versnelde energietransitie in de sector te ondersteunen. Het college schaarde zich actief achter de glastuinbouwsector en spande zich, zowel voor als achter de schermen, richting het Rijk en de provincie Zuid-Holland in voor een toekomstbestendige glastuinbouw.

In 2022 kwamen de ontwikkelingen rondom het Floragebied in een nieuwe fase. Het Masterplan voor het Floragebied werd stapsgewijs ontwikkeld. Dat gebeurde in nauw overleg met de grondeigenaren en andere belangrijke samenwerkingspartners.

Dienstbaar en betrokken
Verbetering van de dienstverlening door de gemeente aan de inwoners en ondernemers is een belangrijk speerpunt in het collegewerkprogramma. In het najaar van 2022 werd gewerkt aan

vernieuwing van de website zodat er online één plek is waar duidelijker en sneller actuele informatie beschikbaar is. De nieuwe website is op 1 februari 2023 gelanceerd.

Het college wil het samenspel tussen ambtelijke organisatie, college en gemeenteraad verbeteren. Daarvoor werd in 2022 een programma ambtelijk-bestuurlijke samenwerking gestart. De ambtelijke organisatie, het college en gemeenteraad hebben ieder hun eigen traject, maar er wordt ook voorzien in het verbeteren van de onderlinge verhoudingen.

2022 was ook het jaar van de omgekeerde vlaggen in het straatbeeld van Westland, waarmee de daling van het vertrouwen in de overheid door sommige inwoners tot uitdrukking werd gebracht. Het college vindt het belangrijk dat Westlanders met elkaar in gesprek blijven, zodat er over en weer begrip kan ontstaan voor elkaars standpunten. In oktober 2022 werd daarom een dialoogavond georganiseerd waar inwoners, collegeleden, raadsleden en ambtenaren met elkaar in gesprek gingen over de veranderende samenleving.

Zorgzaam en sociaal
Bijzondere aandacht is nodig voor inwoners die in het sociaal domein moeten kunnen rekenen op de zorgtaken van de gemeente. Daarbij is menselijke maat het uitganspunt en wint doelmatigheid het van rechtmatigheid. De gemeente wil zelfredzaamheid stimuleren, maar voor diegenen die ondersteuning nodig hebben moet hulp dichtbij en laagdrempelig zijn. Goede zorg begint bij een heldere aanbod en toegankelijkheid. Via de aanpak *Eén Toegang* werkte de gemeente in 2022 aan een centrale toegang in het sociaal domein, waarbij (zorg)vragen integraal worden opgepakt bij de gemeente in samenwerking met ketenpartners.

Sporten hoort bij een gezonde samenleving, voor jong en oud. Vernieuwing van de Westlandse sportparken ging daarom ook in 2022 onverminderd door.

Door de hoge energieprijzen en inflatie dreigden veel gezinnen in de problemen te raken. De raad diende initiatiefvoorstellen in om een financiële impuls te geven voor isolatiemaatregelen en verduurzaming van de Westlandse woningen. Deze subsidieverordeningen konden vlak voor de start van de winter, in de laatste raad van het jaar, worden vastgesteld.

Na een jarenlange discussie over de verkoop van De Eendenburcht pakte het college dit dossier op om snel duidelijkheid te kunnen geven aan het ICCW. Aan het einde van het jaar werd de verkoopprocedure in gang gezet. Dit leidde in januari 2023 tot verkoop van het pand aan ICCW.

‘Snel voor mekaar’-punten
Het college is gericht op actie en formuleerde in het CWP een behoorlijke lijst ‘snel voor mekaar’-punten. De eerste resultaten waren al in 2022 zichtbaar:

- De gele zakken verdwenen uit het straatbeeld en een nieuw systeem van afval inzamelen en scheiden is ingevoerd;
- De voorbereiding terugplaatsing van het beeld van Gravin Machteld op het Marktplein in ’s-Gravenzande werd gestart en het beeld is begin 2023 teruggeplaatst;
- De camperplekken op het parkeerterrein bij strandopgang Molenslag in Monster zijn ingericht;
- Het fietspad langs de Lee in De Lier is aangelegd;
- Er kwamen fietsnietjes op het Van Tijnplein in Naaldwijk.

Het college wil het vertrouwen van de samenleving in de gemeente vergroten. Daarvoor is het belangrijk om te doen wat je belooft. Het college is met een kickstart begonnen aan de uitvoering van het collegewerkprogramma. Niet alleen zijn processen in gang gezet; er zijn daadwerkelijk resultaten geboekt. Al die resultaten worden bij de inhoudelijke programma's nader toegelicht.

Het college van burgemeester en wethouders

2. FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Het financiële resultaat en ontwikkeling van reserves over 2022

Het financieel resultaat van het jaar 2022 is op een totaal te besteden budget van €394 mln. een overschot van €15,405 mln. De prognose bij de slotwijziging was €10,449 mln. Na overheveling van budgetten en toevoeging aan reserves resteert een resultaat na bestemming van €8,9 mln.

In het bestuurlijke voorwoord zijn ontwikkelingen aangehaald die grote impact hebben gehad op de Westlandse samenleving maar ook op de financiële huishouding van de gemeente. In de loop van 2022 werden de maatregelen ter bestrijding van de coronacrisis afgeschaft. De gevolgen van de pandemie zijn opgevolgd door een periode van hoge inflatie die vooral wordt veroorzaakt door een stijging van de kosten voor energie. De stijgende inflatie heeft ook gevolgen voor de rente. Nadat afgelopen jaren de rente zeer laag en soms zelfs negatief was, zijn de rentetarieven in 2022 relatief fors gestegen. Dit heeft gevolgen voor het aantrekken van leningen door de gemeente.

Op 24 februari 2022 is Oekraïne aangevallen door Rusland. Deze nog voortdurende oorlog heeft ook grote gevolgen voor de Westlandse samenleving. Een grote stroom Oekraïense vluchtelingen kwam vanaf maart naar Nederland. Ook in Westland zijn Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Het Rijk vergoedde de kosten van opvang van de vluchtelingen.

Naast de gevolgen van de toestroom van de vluchtelingen had de oorlog ook andere gevolgen voor de gemeente. Door de oorlog stegen de kosten van energie nog verder. Huishoudens en ondernemers in het Westland kwamen daardoor in de problemen. Het Rijk kwam met compenserende maatregelen. De gemeente voegde daar een extra tegemoetkoming voor de lagere inkomensgroepen aan toe.

Naast deze grote ontwikkelingen worden aan het handelen van de overheid, net als in voorgaande jaren, steeds meer en nieuwe eisen gesteld als het gaat om veiligheid, economische en maatschappelijke zekerheden. Met name in het sociaal domein is dat een ontwikkeling die al langere tijd extra inspanningen van de gemeenten vraagt, waardoor ook tekorten optreden. Nu ook in sectoren als veiligheid en economie extra overheidsbemoeienis wordt gevraagd ligt er een volgende extra opgave voor de gemeente.
Rijksmaatregelen hebben voorzien in directe extra middelen voor verschillende ondersteunende maatregelen. Maar ook indirecte effecten voor de economische sector, bijvoorbeeld op de grondstoffen- en energiemarkt zijn steeds meer merkbaar. Ook waar wij als overheid opereren als opdrachtgever, zoals bij aanbestedingen. De bouwsector heeft te maken met vertragingen die wij onder meer in de uitvoering van projecten zien.

Minder duidelijk zichtbaar maar wel van invloed op de financiële huishouding is het noodgedwongen verleggen van beleidsprioriteiten door het maken van keuzes voor de inzet van mensen en middelen. Prioriteitstelling door de krapte op de arbeidsmarkt hebben geleid tot minder uitvoeringscapaciteit en achterblijven van uitgaven in programma's. Om de continuïteit te waarborgen werd en wordt – daar waar mogelijk - gebruik gemaakt van externe expertise. Overigens is krapte op de arbeidsmarkt een landelijk gegeven waar we ook in de toekomst rekening mee zullen moeten houden.

In het afgelopen jaar zijn er verkiezingen geweest en is een nieuwe gemeenteraad en een nieuw college aangetreden. Het nieuw college heeft een College Werkprogramma opgesteld waarbij enkele “snel voor mekaar”-punten zijn geformuleerd. In het voorwoord zijn de eerste resultaten van deze punten al benoemd.

In de meeste programma's heeft zich een onderuitputting voorgedaan. In programma 2 en programma 5 zijn overschrijdingen opgetreden. De afwijkingen per programma worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt in meer detail ingegaan op de afwijkingen per programma.

Resultaat begrotingsjaar 2022 Programma		Bedrag x € 1.000
1- Veiligheid	Totaal voor bestemming programma	85
	Onttrekking - Storting reserve	-16
	Totaal na bestemming	69
2- Verkeer, Vervoer en Waterstaat	Totaal voor bestemming programma	54
	Onttrekking - Storting reserve	-788
	Totaal na bestemming	-734
3- Economie	Totaal voor bestemming programma	173
	Onttrekking - Storting reserve	-111
	Totaal na bestemming	62
4- Onderwijs	Totaal voor bestemming programma	666
	Onttrekking - Storting reserve	-247
	Totaal na bestemming	419
5- Sport, Cultuur en Recreatie	Totaal voor bestemming programma	188
	Onttrekking - Storting reserve	-496
	Totaal na bestemming	-308
6- Sociaal Domein	Totaal voor bestemming programma	1.883
	Onttrekking - Storting reserve	-555
	Totaal na bestemming	1.328
7- Volksgezondheid en Milieu	Totaal voor bestemming programma	1.553
	Onttrekking - Storting reserve	-375
	Totaal na bestemming	1.178
8- Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	Totaal voor bestemming programma	1.950
	Onttrekking - Storting reserve	-351
	Totaal na bestemming	1.598
9- Bestuur en Ondersteuning	Totaal voor bestemming programma	1.446
	Onttrekking - Storting reserve	-311
	Totaal na bestemming	1.135
10- Concernfinanciën en Algemene Dekkingsmiddelen	Totaal voor bestemming programma	163
	Onttrekking - Storting reserve	45
	Totaal na bestemming	209
Totaal voor bestemming programma		8.161
Onttrekking - Storting reserve		-3.205
Totaal na bestemming		4.956
Resultaat begroting na wijzigingen		10.449
Totaal resultaat		15.405

Hieronder volgen op hoofdlijnen per programma de belangrijkste verklaringen. In de programma's zelf kunt u de volledige verklaring van de verschillen lezen.

Programma 1 Veiligheid (€ 0,069 mln. V)

Op programma 1 is een voordeel van €0,069 mln. ontstaan. Het voordeel ten opzichte van de begroting wordt vooral veroorzaakt door afwijkingen kleiner dan € 50.000 (voordeel) en de correctie van de aframing in de Prorap van de bijdrage aan de Veiligheidsregio Haaglanden (nadeel).

Programma 2 Verkeer en Vervoer (€ 0,734 mln. N)
Er zijn minder projecten voorbereid, waardoor er minder onttrokken is aan de reserve verkeersprojecten. Door meerdere vorstperiodes is er meer uitgegeven aan de gladheidsbestrijding. De kosten voor het reinigen van de kolken zijn door de areaaluitbreiding hoger dan begroot. Bij Civiele kunstwerken, damwanden zijn bij de slotwijziging budgetten ruimer afgeraamd dan verwacht, waardoor een nadeel is ontstaan. Voor regionale verkeersprojecten zijn minder uren van een ander cluster doorbelast waardoor hier een voordeel is ontstaan. De verrekening “duikers”(voorziening) laat ook een voordeel zien vanwege een storting in de voorziening.

Programma 3 Economie (€ 0,062 mln. V)
Op de Westland III Agenda zijn in 2022 minder kosten gemaakt dan verwacht. Dit komt door de onvoorspelbaarheid van het aantal ingediende voorstellen op de open regeling en de lange doorlooptijden voor de uiteindelijke goedkeuring. Bij de economische activiteiten zijn de geplande activiteiten voor het grootste deel uitgevoerd. Hier was ook deels sprake van een inhaalslag.

Programma 4, Onderwijs (€ 0,419 mln. V)
De afronding van (bouw) werkzaamheden van de Savornin Lohmanstraat in Naaldwijk vindt plaats in 2023 Dit geldt ook voor de financiële afronding voor het onderwijsleerpakket. Het groot onderhoud aan de Godfried Bomansschool is eenmalig in de exploitatie opgenomen omdat de voorziening ontoereikend was. De post Leerlingenvervoer laat een toename zien van complexe casuïstiek en van kinderen die verder moeten reizen naar school.
Het voordeel bij peuterspeelzalen betreft de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Deze SPUK zal grotendeels worden aangewend voor de uitgaven van peuterspeelzalen.

Programma 5, Sport, Cultuur en Recreatie (€ 0,308 mln. N)
De investeringssubsidies sport laat een voordeel zien van €0,115 mln. Voorgesteld wordt om dit bedrag over te hevelen naar 2023. Bij sportaccommodaties is een nadeel ontstaan onder andere op de zwembaden en overige sportaccommodaties. De aangevraagde subsidies vielen lager uit dan verwacht. Bij openbaar groen en (openlucht) recreatie zijn voordelen ontstaan bij het dagelijks onderhoud (maaien en sloten) en overige diensten.

Programma 6, Sociaal domein (€1,328 mln. V)
Door het Rijk is een specifieke uitkering voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne beschikbaar gesteld van €14,5 mln. Hier tegen over staan €10,9 mln. aan gemaakte kosten. Het restant van €3,6 mln. (V) telt mee in het resultaat. Voorgesteld wordt om voor dit bedrag een bestemmingsreserve te vormen. Het voordeel wordt verder veroorzaakt door positieve resultaten bij de wijkteams Voorbeelden zijn: Bij het SKT is er een voordeel door compensatie van kosten die gemaakt zijn in 2021 voor incidentele middelen voor “deskundigheidsbevordering aanpak van huiselijk geweld”. Ook zijn er voordelen te melden op het transformatiebudget, het project doelmatigheid en bij arbeidsparticipatie (bijvoorbeeld het vrijvallen subsidie voor beschutwerk, aanpak jeugdwerkloosheid en een voordeel op de post inburgering). Bij de WMO is sprake van onder andere lagere uitvoeringskosten en een gunstig resultaat bij de WMO-dienstverlening.

Naast de voordelen zijn er ook nadelen op de budgetten voor Inkomensregelingen en jeugdzorg. Het resultaat bij inkomensregelingen wordt vooral veroorzaakt de Energietoeslag. De regeling bereikte meer inwoners dan gedacht en het Rijk heeft de regeling van 2023 naar voren gehaald waardoor een deel van de lasten in 2022 terecht is gekomen. De compensatie daarvoor is inmiddels ontvangen en is verantwoord onder algemene dekkingsmiddelen.
De prognose voor het totaalbudget van Jeugdzorg is in Natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) was te laag. De redenen hiervoor zijn een wijziging van het woonplaatsbeginsel en dat nog veel declaraties over 2022 pas in 2023 worden ingediend.

Programma 7, Volksgezondheid en Milieu (€ 1,178 mln. V)
Op riolering is op onderdelen een voor- of nadeel te melden. Als totaal is het saldo nihil. Op afval is een voordelig saldo te melden. Dit betreft hogere opbrengsten dan geraamd. Het inzamelen van het

oud papier heeft een voordeel opgeleverd door een hogere prijs per kilo papier en doordat er minder kosten gemaakt zijn voor het inzamelen. Daarnaast heeft de wijze van inzamelen van huisvuil geleid tot hogere kosten in verband met de omzetting van werkzaamheden.
Milieubeheer sluit het jaar af met een voordeel. Op diverse projecten, zoals klimaatadaptatie en energietransitie is minder uitgegeven dan begroot. In 2022 is een correctie op de 1-ste tranche ontwikkelvergoeding uit 2020 gecorrigeerd. Ook is er nog een restant budget voor “ISV-3 Geluid als opbrengst verantwoord.

Programma 8, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedeling vernieuwing (€ 1,598 mln. V)
Op de post ruimtelijke ordening is een voordeel behaald. Dit wordt onder andere veroorzaakt door dat voor structuurplannen/- visies en Ruimte voor glastuinbouw minder externe ondersteuning is afgenomen. Bij facilitaire ontwikkelingen is een nadelig resultaat ontstaan. Projecten die veel inzet hebben gevergd betreffen o.a. Liermolen en Molensloot de Lier, Wateringen Noord en de Driesprong. Voor deze projecten zijn verliezen genomen ten laste van de reserve faciliterende ontwikkelingen. De verkenning ontwikkeling GHC is door diverse oorzaken doorgeschoven naar 2023. Dit geldt ook voor de bestemmingsplannen en stedenbouwkundige verkenningen.
Op grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen) wordt een voordeel behaald van €1,664 mln. In het MPG 2023 worden de grondexploitaties Centrumplan Honselersdijk en Veilinglocatie (Brandweer) afgesloten in deze jaarrekening. Daarnaast zijn de voorzieningen voor de overige grondexploitaties bijgesteld. Diverse bijdragen voor bovenwijkse ontwikkelingen waren niet geraamd. Ook was een bedrag opgenomen voor de verplaatsing van het beeld van Gravin Machteld.
Het realiseren van flexwoningen duurt langer dan verwacht. Er is voorgang maar niet alle beschikbare middelen zijn besteed. Dit geldt ook voor de bijdrage aan de ontwikkeling van sociale en betaalbare woningbouw, de bijdrage van middelduur naar betaalbare woningbouw, innovatieve woonvormen en de subsidieregeling VROM.

Programma 9, Bestuur en ondersteuning (€ 1,135 mln. V)
Het voordelig resultaat op dit programma is ontstaan door enkele mee- en tegenvallers.
Door een stijging van de rekenrente heeft er een vrijval plaatsgevonden van de voorziening wethouderspensioenen en heeft er geen dotatie plaatsgevonden aan de voorziening wachtgelden wethouders.
Bij de Prorap 2022 is een toename van het aantal te verstrekken reisdocumenten geconstateerd. Deze toename is lager dan verwacht. Daartegenover staat een hogere toename van de afgifte van rijbewijzen.
Door de specifieke uitkering voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne kon een deel van het P-budget van dienstverlening worden gedekt.
Eind december 2022 is abusievelijk een stuk weg meegeleverd aan ONW bij de levering van gronden uit de grondbank. Bij de slotwijziging is dit als meevaller gemeld. Deze meevaller komt nu grotendeels te vervallen.

Programma 10, Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen (€ 0,209 mln. V)
Ultimo 2022 bleef de bezetting 64 Fte achter op de formatie. Een krappe arbeidsmarkt en de in 2022 beëindigde maatregelen van de coronapandemie bemoeilijkten het werving- en selectieproces. Een deel van de openstaande vacatures is ingevuld door inhuurkrachten. Niet geraamde inkomsten uit garantiebanen hebben geleid tot een voordeel. De lagere personeelsbezetting heeft ook invloed op de materiële lasten die gerelateerd zijn aan personeel zoals het opleidingsbudget en de kosten voor personeelsbijeenkomsten en ontwikkelingstrajecten. De afwikkeling van openstaande posten uit voorgaande jaren op de post huisvesting hebben geleid tot een nadeel.
Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren sparen, het zogenaamde 'verlofsparen'. Deze vakantie-uren verjaren niet en kunnen bijvoorbeeld ingezet worden om eerder met pensioen te gaan. Hiervoor dient op grond van wet- en regelgeving (Besluit Begroten en Verantwoorden) een voorziening voor gevormd te worden.
De algemene uitkering is hoger uitgevallen dan verwacht bij de Prorap 2022. Een groot deel hiervan komt door de taakmutaties die opgenomen zijn in de Decembercirculaire 2022 en door vaststelling van definitieve gegevens binnen de diverse verdeelmaatstaven.

Op de overige baten en lasten is een nadeel ontstaan. De oorzaak hiervan is een nieuwe opbouw en inschatting van het risico op oninbaarheid van openstaande posten op de voorziening dubieuze debiteuren. Anderzijds is een voordeel te melden door niet gebruikte ruimte op enkele stelposten.

Saldo na resultaatbestemming

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn bij de slotwijziging de meeste voorstellen tot overheveling van budgetten gedaan. De overhevelingsvoorstellen bij de jaarrekening zijn enkele taakmutaties uit de decembercirulaire 2022 en enkele uitzonderingen of aanvullingen op de eerdere overhevelingen.

Opbouw jaarrekeningresultaat 2022 (in €)			€	V/N
Prognose resultaat bij slotwijziging 2022			10.448.982,00	V
Bijstelling resultaat voor de jaarrekening			4.955.882,00	V
Resultaat jaarrekening 2022 voor overhevelingen			15.404.864,00	V
Aanvullende overhevelingen 2022-2023	1.150.589,00			
Overheveling decembercirculaire 2022	588.854,00			
			1.739.443,00	N
Resultaat voor bestemming jaarrekening 2022			13.665.421,00	
Nieuw te vormen reserve				
Reserve opvang vluchtelingen en statushouders	3.593.434,00			
Mutaties bestaande reserves				
Toevoeging aan de Reserve afval	921.213,00			
Toevoeging aan reserve soliditeit (Covid-19)	258.000,00			
Totaal resultaatbestemming			4.772.647,00	N
Resultaat na resultaatbestemming			8.892.774,00	V

Voorstellen resultaatbestemming (met invloed op exploitatiesaldo)

De voorstellen voor resultaatbestemming worden via het dictum bij het raadsvoorstel expliciet ter goedkeuring aan de raad voorgelegd.

Ontwikkeling schuldpositie

De schuldpositie van de gemeente (langlopende geldleningen) bedraagt ultimo 2022 €314,0 mln. De stand van de leningen komt daarmee ca. €38,0 mln. lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door dat de werkelijke uitstaande hoofdsom van de langlopende leningen bij aanvang van het jaar lager was dan in de begroting opgenomen.

Ontwikkeling reserves 2022

De reserves zijn onder te verdelen in een Algemene reserve die een algemene bufferfunctie vervult en de bestemmingsreserves die bestemd zijn voor een bepaald doel.

De ontwikkeling van de reservepositie ziet er als volgt uit:

		Bedragen (x € 1 mln.)
Omschrijving	**1 januari 2022**	***31 december 2022***
Algemene reserve	34,2	42,7
Saldo jaarrekening	23,7	15,4
Bestemmingsreserves	207,0	214,0
Totaal reserves	**264,9**	**272,1**

De reservepositie van de gemeente is ten opzichte van 2021 gestegen met €7,2 mln. Dit is het resultaat van verschillende stortingen in en onttrekkingen aan de reserves en het batig saldo over 2022. De bestemmingsreserves zijn ingezet voor de (conform raadsbesluiten) beoogde doelen. De

reservepositie van de gemeente bedraagt eind 2022 €272,1 mln. (incl. het jaarrekeningresultaat over 2021).
Voor een uitgebreide toelichting op de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves wordt verwezen naar de toelichting op de balans 'Eigen vermogen'. Zoals gebruikelijk zijn de voorzieningen in dit overzicht niet meegenomen.

Structureel/incidenteel
Het voordelig jaarrekeningresultaat bedraagt €15,4 mln. Dit heeft een incidenteel karakter.
De opbouw van het rekeningresultaat 2022 is samenvattend als volgt:

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022
Baten	306,1	330,1	354,2	372,6
Lasten	-/- 299,5	-/- 337,1	355,2	365,3
Exploitatieresultaat	**- 6,6**	**- 7**	**- 1,0**	**7,3**
Onttrekkingen aan reserves	35,5	8,5	28,2	36,1
Toevoegingen aan reserves	-/- 18,4	-/- 15,5	-/- 39,6	28,0
Saldo reservemutaties	**17,1**	**7**	**11,4**	**8,1**
Resultaat na reservemutaties	**23,7**	**0**	**10,4**	**15,4**

GEMEENTE WESTLAND

Jaarverslag 2022

3. LEESWIJZER

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat de opbouw van de jaarstukken van gemeenten gelijk is aan die van de programmabegroting voor dat jaar. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag (de programmaverantwoording, paragrafen en investeringen) en de jaarrekening (de financiële verantwoording waarop de controleverklaring betrekking heeft).

Jaarverslag
De programmaverantwoording is opgenomen in hoofdstuk 4 van deze jaarstukken. Het bevat de beleidsmatige verantwoording over 2022. Bij alle onderwerpen en speerpunten die in de Programmabegroting 2022 zijn benoemd, wordt ingegaan op de vraag of we bereikt hebben wat we ons ten doel hebben gesteld en wat we daarvoor hebben gedaan.

De programma's worden afgesloten met het antwoord op de vraag 'wat heeft het gekost?' In hoofdstuk 5 zijn de paragrafen opgenomen. Het BBV provincies en gemeenten schrijft voor dat er verplichte paragrafen worden opgenomen in het jaarverslag (te weten financiering, lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering, onderhoud van de kapitaalgoederen, grondbeleid en vastgoed, verbonden partijen en Wet Open Overheid). Zij geven, als een dwarsdoorsnede van de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringaspecten van de gemeente. In hoofdstuk 6 vindt verantwoording plaats over de investeringen waarin enerzijds wordt teruggekeken op 2022 maar waarin anderzijds ook de meerjarige effecten van de bijstelling van de investeringen, zoals die voorheen in de investeringsrapportage waren verwerkt, worden gepresenteerd.

De Jaarrekening in hoofdstuk 7 is de financiële vertaling van het gevoerde beleid, die bestaat uit de programmarekening en de balans met toelichting. De programmarekening bevat een overzicht van de exploitatieresultaten per beleidsveld. Gemeenten zijn verplicht om in de jaarstukken ook de verantwoordingsinformatie van specifieke uitkeringen op te nemen. Deze zogenaamde SiSa -bijlage (Single Information Single Audit) is opgenomen in hoofdstuk 3.4 Single information, single audit (SiSa). Daarnaast zijn gemeenten verplicht een bijlage met taakvelden op te nemen in de jaarrekening. Deze bijlage is opgenomen in hoofdstuk 8 Bijlage taakvelden.

4. PROGRAMMA'S

4.1 Veiligheid

Inleiding

Gemeente Westland wil een veilige gemeente zijn en blijven, waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Om dit te bereiken hebben wij ons vastgehouden aan de ingezette koers zoals beschreven in ons Westlands veiligheidsbeleid 2019-2022. Een veilige gemeente creëren we alleen mét alle Westlanders. Zij kunnen bijdragen aan (meer) veiligheid voor zichzelf en de omgeving. Een aantal veiligheidsthema's zijn in het veiligheidsbeleidsplan 2019-2022 geprioriteerd. Dit laatste jaar van het huidige plan blijven we onverminderd inzetten op deze geprioriteerde onderwerpen, zoals hier onder benoemd. In 2022 zal een nieuw veiligheidsbeleidsplan met bijbehorende prioriteiten worden vastgesteld.

Ondermijning was voorafgaand aan het WVB 2019-2022 nog nauwelijks een thema en bestuurlijke maatregelen als BIBOB of Damoclesbeleid werden vrijwel niet ingezet. Dit typeert misschien wel een van de meest grote veranderingen van de afgelopen jaren. Ten aanzien van ondermijning hanteert Westland een zero-tolerance aanpak en wordt het mogelijke instrumentarium maximaal ingezet. Met als doel om ondermijnende criminaliteit zo veel als mogelijk te voorkomen, tegen te gaan en misstanden aan te pakken. In het veiligheidsbeleid 2019-2022 is vooral ingezet op communicatie naar en bewustwording van burgers en ondernemers over ondermijning. Zo is er voorlichting gegeven en is de samenwerking met brancheverenigingen opgezocht. Ook werden er (preventieve) integrale bedrijfscontroles uitgevoerd gericht op het tegengaan van ondermijning. Als laatste is er veel aandacht besteed aan het programma Weerbare Sierteeltsector. Dit programma zet in op de publiek-private samenwerking met betrekking tot ondermijning in de sierteeltsector.

Het actief inzetten c.q. benutten van de verschillende leefbaarheidskringen om overlast tegen te gaan is eveneens een mooie mijlpaal van de afgelopen beleidsperiode. In diverse wijken en dorpen komen partners uit de domeinen sociaal, zorg en veiligheid vroegtijdig bij elkaar om (onder regie van de gemeente) signalen te bespreken en waar nodig op te pakken. De leefbaarheidskringen hebben vooral betrekking op woonoverlast, geluidsoverlast en burenruzies. Maar ook op overlast in de openbare ruimte, zoals jeugdoverlast en dakloze arbeidsmigranten. Vaste partners zijn onder andere het SKT, de sociaal makelaars, wijkagenten, wijkhandhavers, woningbouwcorporaties en jongerenwerk.

Bij serieuzere (individuele) problematiek hebben we een intensievere aanpak gevolgd. Hier waren de leefbaarheidskringen, de veiligheidskamer en het veiligheidshuis belangrijke schakels in. Op belangrijke aspecten van de intensieve aanpak, zoals tijdigheid van opschaling en effectieve verbinding van zorg en veiligheid, hebben we extra ingezet en blijven we inzetten.
In de afgelopen beleidsperiode is overigens gebleken dat de verbinding tussen het zorg- en het veiligheidsterrein aanwezig, maar nog niet optimaal is. Hoewel de meeste samenwerkingspartners elkaar goed en op tijd weten te vinden, vormt de volledige en integrale afstemming soms een uitdaging. Wegens capaciteitstekort en andere keuzes in de prioritering is vanuit de gemeente ook de samenwerking met de scholen (het onderwijs) nog niet verder geïntensiveerd. We hoeven echter niet ontevreden te zijn. Zo is de gemeente betrokken geweest bij een recent schoolproject, te weten: Project Hackshield. Project Hackshield is een cybersecurity game voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar. Op een speelse manier leren kinderen zich te wapenen tegen digitale ervaringen. De gemeente speelt in dit project een belangrijke rol aangezien de burgemeester de kinderen per videobericht zelf oproept om het spel te spelen.
Tenslotte mag de rol van buurtpreventie niet onbenoemd blijven. De inzet van buurtpreventie in Westland is groot. Westland telt inmiddels 10 buurtpreventieverenigingen met in totaal zo'n 400 preventen. Buurtpreventie is een vaste partner bij de leefbaarheidskringen en krijgt de wekelijkse politieregistraties zodat zij kunnen patrouilleren op hot spots. Zij zijn onze extra ogen in de wijk.

Wat wilden we bereiken?

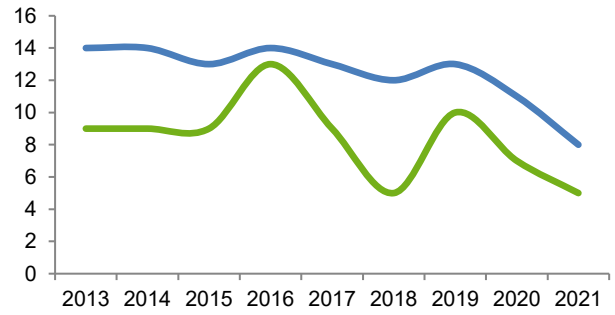
- Op peil houden van het positieve veiligheidsbeeld van onze gemeente;
- Een grotere rol van inwoners en ondernemers op het gebied van veiligheid;
- Het verder versterken van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en minder speelruimte voor ondermijnende criminaliteit;
- Een aanvaardbaar niveau van veiligheid rond personen en gezinnen;
- Afname van woninginbraken en andere high impact -delicten;
- Minder overlast en problemen rondom leefbaarheid;
- Een goed en veilig uitgaansklimaat;
- Veiligheid op en rond het strand;
- Vermindering ongewenst gedrag van problematische jeugd en jeugdgroepen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Verwijzingen Halt	5	Stichting Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

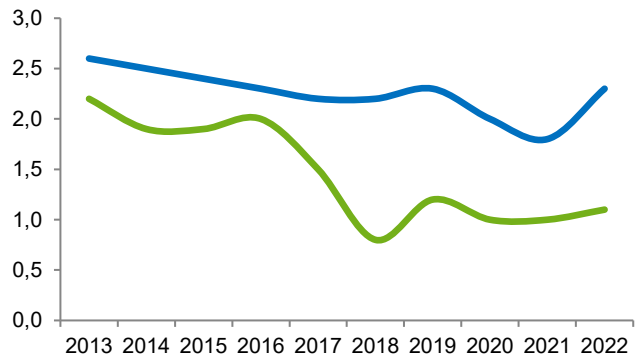

Jaar	Westland	Nederland
2013	9	14
2014	9	14
2015	9	13
2016	13	14
2017	9	13
2018	5	12
2019	10	13
2020	7	11
2021	5	8

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Winkeldiefstallen	1,1	CBS Diefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

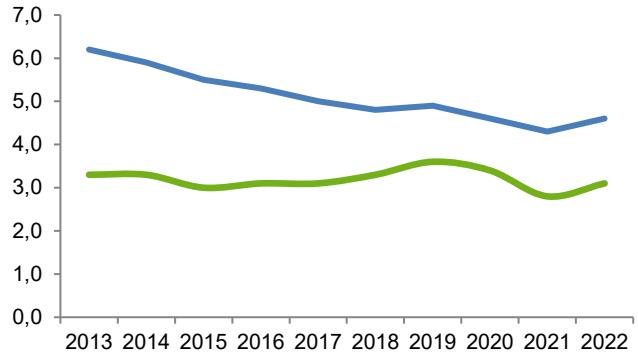

Jaar	Westland	Nederland
2013	2,2	2,6
2014	1,9	2,5
2015	1,9	2,4
2016	2,0	2,3
2017	1,5	2,2
2018	0,8	2,2
2019	1,2	2,3
2020	1,0	2,0
2021	1,0	1,8
2022	1,1	2,3

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Geweldsmisdrijven	3,1	CBS Criminaliteit

Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord, doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc).

Westland (groen) – Nederland (blauw)

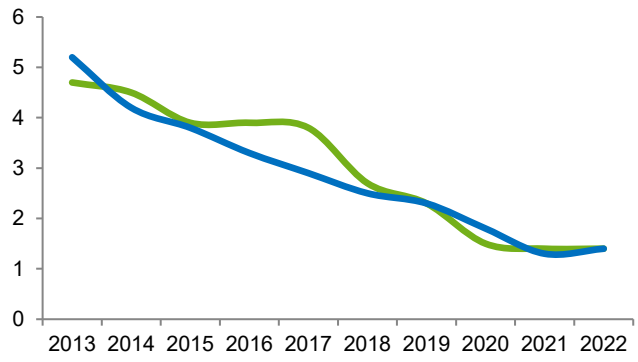

Jaar	Westland	Nederland
2013	3,3	6,2
2014	3,3	5,9
2015	3,0	5,5
2016	3,1	5,3
2017	3,1	5,0
2018	3,3	4,8
2019	3,6	4,9
2020	3,4	4,6
2021	2,8	4,3
2022	3,1	4,6

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Diefstallen uit woning	1,4	CBS Diefstallen

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

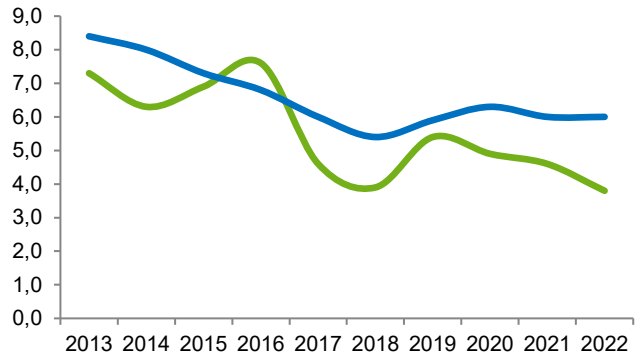

Jaar	Westland	Nederland
2013	4,7	5,2
2014	4,5	4,2
2015	3,9	3,8
2016	3,9	3,3
2017	3,8	2,9
2018	2,7	2,5
2019	2,3	2,3
2020	1,5	1,8
2021	1,4	1,3
2022	1,4	1,4

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (in de openbare ruimte)	3,8	CBS Criminaliteit

Het aantal per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, his-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2013	7,3	8,4
2014	6,3	8,0
2015	6,9	7,3
2016	7,6	6,8
2017	4,6	6,0
2018	3,9	5,4
2019	5,4	5,9
2020	4,9	6,3
2021	4,6	6,0
2022	3,8	6,0

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	Actueel cijfer	2019	2021	2023	Bron
Het rapportcijfer dat de burger toekent aan veiligheid	7,5 (2021)	7,4	7,5	7,6*	CBS veiligheid monitor
Het rapportcijfer dat de burger toekent aan leefbaarheid	7,6 (2021)	7,6	7,6	7,7*	CBS veiligheid monitor

*streefcijfer

Effectindicator	Westland	Nederland*
Aandeel dat onveiligheidsgevoelens ervaart in de buurt	10,7 % (2021)	18,5 (2021)
Mate van totale overlast (fysieke verloedering, sociaal en verkeer)	41,0% (2021)	51,0 % (2021)

*70.000+gemeenten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Algemeen

- Coördineren van de samenwerking in en tussen ketens, partijen bij elkaar brengen en bevorderen en bewaken van de gezamenlijke (veiligheid)aanpak;
- Vergroten van het risicobewustzijn bij inwoners en ondernemers en stimuleren van risicogericht handelen (als voorbeeld brandveiligheid, zwemveiligheid, gevaren van ondermijnende criminaliteit, vuurwerk, digitale criminaliteit);
- Waarborgen van informatieveiligheid en privacybescherming binnen het domein van veiligheid. We hebben een externe audit Wet politiegegevens uitgevoerd. De verbeterpunten worden in de komende periode geïmplementeerd. Verder heeft binnen het domein Veiligheid informatieveiligheid en privacybescherming in 2022 de nodige aandacht gehad. Er is met name ingezet op de bewustwording van informatieveiligheid en privacybescherming.

Aanpak Ondermijning

De aanpak ondermijning bestond uit vier focuspunten;

1. Aanpak drugcriminaliteit, met focus op jonge aanwas;
2. Mensenhandel;

3. Malafide bedrijvigheid en;
4. Versterking van integriteit en veilige publieke taak.

Op deze punten hebben we extra ingezet:
- Het mogelijk inzetten van bestuurlijk instrumentarium en het op orde houden van de bijbehorende regelgeving zoals de APV, de Wet Bibob en Damoclesbeleid;
- Versterken van onze informatiepositie en vergroten van de bewustwording;
- Vaststellen en implementeren Helingbeleid;
- Onverminderde aandacht voor de bewustwording ten behoeve van ambtelijke en bestuurlijke integriteit & veilige publieke taak. Hiervoor is extra capaciteit geworven voor casuïstiek en ontwikkeling van beleid, zoals het agressieprotocol;
- Deelname aan het programma Weerbare sierteeltsector (publiek-private samenwerking);
- Binnen de aanpak Ondermijning is veel inzet geweest op het neerzetten van het Westland Controle Team om malafide bedrijvigheid in het vizier te krijgen. Een goed voorbeeld hiervan is de groots opgezette integrale controle met onze zorg- en veiligheidspartners naar een ondernemer, die veelvuldig gebruik maakt van de inzet van arbeidsmigranten en de huisvesting verzorgt.

Zorg en veiligheid
- Onverminderde inzet op een optimaal functionerende zorg- en veiligheidsketen en regie voeren bij complexe zaken, in nauwe samenwerking en afstemming met het sociaal domein. Er is ingezet op een optimaal functionerende zorg- en veiligheidsketen en regie voeren bij complexe zaken. Door de extra inzet die hierop is gepleegd is ook inzichtelijk geworden dat de verbinding tussen zorg en veiligheid niet optimaal is en onvoldoende op elkaar aansluit. Dit heeft ertoe geleid dat extern de opdracht is uitgezet op welke wijze de gemeente met haar partners tot een sluitende keten van zorg en veiligheid komt;
- Blijvend inzetten op het verminderen en beheersbaar houden van overlast in samenwerking met de partners van de leefbaarheidskringen (politie, woningbouw, sociaal makelaar, jongerenwerk, buurtpreventie boa's). Er is ingezet op het verminderen en beheersbaar houden van overlast in samenwerking met de partners. Door de extra inzet die hierop is gepleegd is ook inzichtelijk geworden dat de verbinding tussen zorg en veiligheid niet optimaal is en onvoldoende op elkaar aansluit. Dit heeft ertoe geleid dat extern de opdracht is uitgezet op welke wijze de gemeente met haar partners tot een sluitende keten van zorg en veiligheid komt;
- Monitoren cijfers woninginbraak en waar nodig inzetten door preventieve en repressieve maatregelen. Uit de praktijk blijkt dat dit beperkt nodig was;
- Project Hackshield uitgevoerd om jeugd meer weerbaar te maken in de digitale wereld.

Fysieke veiligheid
- Verder uitvoering geven aan de implementatie van de nieuwe Alcoholwet alsmede het Handhavingsbeleid horeca Westland 2022;
- Uitvoering geven aan de vastgestelde evenementennota Westland 2020 ten behoeve van het veilig verloop van evenementen;
- Voortzetten van publiek-private samenwerkingsverbanden ten behoeve van veilige winkelgebieden en veilige bedrijventerreinen (Keurmerk Veilig Ondernemen);
- Continueren inzet particuliere beveiligingsdiensten. Dit is gebeurd op een aantal overlastlocaties en in aanloop naar de jaarwisseling toe is er extra inzet geweest van particuliere beveiligingsdiensten op overlastlocaties;
- Er is een start gemaakt met een doorontwikkelingsplan voor het handhavingsteam. Hier staat de effectieve en efficiënte inzet van ons handhavingsteam centraal, waarbij aandacht wordt besteed aan de wijze waarop het handhavingsteam in de meest optimale vorm kan bijdragen aan veilig en leefbaar Westland;
- De voorbereidingen voor het realiseren van een vaste strandpost op het strand voor de Monsterse Reddingsbrigade zijn voortgezet en de ontwerpfase is afgerond;
- Inzetten op preventie en bestrijding van brand, ongevallen, rampen en crises. Dit wordt uitgevoerd door de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH).

Externe ontwikkelingen/ risico's

- Alcoholwet;
- Ontwikkelingen als gevolg van het coronavirus kunnen nog steeds gevolgen blijven hebben voor de prioritering binnen het veiligheidsdomein;
- Toename maatschappelijk ongenoegen;
- De diverse beleidsplannen, zoals het Westlands veiligheidsbeleid, regionaal beleidsplan politie en het beleidsplan veiligheidsregio Haaglanden zullen, in samenhang, in 2022 herzien worden.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Westlands veiligheidsbeleid 2019-2022;
- Regionaal beleidsplan politie, eenheid Den Haag;
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Haaglanden 2019-2022.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 1 Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.005	7.209	7.525	7.584	-59
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.279	3.748	4.871	4.619	252
Totaal lasten programma 1	**11.284**	**10.957**	**12.396**	**12.203**	**193**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	88	488	539	506	-33
1.2 Openbare orde en veiligheid	605	117	950	876	-75
Totaal baten programma 1	**693**	**606**	**1.490**	**1.382**	**-108**
Saldo van baten en lasten	**-10.591**	**-10.352**	**-10.906**	**-10.821**	**85**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	313	8	167	151	-16
Totaal reservemutaties programma 1	**313**	**8**	**167**	**151**	**-16**
Saldo programma 1	**-10.277**	**-10.344**	**-10.739**	**-10.670**	**69**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 1 bedraagt voordelig € 85.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 69.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 1		Lasten	Baten	Saldo
1.1	**Crisisbeheersing en brandweer**	**59 N**	**33 N**	**92 N**
1.	Bij de Prorap 2022 is de raming van de bijdrage aan de VRH afgeraamd met € 138.000. Deze onterecht doorgevoerde aframing veroorzaakt een verschil ten opzichte van de werkelijke bijdrage. De betaalde bijdrage aan de VRH in 2022 is conform de in de begroting van de VRH vastgestelde bijdrage geweest.	119 N		119 N
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	60 V	33 N	27 V
1.2	**Openbare orde en veiligheid**	**252 V**	**75 N**	**177 V**
1.	Ook voor 2022 is door het Ministerie van J&V een bijdrage verleend om uitvoering te kunnen geven aan het Programma Weerbare Sierteeltsector. De in 2022 niet bestede middelen mogen van het Ministerie worden ingezet in 2023. Het niet uitgegeven bedrag is daarom geboekt als vooruitvangen bedrag op de balans, waardoor het voor de exploitatie budgettair neutraal is.	144 V	144 N	0 V

2. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	108 V	69 V	177 V
Saldo programma 1 voor verrekening met reserves	**193 V**	**108 N**	**85 V**
Stortingen reserves			
1. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen reserves		**16 N**	**16 N**
1. Afwijking kleiner dan € 50.000		16 N	16 N
Saldo programma 1 na verrekening met reserves	**193 V**	**124 N**	**69 V**

4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Als gemeente Westland staan we voor het creëren en faciliteren van een prettige en aantrekkelijke woon- en werkomgeving voor iedereen. Dagelijks streven we naar een omgeving waarin inwoners zich op een goede en snelle manier kunnen verplaatsen en waarin de verkeersveiligheid gewaarborgd is. Bovendien draagt de goede bereikbaarheid van de gemeente bij aan het functioneren als Greenport, de belangrijkste economische pijler van het Westland. De gemeente Westland blijft zich kenmerken door haar verzorgde en schone omgeving waarin ruimte is voor ontwikkeling en innovatie. Daarnaast hebben we bij onderhoud en vervanging van onze infrastructuur aandacht voor duurzaamheid en toepassing van meer groen in de openbare ruimte.

Op het gebied van mobiliteit is gewerkt aan het verbeteren van de auto -, logistieke-, OV- en fietsnetwerken. In samenwerking met de Rijksoverheid, PZH, MRDH en gemeente Den Haag is dit onder meer gebeurd in de gebiedsuitwerking Greenport 3.0. Hierin worden de benodigde mobiliteitsmaatregelen voor de komende decennia in beeld gebracht in samenhang met de doorontwikkeling van de Greenport, Flora-campus, wonen en de haven van Rotterdam. Hierbij krijgt de maatschappelijke en economische ontwikkeling van Westland de ruimte die het nodig heeft. Deze gebiedsuitwerking leidt tot een mix van maatregelen die samen met de regionale partners op termijn gerealiseerd gaan worden, zoals de werkgeversaanpak op de grotere bedrijventerrein, metropolitane fietspaden en weginfrastructuur. Ook is de verdiepende HOV-verkenning hieraan gekoppeld, waarmee we samen met de regio het OV in het Westland op een hoger niveau willen brengen.

Daarnaast hebben we samen met ketenpartners gewerkt aan het kwalitatief in stand houden, vervangen en verbeteren van onze complete infrastructuur. Daarbij hebben wij extra aandacht gehad voor verkeersveiligheid door het nemen van infrastructurele en gedragsmaatregelen. Daarnaast maken we de wegen veiliger tijdens de winterperiode met een verbeterd gladheidsbestrijdingplan. Ook wordt samen met de ketenpartners gezorgd voor aanleg en adequaat onderhoud van waterwegen.

Wat wilden we bereiken?

- Doelmatig beheer van de infrastructuur door in stand houden van de openbare ruimte op een vastgesteld kwaliteitsniveau, waarbij onderhoudsprogramma's en ruimtelijke opgaven verbonden zijn;
- Een goede en robuuste bereikbaarheid en snelle doorstroming van verkeer en vervoer in samenwerking met Rijk en regio;
- Voldoende parkeergelegenheid binnen de kaders van de vastgestelde parkeernormen;
- Een verkeersveiliger Westland;
- Optimale bereikbaarheid van Greenport HortiCampus;
- Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer. De auto is in 2030 in alle centra van de kernen te gast;
- Reductie van de uitstoot (o.a. CO2 en stikstof) van het wegverkeer;
  Een klimaatbestendig (vaar)wegennet. Het kan bijvoorbeeld betekenen dat we bij onderhoud de keuze gaan maken een weg hoger aan te leggen dan de huidige hoogte.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2022 zijn de onderhouds- en vervangingswerkzaamheden uitgevoerd zoals staat beschreven in het uitvoeringsprogramma van het gebiedsgericht plan. Deze werkzaamheden zijn nodig om het kwaliteitsniveau in stand te houden van de verhardingen, belijningen, bebordingen, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen, openbare verlichting, riolering, duikers, damwanden en wateren. In het uitvoeringsprogramma zijn door samenwerking de werkzaamheden gecombineerd vanuit de onderhoudsprogramma's, verschillende beleidsopgaven en werkzaamheden van partners (zoals nutsbedrijven, provincie en Hoogheemraadschap). Door samen te werken is de overlast beperkt en zijn de maatschappelijke kosten zo efficiënt mogelijk ingezet;

- De werkzaamheden voor het verbeteren van de mobiliteit zijn in het uitvoeringsprogramma duurzaam bereikbaar Westland meegenomen. Deze werkzaamheden zijn zoveel mogelijk uitgevoerd in samenspraak met partners zoals de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland, Rijkswaterstaat en omliggende gemeenten. Deze samenwerking betreft onder andere subsidies en bijdragen (verdeelsleutels) voor (infrastructurele) projecten, het opstellen van gezamenlijk beleid met uitvoeringsprogramma's en het afstemmen van (regionale) werkzaamheden. In 2022 heeft hierbij de nadruk gelegen op de voorbereidende werkzaamheden voor de reconstructie van de Wippolderlaan, verkenning verbeteren doorstroming kruispunt Wippolderlaan, Erasmusweg, de verkenning van de twee tracés van de metropolitane fietspaden Naaldwijk-Den Haag, tracé metropolitane fietspad Naaldwijk-Delft, verkenning verbeteren doorstroming A20 afrit en verkennen verbeteren doorstroming OV meerdere kruispunten in Westland;
- In 2022 is de samenwerking met nutsbedrijven (o.a. Evides en Westland Infra) verder geprofessionaliseerd. De werkzaamheden worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd en indien mogelijk gecombineerd uitgevoerd. Op deze manier verminderen we de hinder van de werkzaamheden. Daarbij wordt samengewerkt in nieuwe online platforms om uitvoeringsplannen efficiënter en eenvoudiger op elkaar te kunnen afstemmen;
- In 2022 is gestart met het verkennen van de mogelijkheden om HTM-buslijn 21 in overleg met de samenleving (participatie) via de gebiedsuitwerking Wateringen Noord naar Wateringen Centrum te gaan laten. Hierdoor ontstaan een directe OV-verbinding met Haga Hub en Haga ziekenhuis en meerdere overstapmogelijkheden op OV-verbindingen met centrum van Den Haag;
- De voorbereiding is gestart voor de realisatie van het metropolitane fietspad Naaldwijk Maassluis-Vlaardingen-Schiedam-Rotterdam. De verkenning van de tracés voor de metropolitane fietspaden Den Haag CS -Monster-Naaldwijk, Den Haag CID/Binckhorst-Honselersdijk en Naaldwijk-Delft station kunnen naar verwachting medio 2023 worden afgerond. Deze worden in opdracht van Den Haag, MRDH, Delft en Westland uitgevoerd. Deze kunnen naar verwachting medio 2022 worden afgerond, waarna de samenwerkingsovereenkomsten worden opgesteld en de bestuurlijke besluitvorming kan gaan plaatsvinden;
- In 2022 is samen met de provincie Zuid-Holland, MRDH en Den Haag de integrale gebiedsuitwerking Greenport 3.0 ter verbetering van de bereikbaarheid van de Greenport verder uitgewerkt. Dit heeft geresulteerd in een eerste basispakket aan bereikbaarheidsmaatregelen 2021-2025. Hiervoor zijn bij de deelnemende partijen voldoende financiële middelen beschikbaar. Nadruk ligt hierbij op het stimuleren van het OV- en fietsgebruik. Deze maatregelen worden komende jaren verder uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd. Ook is gewerkt aan de voorbereidingen voor het vervolg van de gebiedsuitwerking in 2023, hetgeen moet gaan leiden tot een tweede basispakket en mogelijk grotere ingrepen in de infrastructuur, samen met de HOV-verkenning;
- Het uitvoeren van verkenningen en verkeersonderzoeken voor gebiedsontwikkelingen, waaronder voor de Westlandse Zoom, Wateringen Noord en Floragebied met effect voor de verkeersinfrastructuur en het fiets- en openbaar vervoernetwerk;
- Het realiseren van het uitvoeringsprogramma Duurzaam Bereikbaar Westland jaarschijf 2022:
  - Verkennen verbeteren bereikbaarheid en doorstroming kern Wateringen;
  - Voorbereiden realisatie van het metropolitane fietspad Naaldwijk-Rotterdam;
  - Actualiseren van de wegencategorisering;
  - Actualiseren beleidsplan verkeersveiligheid met uitvoeringsprogramma;
  - Opstellen laadpalenkaart voor de dorpen;
  - Opstellen quick scan werkgeversaanpak;
- We hebben maatregelen uit het beleidsplan verkeersveiligheid gerealiseerd. Verder zijn snelheidsdisplays ("smileys") aangeschaft, die rouleren in de gemeente en worden geplaatst op verkeersonveilige punten. Daarnaast is verkeersonderwijs op scholen gestimuleerd door het investeren in verkeersleerkrachten en zijn gedragscampagnes uitgevoerd via social media;
- Het participeren in een regionale aanbesteding voor de aanschaf van laadpalen is afgerond. Westland doet mee aan de nieuwe concessie en het stimuleren en het gefaseerd uitvoeren van de plaatsing van laadpalen;

- Het verbeteren van de ketenmobiliteit waaronder het houden van een pilot met deelauto's, uit te voeren door marktpartijen is i.v.m. corona doorgeschoven naar 2024;
- Het beter benutten en optimaliseren van de capaciteit van de bestaande infrastructuur door het inzetten van nieuwe technologische mogelijkheden in het verkeer en op de weg en het uitvoeren van pilotprojecten (Connected Transport en intelligente verkeersregelinstallaties), wordt door de provincie uitgevoerd;
- Met Hoogheemraadschap van Delfland is een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de wateroverlast in de Oranjebuurt De Lier aan te pakken. De uitvoering is gestart om gezamenlijk een aantal knelpunten op te lossen waardoor een betere afvoersituatie ontstaat met extra bergingsmogelijkheden voor het watersysteem;
- In 2022 is ongeveer 3.000 meter aan beschoeiingen vervangen;
- Om de zwemwaterkwaliteit van de Wollebrand te verbeteren is samen met Hoogheemraadschap van Delfland een probleemanalyse en verkenning uitgevoerd. In 2022 is gestart met aanvullend monitoren en het hiermee traceren van de bron van de bacteriële verontreinigingen. Daarnaast wordt gezamenlijk onderzoek gedaan naar de oorzaken van de aanwezigheid en toename van blauwalg;
- In samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland heeft de taskforce waterkwaliteit een analyse en uitvoeringsagenda opgesteld voor het verbeteren van de waterkwaliteit in Westland. Ondanks de verbeteringen in de waterkwaliteit voldoet het water nog niet aan de Europese normen (KRW);
- De normen van het Convenant Klimaat adaptief bouwen is ondertekend is door gemeente Westland en staan opgenomen in het Programma van Standaarden;
- In de omgevingsvisie is het doel Westland klimaatbestendig in 2040 vastgesteld. Om de voortgang te kunnen monitoren is afgelopen jaar een monitoring opgesteld op basis van de kans op schade bij wateroverlast, waterveiligheid, droogte en hitte. Deze monitor is gedeeld met de raad;
- In 2022 is de kruising Patijnenburg – Secretaris Verhoeffweg in Naaldwijk voorzien van nieuwe rotondes. In 's-Gravenzande is de Koningin Julianaweg opnieuw ingericht. Het centrum van Naaldwijk is opnieuw bestraat.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) 2015 -2021 (Kamerstuk 32 670, nr.146) mag niet meer worden gebruikt als toestemming voor nieuwe ontwikkelingen. Deze uitspraak heeft direct betrekking op waterveiligheid, infrastructuur, woningbouw en klimaat. Dit kan gevolgen hebben voor ondernemers, maar ook voor ambities van gemeenten, provincies en rijksoverheid. Voor 2022 heeft dit er niet toe geleid dat ontwikkelingen zijn gestagneerd; Wel is in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied vanuit het Rijk bepaald dat er plicht komt op het verlagen van de stikstof uitstoot op lokale bronnen, natuurversterking en waterkwaliteitsverbetering. In 2023 moet hier een eerste gebiedsplan voor worden opgesteld door de provincie Zuid-Holland;
- In 2022 hebben wijzigingen en actualisatie in gemeentelijk beleid (onder andere mobiliteitsvisie en vervoersplannen) en (landelijke) regelgeving (onder andere Omgevingswet, Klimaatakkoord en subsidieverstrekkers) niet geleid tot wijzigingen;
- Ontwikkelingen als de energietransitie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid zijn zeer actueel en hebben veel impact op beleid en uitvoering. Dit vormt een serieuze uitdaging en vraagt een regionale aanpak en maatwerk. Ook dit kan leiden tot een gewijzigde budgetbehoefte;
- Om de bereikbaarheid en de doorstroming zoveel mogelijk te borgen, worden opgaven gebundeld. Omgevingsmanagement, dat wil zeggen afstemming met direct betrokken omwonenden, bedrijven en instellingen, is inherent aan deze manier van werken. Dit vraagt zorgvuldigheid en tijd en levert mogelijk een vertraging van de realisatie op;
- We zijn geconfronteerd met enorme prijsstijgingen van gemiddeld 30%. De prijsstijgingen zijn hoger dan de bekende inflatie van 11% van de GWW sector. Uit analyse blijkt de oorzaak inflatie, stijging grondstoffen (dagprijzen) en krapte op de arbeidsmarkt. Aannemers huren bijvoorbeeld veel ZZP-ers in die logischerwijs duurder zijn dan vast personeel. Het voorliggende probleem is een landelijke trend en omliggende gemeenten ervaren dus de dezelfde problemen;

- In samenspraak met de Provincie Zuid-Holland is een extra bijdrage gedaan in het provinciale project Verbreding Wippolderlaan N211. De hogere kosten worden gedeeltelijk gedekt uit de gereserveerde bijdrage van de PZH voor maatregelen in het kader van de Gebiedsuitwerking 3.0. De maatregelen worden in 2023 en 2024 herijkt en deels nader verkend.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025;
- Omgevingsvisie Westland 2.0;
- Westland Programma 2018-2022/Perspectiefbrief;
- Uitvoeringsprogramma Duurzaam Bereikbaar Westland 2040 is geactualiseerd;
- Mobiliteitsvisie Westland 2040;
- Beleidsplan verkeersveiligheid Westland en het uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid 2020-2023;
- Concept beleidsplan parkeren is in 2022 opgesteld en wordt de eerste helft van 2023 ter bestuurlijke besluitvorming aangeboden;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- CO2 reductieplan;
- Water- klimaatplan Westland 2019-2022;
- Klimaatstrategie Westland 2021;
- Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater 2018 -2022.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 2 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
2.1	Verkeer en vervoer	17.464	18.106	18.373	18.373	0
2.2	Parkeren	578	803	906	759	147
2.4	Economische havens en waterwegen	1.621	1.484	1.617	1.617	0
Totaal lasten programma 2		**19.663**	**20.393**	**20.896**	**20.748**	**147**
2.1	Verkeer en vervoer	1.881	1.125	1.197	1.197	0
2.2	Parkeren	199	373	373	281	-93
2.4	Economische havens en waterwegen	4	3	3	3	0
Totaal baten programma 2		**2.084**	**1.501**	**1.574**	**1.481**	**-93**
Saldo van baten en lasten		**-17.579**	**-18.892**	**-19.321**	**-19.267**	**54**
Stortingen reserves		0	0	260	260	0
Onttrekkingen reserves		840	1.808	1.792	1.005	-788
Totaal reservemutaties programma 2		**840**	**1.808**	**1.532**	**744**	**-788**
Saldo programma 2		**-16.739**	**-17.084**	**-17.789**	**-18.523**	**-734**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 2 bedraagt voordelig € 54.000 voor verrekening met reserves en nadelig € 734.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 2		Lasten	Baten	Saldo
2.1	**Verkeer en vervoer**	**0**	**0**	**0**
1.	*Gladheidsbestrijding:*	87 N	5 V	82 N
	Door een kwakkelwinter hebben we meer kosten gemaakt dan begroot.			
2.	*Asfaltverharding:*	91 N	7 N	98 N

	Dit jaar was het nodig om meer onderhoud uit te voeren aan diverse asfaltverhardingen dan was voorzien daarom zijn er meer kosten gemaakt dan begroot.			
3.	*Reiniging kolken:*	104 N		104 N
	Door areaaluitbreiding komen er meer kolken bij de gemeente in beheer. De kosten zijn daardoor toegenomen.			
4.	*Kabels en leidingen vergunningen:*	106 V	68 V	174 V
	Na aanleg van kabels en leidingen kan het nodig zijn om het uitgevoerde straatwerk te herstellen. Door betere uitvoering zijn er minder kosten gemaakt. Daarnaast zijn er achterstallige inkomsten vanuit debiteuren ontvangen.			
5.1	*Civiele kunstwerken, damwanden.*	50 N		50 N
	Bij de slotwijziging is € 60.000 afgeraamd, dit is te ruim gebleken. Hierdoor is een overschrijding ontstaan.			
5.2	*Civiele kunstwerken, bruggen/ steigers*	53 N		53 N
	Bij de slotwijziging is € 100.000 afgeraamd, dit is te ruim gebleken. Hierdoor is een overschrijding ontstaan.			
6.	*Schades: Totaal 01-1 WEGEN, SCHADES VOOR VERZEKERINGEN*	68 V	54 V	122 V
	Doordat er meer schades konden worden verhaald, zijn er minder uitgaven gedaan en ook de inkomsten toegenomen.			
7.	Schades: Totaal 01-4 OV, SCHADES VOOR VERZEKERINGEN	105 N	78 V	27 N
	Veel schades konden worden verhaald echter de herstelkosten waren groter dan begroot.			
8.	*Openbare verlichting:*	97 V	36 V	133 V
	Door langere levertijden van armaturen is minder geld uitgegeven dan begroot. De werkzaamheden zijn verplaatst naar 2023.			
9.	*Straatreiniging:*	189 N	280 V	91 V
	Door uitbreiding van het areaal moet er meer worden beheerd en is deze overschrijding ontstaan. Daar staan echter ook meer inkomsten tegenover.			
10.	*Totaal 01-1 Wegen – Algemeen* Er zijn meer kosten gemaakt door inhuur van personeel.	128 N	23 N	151 N
11.	*Totaal Regionale verkeersprojecten (tlv res 2595)* *Door Beleid zijn er intern minder kosten doorbelast*	627 V		627 V
12.	*Totaal (I) Werken voor derden* De totale inleenvergoeding voor de uitvoering van werken voor derden is ontvangen. Echter een deel van de personeelskosten moet nog worden gemaakt en komen ten laste van 2023.	154N	231 V	77 V
13.	*Duikers*	86 V		86 V
14.	*Verrekening duikers (voorziening)*	104 N	733 N	837 N
	Er is minder uitgegeven aan het onderhouden van de duikers. Daarom vindt er een storting plaats in de voorziening (rioolheffing).			
1.	Verschillen kleiner dan € 50.000	81 V	11 V	92 V
2.2	**Parkeren**	**147 V**	**93 N**	**54 V**
1.	Door lagere onderhoudskosten is er minder uitgegeven. De inkomsten waren lager dan begroot door o.a. eerste twee uur gratis parkeren.			
2.4	**Economische haven en waterwegen**	**0**	**0**	**0**
	Totaal 02-2 WATERWEGEN - INSPECTIES			
1.	Door capaciteitstekort zijn er minder inspecties uitgevoerd en is er minder gehandhaafd. In 2023 wordt dit opgeschaald.	87 V		87 V
2.	Verrekening Waterwegen	98 N		98 N
3.	Verschillen kleiner dan € 50.000	11 V		11 V
Saldo programma 2 voor verrekening met reserves		**147 V**	**93 N**	**54 V**
Stortingen reserves		**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen reserves			**788 N**	**788 N**
1.	Reserve verkeersprojecten Er zijn minder projecten voorbereid, waardoor er minder onttrokken wordt		718 N	715 N
2.	Reserve wegen Laten we vervallen		175 N	134 N
Saldo programma 2 na verrekening met reserves		**147 V**	**881 N**	**734 N**

4.3 Economie

Inleiding

De wereld werd begin 2022 opgeschrikt door de invasie van Rusland in Oekraïne. Vrijwel direct zagen we de gevolgen van de crisis in onze samenleving. Voor de economie hield dat vooral een stijging van de energieprijzen in. Ondernemers die net de coronacrisis overleefd hadden, kregen er zo direct een nieuwe klap bij. De energieprijzen lieten in het MKB de nodige sporen na en ook in het glastuinbouwgebied was het geopolitieke geweld goed voelbaar. Het aantal faillissementen was dit jaar nagenoeg nihil, maar zowel banken als ondernemers gaven aan hun investeringen te pauzeren of anders in te richten. Pas aan het eind van het jaar zagen we nieuwe investeringen los komen. Tegelijkertijd trok de gemeente dit jaar de regie op economie meer naar zich toe. Na goedkeuring van de gemeenteraad is het Masterplan voor de Floraontwikkeling opgesteld en de gemeente heeft haar economie beter gepositioneerd. We investeerden meer in de Broekpolder, hadden meer aandacht voor de winkelkernen, verduurzaming van bedrijventerreinen en agrotoerisme en de kustvisie. We maakten meteen werk van het Transformatiefonds uit het Collegewerkprogramma. Door een meer strategische rol te bekleden vonden we ook meer aansluiting bij het Nationaal Park Hollandse Duinen. Internationaal ontwikkelde de gemeente zich nadrukkelijker door de samenwerking met het World Horti Center nader in te vullen en meer delegaties te ontvangen, zoals voor de coronacrisis. Ondanks de crisis was er bij het hele Greenportcluster de bereidheid deze profilering te versterken. Niet alleen ver weg, maar ook dichterbij hebben we geïnvesteerd in de zichtbaarheid van onze gemeente. Om de uitdagingen die op de gemeente af komen goed op te kunnen pakken, zijn die profilering en zichtbaarheid ook noodzakelijk. Alleen zo zetten we Westland op de kaart bij het Rijk. Of de crisis zich ook in 2023 nog laat gelden, willen we niet afwachten. Door proactief de regie te nemen, willen we een Westland waar het goed ondernemen en werken is. In dat Westland is er ruimte voor innovatie, een leidende rol voor de gemeente in gezondheid en geluk als dragende thema's van onze Greenport en oog en oor voor de ondernemer en werknemer in de kas, langs de kust en in de kern.

Wat wilden we bereiken?

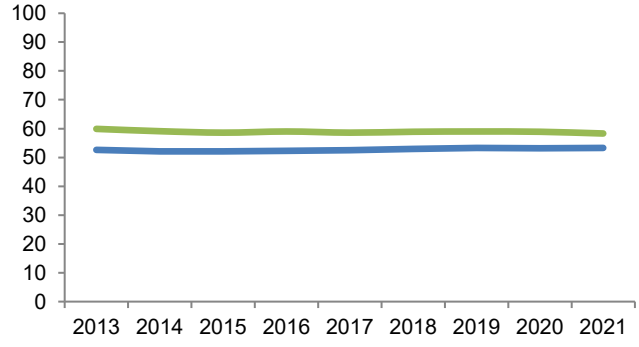
- Voldoende (fysieke) ruimte voor een toekomstbestendig glastuinbouwcluster;
- Een levendige en gastvrije economie met groene, vitale winkelkernen;
- Een optimaal vestigingsklimaat voor een Westland waar het goed ondernemen en werken is;
- Een innovatieve kenniseconomie, met name rond het Floragebied, als kloppend hart van de Greenport.

Beleidsindicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Functiemenging	58,3%	CBS BAG / LISA

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

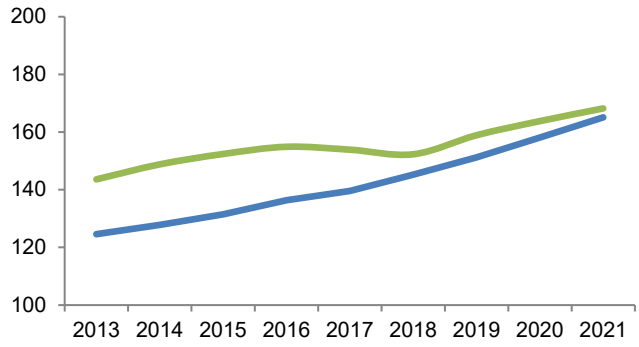

Jaar	Westland	Nederland
2013	59,9%	52,6%
2014	59,1%	52,1%
2015	58,6%	52,1%
2016	59,0%	52,3%
2017	58,6%	52,5%
2018	58,9%	52,9%
2019	59,0%	53,3%
2020	58,9%	53,2%
2021	58,3%	53,3%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Vestigingen van bedrijven	168,2	LISA

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2013	143,6	124,6
2014	148,8	127,8
2015	152,4	131,5
2016	154,9	136,4
2017	153,9	139,6
2018	152,3	145,2
2019	158,9	151,2
2020	163,8	158,1
2021	168,2	165,1

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ons economisch uitvoeringsprogramma kent vier sporen die betrekking hebben op de economie in de kernen, het strand en de bedrijventerreinen; de glastuinbouw; de Greenport als cluster en ons vestigingsklimaat in de regio. Daar horen de volgende resultaten bij:

- De Masterplanfase van de Floraontwikkeling is nagenoeg afgerond waardoor we in 2023 kunnen overgaan tot vaststelling in de raad. Buiten deze cruciale tekentafel om zijn we hard aan de slag gegaan met de vorming van een campus. Met verschillende partners zetten we programma's, zoals Robocrops, op. Hiervoor ontvingen we bovendien Rijksgeld . Deze erkenning laat zien dat we op de goede weg zijn;
- De Westland Agenda III kreeg veel projectaanvragen waarvan het merendeel toegekend is. We besteedden tijd aan bredere bekendmaking wat resulteerde in een verhoogd aantal aanvragen. De afwikkeling van deze projecten vindt in 2023 plaats;
- We wilden meer perspectief voor ons areaal. Dat komt neer op een optimale herstructurering van onze kavels en het wegnemen van belemmeringen die het glastuinbouwgebied in de weg liggen. De VORM-regeling is succesvol gebleken en om die reden verlengd. Dat leidde tot een groter aantal gesubsidieerde sloopactiviteiten;
- Om de Westlandse glastuinbouwbelangen te behartigen hebben we een actieve lobby opgestart richting kabinet en andere glastuinbouwgemeenten. Hiertoe zijn, in samenspraak met de raad, brieven gestuurd, hebben we het platform glastuinbouwgemeenten opgericht en zijn we bij het landelijk crisisberaad aangeschoven;
- We investeerden in de ontwikkelvisie van de coöperatie Broekpolder;
- De druk op de ruimte voor glastuinbouw nam toe. Over de gehele breedte zien we een toename van ruimtevragers in het glastuinbouwgebied. Ondernemers met ambities kunnen we moeilijk huisvesten. In het CWP namen we daarom het ontwikkelen van strategisch locatiebeleid op;
- Het Platform Onderwijs & Arbeidsmarkt maakte niet de doorstart waar we als gemeente naar uitzagen. Tegelijkertijd investeerden we wel in meer kennis over onze arbeidsmarkt. Ook gingen we als gemeente aan de slag met de uitwerking van het Westlands Klavertje. Omdat sociaal ondernemen niet ophoudt bij een keurmerk kijken we naar meer acties om onze ondernemers goed op de kaart te zetten;
- We verstevigden ons relatiebeheer met ondernemers. Een goed voorbeeld hiervan is het contact met jonge tuinders en strandondernemers. Laatstgenoemden hebben we goed willen begeleiden bij de noodzaak voor nieuwe vergunningen;
- We maakten meerdere internationale dienstreizen om het glastuinbouwcluster te positioneren. Daardoor weten belangrijke partners in het buitenland, die glastuinbouw in hun eigen land willen ontwikkelen, nu beter dat ze voor kennis en ondernemerschap in Westland terecht kunnen. Zelf leerden we in het buitenland over zaken waar wij nog stappen in willen zetten; bijvoorbeeld agrotoerisme;

- We namen deel aan een aantal inkomende missies uit het buitenland. Het doel van deze missies was om als hoofdstad van de Greenport en overheidspartner in het glastuinbouwcluster onze sector op de kaart te zetten;
- We startten voor agrotoerisme een project op om glastuinbouw en recreatie beter te combineren;
- Het Transformatiefonds helpt ondernemers van buiten de kern juist de kern in te verleiden;
- Er kwam een draagvlakreglement BIZ-metingen. Ook verlengde de BIZ Leehove na positieve meting;
- We actualiseerden de Nadere Regels Terrassen en maakten een start met het actualiseren van het markten- en standplaatsenbeleid;
- Voor het MKB ontwikkelden we tijdens de energiecrisis ideeën om ondernemers in de kernen een steun in de rug te bieden. Denk hierbij aan energiescans om te verduurzamen;
- We meldden ons aan als strategisch partner bij het Nationaal Park Hollandse Duinen;
- De Greenport West-Holland stelde het ambitiedocument Gezondheid en Geluk vast. Dit document is belangrijk voor de toekomst van het Nederlandse tuinbouwcluster in zijn algemeenheid en ook voor Westland als dé hoofdstad. De ambitie is een partner van de samenleving zijn bij het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken. De vernieuwing, kennis, innovatie en het ondernemende karakter van de bedrijven in Westland zijn belangrijke onderdelen bij het behalen van deze ambitie;
- We werkten aan oplossingen voor rondvaartboten en regie op vaarrecreatie;
- We begonnen aan de nieuwe kustvisie en vonden een oplossing voor de bevoorrading van het strand;
- De vaststelling van het bestemmingsplan kust is een feit;
- Varend Corso kende een succesvolle editie;
- Binnen de Greenport West-Holland werkten we aan de Ruimtelijk-Economische Strategie en-, droegen we bij aan de ontwikkeling van de Human Capital Agenda en het Innovatiepact 2.0;
- We traden toe tot belangrijke commissies, raden en platformen om Westland en de Greenport onder de aandacht te brengen bij overheden en bedrijfsleven. Denk aan het platform glastuinbouwgemeenten, de EBZ en verschillende VNG-commissies;
- In Leiden-Delft-Erasmusverband richtten we een leerstoel op die wij mede financieren.

Externe ontwikkelingen / risico's

- De gevolgen van de energiecrisis kunnen nog lang merkbaar zijn binnen het glastuinbouwsector waardoor de verduurzaming van de sector maar moeizaam op gang kan komen;
- Stijgende grondstofprijzen zorgen ervoor dat projecten in de openbare ruimte stil komen te liggen. Onze economie is – in sommige gevallen – afhankelijk van deze projecten;
- De geopolitieke situatie in de wereld laat ongewis of de glastuinbouw van Westland komende winter en daarna nog hard geraakt wordt. We beseffen meer dan ooit hoe groot de impact van de wereldpolitiek op Westland en specifiek de glastuinbouwsector kan zijn. Die impact kan leiden tot snellere investeringen van kapitaalkrachtigen en het uitsterven van de kleinere ondernemers in de glastuinbouw. Deze disbalans zou verder gestaafd moeten worden met vakkundig onderzoek.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen hebben een bijdrage geleverd aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH);
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.;
- World Horti Center Onroerend Goed B.V..

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025;
- Economische Opgave Westland 2019-2022;
- Uitvoeringsprogramma Economie 2020-2021;
- Omgevingsvisie 2.0;
- Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH;

- Glastuinbouwvisie Westland 2040;
- Werkboek Westland;
- Handhavingsstrategie thema glastuinbouw Westland 2020;
- Beleidsregel strijdig gebruik duurzame glastuinbouw gronden Westland 2020;
- Beleidsregel strijdig gebruik agrarische bedrijfswoning Westland 2020;
- Subsidieregeling VORM Westland;
- Bestemmingsplannen (bedrijventerreinen en glastuinbouwgebied);
- Bedrijventerreinenvisie 2013-2020;
- Beleidsvisie Beleef Westland;
- Strategisch kader Internationalisering;
- Strategisch kader Public Affairs;
- Horecavisie;
- Detailhandelsvisie;
- Subsidieregeling MKB-fonds;
- Beleidsregels huisvesting bij tuinders;
- Marktverordening;
- Standplaatsenbeleid.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 3 Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
3.1 Economische ontwikkeling	2.669	3.413	2.714	2.774	-60
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	34	0	140	71	69
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	683	571	590	751	-161
3.4 Economische promotie	554	798	866	879	-13
Totaal lasten programma 3	**3.939**	**4.783**	**4.309**	**4.475**	**-165**
3.1 Economische ontwikkeling	1.211	81	581	849	268
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	22	0	188	63	-125
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	643	567	567	731	165
3.4 Economische promotie	313	385	295	325	30
Totaal baten programma 3	**2.189**	**1.033**	**1.630**	**1.968**	**338**
Saldo van baten en lasten	**-1.750**	**-3.750**	**-2.680**	**-2.506**	**173**
Stortingen reserves	0	0	3.695	3.648	48
Onttrekkingen reserves	263	1.210	3.990	3.831	-159
Totaal reservemutaties Programma 3	**263**	**1.210**	**295**	**184**	**-111**
Saldo programma 3	**-1.487**	**-2.540**	**-2.385**	**-2.323**	**62**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022
Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.
De totale afwijking binnen programma 3 bedraagt voordelig € 173.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 62.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 3		Lasten	Baten	Saldo
3.1	**Economische ontwikkelingen**	**60 N**	**268 V**	**208 V**
1.	Op de deelnemingen vanuit ONW worden vanwege wisselvallige jaaruitkomsten in het verleden geen budgetten begroot. De opbrengsten dienen hier ter dekking van de kosten. Het verschil is dus het totaal aan daadwerkelijke opbrengsten aangezien de begroting 0 is.	236 N	257 V	21 V
2.	Op de Westland Agenda III zijn er in 2022 voor € 357.000 minder kosten gemaakt dan begroot. Dit komt door de onvoorspelbaarheid van het aantal ingediende voorstellen op de open regeling en het tijdstip van vergaderen van de commissie en de doorlooptijd waarna uiteindelijk bij goedkeuring de kosten gemaakt worden.	357 V		357 V
3.	Economisch beleid; in 2022 zijn de geplande activiteiten voor het grootste deel uitgevoerd en ook een deel uit voorgaande jaren. Hierdoor zijn er meer kosten gemaakt t.o.v. historische budget op inhuur personeel. Daarnaast is er ook rekening gehouden met de indexering van subsidies m.b.t. verhoogde kosten energie etc.	212 N		212 N
4.	Op de investeringsimpuls MKB Westland verviel een deel van de geplande activiteiten door tijd- en capaciteits- tekort	66 V		66 V
5.	Overige verschillen kleiner dan € 50.000	35 N	11 V	24 V
3.2	**Fysieke bedrijfsinfrastructuur**	**69 V**	**125 N**	**55 N**
1.	Mutatie boekwaarde.		125 N	125 N
2.	Minder kosten aannemers	69 V		69 V
3.3	**Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen**	**161 N**	**165 V**	**4 V**
1.	In 2022 liepen er in totaal 15 BIZ-en waarvoor niets was geraamd. Hierdoor zijn zowel de ontvangsten als de doorbetalingen hoger uitgevallen.	161 N	165 V	4 V
2.	Overige verschillen kleiner dan € 50.000			
3.4	**Economische promotie**	**13 N**	**30 V**	**17 V**
Saldo programma 3 voor verrekening met reserves		**165 N**	**338 V**	**173 V**
Stortingen reserves:		**48 V**		**48 V**
1.	Reserves Bovenwijkse voorzieningen: geen onttrekkingen	48 V		
Onttrekkingen reserves:			**159 N**	**159 N**
1.	Reserve Garantieregeling.risico clusterfinanciering aardwarmte: Er is € 103.000 minder onttrokken aan de algemene reserve.		103 N	103 N
2.	Algemene reserve: Er is € 56.000 minder onttrokken aan de algemene reserve.		56 N	56 N
Saldo programma 3 na verrekening met reserves		**117 N**	**179 V**	**62 V**

4.4 Onderwijs

Inleiding

Binnen het onderwijs staat centraal:
Een optimale ontwikkeling en ononderbroken leerlijn van jongeren in het Westland.

Belangrijk hierbij:

- Beschikking over een passend onderwijshuisvestingsaanbod;
- Essentieel is een goede aansluiting tussen kinderopvang, onderwijs, leerplicht/voortijdig schoolverlaters, arbeidsmarkt en jeugdhulp;
- Beschikbaar aanbod voor laaggeletterden van volwasseneneducatie met passende ondersteuning.

Wat wilden we bereiken?

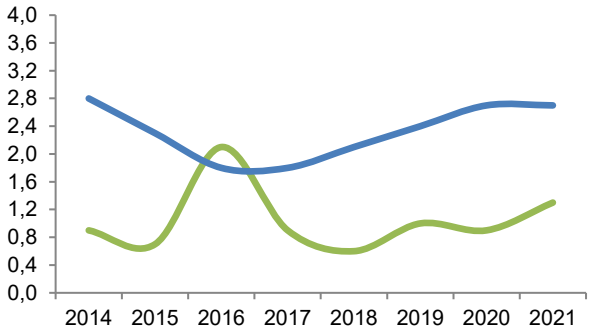
- Een Westlandse visie op de ontwikkeling van Westlandse kinderen met heldere actielijnen om maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden;
- Een goede verbinding tussen onderwijszorg en jeugdhulp;
- Een brede en optimale ontwikkeling van Westlandse jongeren;
- Minder laaggeletterden in Westland;
- Een duurzame aanpak voor achterstanden in het onderwijs en de voorschoolse periode;
- Een goede verbinding tussen het onderwijs, de arbeidsmarkt en het Westlandse bedrijfsleven;
- Toekomstbestendige schoolaccommodaties (medewerking verlenen aan de ontwikkeling van brede scholen, integrale kind centra, samenwerk- en ontmoetingsscholen, tienercolleges) voor het primair en voortgezet onderwijs met een goede spreiding over Westland.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Absoluut verzuim	1,3	DUO/Ingrado

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

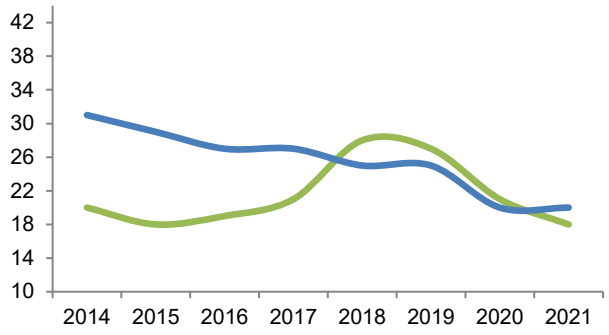

Jaar	Westland	Nederland
2014	0,9	2,8
2015	0,7	2,3
2016	2,1	1,8
2017	0,9	1,8
2018	0,6	2,1
2019	1,0	2,4
2020	0,9	2,7
2021	1,3	2,7

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Relatief verzuim	18	DUO/Ingrado

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017". De eenheid is per 1.000 leerlingen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

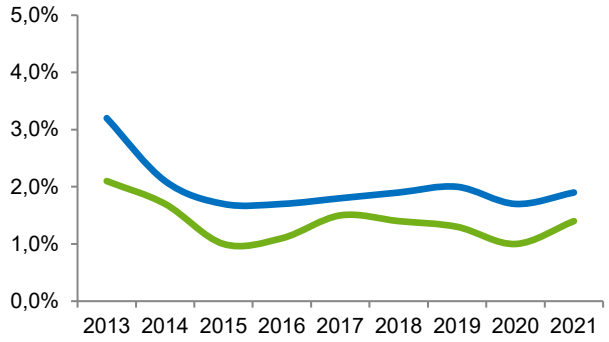

Jaar	Westland	Nederland
2014	20	31
2015	18	29
2016	19	27
2017	21	27
2018	28	25
2019	27	25
2020	21	20
2021	18	20

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Voortijdig schoolverlaters (VO + MBO)	1,4%	DUO/Ingrado

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018".

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2013	2,1%	3,2%
2014	1,7%	2,1%
2015	1,0%	1,7%
2016	1,1%	1,7%
2017	1,5%	1,8%
2018	1,4%	1,9%
2019	1,3%	2,0%
2020	1,0%	1,7%
2021	1,4%	1,9%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er is uitvoering gegeven aan de Leerplichtwet. Daarnaast is er, onder regie van centrumgemeente Den Haag, uitvoering gegeven aan de aanpak voortijdig schoolverlaten. Doel hierbij is het voorkomen van schooluitval. De VSV agenda is hierin leidend. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het inzetten van coachingstrajecten en loopbaanbegeleiding;
- Er is uitvoering gegeven aan de sluitende aanpak gericht op jongeren in kwetsbare posities (JiKP), waarbij jongeren die school gaan verlaten in beeld zijn bij de jongerenconsulent participatie. Deze werkt intensief samen met het Speciaal Voortgezet Onderwijs, Praktijkonderwijs, VMBO en entreeonderwijs (lokaal en regionaal). Insteek is een sluitende aanpak, zodat de jongere niet thuis komt te zitten na schoolverlaten. Doel is een passende plek, bijvoorbeeld in de vorm van vervolgonderwijs (MBO entree), arbeid met of zonder begeleiding, dagbesteding en/of zorg;
- Uitvoering van toezicht op het openbaar onderwijs door controle op de jaarstukken van Stichting West Openbaar Onderwijs;
- We hebben medewerking verleend aan de ontwikkeling van integrale kindcentra en een tienercollege:
    - Het tienercollege 'De Expeditie' in Poeldijk. Een school waarbij grenzen vervagen tussen primair en voortgezet onderwijs. In dit project gaan de scholen De Nieuwe Weg (primair)

en ISW Irenestraat (voortgezet) samen. De architectenselectie is gestart en zal in januari 2023 worden afgerond;
    - Integrale kindcentra waaronder nieuwbouw van de Waalcampus in 's Gravenzande en Molensloot in De Lier. Voor beide projecten is ingezet op het financieel sluitend krijgen van de businesscase passend bij de kaders van het Integraal Huisvestingsplan. Voor beide scholen geldt dat er een definitief ontwerp is. De start van de bouw wordt verwacht in 2023;
    - Integrale kindcentra de Hoogvlieger en Wateringen-Noord. We hebben locatieonderzoek verricht wat in 2023 moet leiden tot een locatiekeuze voor beide scholen. Voorbereidende werkzaamheden, zoals het opstellen van een programma van eisen passend bij het onderwijsconcept, zijn verricht en gefaciliteerd door de gemeente. Voor de Hoogvlieger geldt dat zij tot nieuwbouw zijn gehuisvest op een tijdelijke locatie (voorheen gehuisvest aan de Savornin Lohmanstraat). De nieuwe school in Wateringen wordt nog opgericht;
- We hebben uitvoering gegeven aan de wettelijke zorgplicht door:
    - Yunus Emre, de Islamitische school te huisvesten in de Savornin Lohmanstraat vanaf schooljaar 2022/2023. Een locatie die gedeeld wordt met de Regenboog, aangezien deze school aanvullende capaciteit nodig had;
    - Te starten met de zoektocht naar alternatieve huisvesting voor de Herman Broeren locatie Monster, omdat zij het terrein van 's-Heeren Loo dienen te verlaten in verband met opzegging van de pacht;
    - Te starten met het voorbereiden van tijdelijke huisvesting voor ISW Hoogeland, vanwege groei van het aantal leerlingen en het inkrimpen van de huisvestingscapaciteit door opzegging van de huur door Lentiz;
- Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor primair onderwijs, speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs is in overleg met de betrokken schoolbesturen geactualiseerd en door de raad vastgesteld. De onderwijshuisvestingsverordening wordt op een later moment aangepast, zodra meer zicht is op de verwachte wetswijziging;
- In samenwerking met ISW zijn we gestart met de actualisering van het integraal huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs. Afronding staat gepland in 2023;
- In 2022 zijn wij in samenwerking met de schoolbesturen en samenwerkingspartners gestart met de uitwerking van de programmalijnen van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De programmalijnen worden in de volgende vijf projecten uitgewerkt: (ontwikkelen analyse instrument, taalaanbod versus vraag, vergroten deelname voor- en vroegschoolse educatie, samenwerking en ouderbetrokkenheid;
- De regeling leerlingenvervoer is uitgevoerd;
- Vervoer is georganiseerd voor leerlingen van de Schakelklas;
- Voor alle Oekraïense leerlingen is er onderwijs en vervoer naar dit onderwijs georganiseerd. Dit is gedaan bovenop het al te organiseren vervoer en heeft de nodige inspanning gekost. Voor de kinderen in de leerplichtige leeftijd heeft ook uitvoering van de Leerplichtwet plaatsgevonden;
- In het schooljaar 2021/2022 is het aantal schakelklassen van Taalschool Westland van 3 uitgebreid naar 11 in het primair onderwijs (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) gefaciliteerd voor kinderen van statushouders en Oekraïners. Eind 2022 waren er 12 schakelklassen. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt voor de opvang van 3 groepen Oekraïense leerlingen voortgezet onderwijs door ISW. Ook voor deze leerlingen is het vervoer georganiseerd;
- Er is regie gevoerd op de bestrijding van onderwijsachterstanden in de voorschoolse periode. Dit deden we door het faciliteren van de voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE) en het stimuleren van samenwerking in de keten;
- We hebben het gebruik van gesubsidieerde peuteropvang voor kinderen gestimuleerd en gefaciliteerd. Dit is opgezet voor de doelgroep ouders die niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst;
- Om de brede talentontwikkeling van Westlandse jongeren te stimuleren hebben wij de samenwerking tussen primair- en voortgezet onderwijs, kinderopvang, Westland Cultuurweb, Bibliotheek Westland en Westland Natuur- en Techniekweb (WNTweb) geactiveerd en gefaciliteerd;
- In samenwerking met de gemeenten in de arbeidsmarktregio Haaglanden is een regionaal plan van aanpak bestrijding laaggeletterdheid opgesteld. Het plan is door het college vastgesteld en

ter kennisneming van de gemeenteraad gebracht. Het regionale plan is in samenwerking met de Westlandse taalhuispartners uitgewerkt in een convenant en uitvoeringsprogramma;
- Aan de VO-scholen is subsidie verstrekt om het schoolmaatschappelijk werk en maatschappelijke stage te organiseren.

Externe ontwikkelingen / risico's

- De rijksvergoeding onderwijshuisvesting is niet toereikend voor gemeenten en schoolbesturen. Om toch te voldoen aan de wettelijke taak en te voorzien in toekomstbestendige huisvesting is gelijktijdig met vaststelling van het integraal huisvestingsplan (IHP) voor primair-, speciaal- en (voortgezet) speciaal onderwijs het normbedrag verhoogd van € 2.241 naar € 3.200 per vierkante meter bruto vloeroppervlak;
- De verwachte groei van het aantal kinderen in Westland zorgt voor een toenemende ruimtebehoefte bij primair en voortgezet onderwijs en kinderopvang. In de planvorming van onderwijshuisvestingsprojecten wordt rekening gehouden met de toekomstige ruimtebehoefte middels leerlingenprognoses. Deze zijn verwerkt in het integraal huisvestingsplan voor primair-, speciaal basis- en (voortgezet) speciaal onderwijs;
- Er is onduidelijkheid wat betreft de toekomst van de kinderen uit Oekraïne. Als deze kinderen langere tijd in Nederland blijven (en mogelijk worden dit er nog meer), dan heeft dit invloed op de ruimtebehoefte bij de scholen. Maar ook de inzet die we plegen op het terrein van de Leerplichtwet en het voortijdig schoolverlaten wordt hierdoor beïnvloed (bijvoorbeeld voor wat betreft de ambtelijke capaciteit);
- Er is rekening gehouden met het risico dat bij het verlies van werk door ouders, een mogelijke toenemende vraag zou kunnen ontstaan op gesubsidieerde peuteropvang. Er heeft echter geen significante stijging plaatsgevonden in deze groep. Ook is er slechts beperkt sprake geweest van een stijging in wachtlijsten bij plaatsing voor de Kinderopvang;
- Samen met de onderwijs- en kinderopvangpartners hebben we acties geformuleerd voor het beperken van de onderwijsachterstanden gerelateerd aan COVID-19. De NPO-gelden worden hiervoor ingezet.

Verbonden partijen

Sociaal Kernteam B.V. (SKT) is de verbonden partij die een bijdrage levert aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal Beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015;
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs;
- Lokaal Educatieve Agenda 2022-2025.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 4 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
4.2	Onderwijshuisvesting	9.424	8.930	8.501	8.361	139
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.163	3.673	6.181	6.298	-117
Totaal lasten programma 4		**14.587**	**12.603**	**14.681**	**14.659**	**22**
4.2	Onderwijshuisvesting	983	1.014	1.113	1.119	6
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.919	380	2.303	2.941	638
Totaal baten programma 4		**3.903**	**1.394**	**3.416**	**4.060**	**644**
Saldo van baten en lasten		**-10.684**	**-11.208**	**-11.266**	**-10.599**	**666**
Stortingen reserves		0	0	955	955	0
Onttrekkingen reserves		533	183	999	752	-247
Totaal reservemutaties programma 4		**533**	**183**	**44**	**-203**	**-247**
Saldo programma 4		**-10.151**	**-11.025**	**-11.221**	**-10.802**	**419**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 4 bedraagt voordelig € 666.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 419.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 4		Lasten	Baten	Saldo
4.2	**Onderwijshuisvesting**	**139 V**	**6 V**	**145 V**
1.	De afronding van (bouw)werkzaamheden aan de Savornin Lohmanstraat in Naaldwijk verband houdend met het huisvesten van Yunus Emre en de Regenboog vindt in 2023 plaats. Dit geldt ook voor de financiële afronding voor het beschikbaar stellen van de middelen voor het onderwijsleerpakket.	237 V		237 V
2.	Het groot onderhoud voor Godfried Bomans is in 2022 eenmalig in de exploitatie geboekt omdat het budget van de voorziening niet toereikend was.	124 N		124 N
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	26 V	6 V	32 V
4.3	**Onderwijsbeleid en leerlingenzaken**	**117 N**	**638 V**	**521 V**
1.	Leerlingenvervoer: Leerlingenvervoer heeft een nadeel van € 309.000. Er is een toename in complexe casuïstiek en het aantal kinderen dat verder weg naar school moet loopt op vanwege wachtlijsten op scholen. Ook zijn schooltijden steeds vaker afwijkend, wat voor meer ritten en meer kilometers zorgt.	168 N	3 V	165 N
2.	Onderwijsachterstandenbeleid: onderwijsachterstanden-beleid betreft een specifieke uitkering van het rijk. Op deze post is meer uitgeven en meer ontvangen dan begroot. Daarnaast is een SPUK ontvangen van € 258.291 voor het inhalen van onderwijsachterstanden als gevolg van de Corona-crises Per saldo is het resultaat neutraal..	364 N	364 V	0
3.	Het voordeel op peuterspeelzalen van € 456.000 ontstaat omdat een deel van de lasten van peuterspeelzalen geboekt kon worden op de specifieke uitkering OAB. Hierdoor ontstaat er een voordeel binnen de eigen gemeentelijke middelen.	456 V		456 V

4.	SPUK onderwijsvertraging en onderwijshuisvesting Oekraïense vluchtelingen: Het rijk heeft specifieke uitkeringen beschikbaar gesteld voor onderwijsvertraging als gevolg van Corona en onderwijshuisvesting Oekraïense vluchtelingen. Op deze posten is meer ontvangen en meer uitgegeven dan begroot. Per saldo is het resultaat neutraal.	393 N	393 V	0
5.	Lokaal educatieve agenda: in de slotwijziging is reeds € 450.000 overschot 2022 overgeheveld naar 2023. Het overschot is nog eens € 92.000 hoger dan bij de slotwijziging voorzien. In de door de raad vastgestelde lokaal educatieve agenda 2022 – 2025 is opgenomen dat een overschot beschikbaar blijft voor de LEA. Aan de raad zal worden voorgesteld dit overschot opnieuw beschikbaar te stellen in 2023.	92 V		92 V
6.	RMC: Van de gemeente Den Haag ontvangt Westland een bijdrage voor de uitvoering van de RMC casemanagement, waaronder het preventief begeleiden van dreigende vroegtijdig schoolverlaters. De lasten liggen lager door lagere personeelslasten, minder trajecten ingezet en activiteiten uitgevoerd door de (nasleep) van Corona. Hierdoor is ook een lagere bijdrage van Den Haag ontvangen.	220 V	132 N	87 V
7.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	40 V	10 V	50 V
Saldo programma 4 voor verrekening met reserves		**22 V**	**644 V**	**666 V**
Stortingen reserves				
Onttrekkingen reserves			**247 N**	
1.	RMC: overheveling uit 2021 niet besteed. Hierdoor geen onttrekking uit algemene reserve nodig.		121 N	
2.	Als gevolg van prijsstijgingen in de bouw van scholen die binnen het IHP worden gefinancierd, zijn enkele kleine overschrijdingen onder de € 50.000 te zien die optellen tot € 73.000		73 N	
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000		53 N	
Saldo programma 4 na verrekening met reserves		**22 V**	**397 V**	**419 V**

4.5 Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Sport, cultuur(historie) en natuur dragen bij aan een fijn leefklimaat in Westland. Er zijn unieke recreatiemogelijkheden en er is ruimte voor rust en ontspanning. Op korte afstand van de omliggende stedelijke gebieden bevinden zich verschillende landschappen, ecologische zones en belevingen. Naast de routes voor fietsers, ruiters, vaarrecreanten en skaters, hebben we een kilometerslang familiestrand. Bij de ruimtelijke inrichting is er in Westland steeds meer oog voor de landschappelijke waarde van ons erfgoed en kunstobjecten. We hebben de ambitie om zoveel mogelijk Westlanders in aanraking te laten komen met cultuur. Het verenigingsleven bloeit. Inwoners en bedrijven zijn zeer betrokken bij de verenigingen. Hierbij past een gemeentelijke overheid die initiatieven en activiteiten van verenigingen en hun leden de ruimte geeft. Wij faciliteren de basisvoorzieningen voor de breedtesport, zijn betrokken bij Topsport Westland en zijn verder ondersteunend in situaties die daar om vragen.

Wat wilden we bereiken?

- Het optimaliseren van de belevingswaarde van de kust;
- Het versterken van bestaande groenstructuren om ecologische kwaliteiten en recreatie te bevorderen;
- Kwalitatief beter groen in de leefomgeving aanbrengen;
- Een gezonde ecologie in de Westlandse wateren;
- Sterke verweving van cultuur en cultuurhistorische kwaliteiten in de Westlandse samenleving;
- Een krachtig (sport)verenigingsleven behouden en ondersteunen met duurzaam gemeentelijk (sport)accommodatiebeheer.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Groen en Recreatie

- Kwalitatieve inzet van groen in de leefomgeving. Dit leidt tot forse extra investeringen in de komende jaren in de vergroening van de dorpskernen;
- Installeren nieuw meubilair voor alle strandslagen;
- Verder verbeteren parkeersysteem en inzet van verkeersregelaars en gastheren op zonnige stranddagen;
- We hebben meer dan 1.000 bomen geplant in het plantseizoen 2022;
- Er zijn een aantal ecologische zones afgerond en geïnitieerd. Een voorbeeld van zo'n gebied is de Poelzone;
- Uitbreiding Prinsenbos voltooid;
- Bij herstructurering van groenvakken is beter groen teruggebracht, in 2022 zijn meer dan 100 vakken gerenoveerd;
- Onderhoud en beheer is conform de GGP kwaliteitsniveaus uitgevoerd, daar waar nodig is hierop bijgestuurd.

Sport

- De sportdeelname van kwetsbare groepen zoals ouderen en gehandicapten is gestimuleerd door Vitis uitvoering te laten geven aan het Sportakkoord. Er is hiervoor aan een breed scala aan projecten een bijdrage verleend. Vanuit het regionale samenwerkingsverband Inclusief Sporten en Bewegen is de app Uniek Sporten beschikbaar gekomen die sportmogelijkheden voor mensen met een beperking inzichtelijk maakt. Ook is er een uitleenservice voor sporthulpmiddelen voor Westlanders met een beperking gerealiseerd;
- Waar mogelijk steun gegeven aan sportverenigingen en scoutingorganisaties bij investeringen in sportfaciliteiten. Door middel van de 25%-subsidieregeling en garantiestellingen in samenwerking met de Stichting Waarborgfonds Sport. In 2022 zijn diverse subsidies verleend voor de vernieuwing en verbetering van de sportaccommodaties en scoutinggebouwen;
- De kwaliteit en toekomstbestendigheid van sportparken en zwembaden is versterkt. Een aantal (kunst)grasvelden zijn vernieuwd en er zijn voorbereidingen getroffen voor de renovatie van zwembad De Hoge Bomen en De Waterman. De kosten voor de renovatie van De Waterman blijken door externe ontwikkelingen op de bouwmarkt dusdanig hoog te liggen dat een bestuurlijke

heroverweging over de toekomst van dit zwembad noodzakelijk is geworden. Er is een intentie-overeenkomst afgesloten met bedrijven voor de aankoop van de benodigde grond voor de capaciteitsuitbreiding van sportpark de Zweth (De Lier) en er heeft planvorming plaatsgevonden voor de capaciteitsuitbreiding van sportpark Verburch (Poeldijk). De aanbesteding van de gemeentelijke binnensportvoorzieningen is opgestart en wordt in 2023 vervolgd. Verenigingen zijn in samenwerking met Sport NL Groen geïnformeerd over de (financiële) mogelijkheden bij de verduurzaming van hun accommodatie;
- (Sport)Verenigingen zijn financieel ondersteund met de mogelijkheid om een belangrijk deel van OZB aanslagen middels subsidies terug te krijgen;
- Vanuit het Topsportfonds Westland is financiële ondersteuning verleend aan de talentontwikkeling van een verschillende Westlandse topsporters. Voor de organisatie van topsportevenementen en deelname van Westlandse verenigingen aan topsportevenementen zijn eveneens financiele bijdragen verleend.

Cultuur
- De programma's voor de gesubsidieerde culturele instellingen Museum Westland, Westlandtheater De Naald, Bibliotheek en CultuurWeb verder geïmplementeerd;
- Ingezet op uitvoering van de Cultuurkoers met accent op actievere inzet van de culturele organisaties;
- Cultuureducatie op school gestimuleerd door kinderen en jongeren in aanraking te laten komen met kunst, cultuur en erfgoed;
- Cultuur ingezet voor maatschappelijke activering en preventie;
- Nieuwbouwmogelijkheden voor het Westlandtheater zijn verder onderzocht. Dit wordt onderdeel van de uitwerking van de ontwikkelingsvisie Verdilaan;
- Er is meer zichtbaarheid gecreëerd van cultuurhistorisch erfgoed, zoals de renovatie van het eerste deel van de Fruitmuur die zo bepalend is voor de Westlandse identiteit en de nieuwe website op het gebied van het Westlands historisch erfgoed is gerealiseerd;
- Het proces van het afstoten van een deel van de kunstcollectie is nagenoeg afgerond;
- Het onderhoud van de kunst in de openbare ruimte heeft extra aandacht gekregen;
- De ontwikkeling van een visie op Cultureel erfgoed. Het beoogde Cultureel Erfgoedbeleid omvat een cultuurhistorische waardenkaart die in 2023 zal worden opgeleverd;
- De verkenning en inventarisatie voor de ontwikkeling van de kerkenvisie zijn afgerond;
- Inzet op uitvoeren van de Cultuurkoers, ondanks beperkt beschikbare middelen, met accent op actievere inzet van de culturele organisaties;
- Inzetten van cultuur voor maatschappelijke activering en preventie;
- Meer zichtbaarheid creëren van cultuurhistorisch erfgoed, dat zo bepalend is voor de Westlandse identiteit;
- Het beleid op cultureel erfgoed en monumenten actualiseren in het kader van de invoering van de omgevingswet;
- Het project Archiefbewerking is opgezet om aan de archiefwet te voldoen.

Externe ontwikkelingen / risico's

Sport
- De rijksregelingen voor sportverenigingen en zwembadexploitanten zijn benut om de financiële gevolgen van de laatste fase van de coronapandemie op te vangen, o.a. door het verlenen van huurkortingen aan zwembadexploitanten;
- De enorme stijging van de energieprijzen zorgt ervoor dat de exploitatie van sportaccommodaties onder druk komt te staan. Dit geldt met name voor zwembaden en in mindere mate sporthallen. Te voorzien valt dat de exploitatiebijdrage voor de gemeentelijke binnensportvoorzieningen in de toekomst gaat stijgen. Tevens leidt dit tot een verhoogde urgentie voor verduurzaming van sportaccommodaties;
- De forse stijging van de bouwprijzen zorgt ervoor dat de kosten voor gemeentelijke investeringen in sportaccommodaties omhoog gaan.

Verbonden partijen

- Westland Theater de Naald;
- Westlands Museum;
- Westland Cultuurweb;
- Bibliotheek Westland;
- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden -Delfland (CBG).

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Kadernota sportbeleid 2008-2020
- Deelnota's sportbeleid 2010-2020;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Westland Cultuurkoers 2030;
- Structuurvisie Westland 2025;
- Waterklimaatplan 2019;
- Vaarrecreatie in Westland 2012.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 5 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
5.1	Sportbeleid en activering	434	451	548	444	105
5.2	Sportaccommodaties	8.868	6.400	7.637	7.780	-143
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.410	3.267	3.615	3.703	-88
5.4	Musea	1.103	1.060	1.019	1.046	-28
5.5	Cultureel erfgoed	337	335	424	449	-25
5.6	Media	2.673	2.577	2.610	2.682	-72
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	8.670	8.982	10.402	10.049	353
Totaal lasten programma 5		**25.493**	**23.072**	**26.254**	**26.152**	**102**
5.1	Sportbeleid en activering	121	0	0	175	175
5.2	Sportaccommodaties	3.273	1.193	1.970	1.712	-258
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	356	212	256	288	31
5.4	Musea	1	3	5	0	-5
5.5	Cultureel erfgoed	5	1	1	22	22
5.6	Media	102	75	75	75	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	217	131	128	247	119
Totaal baten programma 5		**4.074**	**1.614**	**2.434**	**2.519**	**84**
Saldo van baten en lasten		**-21.419**	**-21.458**	**-23.820**	**-23.633**	**188**
Stortingen reserves		609	284	1.335	1.335	0
Onttrekkingen reserves		1.370	801	2.636	2.139	-496
Totaal reservemutaties programma 5		761	**517**	**1.300**	**804**	**-496**
Saldo programma 5		**-20.659**	**-20.941**	**-22.520**	**-22.829**	**-308**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 5 bedraagt voordelig € 188.000 voor verrekening met reserves en nadelig € 308.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 5		Lasten	Baten	Saldo
5.1	**Sportbeleid en activering**	**105 V**	**175 V**	**280 V**
1.	Specifieke uitkering Sport akkoord: het rijk heeft een specifieke uitkering Sportakkoord beschikbaar gesteld. Op deze post is meer uitgeven en meer ontvangen dan begroot. Per saldo is het resultaat neutraal.	92 N	92 V	
2.	Investeringssubsidies sport: bij de slotwijziging is reeds € 480.000 overgeheveld naar 2023. Eind 2022 blijkt dat het overschot nog eens € 115.000 hoger ligt. Hier zijn al subsidies voor toegekend, echter nog niet uitbetaald. Aan de raad zal worden voorgesteld om het resterende overschot opnieuw beschikbaar te stellen in 2023.	115 V		115 V
3.	Subsidies topsport: In de Corona periode (2020-2021) hebben enkele Topsport-evenementen geen doorgang gevonden waarvoor wel subsidie was verleend. Deze bedragen zijn in 2022 aangewend waardoor middelen in 2022 niet hoefden worden uitgekeerd.	52 V		52 V
4.	Afrekening specifieke uitkering stimulering Sport 2021: de definitieve afrekening van de SPUK stimulering sport heeft plaatsgevonden. Er is € 80.000 meer binnen gekomen dan verwacht.		80 V	80 V
5.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	30 V	3 V	33 V
5.2	**Sportaccommodaties**	**143 N**	**258 N**	**401 N**
1.	Boetzelaer: Betreft voor het grootste deel (€ 89.000) een subsidiebedrag ter dekking van het Corona gerelateerde exploitatietekort in nov-dec 2021 voor Zwembad de Boetzelaer	108 N		108 N
2.	OZB compensatie sportverenigingen: Voor 2020 t/m 2022 heeft de gemeente de OZB kosten van verenigingen voor 75% overgenomen. Het resterende deel van de uitgaven ad € 74.000 is hieronder verantwoord onder zwembaden (binnen en buiten).	148 V		148 V
3.	Zwembaden (binnen en buiten): Bij Zwembad Kon Julianaweg (Maesemunde) wordt het grootste deel van de overschrijding veroorzaakt door een verleende huurkorting i.v.m. Corona.	240 N		240 N
4.	Zwembad reserve: Op zwembaden reserve is een groot bedrag nog niet aangewend i.v.m. uitgestelde besluitvorming m.b.t zwembad Waterman.	214 V		214 V
5.	Sportaccommodaties:In 2022 werd rekening gehouden met de ontvangst van een SPUK voor sportaccommodaties. Deze is doorgeschoven naar 2023.		193 N	193 N
6.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	157 N	65 N	222 N
5.3	**Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuur participatie**	**88 N**	**31 V**	**57 N**
1.	Corona subsidies: er is minder gebruik gemaakt van de Corona subsidie-regeling cultuur dan verwacht.	67 V		67 V
2.	Groot onderhoud: voor groot onderhoud is in 2022 geen voorziening beschikbaar. Bij de jaarrekening 2021 is een reserve voor groot onderhoud gevormd. In 2022 was er geen onttrekking voor groot onderhoud geraamd waardoor de lasten voor groot onderhoud rechtstreeks in de exploitatie zijn geboekt.	79 N		79 N
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	77 N	31 V	45 N
5.4	**Musea**	**28 N**	**5 N**	**32 N**
5.5	**Cultureel erfgoed**	**25 N**	**22 V**	**3 N**
5.6	**Media**	**72 N**		**72 N**

1. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	72 N		72 N
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**353 V**	**119 V**	**472V**
1. De twee belangrijkste veroorzakers van het voordeel op de uitgaven waren het dagelijks onderhoud (maaien en sloten ad (€27.000) en overige diensten (inhuur/uitbesteding ad €148.000)			
Saldo programma 5 voor verrekening met reserves	**102 V**	**84 V**	**188 V**
Stortingen reserves			
Onttrekkingen reserves		**496 N**	
1. Lagere onttrekking reserve steunfonds corona door minder gebruik diverse subsidieregelingen		142 N	
2. Reserve zwembaden		227 N	
3. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000		127 N	
Saldo programma 5 na verrekening met reserves	**102 V**	**412 N**	**308 N**

4.6 Sociaal domein

Inleiding

De ambitie binnen het Sociaal Domein is: iedereen in Westland kan zoveel en zo goed mogelijk meedoen in de samenleving. De afgelopen jaren lag de nadruk op het overnemen van de taken van het Rijk. We zagen de uitgaven binnen het sociaal domein stevig oplopen. Dit door de toenemende vraag naar ondersteuning, kostenstijgingen en het achterblijven van de Rijksbijdrage. In 2022 hebben we ons gericht op het operationaliseren van de transformatie-projecten. De projecten zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening. Ook hebben we meer grip en sturing gerealiseerd om de kosten meer beheersbaar te houden.

Wat wilden we bereiken?

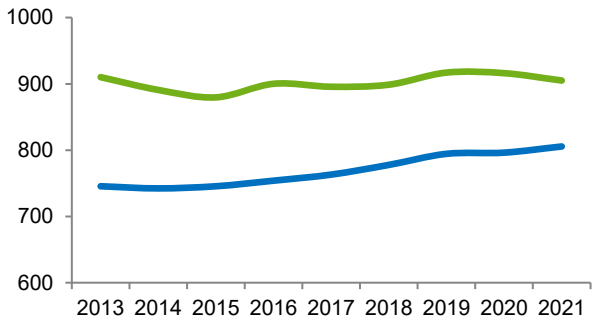
- Iedereen kan meedoen aan de Westlandse samenleving, waar nodig met ondersteuning;
- Mensen in de Westlandse samenleving steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving;
- De Westlandse jeugd kan zich optimaal ontwikkelen en veilig opgroeien;
- Een transformatie van het sociaal domein en de kosten beheersbaar houden.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Banen	905,0	LISA

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

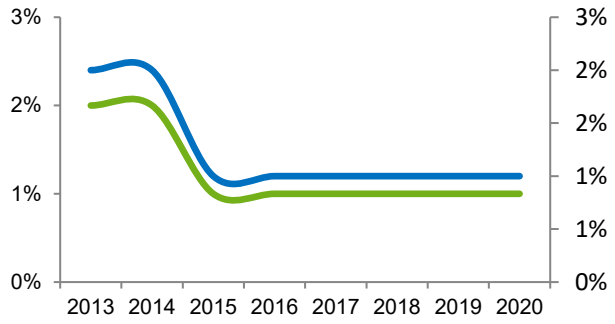

Jaar	Westland	Nederland
2013	910,1	745,5
2014	890,8	742,3
2015	879,6	745,5
2016	900,1	753,9
2017	895,6	763,1
2018	898,7	777,7
2019	917,0	794,4
2020	916,1	796,2
2021	905,0	805,5

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Jongeren met een delict voor de rechter	1%	Verwey Jonker Instituut/CBS

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

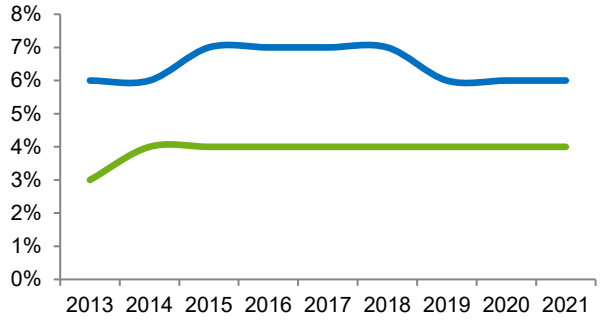

Jaar	Westland	Nederland
2013	2%	2%
2014	2%	2%
2015	1%	1%
2016	1%	1%
2017	1%	1%
2018	1%	1%
2019	1%	1%
2020	1%	1%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Kinderen in uitkeringsgezin	4%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

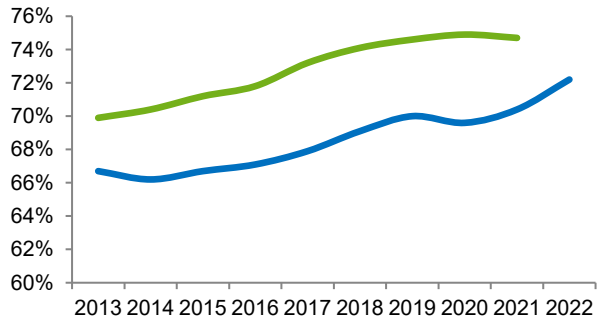

Jaar	Westland	Nederland
2013	3%	6%
2014	4%	6%
2015	4%	7%
2016	4%	7%
2017	4%	7%
2018	4%	7%
2019	4%	6%
2020	4%	6%
2021	4%	6%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Netto arbeidsparticipatie	77,3%	CBS Diefstallen

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

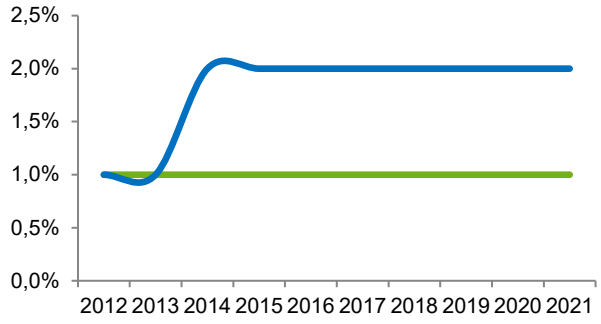

Jaar	Westland	Nederland
2013	69,9%	66,7%
2014	70,4%	66,2%
2015	71,2%	66,7%
2016	71,8%	67,1%
2017	73,2%	67,9%
2018	74,1%	69,1%
2019	74,6%	70%
2020	74,9%	69,6%
2021	74,7%	70,4%
2022	77,3%	72,2%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Werkloze jongeren	1%	Verwey Jonker Instituut/CBS

Het percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polis administratie.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

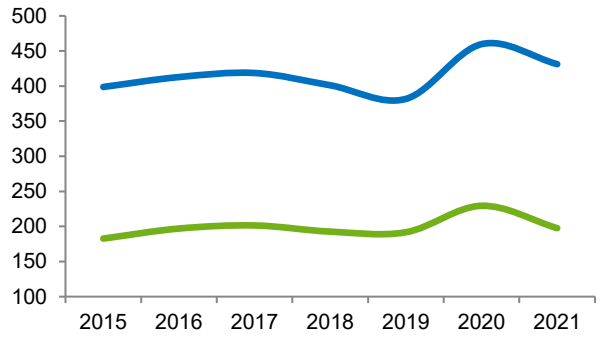

Jaar	Westland	Nederland
2012	1%	1%
2013	1%	1%
2014	1%	2%
2015	1%	2%
2016	1%	2%
2017	1%	2%
2018	1%	2%
2019	1%	2%
2020	1%	2%
2021	1%	2%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Personen met een bijstandsuitkering	197,5	CBS – Participatiewet

Het aantal personen per 10.000 inwoners met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

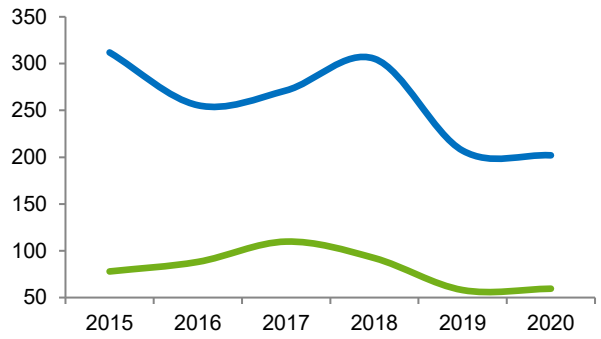

Jaar	Westland	Nederland
2015	182,7	398,7
2016	197,0	412,8
2017	201,4	418,6
2018	192,6	401,1
2019	191,7	381,7
2020	229,4	459,7
2021	197,5	431,2

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Lopende re-integratievoorzieningen	59,5	CBS - Participatiewet

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

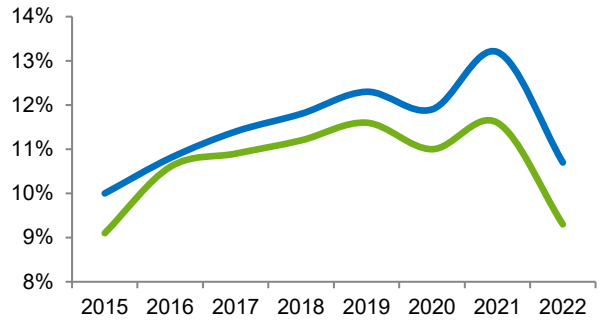

Jaar	Westland	Nederland
2015	77,9	311,9
2016	88,1	255,5
2017	109,8	271,3
2018	92,2	305,2
2019	58,0	207,0
2020	59,5	202,0

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Jongeren met jeugdhulp	9,3%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

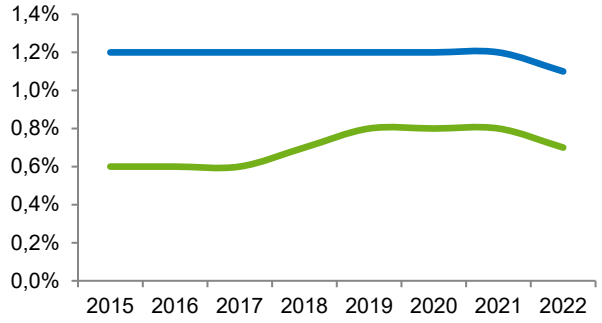

Jaar	Westland	Nederland
2015	9,1%	10,0%
2016	10,6%	10,8%
2017	10,9%	11,4%
2018	11,2%	11,8%
2019	11,6%	12,3%
2020	11,0%	11,9%
2021	11,6%	13,2%
2022	9,3%	10,7%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Jongeren met jeugdbescherming	0,7%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar waarbij de rechter op enig moment in de verslagperiode een maatregel dwingend heeft opgelegd. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

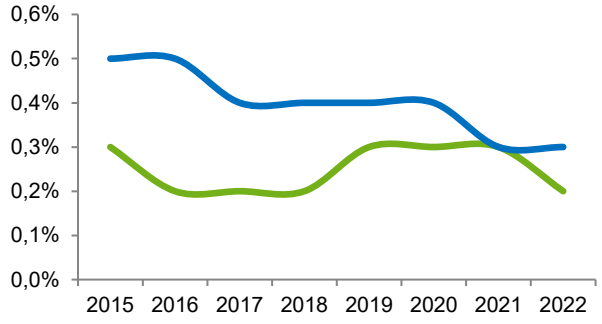

Jaar	Westland	Nederland
2015	0,6%	1,2%
2016	0,6%	1,2%
2017	0,6%	1,2%
2018	0,7%	1,2%
2019	0,8%	1,2%
2020	0,8%	1,2%
2021	0,8%	1,2%
2022	0,7%	1,1%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Jongeren met jeugdreclassering	0,2%	CBS Jeugd

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).
Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle van jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Geeft de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding(bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking)? Dan kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. De kinderrechter of de officier van Justitie kunnen jeugdreclassering opleggen. Dat kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

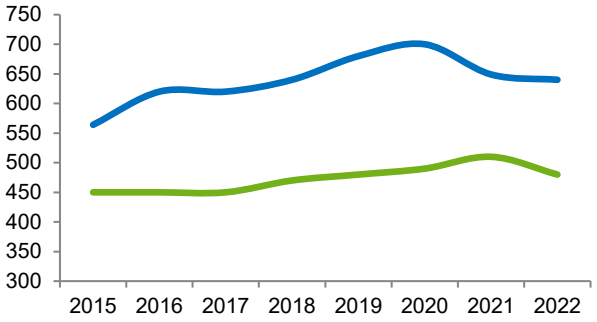

Jaar	Westland	Nederland
2015	0,3%	0,5%
2016	0,2%	0,5%
2017	0,2%	0,4%
2018	0,2%	0,4%
2019	0,3%	0,4%
2020	0,3%	0,4%
2021	0,3%	0,3%
2022	0,2%	0,3%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	480	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.
Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2015	450	564
2016	450	620
2017	450	620
2018	470	640
2019	480	680
2020	490	700
2021	510	649
2022	480	640

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Binnen het sociaal domein hebben we uitvoering gegeven aan de wettelijke taken op het gebied van de Participatiewet, Jeugdwet en Wet Maatschappelijke ondersteuning. Denk hierbij aan het begeleiden van mensen naar arbeid, de inkomensregelingen, minimaregelingen en schuldhulpverlening. Bij de Wmo gaat het om het verstrekken van hulpmiddelen, hulp bij het huishouden, dagbesteding en individuele begeleiding. Daarnaast voerden we de Wet sociale werkvoorziening, de Jeugdwet en kinderbeschermingsmaatregelen uit. We zorgden voor een breed aanbod van voorzieningen in het voorliggend veld, voor zowel de jeugd als voor volwassenen.

Ook in 2022 had de Coronapandemie veel invloed op onze inwoners, maatschappelijke partners en zorgaanbieders. Het jaar begon in lockdown en tot de zomer golden er RIVM-maatregelen. Een aantal extra werkzaamheden liep in 2022 door, voor zorgaanbieders werden de meerkostenregelingen verlengd en inwoners konden een beroep doen op de tijdelijke subsidieregeling ‘jeugd aan zet’. Een aantal projecten van de tijdelijke subsidieregeling ‘senioren in coronatijd’ liep nog door.

De inkomensondersteunende regelingen Corona, die vanuit het Rijk bij de gemeente waren belegd, zijn gestopt in 2021.
Vanaf 1 juli 2022 moeten de leningen Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers), die in 2020 zijn verstrekt worden terugbetaald.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De computerregeling is opengesteld voor volwassenen. De computers worden in natura verstrekt door Westlandse ondernemers;
- Om huishoudens in de energiecrisis financieel te ondersteunen is er aan 4100 huishoudens met een laag inkomen energietoeslag uitgekeerd. Het rijk verstrekte hiervoor budget. Het bedrag per huishouden was aanvankelijk € 800 en is verhoogd naar € 1300 euro per huishouden. Eind 2022 is het bedrag voor de energietoeslag 2022 nog eens verhoogd naar € 1800. Deze verhoging wordt uitbetaald in 2023;
- Er is gewerkt aan de uitvoering van de transformatie-opdracht via een aantal projecten:
  Project Ambitie doorleven en operationaliseren: Hiermee is een gezamenlijke koers voor de transformatie bepaald en is draagvlak gerealiseerd.
  Project van ambitie naar uitvoeringspraktijk (Doorbraakmethode). Hiermee is een werkwijze (Advies & Maatwerk) ontwikkeld gebaseerd op de doorbraakmethode. Deze is geïmplementeerd in

het sociaal domein in de vorm van een integrale samenwerking tussen gemeente en kernpartners.
Project inrichting sociale infrastructuur (Toegang sociaal domein): In 2022 zijn voorbereidingen getroffen om te starten met een Integrale Toegang volgens de 1 loket-gedachte. Hiervoor is een nieuw team ingericht dat bestaat uit huidige en nieuwe medewerkers die preventief en doelmatig werken vanuit de toegang van het sociaal domein.
Project grip en sturing: Data gedreven werken is in 2022 (door) ontwikkeld. Data heeft hierdoor een belangrijke rol in besluitvorming en is gekoppeld aan opdrachtgericht werken. We zijn beter in staat data te gebruiken en te 'lezen'.
Project optimaliseringsmaatregelen: De business cases die in 2021 zijn gestart bij het SKT zijn inmiddels going concern;

- In 2022 hebben VNG en Rijk veel overlegd m.b.t. de financiële risico-verdeling tussen Rijk en gemeenten, maar ook de specifieke afspraken over de inkoop en organisatie van de specialistische jeugdzorg op regionaal en landelijk niveau zijn en blijven een heet hangijzer;
- In navolging van de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2022-2026 Is gewerkt aan het tweede uitvoeringsplan Jeugd (2023/2024), waarbij meer focus is aangebracht ten behoeve van kinderen en gezinnen in kwetsbare omstandigheden, samen leren en kostenbeheersing;
- De lokale kostenbesparingsmaatregelen-, zijn in 2022 volop en met succes in uitvoering genomen door het SKT. De voorbereidingen van nieuwe maatregelen is afhankelijk van de landelijke hervormingsagenda jeugdhulp. Deze is echter vertraagd-, en verschijnt in 2023;
- In 2022 is een nieuwe systematiek rondom de bestedingsruimte ingevoerd voor de gehele regio, wat ervoor zorgt dat de administratieve lasten voor zowel gemeenten als aanbieders verlaagd worden. Via de ontwikkeltafels in de regio worden verdere doelmatigheidsvoorstellen opgepakt in samenwerking met aanbieders;
- Het lokaal contractmanagement voor de jeugdhulp is verder versterkt door intensievere samenwerking met het SKT. Er is gestart met een eerste inventarisatie voor lokale arrangementen om zo goed in te kunnen spelen op de problematiek in Westland;
- Er zijn in de herzieningsprocedure productomschrijvingen en tarieven aangepast van jeugdhulp die via de regionale contracten wordt ingekocht. Dit loopt via het proces van de regionale ontwikkeltafel;
- De analyse en overdracht van cliënten die vanwege het nieuwe woonplaatsbeginsel van de jeugdwet vanaf 2022 financieel moeten worden overgedragen naar een andere gemeente is volledig afgerond. Volgens verwachting heeft Westland meer kinderen overgedragen dan ontvangen vanuit andere gemeenten;
- De Regiovisie aanpak Huiselijk Geweld Haaglanden wordt uitgevoerd;
- Er wordt uitvoering gegeven aan het convenant uitvoering jeugdgezondheidszorg 2022-2027. Met dit convenant is de samenwerking tussen de H8-gemeenten en de jeugdgezondheidszorg voor de komende zes jaar geborgd;
- De sluitende aanpak voor schoolverlaters van het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs is verder in uitvoering genomen. Dit gebeurt samen met scholen en Patijnenburg. We gebruiken hiervoor de in 2020 ontwikkelde monitor voor jongeren in kwetsbare posities, die bij uitval van werk of onderwijs direct weer in beeld komen. De doelgroep is uitgebreid en een groeiend aantal jongeren zijn in beeld gekomen en geplaatst op verschillende trajecten;
- Het integrale beleidsplan Schuldhulpverlening 2021 – 2024 wordt uitgevoerd. Er wordt ingezet op vroeg signalering;
- De Kredietbank Nederland verstrekt saneringskredieten;
- We verbeteren de financiële redzaamheid van inwoners door de inzet van "Moedige Dialoog Westland". Daarin bevorderen we de samenwerking tussen verschillende partijen. Samen kunnen we zorgen voor een structurele bijdrage aan het voorkomen, vroegtijdig signaleren en oplossen van financiële problemen van inwoners van Westland.
  Moedige Dialoog Westland is een samenwerkingsverband tussen o.a. Bibliotheek Westland, Diaconaal Platform Westland, gemeente Westland, JGZ Zuid-Holland West, Rabobank Westland, Schuldhulpmaatje Westland, Sociaal Kernteam Westland en Vitis Welzijn, Lentiz.
  Tijdens de jaarlijkse Week van het geld verzorgen zij educatieve en informatieve activiteiten;

- We hebben contact met alle (mogelijk) gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire. We bieden hun ondersteuning aan zodat ze weer vertrouwen krijgen en verder kunnen. Hebben zij schulden bij de gemeente en zijn ze officieel als gedupeerde aangemerkt door de Belastingdienst? Dan hebben wij die schulden kwijtgescholden. Voor hun private schulden kunnen ze terecht bij een landelijk loket. We helpen hen om die schulden in kaart te brengen.
  We liepen daarbij voor op de Wet hersteloperatie toeslagen die in november 2022 is vastgesteld. Eind 2022 is de ondersteuning ook inzetbaar voor de kinderen van de gedupeerden;
- Eind 2022 vond de campagne Hulp bij Geldzorgen plaats. Met deze campagne informeerden we inwoners over ondersteuning en advies bij geldzorgen, geldproblemen en schulden.
  Alle jongeren die 18 worden, en hun ouders, ontvangen een verjaardagskaart met een lijst met tips die ervoor zorgen dat ze zich goed financieel kunnen voorbereiden op volwassenheid. Ook is er nu een website *18inwestland.nl* met informatie;
- Onder de noemer ‘Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Westland’ (MVO-Westland) werken we aan meer betrokken werkgevers voor een inclusieve arbeidsmarkt. Voor het realiseren van Beschut Werk en Baanafspraak maken we resultaatgerichte afspraken. En om het aantal Social Return on Investment (SROI) leer- werkplekken te vergroten voor de doelgroep van Patijnenburg is eind 2022 gestart met het opstellen van een nieuw plan van aanpak. In dit plan worden standaard concepten en een bredere menukaart uitgewerkt om meer maatwerk te kunnen leveren voor werkgevers en de doelgroep van Patijnenburg;
- De projectleiding van ‘Eén tegen eenzaamheid’ is per januari overgedragen aan Vitis. Het accent van het project lag dit jaar op het uitvoeren van de publiekscampagne, het lanceren van het Signaalpunt en het houden van een netwerkbijeenkomst. Omdat het aantal meldingen bij het Signaalpunt achterbleef, is gekozen dit te stoppen en de signalen bij Vitis zelf binnen te laten komen;
- De samenwerking met DSW en gemeenten Delft, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp is gecontinueerd. De transmuraal werker is doorgezet en er is gewerkt aan de afronding van het onderzoek naar de samenwerking tussen DSW en de gemeenten op de inzet van de jeugdfunctionaris in de huisartsenpraktijk;
- Binnen het Programma Regionale Aanpak Ouderenzorg is samen met DSW, gemeente Delft, Careyn, Pieter van Foreest, Vitis Welzijn, PWC en Tao of Care de pilot Sociale Benadering Dementie opgewerkt. Het programma is akkoord gegaan met de pilot;
- Het convenant Wonen en Zorg 2022-2025 is ondertekend. Dit convenant is een samenwerking met DSW, Careyn, Pieter van Foreest, Vitis Welzijn, de woningcorporaties en Seniorenraad Westland. Via dit convenant committeren de betrokken partijen zich aan de uitbreiding van de verpleeghuiscapaciteit en de realisatie van woonzorgconcepten voor senioren in Westland;
- De voorbereidingen voor de invoering van de Wet Inburgering 2021, die per 1-1-2022 is ingegaan, zijn afgerond. De implementatie van de wet is in volle gang. We hebben in Westland een goede infrastructuur gelegd voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. Daarnaast is sinds 10 november zijn er statushouders opgevangen in het Carlton hotel. De inburgering met deze opvanglocatie als centraal punt is tot wasdom gekomen. Nu de nieuwe inburgeringswet in werking is getreden, bestaan er 3 leerroutes voor inburgeraars; De B1 (taal)route, Onderwijsroute en de Zelfredzaamheidsroute;
- De uitvoeringsagenda Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2022-2026 is vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma richt zich op het realiseren van de ambities uit de Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2022-2026. De uitvoeringsagenda is gericht op de toename van mensen met GGZ-achtergrond die zelfstandig wonen in wijken met (passende) ondersteuning in plaats van in een instelling. Delft bouwt haar centrumgemeentetaken af en Westland bouwt voorzieningen op. Het gaat om zowel huisvesting en voorzieningen als ondersteuning in de wijk, preventie, en draagvlak in de wijk. Voor de Maatschappelijke Opvang blijft Delft nog de centrumgemeente;
- Het convenant Huisvesting Zorgafhankelijke Groepen 2023 is in december ondertekend. Dit convenant treedt per januari 2023 in werking en is een samenwerking met de woningcorporaties en zorgaanbieders Beschermd Wonen. Het regelt de uitstroom van mensen uit instellingen, klinieken en de maatschappelijke opvang naar zelfstandige woningen in de wijk met (passende) ondersteuning;

- Er is in samenwerking met onze partners verdere uitvoering gegeven aan onze inkoopstrategie voor Jeugdhulp en de inkoopvisie Wmo. We hebben de nieuwe afspraken die we als gevolg van de inkoop Wmo hebben gemaakt ingeregeld, ons proces aangepast en onze dienstverlening aangepast zodat we onze inwoners vanaf 1 januari volgens, in overeenstemming met de nieuwe afspraken ondersteuning konden bieden;
- Verbetering van de sociale acceptatie en sociale veiligheid van de LHBTI-doelgroep (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen). Dit doen we door het uitvoeren van het Meerjarenplan 'Regenboogstad Westland 2019-2022' (het verzorgen van gastlessen, adviezen, training en voorlichting aan onderwijs en zorg- en welzijnsorganisaties en gerichte communicatie). In 2021 vond een regionale bijeenkomst "Let's Connect" voor leden van GSA's en een regionale "Webinar Queersensiviteit" plaats voor medewerkers van hulpverleningsorganisaties. De Regenboogsteden bestaan inmiddels veertien jaar. Deze samenwerking tussen gemeenten en het ministerie van OCW is succesvol en effectief. Dit blijkt uit een externe onafhankelijke evaluatie die de minister heeft laten verrichten. Het programma en de middelen vanuit het Rijk zijn verlengd;
- In 2020 werd de pilot gestart met maatwerk- en doelgroepenvervoer met de nadruk op de *first* en *last mile* oplossingen. Dit is het vervoer van en naar haltes van het openbaar vervoer. Deze pilot hebben wij verder gefaciliteerd;
- We bieden algemeen toegankelijke informele ondersteuning (sociale basis) en algemeen toegankelijke professionele ondersteuning door o.a. welzijnsadviseurs en jongerenwerkers. Hierdoor kunnen inwoners met hun vragen en ondersteuningsbehoefte zoveel mogelijk terecht bij laagdrempelige voorzieningen en worden problemen in een eerder stadium gesignaleerd en opgelost. Zo wordt zwaardere ondersteuning voorkomen;
- Er is een nieuw aanbod van sociale basisvoorzieningen gerealiseerd, namelijk: Thuisgekookt (matches tussen thuiskoks en kwetsbare inwoners die een maaltijd van een buurtgenoot willen gebruiken) en Westland blijft staan (valpreventie voor ouderen). Powerful Ageing is in oktober 2022 gestart. Deze beweeginterventie is ontwikkeld om de fysieke fitheid te trainen en zo de fysieke zelfredzaamheid te vergroten van inwoners van 60 jaar en ouder. Aanmelding verloopt via de Wmo-toegang;
- Er is een subsidie verstrekt als cofinanciering van de subsidie van ZonMw voor het project Vrijwillig Traineeship 3.0 (Sociaal Maatschappelijke Diensttijd) van Vitis Welzijn. Het doel van het Vrijwillig Traineeship is om jongeren maatschappelijk te betrekken, hen te motiveren om vrijwilligerswerk te doen en zichzelf te ontwikkelen en maatschappelijke organisaties te scholen om jongerenproof te worden;
- Op verzoek van de Wmo-aanbieders is een kaart van de beschikbare sociale basisvoorzieningen in Westland opgesteld. Dit omdat de aanbieders verwachten dat hun medewerkers (huishoudelijk hulpen en begeleiders) hun cliënten daarmee kunnen helpen;
- De pilot met de Compaantablet is afgelopen. Op basis van de evaluatie is besloten de Compaantablet niet te integreren in het Wmo-aanbod. Uit de evaluatie komt naar voren dat inwoners geen behoefte hebben aan de Compaantablet. Vaak omdat zij zelf al beschikken over digitale apparaten, zoals tablets en laptops;
- In samenwerking H5 is gekozen het Wmo product Ontmoetingscentrum te gaan omvormen naar een algemene voorziening. Uitgangspunt van deze pilot is het vereenvoudigen van de cliëntreis. Voorbereiding voor deze wijziging is afgerond. Per volgend jaar start de nieuwe werkwijze.

Externe ontwikkelingen/ risico's

- Aanpassing van de onderstaande wetgeving vormt een risico vanwege onduidelijkheden.
  Er zijn aanpassingen c.q. voorbereidingen gedaan van onderstaande wetgeving:
  - Voorbereiding wetswijziging Wmo (resultaatsturing en doordecentralisatie Beschermd Wonen);
  - Wet hersteloperatie toeslagen;
  - Participatiewet, aanpassing vanwege energietoeslag.
- **Corona**
  Door het coronavirus hebben we te maken gekregen met ondersteuningsbehoeften die of zijn uitgesteld of juist door de crisis zijn ontstaan. De uitgestelde vraag kan leiden tot complexere

problematiek en daardoor behoefte aan zwaardere zorg op langere termijn.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Patijnenburg B.V;
- Servicebureau H10;
- Sociaal Kernteam Westland B.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader 'Kernachtig Sociaal';
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2021-2024;
- Algemene subsidieverordening Westland 2016;
- Inkoopstrategie Regio Haaglanden 2020-2024;
- H4 Inkoopstrategie Wmo 2022;
- Meerjarenplan Regenboogstad Westland 2019-2022;
- Verordeningen volgend uit de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en de wet gemeentelijke Schuld-hulpverlening;
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld Haaglanden 2019-2022;
- Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026;
- Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2022-2026.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 6 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
6.1	Samenkracht en Burgerparticipatie	8.368	8.335	19.150	21.013	-1.863
6.2	Wijkteams	11.874	12.439	14.064	13.630	434
6.3	Inkomensregelingen	28.946	25.481	31.872	33.672	-1.800
6.4	Begeleide participatie	6.925	7.242	7.482	7.473	9
6.5	Arbeidsparticipatie	2.280	2.191	2.609	2.247	363
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3.905	4.457	4.438	4.371	67
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	18.214	18.625	20.096	19.429	667
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	26.451	20.853	23.840	25.876	-2.036
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	535	558	541	525	17
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	3.039	2.894	2.896	2.344	522
Totaal lasten programma 6		**110.536**	**103.076**	**126.990**	**130.581**	**-3.591**
6.1	Samenkracht en Burgerparticipatie	329	307	10.311	15.903	5.593
6.2	Wijkteams	238	93	93	421	328
6.3	Inkomensregelingen	22.254	20.827	20.153	19.314	-839
6.4	Begeleide participatie	0	0	0	1	1
6.5	Arbeidsparticipatie	538	0	0	319	-319
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	65	115	115	60	-55
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	604	228	200	319	119
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	43	0	0	5	5
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	794	797	3
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
Totaal baten programma 6		**24.071**	**21.570**	**31.666**	**37.140**	**5.474**
Saldo van baten en lasten		**-86.464**	**-81.506**	**-95.324**	**-93.441**	**1.883**
Stortingen reserves		0	0	2.845	2.445	400
Onttrekkingen reserves		11.213	1.332	3.131	2.176	-955
Totaal reservemutaties programma 6		11.213	**1.332**	**287**	**-268**	**-555**
Saldo programma 6		**-75.251**	**-80.173**	**-95.037**	**-93.709**	**1.328**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 6 bedraagt voordelig € 1.883.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 1.328.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	**1.863 N**	**5.593 V**	**3.730 V**
1.	Subsidieregelingen Welzijn (Corona): Van subsidieregelingen jeugd aan zet, compensatie dorpshuizen en senioren in Corona-tijd is minder gebruik gemaakt dan ingeschat.	126 V	-	126 V
2.	Opvang statushouders: Om de overvolle asielzoekerscentra (AZC's) te ontlasten, wordt aan gemeenten door het COA een vergoeding betaald voor het opvangen van statushouders. Op deze post is meer uitgegeven en meer ontvangen dan begroot. Per saldo is het resultaat neutraal.	924 N	924 V	0
3.	Oekraïne: Voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne stelt het Rijk een specifieke uitkering beschikbaar, berekend middels een normbedrag per beschikbare opvangplek per dag. Van deze middelen worden de kosten voor de opvang, leefgeld en uitvoeringskosten betaald. De totale vergoeding van het Rijk is berekend op € 14,5 mln. De kosten die in 2022 zijn gemaakt bedragen € 10,9 mln. Voor het restant wordt voorgesteld een bestemmingsreserve te vormen.	914 N	4.495 V	3.581 V
4.	Aanpassen woningen (gewoon thuis): Binnen de reserve sociaal domein zijn middelen beschikbaar voor aanpassen van woningen, waarvoor een subsidieregeling is vastgesteld. Ondanks aframing bij de slotwijziging 2022 is het budget niet geheel besteed. Dit is veroorzaakt doordat er minder subsidieaanvragen zijn ontvangen dan verwacht.	62 V	-	62 V
5.	Specifieke uitkering preventie: van het rijk is een specifieke uitkering ontvangen voor lokale preventie. Op deze post is meer uitgegeven en meer ontvangen dan begroot. Per saldo is het resultaat neutraal.	60 N	60 V	0
6.	Inburgering: Van het Rijk is een specifieke uitkering ontvangen voor inburgering. Er is meer uitgegeven en meer ontvangen dan begroot. Per saldo is dit budgetneutraal. Let wel de kosten zijn verantwoord in taakveld 6.1 en de baten in taakveld 6.5	211 N	5 N	216 N
7.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	58 V	118 V	176 V
6.2	**Wijkteams**	**434 V**	**328 V**	**762 V**
1.	Jeugdgezondheidszorg: overschot wordt verklaard door een positieve afrekening 2021 van € 36.000 en het abusievelijk 2x verwerken van € 45.000 aan taakmutaties in de begroting.	82 V	-	82 V
2.	Sociaalkernteam: Het SKT is in 2022 volledig op sterkte gekomen en is met haar dienstverlening in 2022 binnen de begroting gebleven. Er is een overschot van € 300.000 vanwege compensatie van kosten die zijn gemaakt in 2021. Het betreft incidentele, regionale middelen voor deskundigheidsbevordering op gebied van aanpak huiselijk geweld. Deze zijn in Q4 van 2022 ontvangen en daarmee niet meer in de begroting meegenomen.	17 V	314 V	331 V
3.	Transformatiebudget sociaal domein: deel van het transformatiebudget is niet aangesproken omdat een deel van de kosten kon worden opgevangen binnen het reguliere P-budget.	103 V	-	103 V
4.	Project doelmatigheid: Vanaf december 2022 is de gemeente van start gegaan met het verbeteren van de persoonlijke situatie van bijstandsgerechtigden die langdurig in de uitkering zitten. Doel van het project is om bij deze klanten belemmeringen weg te nemen zodat ze weer kunnen participeren in de maatschappij, zodat hun zelfredzaamheid wordt vergroot en zij gestimuleerd worden om een gezonde leefstijl na te jagen. Het overschot is ontstaan door een latere start en het kunnen opvangen van de lasten binnen het reguliere P budget. Om het project te voltooien zal aan de raad worden voorgesteld om het budget opnieuw beschikbaar te stellen in 2023.	181 V	-	181 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	51 V	14 V	66 V
6.3	**Inkomensregelingen**	**1.800 N**	**839 N**	**2.638 N**
1.	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz): per saldo een nadeel van € 283.000. Dit komt voornamelijk omdat er een lager beroep vanuit de ondernemers in Westland is, op de Bbz regelingen is na Covid periode.	795 V	1.077 N	283 N
2.	Bijstand (BUIG): Voordeel aan de lastenkant m.n. door lagere instroom aan IAOW inkomensvoorziening voor ouderen en gedeeltelijk arbeidsongeschikten werklozen en aan de inkomsten hogere invordering en verhaal.	131 V	76 V	207 V
3.	Bijzondere bijstand: groter beroep op de computerregeling en € 90.000 onttrekking voorz dub deb buiten vordering gesteld door	23 N	175 V	152 V

Programma 6		Lasten	Baten	Saldo
	college besluit, €20.000 door terug vordering en € 38.000 meer afgelost op verstrekte leningen en 23k schenking t.b.v. minima-regeling.			
4.	Energie toeslag: Binnen de oude regeling voor 2022 zijn meer inwoners bereikt dan gedacht. Dit resulteert in een nadeel van € 345.000. Het resterende deel wordt veroorzaakt doordat het Rijk de regeling voor 2023 naar voren heeft geschoven, waardoor een deel van de lasten in 2022 terecht is gekomen. De compensatie hiervoor is verwerkt in de decembercirculaire welke niet meer verwerkt kon worden in de begroting. Hierdoor ontstaat een nadeel in dit taakveld en een voordeel aan de batenkant in programma algemene dekkingsmiddelen.	2.855 N	10 V	2.846 N
5.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	153 V	22 N	131 V
6.4	**Begeleide participatie**	**9 V**	**1 V**	**10 V**
6.5	**Arbeidsparticipatie**	**363 V**	**319 V**	**682 V**
1.	ESF beschut werken plekken: verwachte inhaalslag wegens Covid voor meer beschut werken plekken heeft zich niet voorgedaan en wordt ook niet meer verwacht.	124 V	-	124 V
2.	Jeugdwerkloosheid: de inzet van middelen Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (RPA), aanpak jeugdwerkloosheid, ten behoeve van de Pilot Lifecoach heeft in 2022 niet plaatsgevonden. In 2022 is begonnen met de werving maar de start van de pilot vind pas in 2023 plaats. Aan de raad zal worden voorgesteld de middelen in 2023 opnieuw beschikbaar te stellen.	197 V		197 V
3.	Inburgering: van het Rijk is een specifieke uitkering ontvangen voor inburgering. Er is meer uitgegeven en meer ontvangen dan begroot. Per saldo is dit budgetneutraal. Let wel de kosten zijn verantwoord in taakveld 6.1 en de baten in taakveld 6.5	21 N	319 V	298 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	63 V	-	63 N
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (Wmo)**	**67 V**	**55 N**	**13 V**
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**	**667 V**	**119 V**	**786 V**
1.	Toeslagenaffaire: Aan de baten is een voordeel van € 45.000 ontstaan omdat in 2021 een te lage vordering is opgevoerd. Het voordeel aan de lastenkant komt door lagere uitvoeringskosten.	76 V	45 V	121 V
2.	Wmo dienstverlening: het budget voor Wmo dienstverlening (begeleiding en hulp bij huishouden) bedraagt € 15,3 mln. Per saldo resulteert een voordeel van € 517.000. Een afwijking van 3%.	513 V	3 V	517 V
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan €50.000	77 V	71 V	148 V
6.72	**Maatwerkdienstverlening 18-**	**2.110 N**	**5 V**	**2.104 N**
1.	Jeugdzorg afrekening oude jaren: jeugdzorgaanbieders mogen nog tot 5 jaar terug facturen indienen. Er wordt nog rekening gehouden met € 98.000 aan facturen t/m 2017. Deze middelen kunnen nu vrijvallen.	98 V		98 V
2.	Jeugdzorg: Op een totaalbudget voor jeugdzorg zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB) van € 25,1 mln. is in 2022 uitgegeven € 26,8 mln., een tekort van € 1,7 mln. (7%). Bij de eerste actualisatie is het budget nog met € 3 mln. verhoogd. Bij de slotwijziging was de prognose dat de beschikbare € 25,1 mln. voldoende zou zijn om de kosten op te vangen. Deze prognose blijkt te laag te zijn geweest. Dit heeft 2 redenen: wijziging van het woonplaatsbeginsel en declaraties over 2022 die pas eind 2022 en begin 2023 binnenkomen. Door wijziging van het woonplaatsbeginsel worden andere gemeenten financieel verantwoordelijk voor de kosten. Hierdoor is boekjaar 2021 onvoldoende vergelijkbaar met 2022. Voor Westland gaat het om een netto verschuiving van lasten van ongeveer € 1,5 mln. naar andere gemeenten. Daarnaast zien we dat eind 2022 en begin 2023 er nog declaraties worden ingediend die betrekking hebben op heel 2022. Hierdoor blijkt de prognose gemaakt bij de slotwijziging aan de lage kant. Het tekort van € 1,7 mln. is gesplitst over 2 taakvelden een tekort van € 2,2 mln. in taakveld 6.72 en een overschot van € 0,6 mln. in taakveld 6.82.	2.207 N	5 V	2.202 N
6.81	**Geëscaleerde zorg 18+**	**3 V**	**17 V**	**20 V**
6.82	**Geëscaleerde zorg 18-**	**625 V**	**-**	**625 V**
Zie toelichting bij taakveld 6.72				
Saldo programma 6 voor verrekening met reserves		**3.591 N**	**5.474 V**	**1.884 V**
Stortingen reserves:				
1.	Lagere dotatie door hogere uitgaven energietoeslag in 2022	400 V		

Programma 6	Lasten	Baten	Saldo
Onttrekkingen reserves:		**955 N**	**955 N**
1. Lagere onttrekking uit reserve sociaal domein door lagere lasten op projecten gewoon thuis en de lasten van het transformatiefonds.		130 N	130 N
2. Lagere onttrekking reserve steunfonds corona door minder gebruik diverse subsidieregelingen		174 N	174 N
3. Lagere onttrekking uit algemene reserve door onder lagere lasten ESF beschut werken, pilot life coaches en project doelmatigheid.		652 N	652 N
Saldo programma 6 na verrekening met reserves	**3.191 N**	**4.519 V**	**1.328 V**

4.7 Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Welbevinden in Westland. Dat staat centraal bij de zorg voor volksgezondheid, het handhaven van een goede en gezonde leefomgeving en het beschermen van de natuur, het milieu en het oppervlaktewater. In de dicht bebouwde omgeving in gemeente Westland blijven we zoeken naar een goede balans tussen wonen, werken en recreëren. Thema's als klimaat, energietransitie en circulaire economie blijven belangrijke aandachtspunten. We staan met elkaar voor grote opgaven.

Wat wilden we bereiken?

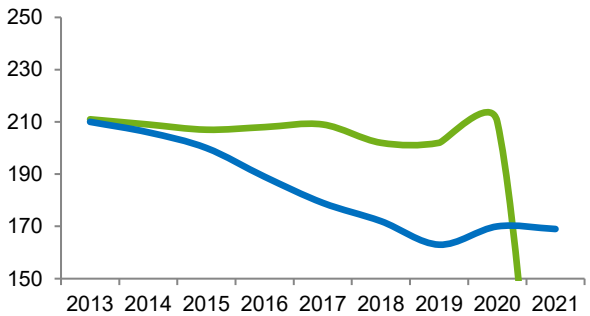
- Meer aandacht voor een gezonde leefstijl:
  - Minder overgewicht en meer beweging bij burgers;
  - Minder alcoholmisbruik en drugsgebruik bij jongeren;
  - Rookvrije generatie;
- Meer groen (per huishouden) en robuuster, kwalitatief beter groen in Westland;
- Zorgvuldige afweging in de belangen voor een gezond leefmilieu versus een gezonde economie;
- Een balans in de bodem-, lucht- en geluidskwaliteit met een goed Westlands leefklimaat;
- Een klimaat-adaptief Westland met een circulaire afvalwaterketen in 2040;
- Bijdragen aan het terugdringen van CO2-uitstoot;
- Verminderen van de hoeveelheid restafval per inwoner door extra aandacht voor het op juiste wijze aanbieden van restafval, zoals dat ook blijkt uit de sorteeranalyses. Daarnaast is voorkomen van afval altijd de beste aanpak;
- Bijdragen aan een circulaire economie in Westland in 2050;
- Voldoende begraafcapaciteit en een passende inrichting van de begraafplaatsen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	- kg	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval

Kg per inwoner, niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

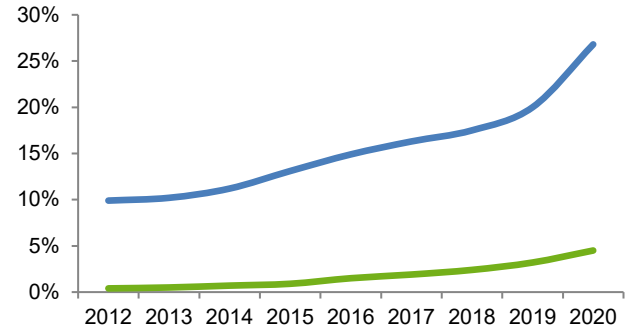

Jaar	Westland	Nederland
2013	211	210
2014	209	206
2015	207	200
2016	208	189
2017	209	179
2018	202	172
2019	202	163
2020	210	170
2021	-	169

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	4,5%	Rijkswaterstaat – Klimaatmonitor

Hernieuwbare energie is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2012	0,4%	9,9%
2013	0,5%	10,2%
2014	0,7%	11,2%
2015	0,9%	13,1%
2016	1,5%	14,9%
2017	1,9%	16,3%
2018	2,4%	17,5%
2019	3,2%	20,0%
2020	4,5%	26,8%

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	Leeftijd	2016	Bron
Waardering algehele persoonlijke Gezondheid	12-18 jaar	96%	GGD Haaglanden
	19-64 jaar	83%	Gezondheidsmonitor
	65 jaar en ouder	67%	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2022 hebben we samen met partners verenigingen, organisaties en instellingen in Westland geïnformeerd op het gebied van schadelijk alcoholgebruik, Rookvrije generatie, gezonde voeding en beweging en mentale en seksuele gezondheid en preventieve activiteiten uitgevoerd. In 2022 is uitvoering gegeven aan het lokaal preventie akkoord Westland 2022-2025. De alcoholcampagne De mobiele escaperoom #FFSerieus?! Is in heel 2022 ingezet, o.m. bij scholen en verenigingen;
- In het kader van een gezonde leefomgeving zijn er bodemkwaliteitskaarten gemaakt en vastgesteld. Deze kaarten geven inzicht aan de gemeente en ontwikkelaar inzake de eventuele aanwezigheid van vervuilende stoffen in de ondergrond;
- Ook heeft de Taskforce Waterkwaliteit, waarin gemeente en hoogheemraadschap nauw samenwerken, een knelpuntenanalyse en plan van aanpak opgeleverd voor de verbetering van de waterkwaliteit in het Westland. In 2023 wordt dit tot uitvoering gebracht. De waterkwaliteit moet in 2027 voldoen aan de Europese KRW normen;
- Het convenant Klimaat Adaptief Bouwen, waarin een normen voor project- en gebiedsontwikkeling zijn opgenomen voor het beperken van klimaatschade, is opgenomen in het Programma van Standaarden van gemeente Westland;
- De klimaatbestendigheid van de wijken zijn afgelopen jaar geanalyseerd en in labels weergegeven. Deze klimaatmonitor betreft een eerste meting van de klimaatbestendigheid van Westland en geeft prioriteiten aan in de gebiedsontwikkeling;
- Per 1 november 2022 wordt in de kernen het Plastic verpakkingsmateriaal, Blik en Drinkpakken (PBD) niet meer gescheiden opgehaald. Het PBD gaat in de grijze bak. Dit is mogelijk door de sterke innovatie op het gebied van nascheiding in de nieuwe nascheidingsinstallatie Sortiva van HVC in Alkmaar. Het restafval en GFT-afval wordt in de kernen weer alternerend ingezameld, d.w.z. de ene week de grijze bak en de andere week de groene bak. De PBD-zakken aan de kroonringen zijn verleden tijd. In het najaar van 2022 is deze omschakeling begeleid door een gerichte communicatiecampagne. Het aantal meldingen en klachten over de afvalinzameling is afgenomen;
- Ook in 2022 heeft gemeente Westland de “Westland Schoon”-aanhanger beschikbaar gesteld voor inwoners om zwerfafvalacties te ondersteunen. In de aanhanger zijn materialen voor ongeveer 50

personen aanwezig, zoals: af-valgrijpers, vuilniszakken, afvalringen, bezems, veiligheidshesjes, handschoenen en afvalcontainers voor de volle vuilniszakken;
- Het afgelopen jaar is in kader van de energietransitie het project Monster-Polanen op initiatief van HVC en Arcade en in samenwerking met de provincie en gemeente, opgepakt. Er is een intentieovereenkomst gesloten waarin afgesproken samen te werken aan een businesscase en plan van aanpak. De uitvoering start volgens de huidige planning in 2025;
- Door de gestegen energieprijzen is er veel aandacht besteed aan de ondersteuning van de lage inkomens-huishoudens (onder andere via de Rijksgelden voor Energie-armoede) en op de verduurzaming. In december heeft de raad besloten tot twee subsidieregelingen die in februari 2023 tot uitvoering moeten komen. Daarnaast kunnen lage inkomens-huishoudens via de Westland Pas extra budget aanvragen voor isolatie. Hiervan hebben ca. 2000 mensen gebruik gemaakt in 2022;
- De campagne WestlandWoontDuurzaam heeft samen met de wijkaanpak, na twee stille jaren weer volop gedraaid. Met (buurt)bijeenkomsten, inzet van energiecoaches, inzetten van scans, dag van de duurzaamheid etc. is er volop aandacht geweest voor kansen en mogelijkheden voor verduurzaming en subsidies. Ook voor de bedrijven zijn er scans en events ingezet;
- In december 2022 startten we met een ‘loket’ voor Sportverenigingen en scholen. In 2023 krijgt dit verder vorm door ook aan deze doelgroep (opnieuw) scans en energiecoaches aan te bieden. Het Bedrijven en Omgeving Contact Centrum (BOCC) begeleidt deze doelgroep;
- In 2022 zijn energiecoaches geworven. Inmiddels staat de teller op 10 coaches;
- In 2022 zijn oude graven geruimd om de begraafcapaciteit op de begraafplaatsen op peil te houden;
- Op diverse begraafplaatsen zijn de wandelpaden hersteld en opgeknapt, zodat de toegankelijkheid, ook voor mensen met een beperking is verbeterd;
- In 2022 is een begin gemaakt met het maken van hernieuwde afspraken met uitvaartondernemingen en -verzorgers.

Externe ontwikkelingen / risico’s

- De waterkwaliteit in de beheersgebieden van het Hoogheemraadschap Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard voldoet veelal nog niet aan de eisen die worden gesteld vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De genomen maatregelen leiden nog niet tot de gewenste resultaten;
- Het Rijk heeft in 2019 een toezegging naar de gemeenten gedaan voor de compensatie van de extra taken als gevolg van het klimaatakkoord. In 2022 is er een eerste (decentralisatie) uitkering ontvangen. Ook voor de volgende jaren (tot en met 2025) zijn bedragen toegezegd.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Gemeenschappelijk Bezit Evides B.V.;
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden;
- N.V. Juva;
- N.V. HVC;
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH);
- Hoogheemraadschap Delfland;
- Vitis Welzijn.

Kaderstellende beleidsnota’s

- Afvalplan Westland (beheerkader afvalstoffen 2019 -2022);
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Beheerkader afvalwater, hemelwater en grondwater 2018 -2022;
- Waterklimaatplan Westland;
- Westlandse Energie Opgave;
- Actieplan Geluid gemeente Westland;
- Lokaal preventieakkoord Westland 2022-2025;
- Sociaal Beleidskader.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 7 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
7.1	Volksgezondheid	1.446	1.565	1.555	1.534	21
7.2	Riolering	11.930	12.614	13.676	13.676	0
7.3	Afval	11.915	12.921	12.838	12.176	662
7.4	Milieubeheer	5.000	5.376	6.979	5.198	1.782
7.5	Begraafplaatsen en Crematoria	2.078	1.830	2.369	2.322	47
Totaal lasten programma 7		**32.368**	**34.306**	**37.418**	**34.906**	**2.512**
7.1	Volksgezondheid	2	74	1	8	7
7.2	Riolering	15.098	14.867	15.956	15.956	0
7.3	Afval	16.569	15.909	15.776	16.279	503
7.4	Milieubeheer	547	215	1.548	-87	-1.635
7.5	Begraafplaatsen en Crematoria	1.700	1.494	1.494	1.661	167
Totaal baten programma 7		**33.915**	**32.558**	**34.775**	**33.816**	**-959**
Saldo van baten en lasten		**1.547**	**-1.748**	**-2.643**	**-1.090**	**1.553**
Stortingen reserves		0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves		45	340	390	15	-375
Totaal reservemutaties programma 7		**45**	**340**	**390**	**15**	**-375**
Saldo programma 7		**1.592**	**-1.408**	**-2.253**	**-1.075**	**1.178**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en programmaverantwoording 2021

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken. De totale afwijking binnen programma 7 bedraagt € 1.553.000 voordelig voor verrekening met reserves en € 1.178.000 voordelig na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 7		Lasten	Baten	Saldo
7.1	**Volksgezondheid**	**21 V**	**7 V**	**28 V**
1.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	21 V	7 V	28 V
7.2	**Riolering**			
1.	Totaal 02-1 RIOLERING - INSPECTIE EN MONITORING	255 N		255 N
	Er is een overschrijding door inhuur vanwege inzet op capaciteit.			
2.	Totaal Verrekening Riolering Voorziening	725 N	66 V	659 N
	Dit betreft een onttrekking uit voorziening.			
3.	Totaal 02-1 RIOLERING - VERBREDE GRP-TAKEN EN DATABEHEER	425 V		425 V
	Er is minder onderhoud nodig geweest dan was gepland.			
4.	Totaal (I) 02-1 Handhaving riolering glastuibnouw(tlv res 4000)	175 V		175 V
	Hiervoor lopen afspraken met de taskforce waterkwaliteit. In afwachting van de taskforce is dit budget nog niet besteed.			
5.	Totaal 02-1 RIOLERING - DRUKRIOLERING	55 N	1 V	54 N
	Er is meer uitgegeven vanwege meer onderhoud dat is uitgevoerd.			
6.	Totaal 02-1 RIOLERING - POMPEN EN GEMALEN	261 V		261 V
	Er was minder onderhoud noodzakelijk.			
7.	Totaal 02-1 RIOLERING - AANSLUITINGEN EN KOLKEN	83 V		83 V
	Er was minder onderhoud noodzakelijk.			
8.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	91 V	67 N	24 V
7.3	**Afval**	**662 V**	**503 N**	**159 V**
	03-1 AFVAL - INKOMSTEN PAPIER	247 V	154 V	401 V
1.	De opbrengsten per ton voor papier vallen hoger uit door de hogere prijs per kg voor papier.			

	Totaal 03-1 AFVAL INZAMELING - OUD PAPIER	258 V		258 V
2.	Er is minder papier opgehaald dan verwacht.			
	03-1 AFVAL - SOM BELEID (niet onder heffing)	71 V		71 V
3.	Er hebben dit jaar geen nieuwe onderzoeken plaatsgevonden.			
4.	*Totaal 03-1 AFVAL - INKOMSTEN GLAS*		77 N	77 N
5.	*Totaal 03-1 AFVAL - INKOMSTEN KUNSTSTOF*		180 N	180 N
	Sinds 1 november 2022 wordt PBD in de kernen niet meer apart opgehaald. Hierdoor vallen de inkomsten ook lager uit.			
6.	*Totaal 03-1 AFVAL INZAMELING - HUISVUIL*	886 N		886 N
	Wijze van inzamelen en de omschakeling heeft gezorgd voor een overschrijding op dit onderwerp.			
7.	*Totaal Verrekening afval*	1.048 V	503 N	545 V
	Onttrekking n.a.v. de berekening van de kostendekkendheid			
8.	*Totaal uitvoering omschakeling afvalbeleid per 1-11-2022*	173 N		173 N
	De bekostiging van de nieuwe manier van inzamelen is conform college-voorstel bekostigd uit de lopende dekking van het totaal programma.			
9.	*Totaal 03-1 AFVAL - INTERNE DOORBELASTINGEN*	57 V		57 V
10.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*	40 V	103 V	143 V
7.4	**Milieubeheer**	**1.782 V**	**1.635 N**	**147 V**
1.	*SPUK aanpak Energie armoede: er subsidie ontvangen van het rijk voor meerdere jaren. Bedrag staat op de balans, elk jaar worden de daadwerkelijke kosten verrekend met de balans.*	1.272V	1.333 N	61 N
2.	*In het kader van klimaatadaptatie is een aantal activiteiten minder uitgevoerd dan gepland. Subsidie ontvangen van het rijk voor Klimaatadaptie ter dekking van projecten Ruimte. Het bedrag staat op de balans, elk jaar worden de daadwerkelijke kosten verrekend met de balans.*	157 V	143 V	301 V
3.	*Voor de energietransitie bebouwde omgeving is een aantal uitgaven niet gedaan*	227 V		227 V
	(I) ISV 3 Geluid: betreft restant budget van ouder project		972 V	972 V
4.	*Voor 2022 is een correctie op de ontwikkelvergoeding vanuit 2020 doorgevoerd. De 1e tranche in 2020 was geraamd op € 400.000. Toen is slechts € 200.000 door HVC Geothermie B.V. betaald.*		200 N	200 N
5.	*Incidentele dekking voor additionele opdrachten ODH is niet volledig uit-geput.*	53 V		53 V
6.	*De kosten voor Milieu worden gedeeltelijk gedekt door een bijdrage van het rijk.*	74 V		74 V
7.	*De afrekening laadpalen 2021 a € 48.000 plus € 20.000 diverse afwijkingen is kleiner dan € 50.000.*		71 V	68 V
7.5	**Begraafplaatsen en crematoria**	**47 V**	**167 V**	**214 V**
1.	De kosten voor onderhoudscontracten zijn lager dan de begroten kosten.	150 V	4V	154 V
2.	We hebben een inhaalslag gemaakt met het ruimen van graven	85 N		85 N
3.	In 2022 zijn minder baten ontvangen uit grafrechten en vergunningen dan begroot.		147 N	147 N
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	18 N	310 V	214 V
Saldo programma 7 voor verrekening met reserves		**2.512 V**	**959 N**	**1.553 V**
Stortingen reserves				
Onttrekkingen reserves			**375 N**	
	Omgevingswet			
1.	Deze uitgaven worden in 2023 gedaan i.v.m. uitstel invoering omgevingswet.		200N	
	Riolering			
2.	Voor de handhaving riolering glasbouw zijn geen kosten gemaakt. De onttrekking uit de reserve was dus ook niet nodig.		175N	
Saldo programma 7 na verrekening met reserves		**2.512 V**	**1.334 N**	**1.178 V**

4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

Het uitgangspunt van de Omgevingsvisie Westland 2020-2030 is het karakter van Westland behouden en versterken. De verschillende functies zoals wonen, werken en recreëren hebben ruimte nodig, maar de ruimte in Westland is schaars. In 2022 heeft het Kabinet een aankondiging gedaan over de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. De wens van het Rijk is om meer regie te pakken op basis van 26 nationale programma's, zoals het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Dit vraagt om een integrale afweging van de inrichting en gebruik van de beschikbare ruimte in Westland en ook in de regio.
De druk op de woningmarkt blijft onverminderd hoog. Daarmee is het behouden en versterken van het Westlandse karakter een uitdaging. Ondanks deze omstandigheden zitten we niet stil en spelen we in op de ontwikkelingen. Voorbeelden daarvan zijn de gebiedsontwikkeling van de Floracampus en de Westlandse Flexroute. We blijven zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen. Het uitgangspunt is facilitair grondbeleid, maar indien nodig voeren we een actieve grondpolitiek met gemeentelijke grondexploitaties om onze doelen te bereiken. We investeren in de leefbaarheid, verbeteren van de fysieke leefomgeving en in het welbevinden van onze inwoners.
Voor wonen ligt onze focus op realisatie van nieuwbouw, flexwoningen en huisvesting arbeidsmigranten, met als een passend woningaanbod voor alle doelgroepen. De invoering van de Omgevingswet werd in 2022 wederom uitgesteld en zal op 1 januari 2024 in werking treden.

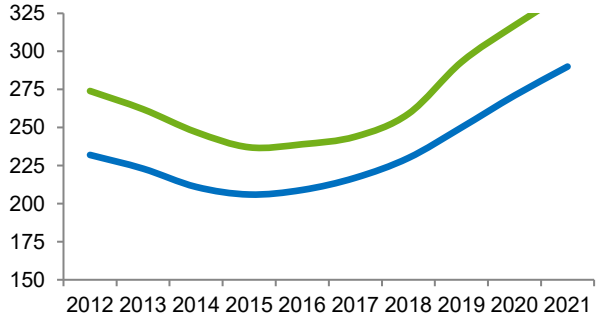
Wat wilden we bereiken?

- Op 1 juli 2022 voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Omgevingswet;
- Een evenwichtige inrichting van de ruimte en ondergrond in het bedrijvige Westland;
- Een passend woningaanbod in zowel de huur- als koopsector dat aansluit bij de behoefte van nu en in de toekomst;
- Een optimale verdeling over de doelgroepen van onze schaarse sociale huurwoningen;
- Goede en voldoende huisvestingsoplossingen voor arbeidsmigranten;
- Behouden van het karakter van Westland.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	339	CBS – Statistiek W.O.Z.

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen
Westland (groen) – Nederland (blauw)

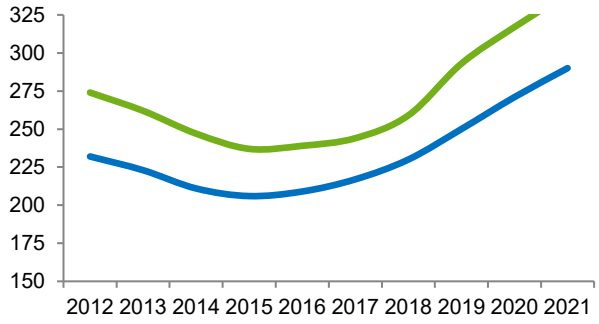

Jaar	Westland	Nederland
2012	274	232
2013	262	223
2014	247	211
2015	237	206
2016	239	209
2017	244	217
2018	259	230
2019	293	250
2020	317	271
2021	339	290

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Nieuw gebouwde woningen	7,6	BAG/ABF

Het aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

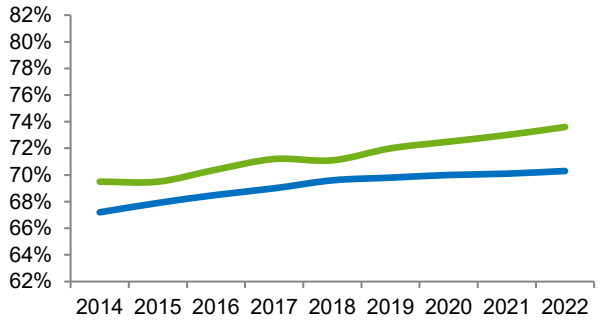

Jaar	Westland	Nederland
2013	9,8	7,1
2014	17,1	6,0
2015	6,0	6,4
2016	13,7	7,2
2017	13,0	8,2
2018	20,5	8,6
2019	14,3	9,2
2020	18,3	8,9
2021	7,6	8,9

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Demografische druk	73,6%	CBS – Bevolkingsstatistiek

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

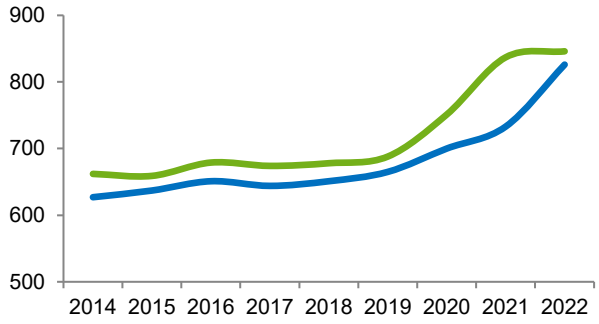

Jaar	Westland	Nederland
2014	69,5%	67,2%
2015	69,5%	67,9%
2016	70,4%	68,5%
2017	71,2%	69,0%
2018	71,1%	69,6%
2019	72,0%	69,8%
2020	72,5%	70,0%
2021	73,0%	70,1%
2022	73,6%	70,3%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	846	COELO, Groningen

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

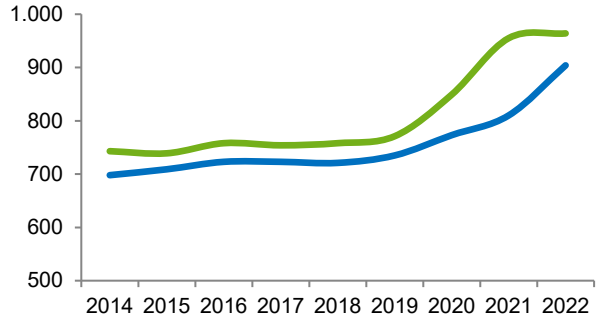

Jaar	Westland	Nederland
2014	662	627
2015	659	637
2016	679	651
2017	674	644
2018	678	651
2019	688	665
2020	751	700
2021	837	733
2022	846	826

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishou-den	964	COELO, Groningen

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)

Jaar	Westland	Nederland
2014	743	698
2015	739	709
2016	758	723
2017	754	723
2018	758	721
2019	771	735
2020	849	773
2021	955	810
2022	964	904

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aankopen en implementeren van diverse systemen om goed aan te sluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet;
- Optimaliseren, beschrijven en verwerken in het nieuwe zaaksysteem van de processen voor Vooroverleg, aanvraag en behandeling van meldingen en vergunningen ter voorbereiding op de komst van Omgevingswet;
- Gestart met het uitvoeren van technische en gebruikerstesten om de uitwisseling van informatie intern, maar ook met externe partijen (o.a. ODH) te testen;
- Vaststellen verordening Nadeelcompensatie Omgevingswet;
- Vaststellen van de verordening op de heffing en de invordering van leges 2023;
- Optimaliseren van het proces rondom de Initiatieven Tafel Westland[1] om duidelijkheid te geven over de wenselijkheid en haalbaarheid van een plan;
- Sturen op basis van voorwaarden die we meegeven in omgevingsvergunningen;
- Ondersteunen van initiatiefnemers met faciliterend grondbeleid, wanneer dit past binnen ons ruimtelijk beleid;
- Vaststellen van de nota Kostenverhaal gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen 2022;
- Opstellen van de startnotitie gebiedsvisie Verdizone en daarmee is opdracht verleend voor het uitwerken van de scenario's voor de participatie;
- Voorbereiden van het Masterplan Floracampus;
- Vaststellen van bestemmingsplannen voor (gebieds)ontwikkelingen, onder andere het bestemmingsplan Westerhonk, Waelpolder en Watergat in Monster, centrumplan Honselersdijk, Wilgenbuurt en Kralingerpad in De Lier en Bovendijk in Kwintsheul;
- In procedure brengen van ontwerpbestemmingsplannen voor (gebieds)ontwikkelingen, onder andere de uitbreiding in Heenweg, ontwikkeling Driesprong in Kwintsheul en bedrijventerrein Vlotlaan in Monster;
- Inspanningen op drie concrete locaties specifiek voor wonen en zorg (Naaldhorst in Naaldwijk, Rozenhof in Naaldwijk en de Van der Kest Wittensstraat in 's-Gravenzande voor de tweede Berkenflat);
- Afronding van de verkenning voor realisatie van een tweede Berkenflat in 's-Gravenzande. De verkenning heeft knelpunten inzichtelijk gemaakt en vervolgstappen geformuleerd. Met het opzeggen van huurovereenkomsten is de locatie aan de Van der Kest Wittensstraat in 's-Gravenzande vrij gemaakt en kan het project starten;

[1] De Initiatieven Tafel Westland (ITW) is de centrale 'ingang' bij de gemeente waar complexe initiatieven die een fysieke verandering van de omgeving tot gevolg hebben worden behandeld met als doel om deze initiatieven tegelijkertijd vanuit alle (vak)disciplines te beoordelen.

- Bij Rijk en provincie zijn voor een aantal projecten subsidieaanvragen gedaan om daarmee versnelling te realiseren van betaalbare woningbouw. De projecten “Tweede Berkenflat” en “School-Lier” hebben subsidies ontvangen;
- Starten met de Westlandse flexroute. Hierin zijn afspraken gemaakt met de provincie Zuid Holland, waarbij het ministerie van BZK deze heeft ondersteund. In deze route willen we versneld 1.500 betaalbare woningen realiseren (sociale huur, betaalbare koop en betaalbare huur) met name voor jongeren en starters. Deze woningen bieden ook een plek voor woningzoekenden die met spoed woonruimte zoeken. Ook statushouders krijgen een plek, eerst in een hotel met intensievere begeleiding voor een betere integratie waarna ze uitstromen in een flexwoning en/of permanente woning;
- Voorbereiden van een Doelgroepenverordening om de ambities uit de Woonvisie te realiseren;
- Vaststellen van de Visie Wonen, Welzijn en Zorg 2022-2027 (ook wel: Goed wonen in een goede woning in Westland). In 2022 zijn in dit kader projecten voor innovatieve woonconcepten voor medioren (groepswonen) aangejaagd, vooralsnog laten concrete resultaten nog op zich wachten;
- Vaststellen van een subsidieregeling “scootmobielvoorziening Westland 2022” om een bijdrage te leveren aan het levensloopbestendiger maken van corporatie-complexen waarin veel ouderen wonen;
- Sluiten van een dienstverleningsovereenkomst Beschermd Wonen/Beschermd thuis;
- Sluiten van een “Convenant Wonen en Zorg” met zorgpartijen en woningcorporaties, dat ervoor moet zorgen dat er meer woningen voor deze doelgroep gebouwd worden;
- Starten met de voorbereidingen van de actualisatie van de Woonvisie 2020-2030;
- In 2022 zijn voor de jaarschijf 2023 binnen de Raamovereenkomst “Prestatieafspraken 2021-2025’ prestatieafspraken met de corporaties gemaakt. De accenten voor 2023 liggen op nieuwbouw, woningtoewijzing, duurzaamheid en doorstroming van senioren;
- In 2021 is het “Tussenakkoord Nieuwe Regionale Woningmarktafspraken Haaglanden” getekend. 2022 heeft in het teken gestaan van de verdere vervolmaking van het eindakkoord. Het definitieve akkoord laat nog op zich wachten in verband met de ontwikkelingen vanuit het Rijk. Alle provincies hebben in 2022 met de minister woningbouwafspraken gemaakt, deze worden uitgewerkt in een definitief akkoord. Hierin staan afspraken over borgen van de betaalbaarheid, beschikbaarheid en spreiding van de sociale huur-/koopvoorraad;
- Opvangen van 392 Oekraïense vluchtelingen in de gemeentelijke opvang (op 1 januari 2023 361 plekken daadwerkelijk bezet), waarbij er ook een gedeelte voor Midden-Delfland is opgevangen. Deze personen zijn opgevangen op Elzenbosch in Honselersdijk, tijdelijk (begin maart-juli) op camping Vlugtenburg, en tijdelijk (maart tot oktober) op locatie Carlton/Fletcherhotel in Naaldwijk. Inmiddels zijn drie semipermanente opvanglocaties gerealiseerd. Aan de Haagweg in Monster, naast de begraafplaats in De Lier en in het voormalige gebouw van de sportstichting in Poeldijk;
- Verlenen vergunning voor huisvesting arbeidsmigranten aan de Oostbuurtseweg in De Lier;
- Heroverweging door het college van de huisvestingsinitiatieven aan de Maasdijk naast 13 in ’s-Gravenzande en de Hoge Geest nabij 6 in Naaldwijk in verband met de bezwaren van de omwonenden. Er is verkend of er met kleinere aantallen huisvesting gerealiseerd kan worden;
- Ruim 10 initiatieven voor huisvesting arbeidsmigranten op de tuinderspercelen zijn binnengekomen die passen binnen de beleidsregels of doelstellingen. Initiatiefnemers hebben nog geen vergunningen ingediend en realisatie laat nog op zich wachten, waarbij de oorzaken (vooralsnog) in gestegen kosten en schaarste aan grondstoffen liggen. Dit mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne;
- Ontwikkelen van een visie op de Westlandse bodemtaken;
- Ontwikkelen van de klimaatmonitor voor de gebouwde omgeving. In 2022 is de eerste 0-meting uitgevoerd en aan de raad aangeboden;
- Vaststelling van een gewijzigd Programma van Standaarden (voor nieuwbouw en beheertaken in de openbare ruimte) conform de richtlijnen van het convenant Klimaat Adaptief Bouwen, waaraan de gemeente deelneemt. Dit borgt een aantal maatregelen om klimaatoverlast te voorkomen;
- Sluiten van een overeenkomst met het Hoogheemraadschap voor de Oranjebuurt in De Lier tot uitvoering van een viertal maatregelen om wateroverlast te voorkomen. De werkzaamheden lopen in 2023 en 2024 door;

- Onderzoek naar stikstofbronnen in Westland in samenwerking met de provincie. In het kader van het NPLG is de afweging gemaakt waar deze bronnen gereduceerd zouden kunnen worden. Conclusie is dat de impact van de bronaanpak in Westland weinig impact heeft op de totale depositie en daarmee geen prioriteit heeft in het NPLG;
- Oplevering door de taskforce Waterkwaliteit (gemeente en Hoogheemraadschap) van een knelpuntenanalyse en plan van aanpak. Doel is de wateren in Westland voor 2030 te laten voldoen aan de Europese KRW-normen.

Externe ontwikkelingen / risico's

- De grote druk op de Westlandse woningmarkt heeft vooral gevolgen voor starters, jongeren, spoedzoekers, urgentiegevallen, arbeidsmigranten en statushouders. Er is (nog steeds) een groot tekort aan betaalbare woningen;
- Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn de kosten voor grondstoffen en bouwmaterialen gestegen. Dit heeft gevolgen voor de investeringen die marktpartijen en corporaties kunnen doen;
- De provincie heeft de opdracht van het Rijk gekregen om in juli 2023 een gebiedsaanpak op te leveren voor de stikstofreductie, waterkwaliteitsverbetering en natuurversterking. Deze opgave moet in 2023 verder worden uitgewerkt;
- De invoeringsdatum van de Omgevingswet is wederom uitgesteld naar 1 januari 2024.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom B.V./C.V.;
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland B.V./C.V..

Kaderstellende beleidsnota's

- Huisvestingsverordening Westland 2019;
- Woonvisie Westland 2020-2030;
- Nota grondprijzen 2020;
- Nota kostenverhaal gebiedsoverstijgende werken, werkzaamheden en maatregelen 2022;
- Nota Grondbeleid Westland 2013;
- Omgevingsvisie Westland 2020-2030;
- Beleidsnota participatie onder de Omgevingswet;
- Verordening participatie en uitdaagrecht Westland 2021;
- Beleidsregels participatieverplichting initiatiefnemers Westland 2022;
- Beleidsregels verzwaard adviesrecht Westland 2022.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 8 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	8.104	5.328	6.776	6.560	217
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	8.510	55.918	32.136	43.677	-11.541
8.3	Wonen en bouwen	6.756	4.606	11.636	7.717	3.918
Totaal lasten programma 8		**23.371**	**65.852**	**50.549**	**57.954**	**-7.405**
8.1	Ruimtelijke ordening	3.902	1.606	921	887	-34
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9.861	55.039	30.525	43.729	13.204
8.3	Wonen en bouwen	7.080	4.922	10.087	6.271	-3.815
Totaal baten programma 8		**20.844**	**61.566**	**41.533**	**50.888**	**9.355**
Saldo van baten en lasten		**-2.527**	**-4.286**	**-9.016**	**-7.066**	**1.950**
Stortingen reserves		1.332	1.127	5.600	5.944	-344
Onttrekkingen reserves		3.927	782	8.994	8.987	-7
Totaal reservemutaties Programma 8		**2.595**	**-345**	**3.395**	**3.043**	**-351**
Saldo programma 8		**68**	**-4.631**	**-5.621**	**-4.023**	**1.598**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken. De totale afwijking binnen programma 8 bedraagt voordelig € 1.950.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 1.598.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 8		Lasten	Baten	Saldo
8.1	**Ruimtelijke ordening**	**217 V**	**34 N**	**183 V**
	1. Structuurplannen/- visies Door vertragingen in plannen zijn er minder externe diensten nodig geweest. Er is een kleine niet geraamde inkomst op externe detachering.	219 V	14 V	233 V
	2. Aanpak Waterproblematiek Door vertraging/ capaciteitstekort zijn (deelname aan) onderzoeken in 2022 niet doorgegaan.	52 V	-	52 V
	3. Faciliterende ontwikkelingen Op het totaal van de faciliterende ontwikkelingen was een verlies en onttrekking uit de reserve faciliterende ontwikkelingen begroot van € 397.000. Het totale nadelige resultaat dat onttrokken is aan de reserve faciliterende ontwikkelingen bedraagt € 1.188.000. Dit leidt tot een nadeel op dit product en een voordeel op de reservemutaties van dit programma. Projecten die veel inzet hebben gevergd betreffen o.a. Liermolen en Molensloot De Lier, Wateringen Noord en de Driesprong. Voor deze projecten zijn verliezen genomen ten laste van de reserve faciliterende ontwikkelingen. Aan bijdragen voor het fonds bovenwijks is € 69.000 minder ontvangen dan begroot. Dit leidt tot een voordeel bij de stortingen in de reserves en heeft per saldo geen effect.	481 N	310 N 69 N	791 N 69 N

	4. Ruimte voor glastuinbouw Door vertragingen in plannen zijn er minder externe diensten nodig geweest.	57 V	25 V	82 V
	5. Uitkoopregeling woning onder hoogspanningsverbinding Via het Rijk hebben wij gelden ontvangen voor de regeling aankoop woningen onder de hoogspanningsverbinding. De kosten en de opbrengsten zijn niet geraamd.	104 N	639 V	535 V
	6. Verkenning ontwikkeling GHC (tlv res.2510) K). In Q4 2022 zouden een aantal producten, zoals masterplannen, verdere stedelijke uitwerkingen overgeleverd worden en daarnaast zouden verdere onderhandelingen, grondexploitaties ed. opgesteld worden. Door vertraging bij externe partijen, interne uitval en omdat besloten is een extra tussenstap voor de participatie in te bouwen met de raad en de provincie, zijn deze acties doorgeschoven naar q1/q2 2023. De middelen zullen dan ook beschikbaar moeten zijn in deze periode. Het restant 2022 dient derhalve te worden overgeheveld naar 2023. (€ 208.000 Alg. reserve en €365.000 reserve financiële Soliditeit)	573 V	-	573 V
	7. Bestemmingsplannen Door een herschikking van de prioriteiten zijn enkele activiteiten niet uitgevoerd in 2022. Het voordeel op de inkomsten betreft de leges; het is lastig om van tevoren in te schatten hoeveel bestemmings- en wijzigingsplannen in een bepaald jaar binnen zullen komen en wat de doorlooptijd van deze plannen zal zijn. Afhankelijk van de aanvragers zijn er meerdere mogelijkheden om bepaalde doelen te halen (wijzigingsplan/ omgevingsvergunning en bestemmingsplan).	54 V	162 V	216 V
	8. Stedenbouwkundige verkenningen Door een herschikking van de prioriteiten zijn enkele activiteiten niet uitgevoerd in 2022.	60 N	-	60 N
	9. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000.	15 V	8 V	23 V
8.2	**Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)**	**11.541 N**	**13.204 V**	**1.664 V**
	1. Resultaten grondexploitaties. Zoals gemeld in het MPG 2023 worden de grondexploitaties Centrumplan Honselersdijk en Veilinglocatie (Brandweer) afgesloten in deze jaarrekening. Daarnaast zijn de voorzieningen voor de overige grondexploitaties bijgesteld.	369 N	1.068 V	699 V
	2. Afwijking gerealiseerde verkoopopbrengsten. Aan het einde van het jaar zijn er diverse gronden verkocht vanuit de grondbank ONW die niet waren geraamd in de begroting. In de begroting waren deze verkopen geraamd in het jaar 2023. De extra verkopen salderen op de boekwaarde. Dit heeft geen effect op het exploitatiesaldo.	10.326 N	10.326 V	-
	3. Bijstelling voorziening deelnemingen ONW en OBWZ. Op basis van de vastgestelde grondexploitaties de gemeentelijke beoordeling van de waardering en de risico's zijn voorzieningen voor de deelnemingen ONW en OBWZ bijgesteld.	915 N	1.638 V	723 V
	4. Er zijn diverse bijdragen bovenwijkse ontwikkelingen ontvangen die niet waren begroot. Deze bijdragen zijn toegevoegd aan de reserve. Op dit product geeft dit een voordeel en op het de stortingen in de reserve een nadeel. Per saldo is er geen effect in de jaarrekening.		120 V	120 V
	5. Er zijn diverse bijdragen ontvangen voor kleinschalige ontwikkelingen die niet waren begroot.		48 V	48 V

	6. In de slotwijziging zijn de kosten voor de verplaatsing van het beeld Gravin Machteld opgenomen voor een bedrag van € 80.000. De gerealiseerde kosten in 2022 bedragen € 18.000. De overige kosten worden in 2023 gemaakt. De verplaatsingskosten worden onttrokken uit de reserve centrumplannen.	62 V		62 V
	7. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000.	7 V	4 V	11 V
	Wonen en bouwen	**3.918 V**	**3.815 N**	**103 V**
8.3	1. Volkshuisvesting Dit budget is bedoeld voor een bijdrage aan de ontwikkeling van sociale en betaalbare woningbouw, en een bijdrage voor het omvormen van middeldure naar betaalbare woningbouw. In 2022 zijn er geen projecten gevonden die aanspraak kunnen maken op dit budget en de doelen die met deze reserve beoogd zijn. In 2023 is de verwachting dat het restantbudget waarmee sociale huur gestimuleerd kan worden, besteed wordt. Hiervoor zijn projecten in beeld, maar een concreet bestedingsplan volgt.	70 V	-	70 V
	Creatieve maatregelen Het budget is bedoeld voor de projecten met Flexwoningen. Realisatie van flexwonen is pionieren en dit betekent dat sommige processen langer duren dan vooraf verwacht. Er is voortgang, maar zaken hebben langer geduurd dan vooraf ingeschat en daarom is het budget in 2022 niet geheel besteed.	73 V	-	73 V
	2. Innovatieve woonvormen Inzet en uitgaven hebben plaatsgevonden en zijn gedeeltelijk ten laste van een budget voor het programma Gewoon Thuis (SBK, programma sociaal domein) gebracht. Het budget wordt gebruikt voor ondersteuning van woongroepen voor medioren. Uitgaven zijn lager dan vooraf geraamd in verband met stagnerende voortgang.	66 V	-	66 V
	3. Subsidieregeling VORM Het totale budget voor de Subsidieregeling 'Verduurzaming en Obstakelvrije Ruimte voor Modernisering (VORM) bestaat uit een begrotingssubsidie van provincie Zuid-Holland (€ 2 mln. per eind 2021) en gemeentelijke gelden welke gedekt worden uit de reserve Duurzaamheidsfonds (€ 2,74 mln. per eind 2021). Voor het jaar 2022 waren uitgaven geraamd van totaal € 840.000. Dit bedrag is uiteindelijk circa € 738.000 geworden. In 2022 bedroeg het bedrag dat ten laste van de begrotingssubsidie van PZH kwam € 450.000 (begroot € 495.000).	102 V	44 N	58 V
	4. Subsidie Woningbouwimpuls In 2022 is het volledige restant subsidiebedrag ter grootte van € 3.330.000 van de Woningbouwimpuls als kosten en inkomsten geraamd. De inkomsten kunnen worden geboekt als de subsidiabele prestaties zijn gerealiseerd en de uitgaven worden geboekt als ONW de subsidiabele prestaties heeft gerealiseerd. Deze prestaties worden naar verwachting in de komende jaren gerealiseerd.	3.330 V	3.330 N	-
	5. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000.	88 V	43 V	351 V
Saldo programma 8 voor verrekening met reserves		**7.406 N**	**9.423 V**	**1.950 V**
Reserves		**344 N**	**7 N**	**351 N**
	1. Omgevingswet		280 N	280 N
	2. Reserve Faciliterende ontwikkelingen Zie voor toelichting taakveld 8.1 toelichting 3	302 N	1.092 V	790 V

3. Verkenning Floragebied		365 N	365 N
4. Reserve Bovenwijkse voorzieningen. Zie voor toelichting taakveld 8.2 toelichting 3 en taakveld 8.2 toelichting 3.	42 N		42 N
5. Aanpak waterproblematiek zie taakveld 8.1 toelichting 2		52 N	52 N
6. Algemene reserve Creatieve maatregelen	-	178 N	178 N
7. Zie voor de toelichting taakveld 8.3 toelichting 2			
8. Reserve Volkshuisvesting Volkshuisvesting	-	85 N	85 N
Zie voor de toelichting taakveld 8.3 toelichting 1			
9. Reserve Sociaal domein Innovatieve woonvormen		66 N	66 N
Zie voor de toelichting taakveld 8.3 toelichting 3			
10. Reserve Volkshuisvesting Subsidieregeling VORM	-	67 N	67 N
Zie voor de toelichting taakveld 8.3 toelichting 4			
11. Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000		6 N	6 N
Saldo programma 8 na verrekening met reserves	**7.750 N**	**9.416 V**	**1.598 V**

4.9 Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Onze ambitie is om open en toegankelijk te besturen. Dat doen we door transparant, betrouwbaar en geloofwaardig te zijn. De gemeente is er voor haar inwoners, bedrijven en instellingen. De meerderheid van de inwoners heeft voornamelijk contact met de gemeente bij het aanvragen van een paspoort, een rijbewijs of bij het stemmen bij verkiezingen. Daarnaast maken inwoners gebruik van gemeentelijk vastgoed. Voor onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers maken we ruimte voor gesprekken en participatie. We vinden het daarom belangrijk om naar hen te luisteren en open te staan voor suggesties. Datzelfde geldt voor onze stakeholders en partners in de regio. Onze ambitie voor een nieuwe bestuursstijl staat daarom juist in dit programma centraal.

Wat wilden we bereiken?

- Continueren van een tijdige en volledige informatievoorziening van de gemeenteraad;
- Stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving in de publieke ruimte;
- Participatie van inwoners en partners bij plannen en projecten;
- Heldere communicatie over het handelen en de besluiten van college en raad;
- Grip op samenwerkingsverbanden houden en sturen op kwaliteit en kostenbeheersing;
- Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven;
- Een kwalitatief goede registratie van (niet) ingezetenen in de Basisregistratie Personen (BRP);
- Een transparant en correct verloop van de verkiezingen;
- Het onderhoudsniveau van het gemeentelijk vastgoed en grond sluit aan bij het gebruik.

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2019	2020	2021	2022	Bron
Bieden van maatwerk inschrijfavonden voor arbeidsmigranten wonend in het Westland	2.000 actuele inschrijvingen	2.932	3.000	3.000	3.000	3.000	Basis-registratie Personen (BRP)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Heldere afspraken over werkwijze college en raad. De nieuwe gemeenteraad heeft op 14 september 2022 een nieuw reglement van orde voor de gemeenteraad vastgesteld. Het reglement van orde voor het college van B&W is met het aantreden van het nieuwe college niet aangepast;
- Uitvoering van het project optimaliseren bestuurlijke besluitvorming. Dit project is voortgezet in 2022 en bestaat uit vijf deelprojecten: ICT (nieuwe applicatie Parlaeus), processen, monitoring en sturing, kwaliteitskader en opleiding. De applicatie Parlaeus is voor zowel de besluitvorming door de gemeenteraad als ook voor besluitvorming in het college in 2022 versneld in gebruik genomen omdat de applicatie BABS beveiligingsproblemen vertoonde. In 2022 is gewerkt aan verdere verbetering van gebruikersvriendelijkheid van Parlaeus. In 2023 zal dit traject voor zowel gemeenteraad als college worden voortgezet en afgerond;
- Heldere communicatie. Op de donderdag na de collegevergadering wordt een overzicht gepubliceerd met de collegebesluiten van die week en een toelichting op elk besluit. Ook de gemeenteraad en pers krijgen dit overzicht. Tijdens het persgesprek dat hierop volgt worden de genomen besluiten toegelicht en is de pers in de gelegenheid vragen te stellen;
- Ambtelijk-bestuurlijke samenwerking: Ter verbetering van de ambtelijk bestuurlijke samenwerking is in 2022 een start gemaakt met een gelijknamig verbetertraject. Het traject bestaat uit drie deeltrajecten voor de gemeenteraad, het college van B&W en de ambtelijke organisatie, die op onderdelen ook met elkaar overlappen zodat uitwisseling van kennis en ervaring ontstaat. Het traject voor het college en ambtelijke organisatie is in het najaar van 2022 gestart; het deelprogramma voor de gemeenteraad zal in het voorjaar 2023 starten;
- De accounthouders zijn in de organisatie ingebed en de bezetting is inmiddels constant en op peil;
- Het opleidingsprogramma start weer in 2023;

- De werkwijze is geëvalueerd en heeft geleid tot aanpassing van het besluitvormingsproces voor verbonden partijen;
- In verband met de aantreding van het nieuwe college in 2022 zijn de mandaat- en volmachtsbesluiten vernieuwd voor rechtsgeldige vertegenwoordiging van onze gemeente;
- De verbonden partijen worden volgens rollend schema periodiek geëvalueerd. De evaluatie van een drietal vennootschappen, waaronder WHC OG BV, zal in 2023 aan de gemeenteraad worden aangeboden voor besluitvorming;
- In 2022 zijn wetswijzigingen en de consequenties daarvan in kaart gebracht in voorbereiding op de herijking van het beleidskader in 2023;
- Aanpassing van het risicobeheersysteem is in voorbereiding, met een start in 2023 als overgangsjaar;
- Inwoners maken in grote getalen gebruik van het digitale burgerzaken loket;
- Aangevraagde rijbewijzen en reisdocumenten kunnen na maximaal 5 werkdagen worden opgehaald;
- Het aantal actueel ingeschreven Oekraïners in de BRP is gestegen van 41 op 24 februari 2022 tot 1165 personen op 31 december 2022;
- De toezichthouders BRP hebben in 2022 deelgenomen aan een 7-tal integrale handhavingsacties;
- In 2022 zijn 22 BRP-inschrijfavonden voor arbeidsmigranten georganiseerd waarvoor 2.932 arbeidsmigranten door uitzenders zijn aangemeld;
- Het RNI-loket heeft aan 14.782 arbeidsmigranten een Burgerservicenummer verstrekt;
- In 2022 zijn de leden van de gemeenteraad gekozen en geïnstalleerd;
- Kiezers kregen op 14 en 15 maart 2022 de mogelijkheid om in 11 stemlokalen vervroegd hun stem uit te brengen. Op 16 maart 2022 zijn 63 stembureaus geopend voor de Westlandse kiesgerechtigden;
- De vervroegd uitgebrachte stemmen zijn centraal geteld in sporthal de Pijl;
- Het gemeentelijk vastgoed is in 2022 meer inzetbaar geweest door het aflopen van de corona-maatregelen. Er is blijvende aandacht voor klimaatinstallaties (hygiëne en comfort). Naast de aanvullende schoonmaakwerkzaamheden is er onderhoud gepleegd en zijn er her en der verduurzamingsmaatregelen ingezet;
- Om vandalisme te voorkomen, is op diverse locaties externe beveiliging ingezet met name rondom de jaarwisseling;
- Het permanent maken van de reddingspost op het strand in Monster is doorgezet naar 2023 door belemmerende omstandigheden.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Verminderd vertrouwen in de overheid. Naar aanleiding van de ontwikkelingen in de samenleving op het gebied van verminderd vertrouwen in de overheid, de stikstofcrisis, energiecrisis en hoge inflatie is door de burgemeester een dialoogavond georganiseerd waar inwoners en maatschappelijke organisaties met elkaar en met het gemeentebestuur in gesprek zijn gegaan om zo meer begrip te krijgen voor elkaars standpunten;
- De nasleep van 2 jaar reisbeperkingen door COVID-19 heeft bijgedragen aan een grillig verloop van de bezoekersstromen in de publiekshal met een verhoogd risico op wachttijden bij de aanvraag van een reisdocument;
- De beschikbare woonruimte in de gemeente Westland bepaalt het aantal in de Basisregistratie Personen (BRP) in te schrijven arbeidsmigranten;
- Het aantal inwoners, de verschillende soorten doelgroepen alsmede de grote fluctuatie bij arbeidsmigranten is bepalend voor het aantal en de omvang van BRP handhavingsacties en de benodigde inzet van BRP toezichthouders;
- Het verloop van het conflict in de Oekraïne is bepalend voor de toename van het aantal in de BRP te registeren personen.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in de programma's te noemen waar de meeste beleidsmatige raakvlakken mee zijn. In dit programma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Dit betekent niet dat een verbonden partij geen enkele bijdrage levert aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Besluit van de gemeenteraad van de gemeente Westland houdende regels voor de gemeenteraad Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Westland;
- Beleidsnota verbonden partijen;
- Uitgangspuntennota vastgoedbeleid 2009;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma 9 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
0.1	Bestuur	4.303	4.842	5.272	4.095	1.177
0.2	Burgerzaken	5.458	5.373	6.030	5.814	216
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	3.686	2.324	4.435	4.121	313
Totaal lasten programma 9		**13.446**	**12.539**	**15.737**	**14.030**	**1.706**
0.1	Bestuur	160	7	42	96	54
0.2	Burgerzaken	2.053	1.528	2.215	2.284	69
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	3.587	1.116	2.820	2.437	-383
Totaal baten programma 9		**5.801**	**2.651**	**5.077**	**4.817**	**-260**
Saldo van baten en lasten		**-7.645**	**-9.888**	**-10.659**	**-9.213**	**1.446**
Stortingen reserves		0	0	763	763	0
Onttrekkingen reserves		619	214	2.683	2.372	-311
Totaal reservemutaties programma 9		**619**	**214**	**1.920**	**1.608**	**-311**
Saldo programma 9		**-7.026**	**-9.674**	**-8.740**	**-7.605**	**1.135**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 9 bedraagt voordelig € 1.446.000 voor verrekening met reserves en voordelig € 1.135.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 9		Lasten	Baten	Saldo
0.1	**Bestuur**	**1.177 V**	**54 V**	**1.231 V**
1.	Voorziening wachtgeld en pensioenen: door een forse stijging van de rekenrente heeft er een vrijval plaatsgevonden van de voorziening wethouders pensioenen en heeft er geen dotatie hoeven plaatsvinden aan de voorziening wachtgelden wethouders	1.131 V	62 V	1.193 V
2.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	46 V	8 N	38 V
0.2	**Burgerzaken**	**216 V**	**69 V**	**285 V**
1.	Registratie Niet Ingezetenen (RNI): Bij de Prorap 2022 is in verband met de hoge gasprijzen in de tuinbouw rekening gehouden met een verminderde stijging van	3 V	53 V	56 V

	het aantal af te geven BSN's aan arbeidsmigranten dan zich uiteindelijk heeft voorgedaan			
2.	Leges (burgerlijke stand, Rijbewijzen, Reisdocumenten, Naturalisatie, BRP en VOG): Bij het opstellen van de begroting 2022 is rekening gehouden met een dip in het aantal af te geven reisdocumenten. De bij de Prorap 2022 begrote toename van het aantal af te geven reisdocumenten heeft zich in mindere mate voorgedaan. De uiteindelijke toename van het aantal afgegeven rijbewijzen was hoger dan waarvan bij de Prorap 2022 werd uitgegaan. Het aantal aangevraagde naturalisaties en opties is hoger dan verwacht.	54 V	27 V	81 V
3.	P budget dienstverlening: een deel van de kosten van het personeel kon gedekt worden door een bijdrage vanuit de specifieke uitkering voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne	125 V		125 V
4.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000	34 V	11 N	23 V
0.3	**Beheer overige gebouwen en gronden**	**313 V**	**383 N**	**70 N**
1.	Er is minder onderhoud gepleegd aan de gebouwen voor zowel klein als groot onderhoud V	313		313 V
2	Eind december zijn gronden aan ONW geleverd vanuit de grondbank. Daarbij bleek dat er een stuk weg abusievelijk was geleverd aan ONW in het najaar. De meevaller die was gerapporteerd in de slotwijziging is daarom weer grotendeels vervallen. Om dit in de toekomst te voorkomen is afgesproken dat er een goed overzicht moet komen van de percelen die ONW van de gemeente gaat overnemen (vanuit de grondbank en eventueel openbaar gebied).		419 N	419 N
3.	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000		*36 V*	*36 V*
Saldo programma 9 voor verrekening met reserves		**1.706 V**	**260 N**	**1.446 V**
Stortingen reserves		**0**		
Onttrekkingen reserves			**311 N**	**311 N**
1.	Reserve egalisatie Vastgoed: Voor ontwikkeling locatie Zuyt Brugge zijn geen kosten gemaakt. De onttrekking uit de reserve was niet nodig		91 N	91 N
2.	Reserve groot onderhoud gebouwen: Er is minder groot onderhoud gepleegd aan gebouwen dan begroot		220 N	220 N
Saldo programma 9 na verrekening met reserves		**1.706 V**	**571 N**	**1.135 V**

4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Ook in 2022 hebben we moeten inspelen op de veranderende omgeving die impact had en heeft op onze gemeente. Hierbij behielden we een evenwichtige financiële positie, die ons in staat stelde om onze ambities te realiseren. Dat betekent dat de structurele uitgaven in evenwicht zijn met de structurele inkomsten en dat we voldoende weerstandsvermogen hebben om tegenvallers op te vangen. De beschikbare middelen zetten we zo goed mogelijk in voor de Westlandse samenleving en houden oog voor de schuldpositie.

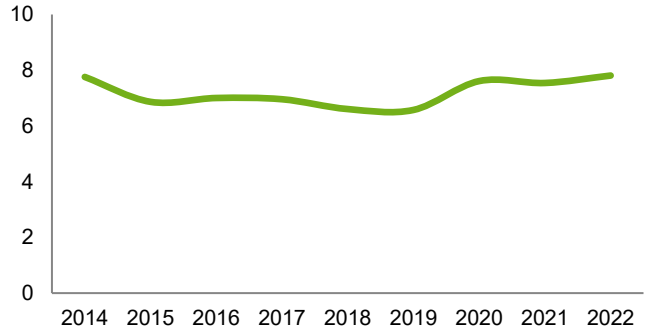
Wat wilden we bereiken?

- Een financieel duurzaam beleid en solide gemeentefinanciën;
- Een structureel sluitende meerjarenbegroting;
- Voldoende weerstandsvermogen;
- Een leesbare en begrijpelijke begroting;
- Toepassen van het profijtbeginsel (degene die profiteert van een voorziening betaalt);
- Tarieven (voor leges, lijkbezorgingsrechten en standplaatsvergoedingen) in Westland houden gelijke tred met tarieven van gemeenten vergelijkbaar in grootte.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Formatie	7,06	Gegevens gemeente Westland

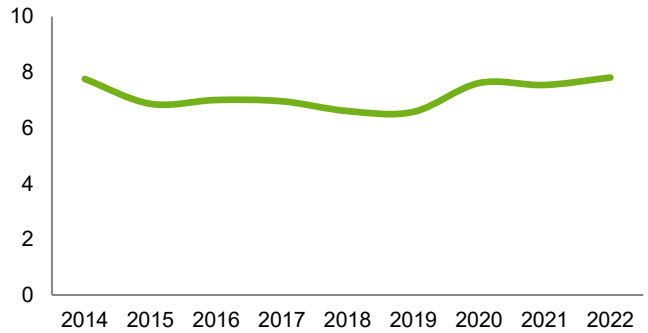
Formatie (Fte) per 1.000 inwoners.

Westland (groen)	Jaar	Westland
	2014	7,76
	2015	6,86
	2016	7,00
	2017	6,96
	2018	6,61
	2019	6,57
	2020	7,61
	2021	7,54
	2022	7,81

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Bezetting	6,89	Gegevens gemeente Westland

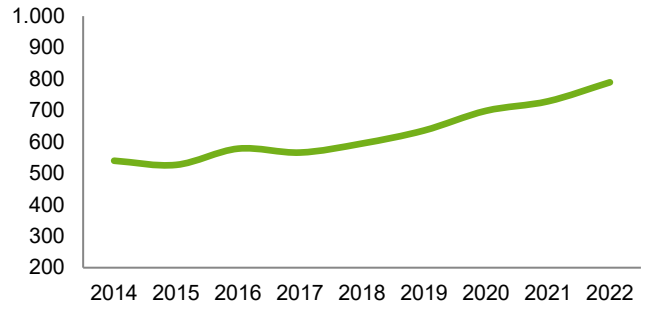
Bezetting (Fte) per 1.000 inwoners.

Westland (groen)	Jaar	Westland
	2014	7,16
	2015	6,63
	2016	6,36
	2017	6,77
	2018	6,60
	2019	6,74
	2020	6,81
	2021	6,89
	2022	7,06

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Apparaatskosten	€ 790	Eigen gegevens

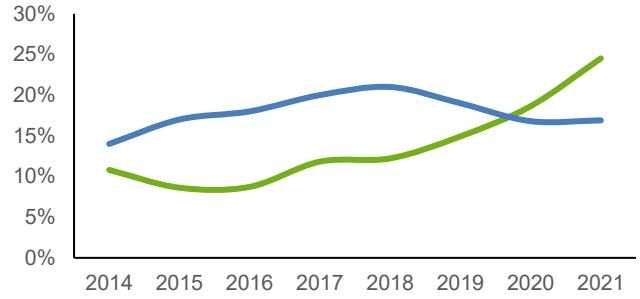
De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners.

Westland (groen)	Jaar	Westland
	2014	€ 540
	2015	€ 527
	2016	€ 579
	2017	€ 566
	2018	€ 595
	2019	€ 636
	2020	€ 699
	2021	€ 729
	2022	€ 790

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Externe inhuur	23,9%	Eigen gegevens

Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

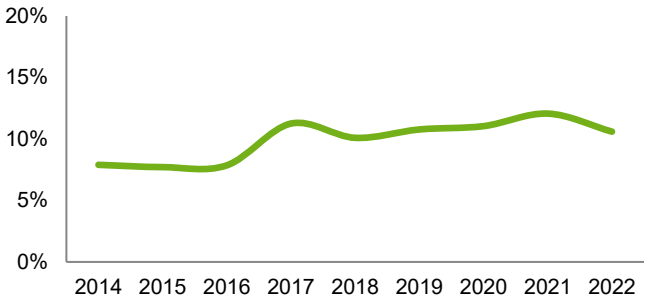

Westland (groen)	Jaar	Westland	100.000+ gemeenten
	2014	10,8%	14%
	2015	8,6%	17%
	2016	8,7%	18%
	2017	11,8%	20%
	2018	12,2%	21%
	2019	14,9%	19%
	2020	18,6%	16,8%
	2021	24,5%	16,9%
	2022	23,9%	Niet gepubliceerd

De BBV-indicator externe inhuur heeft een andere definitie dan het inhuurpercentage dat genoemd wordt in de paragraaf Bedrijfsvoering. Zie paragraaf bedrijfsvoering voor meer informatie over de inhuur.

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Overhead	10,60%	Eigen gegevens

De kosten van overhead gedeeld door de totale lasten exclusief stortingen reserves.

Westland (groen)	Jaar	Westland
	2014	7,90%
	2015	7,71%
	2016	7,86%
	2017	11,25%
	2018	10,09%
	2019	10,77%
	2020	11,04%
	2021	12,06%
	2022	10,60%

Het percentage overhead is ten opzichte 2021 gedaald. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de totale lasten over 2022 (exclusief stortingen reserves) sterker zijn gestegen dan de kosten van de overhead over 2022.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er is gestuurd op een weerstandsratio tussen 1,0 en 1,4 (de verhouding tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit) overeenkomstig art. 2.2.8. van de Beleidsnota Reserves en voorzieningen 2021. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve, de post onvoorzien en een geoormerkt deel van de reserve Versterking financiële solliditeit;
- Verder afbouwen van de grondpositie, afhankelijk van de economische omstandigheden en de hiermee samenhangende grondafname;
- De gemeentelijke vastgoedportefeuille is verder geoptimaliseerd, waarbij is gekeken naar maatschappelijke (her)bestemming. Ook zijn er strategische overwegingen van kracht geweest. Hiermee is er een actueel beeld over af te stoten en te verwerven vastgoed;
- Er is in 2022 een structureel sluitende begroting 2023 aangeboden aan de raad. Deze is unaniem door de Raad vastgesteld;
- De programmabegroting 2023 die in 2022 is vastgesteld heeft een nieuwe indeling op basis van de gemeentelijke opgaven en producten;
- In 2022 is gestart met de digitalisering van de programmabegroting 2024. Tevens zijn de doelen en activiteiten uit de programmabegroting 2023 opgenomen in een doelenboom in dezelfde applicatie die voor de digitalisering is aangeschaft. De programma-relevante indicatoren behoeven nog verdere doorontwikkeling;
- In 2022 zijn de tarieven voor de afvalstoffenheffing met 2,6% verlaagd. De tarieven van de rioolheffing zijn met 3,5% verhoogd. De tarieven van de afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hierdoor per saldo gelijk gebleven;
- Voor de afvalstoffenheffing zijn maximaal 100% kostendekkende tarieven vastgesteld;
- Voor de rioolheffing zijn maximaal 100% kostendekkende tarieven vastgesteld;
- Wij hebben besloten om geen reclamebelasting in te voeren;
- De tarieven voor de leges zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 1,5%. Uitzondering hierop zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt;
- De tarieven voor de OZB hebben wij verhoogd met het inflatiepercentage van 1,5%;
- Om grip te krijgen op de investeringsplanning en op de effecten daarvan is in 2022 gestart met het opstellen van een realistisch Meerjaren InvesteringsPlan (MIP). De effecten hiervan worden in de voorjaarsnota verwerkt;
- Met de start van een nieuwe collegeperiode zijn de financiële administratie en de financiële rapportages volledig gericht op de producten en opgaven waaraan het college werkt;
- De budgethoudersregeling is aangepast aan het sturingsconcept Opdrachtgericht werken. Op deze wijze zijn alle budgetverantwoordelijken geïnstrueerd over de taken en verantwoordelijkheden die zij hebben;
- Er is een analyse gemaakt van de interne beheersing van een aantal kritische processen waaronder afval, sociaal domein en ruimtelijke projecten. Hier is in 2023 vervolg aan gegeven;
- Er is in 2022 een centraal strategisch risicoregister opgesteld.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Herijking van het gemeentefonds
  De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds is met één jaar uitgesteld naar 2023. In de meicirculaire 2022 zijn de uitkomsten van de herijking vanaf 2023 verwerkt, dit wel met inachtneming van een ingroeipad. Westland is een zogenaamde voordeelgemeente; we gaan er dus in de algemene uitkering op vooruit;
- Ten aanzien van de financiering van lokale overheden heeft het kabinet het voornemen om vanaf 2026 de systematiek te wijzigen. Hoe dit precies vorm gegeven wordt is nu onduidelijk, maar vanaf 2026 houdt het rijk rekening met een veel lager accres in verband met de nieuwe financieringssystematiek. Dit leidt bij nagenoeg alle gemeenten tot een ravijn aan dekkingsmiddelen voor de jaarschijven vanaf 2026. Om hier tijdig op in te spelen startten we in 2022 het 'oud voor

nieuw' project. Hierbij kijken we naar de (vrije) financiële ruimte en bekijkt het college – samen met (een deel van) de raad - integraal naar de keuzemogelijkheden.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsregels garanties 2020;
- Nota reserves en voorzieningen 2021;
- Nota activabeleid 2017;
- Treasurystatuut 2021;
- Financiële verordening 2021;
- De volgende belasting- en legesverordeningen:
  - Verordening onroerendezaakbelastingen 2022;
  - Verordening Forensenbelasting 2022;
  - Verordening Afvalstoffenheffing 2022;
  - Verordening Riool- en waterzorgheffing 2022;
  - Verordening Marktgelden 2022;
  - Verordening Lijkbezorgingsrechten 2021;
  - Legesverordening Westland 2022.

Wat heeft het gekost? (bedragen x € 1.000)

Programma 10 Taakveld		Rekening 2021	Begroting 2022 voor wijziging	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Saldo
0.4	Overhead	41.764	42.243	44.264	46.885	-2.621
0.5	Treasury	-1.902	-2.218	-1.734	-1.666	-68
0.61	OZB woningen	934	880	934	928	6
0.62	OZB niet-woningen	416	410	430	429	1
0.64	Belastingen overig	433	429	442	443	-1
0.7	Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	1.965	7.205	829	1.851	-1.022
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	1.078	627	745	773	-28
Totaal lasten programma 10		**44.689**	**49.576**	**45.910**	**49.642**	**-3.732**
0.4	Overhead	2.474	1.418	1.418	1.555	137
0.5	Treasury	17.843	16.463	17.263	17.213	-49
0.61	OZB woningen	14.600	14.900	14.830	14.836	6
0.62	OZB niet-woningen	17.446	17.497	18.402	18.420	19
0.64	Belastingen overig	116	142	142	133	-9
0.7	Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	155.730	147.925	178.581	182.343	3.763
0.8	Overige baten en lasten	222	7.325	0	29	29
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0
Totaal baten programma 10		**208.431**	**205.669**	**230.635**	**234.531**	**3.896**
Saldo van baten en lasten		**163.742**	**156.093**	**184.725**	**184.889**	**163**
Stortingen reserves		15.483	7.130	12.787	12.619	168
Onttrekkingen reserves		16.267	8.856	14.816	14.693	-123
Totaal reservemutaties programma 10		**784**	**1.726**	**2.029**	**2.074**	**45**
Saldo programma 10		**164.526**	**157.818**	**186.754**	**186.963**	**209**

Cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022

Deze cijfermatige analyse maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

De totale afwijking binnen programma 10 bedraagt voordelig € 163.000 voor verrekening met reserves en € 209.000 na verrekening met reserves. De belangrijkste afwijkingen bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Programma 10		Lasten	Baten	Saldo
0.4	**Overhead**	**2.621 N**	**137 V**	**2.484 N**
1.	*Personeelskosten* Ultimo 2022 bleef de bezetting met 64 Fte achter op de formatie. Een krappe arbeidsmarkt en daarnaast de staart van de Coronapandemie bemoeilijkten het werving- en selectieproces. Hierdoor is er in 2022 meer ingehuurd dan begroot, wat lijdt tot hogere kosten. De hogere baten betreffen niet geraamde inkomsten uit garantiebanen.	269 N	16 V	253 N
2.	*Materiële kosten* De lagere interne personeelsbezetting heeft ook invloed op de materiële lasten die gerelateerd zijn aan personeel. Vooral op het opleidingsbudget (€ 137.000 voordelig inclusief Westlandse school). Ook is er een voordeel van €	87 V	121 V	208 V

	377.000 op de materiële personeelskosten. Dit compenseert het nadeel op de extra inhuurkosten die tot uitdrukking komen bij de personeelskosten. Verder is er door afwikkeling van openstaande posten vanuit het verleden een overschrijding op de post huisvesting (€ 427.000). De hogere baten betreffen voornamelijk hogere opbrengsten uit dienstverleningsovereenkomsten.			
3.	*Voorziening verlofsparen* Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Hier dient een voorziening voor gevormd te worden. De storting in deze voorziening is gemeentebreed berekend op € 2.243.000.	2.243N	0	2.243N
4.	*Toerekening directe uren aan investeringen* Doordat minder uren zijn toegerekend aan investeringen dan geraamd is er een onderschrijding van de dekking van de salarislasten en overhead.	166N	*0*	166N
5.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*	30 N	0	30 N
0.5	**Treasury**	**68 N**	**49 N**	**117 N**
1.	De ontvangen rente op startersleningen is lager uitgevallen dan begroot doordat het saldo van de werkelijk verstrekte startersleningen lager was dan waarmee in de begroting was rekening gehouden.	89 N	57 N	57 N 89 N
2.	Op basis van de ontvangsten en uitgaven voor de grondbanken heeft door middel van een rekening-courant verhouding een renteverrekening plaatsgevonden met het grondbedrijf.	21 V	8 V	29 V
3.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*			
0.61	**OZB woningen**	**6 V**	**6 V**	**12 V**
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan €50.000*	6 V	6 V	12 V
0.62	**OZB niet-woningen**	**1 V**	**19 V**	**20 V**
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*	1 V	19 V	20 V
0.64	**Belastingen overig**	**1 N**	**9 N**	**10 N**
1.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*	1 V	9 N	10 N
0.7	**Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds**		**3.763 V**	**3.763 V**
1.	De algemene uitkering is € 3.763.000 hoger uitgevallen ten opzichte van de ProRap 2022. Een groot deel hiervan is een gevolg van de decembercirculaire 2022, waarin een aantal taakmutaties zijn verwerkt tot een bedrag van € 3.100.000. Het resterende bedrag van € 700.000 bestaat uit voornamelijk uit financiële effecten als gevolg van aanpassingen (definitief) van de verschillende verdeelmaatstaven in decembercirculaire 2022.		3.763 V	3.763 V
0.8	**Overige baten en lasten**	**1.022 N**	**29 V**	**993 N**
1.	*Stelposten* Dit betreft met name de niet gebruikte ruimte van de begrote stelpost Garantiebanen en stelpost taakmutaties gemeentefonds. Wegens de coronamaatregelen die ook voor een deel van 2022 golden, hebben wij het budget op de stelpost niet ingezet (zie ook 5.5.2.7).	347 V		347 V

2.	*Bijstelling voorziening dubieuze debiteuren* Wij hebben de voorziening dubieuze debiteuren voor het dienstjaar 2022 bijgesteld. Dit hebben wij gedaan op grond van het advies dat onze accountant in het accountantsverslag Gemeente Westland 2021 heeft opgenomen. Het bedrag van € 1.283.000 betreft een boeking ten laste van de post algemene baten en lasten voor de nieuwe opbouw van de voorziening dubieuze debiteuren. Dit bedrag hebben wij bepaald aan de hand van de inschatting van het risico op oninbaarheid per openstaande factuur per 15-03-2023 in het dienstjaar 2022.	1.283 N	-	1.283 N
3.	*Overige algemene baten en lasten* Door een correctie van het mengpercentage van de fiscus is de post algemene baten en lasten overschreden met €	70 N	14 V	56 N
4.	70.000.	16 N	15 V	-1 N
	Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000			
0.9	**Vennootschapsbelasting (Vpb)**	**28 N**	**0**	**28 N**
Saldo programma 10 voor verrekening met reserves		**3.732 N**	**3.896 V**	**164 V**
Stortingen reserves		**168 V**		**168 V**
1.	*Reserve egalisatie rente opslag grondbank* Op basis van de ontvangsten en uitgaven voor de grondbanken heeft door middel van een rekening-courant verhouding een renteverrekening plaatsgevonden met het grondbedrijf.	87 V		87 V
2.	*Reserve startersleningen* De ontvangen rente op startersleningen is lager uitgevallen dan begroot doordat de werkelijk verstrekte startersleningen lager waren dan waarvan wij zijn uitgegaan bij raming in de begroting.	57 V		57 V
3.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000*	24 V		24 V
Onttrekkingen reserves			**123 N**	**123 N**
1.	*Algemene reserve* Het verschil van € 80.000 is het gevolg van een lagere onttrekking aan de algemene reserve door lagere kosten in 2022 dan geraamd bij de invoering omgevingswet (€ 21.000) en ICT regie en change (€ 59.000).		80 N	80 N
2.	*Diverse afwijkingen kleiner dan € 50.000.*		43 N	43 N
	Totaal reservemutaties programma 10	**168 V**	**123 N**	**45 V**
Saldo programma 10 na verrekening met reserves		**3.564 N**	**3.773 V**	**209 V**

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die vrij besteedbaar zijn, omdat ze geen specifiek bestedingsdoel hebben. De belangrijkste onderdelen hiervan zijn:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Lokale belastingen (onroerende zaakbelasting, toeristen- en forensenbelasting);
- Rente en dividend van geldleningen en deelnemingen.

In de onderstaande tabel is de realisatie opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen Taakveld	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2022 na wijziging	Werkelijk 2022	Afwijking
Geldleningen en deelnemingen					
Dividend nutsbedrijven	12.051	11.882	11.913	11.961	48 V
Beleggingen/deelnemingen	794	375	685	688	3 V
Renteresultaat	395	572	66	32	34 N
Subtotaal geldleningen en deelnemingen	**13.240**	**12.829**	**12.664**	**12.681**	**17 V**
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	**155.730**	**147.925**	**178.581**	**182.343**	**3.762 V**
Onroerende zaakbelastingen					
OZB eigenaren niet-woning	10.552	10.716	11.201	11.217	16 V
OZB eigenaren woning	14.597	14.900	14.830	14.831	1 V
OZB gebruikers niet-woning	6.893	6.781	7.201	7.204	3 V
Subtotaal onroerende zaakbelastingen	**32.042**	**32.397**	**33.232**	**33.252**	**20 V**
Overige belastingen					
Toeristenbelasting	213	270	200	185	15 N
Forensenbelasting	98	115	95	96	1 V
Subtotaal overige belastingen	**311**	**385**	**295**	**281**	**14 N**
Overige algemene dekkingsmiddelen	**1.127**	**-1.868**	**347**	**0**	**347 V**

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de Rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een deel van de uitgaven in de programma's van de begroting. De Rijksoverheid stelt het gemeentefonds drie keer per jaar bij en informeert gemeenten hierover via circulaires in mei, september en december. De raming van de algemene uitkering is in de ProRap 2022 bijgesteld op basis van de septembercirculaire 2022.

De verantwoording van de algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire en de uitkeringsspecificaties die tot en met december 2022 zijn ontvangen.
In 2022 is afgerond € 182.343.484 aan algemene uitkering ontvangen, waarvan een nadelig bedrag van afgerond € 145.033 betrekking had op voorgaande jaren. Ten opzichte van de bijgestelde begroting betekent dit een voordeel van € 3.762.799. In de raadsinformatiebrief over de decembercirculaire 2022 is uw raad over dit positieve verschil geïnformeerd. Het verschil is ook toegelicht in de cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording eerder in dit programma.

Overige algemene dekkingsmiddelen
In dit onderdeel zijn ramingen opgenomen, die in eerste instantie niet over de programma's te verdelen zijn. De concernstelposten maken deel uit van de overige algemene dekkingsmiddelen. De stelposten worden verdeeld naar de programma's nadat een besluit is genomen over concrete bestedings- of bezuinigingsvoorstellen.

Een overzicht van de overige algemene dekkingsmiddelen in 2022 is opgenomen in de volgende tabel:

Overige algemene dekkingsmiddelen Taakveld	Raming 2022	Raming 2022 na wijziging	Werkelijk 2022	Afwijking
Algemeen en bedrijfsvoering				
Post onvoorzien	100	0	0	0 V
Loon- en prijscompensatie	4.005	0	0	0 V
Stelpost m.b.t. salarissen	200	0	0	0 V
Stelpost rente-afhankelijkheid	155	0	0	0 V
Stelpost garantiebanen	334	309	0	309 V
Stelpost uitkering plafond BCF	-949	0	0	0 V
Stelpost ombuiging 3D	-6.376	0	0	0 V
Stelpost hybride werken	300	0	0	0 V
Stelpost taakmutaties gemeentefonds	363	38	0	38 V
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	**-1.868**	**347**	**0**	**347 V**

Toelichting stelposten
De post onvoorzien is in 2022 niet aangewend.

De stelpost garantiebanen wordt ingezet als dekking voor het creëren van garantiebanen.
De taakmutaties die uit het gemeentefonds voortvloeien worden, voordat over wordt gegaan tot daadwerkelijke besteding, tijdelijk opgenomen bij de algemene dekkingsmiddelen.

Overhead

Onder de term *overhead* verstaan we alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om gemeentelijke producten en diensten te leveren.

In de beleidsprogramma's nemen we alleen kosten op die betrekking hebben op het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces nemen we op in het taakveld 'Overhead' volgens de definitie van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).

Nacalculatie
Vanaf 2017 worden op grond van het BBV de personele en overige organisatiekosten gesplitst in 2 delen:
1. Personele kosten die direct aan programma's zijn toe te rekenen
2. Personele- en organisatiekosten die volgens het BBV tot de ondersteunende diensten behoren (de overhead).

Bij beide onderdelen worden de werkelijke kosten op basis van nacalulatie in de jaarrekening verwerkt.

Ad 1.
De direct aan de programma's toe te rekenen personele kosten zijn in de begroting 2022 aan de programma's toegedeeld. De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft bepaald dat de werkelijke kosten op basis van de geraamde urenverdeling over de verschillende programma's moeten worden verdeeld. Dat houdt in dat op dit onderdeel in de jaarrekening afwijkingen ontstaan tussen de geraamde doorbelasting en de werkelijke doorbelasting.
In de jaarstukken wordt een rapportagegrens gehanteerd. De afwijkingen tussen de werkelijk direct toe te rekenen personele kosten en de ramingen daarvoor zullen de rapportagegrens veelal niet overstijgen. Bij doorbelastingen van grotere omvang zal de afwijking evenredig groter zijn en in die gevallen kan de rapportagegrens worden overstegen. Bij die onderdelen zal naar deze toelichting worden verwezen.

Ad 2.
In onderstaande tabel zijn de kosten van ondersteunende diensten opgenomen. De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat

(alleen bij bouwgrondexploitatie en bij de investeringen wordt op grond van de begrotingsvoorschriften de toegerekende overhead begroot en nagecalculeerd).

Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen / kennen. In dat verband houden wij extra-comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs en vindt op die wijze ook nacalculatie plaats.

(bedragen x € 1.000)

Taakveld Overhead Omschrijving rubriek	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting na wijz.	Realisatie 2022
Personeelskosten				
- Loonkosten	30.641	31.132	33.037	33.290
- Materiële kosten	3.489	3.981	3.668	3.463
Huisvesting				
- Kapitaallasten	1.015	995	995	995
- Materiële kosten	2.722	2.927	2.927	3.354
Facilitair	364	503	494	485
ICT				
- Kapitaallasten	965	886	602	602
- Materiële kosten	4.775	4.639	5.351	5.036
Overige inkomens overdrachten	80	78	78	113
Bijdragen van derden	-2.376	-1.408	-1.408	-1.539
Reservemutaties / garantiebanen	-4.848	-3.751	-5.181	-5.058
Totaal overhead	**36.827**	**39.982**	**40.563**	**40.741**
Doorbelasting overhead aan grondexploitaties	-561	-735	-735	-706
Doorbelasting overhead aan investeringen	-1.824	-2.173	-2.173	-2.007
Saldo taakveld overhead	**34.442**	**37.074**	**37.655**	**38.028**

Toelichting op de tabel
De totale kosten voor de ondersteunende activiteiten zijn in 2022 uiteindelijk ca. € 0,37 mln. hoger uitgevallen dan geraamd. De relevante afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Lonen en inhuur
Deze kosten maken deel uit van het zogenoemde P-budget van de organisatie, zoals dit ook aan de orde komt in de paragraaf bedrijfsvoering. Voor een overzicht van het P-budget in 2022 verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Materiële lasten
De verschillen op de materiële lasten worden toegelicht in de cijfermatige analyse tussen programmabegroting en –verantwoording 2022 eerder in dit programma.

Toe te rekenen ondersteunende activiteiten aan Investeringen en grondexploitaties en projecten
Aan de investeringen en grondexploitaties is op basis van tijdschrijven per saldo € 0,195 mln. minder aan ondersteunende kosten doorbelast.

Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb-plicht) overheidsondernemingen” in werking getreden. Hierdoor zijn overheden in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting, voor zover zij een onderneming drijven. In eerste instantie was het Grondbedrijf de enige activiteit die door de zogenoemde ondernemerspoort ging. Begin 2019 werd duidelijk dat de inkomsten die gemeenten genereren uit de verkoop van reststromen (kunststof, papier, glas) ook meegenomen moeten worden in de aangifte vennootschapsbelasting. In 2021 heeft

de Belastingdienst het standpunt ingenomen dat ook de reclame-inkomsten in de aangifte vennootschapsbelasting moeten worden opgenomen.
In 2021 is de definitieve aanslag over het belastingjaar 2016 opgelegd. Tegen deze aanslag is een bezwaarschrift ingediend bij de Belastingdienst. We verwachten dat in 2023 een uitspraak op dit bezwaarschrift wordt gedaan. Deze uitspraak kan van invloed zijn op de aanslagen vanaf 2017 en volgende jaren.
In 2022 zijn ook de definitieve aanslagen over de belastingjaren 2017 en 2018 opgelegd. Tegen deze aanslagen zijn bezwaarschriften ingediend. Deze bezwaarschriften zullen pas door de Belastingdienst in behandeling worden genomen, zodra de Belastingdienst een uitspraak op het bezwaarschrift tegen de aanslag 2016 heeft gedaan.

5. PARAGRAFEN

5.1 Lokale heffingen

5.1.1 Inleiding

Een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente zijn de lokale heffingen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges. De opbrengsten van de belastingen gaan naar de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen ingezet kunnen worden. Bij retributies en leges is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. Hierbij mogen de totale geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de totale geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen gaat over de gerealiseerde inkomsten, uitgaven en de lokale lastendruk en is als volgt opgebouwd:

a. De gerealiseerde inkomsten;
b. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
d. De lastendruk in 2022;
e. Een overzicht verstrekte kwijtscheldingen in 2022.

5.1.2 Gerealiseerde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerd inkomsten uit belastingen, retributies en leges.

Tabel 1

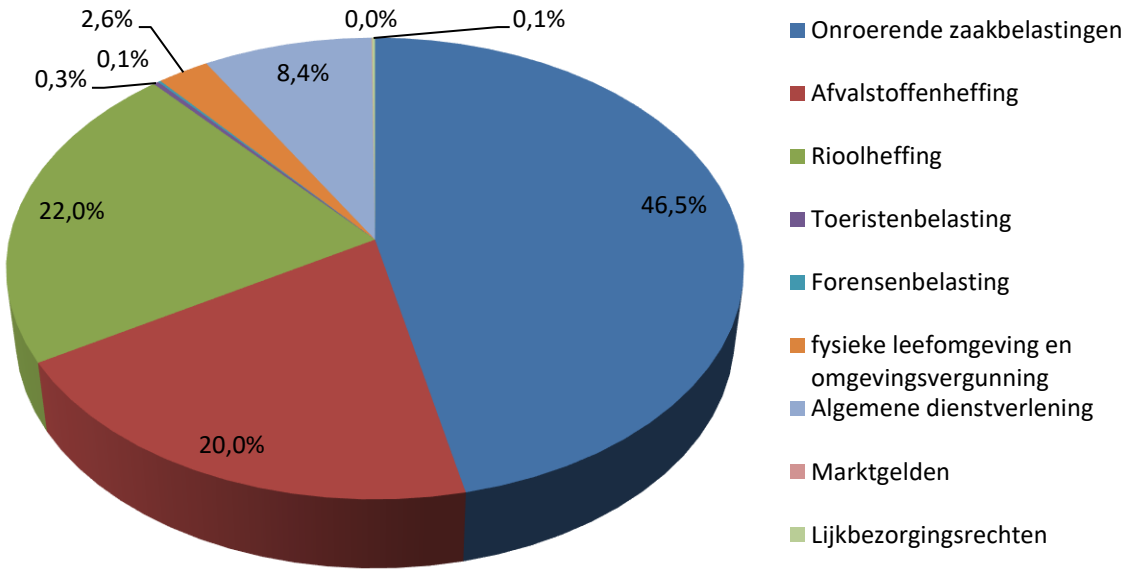
Inkomsten belastingen en heffingen	Geraamde inkomsten 2022 (1)	Gerealiseerde inkomsten 2022
Onroerendezaakbelastingen	33.231	33.251
Afvalstoffenheffing	14.238	14.314
Rioolheffing	15.637	15.696
Toeristenbelasting	200	185
Forensenbelasting	95	96
Leges		
- Titel 1 Algemene Leges	1.753	1.843
- Titel 2 Fysieke leefomgeving/Wabo	5.024	5.981
- Titel 3 Europese dienstenrichtlijn	23	22
Marktgelden	97	105
Lijkbezorgingsrechten	1.494	1.661
Totaal:	71.292	73.154

(1) De geraamde inkomsten 2022 zijn gebaseerd op de ramingen van de inkomsten na de ProRap/begrotingswijzigingen 2022.

Het merendeel van de inkomsten uit lokale heffingen bestaat in 2022 uit onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges. De te verlenen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing is in mindering gebracht op de opbrengst. De inkomsten van de lijkbezorgingsrechten zijn inclusief de onttrekking aan de voorziening ter dekking van de kosten. De marktgelden zijn exclusief de inkomsten uit elektra.

De totale opbrengst van de gemeentelijke belastingen en heffingen is € 1,362 mln. hoger dan geraamd. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten bij Titel 2 Fysieke leefomgeving / Wabo. In tegenstelling tot het landelijke beeld van een daling van 16% van afgegeven bouwvergunningen, was in Westland sprake van een stijging van bijna 4%. In de begroting was rekening gehouden met een daling conform het landelijke beeld. Bij de desbetreffende hoofstukken wordt de meeropbrengst nader verklaard.

Figuur 1: opbouw lokale belastingen en heffingen 2022

Prestatie-indicatoren

Tabel 2

Prestatie-indicatoren Omschrijving prestatie indicator	Werkelijk Nulmeting	2020	2021	2022	Prognose 2022
Aanvragen kwijtschelding binnen 12 weken afhandelen Nulmeting in jaar 2011.	100%	100%	80%	100%	100%
Tijdig opleggen gecombineerde aanslagen met WOZ-beschikking					
1 maart: > 95%	96,20%	96%	94%	95%	96%
1 juni: 100%	98,30%	98%	96%	99%	98%
Nulmeting in jaar 2011.					
Bezwaren afhandelen voor:					
1 oktober: > 80%	65%	41%	68%	71%	(1) 85%
31 december: 100%	86%	92%	93%	96%	(1) 99%
Nulmeting in jaar 2010.					
Reacties burgers binnen 1 werkdag beantwoorden: > 95% Nulmeting in jaar 2010.	93%	95%	96%	96%	96%
Automatische incasso uitbreiden tot: > 40% Nulmeting in jaar 2010.	40,15%	44%	44%	44%	45%
Saldo openstaande debiteuren over de laatste 6 jaar terugbrengen tot ≤ 0,50% Nulmeting in jaar 2010.	1,09%	0,72%	0,60%	0,56%	0,72%

(1) De prognoses per 1 oktober en 31 december zijn niet gerealiseerd mede door de complexiteit van een deel van de bezwaren, met name de ingediende bezwaarschriften door no-cure-no-pay bureaus en het aanhouden van bezwaarschriften in afwachting van de uitkomst van de gerechtelijke uitspraak voor een proefprocedure samenvoegen tuinbouwobjecten in het kader van de uitvoering WOZ.

5.1.3 Beleid lokale heffingen

In de gemeente Westland zijn in 2022 de toerekenbare overheadkosten omgeslagen naar rato van op de taakvelden geraamde loonkosten. Voor alle op taakvelden toerekenbare uren geldt een

algemene opslag overhead. Voor de medewerkers van Ruimte-Buiten is een uitzondering gemaakt met een lager opslag tarief overhead. Deze medewerkers zijn met name in de buitendienst werkzaam en maken minder gebruik van faciliteiten. De totale kosten van de overhead zijn opgesplitst naar lasten met BTW en zonder BTW. Op basis van de verhouding is een berekening gemaakt hoeveel BTW over de overhead is toegerekend aan de lasten van de verschillende kostendekkende berekeningen.

De tarieven voor OZB en rioolheffing (eigenarendeel) zijn gebaseerd op de WOZ-waarde. De waardeontwikkeling van de onroerende zaken is gecompenseerd in de tarieven van de OZB en rioolheffing, zodat een waardestijging gemiddeld niet heeft geleid tot een lastenverzwaring. Behoudens een correctie voor de waardeontwikkeling van de tarieven voor woningen, zijn de OZB tarieven voor woningen en niet-woningen met 1,5% gestegen. De tarieven van de afvalstoffenheffing zijn gedaald met 2,6% en de tarieven voor de rioolheffing zijn gestegen met 3,5%.
De tarieven van de leges, forensenbelasting en marktgelden stegen met de inflatiecorrectie van 1,5%. De tarieven van de lijkbezorgingsrechten en toeristenbelasting bleven ongewijzigd.

5.1.4 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Tabel 3

Tarieven belangrijkste lokale heffingen Omschrijving soort heffing	Tarieven 2021	Tarieven 2022
Onroerendezaakbelastingen (% WOZ-waarde)		
- eigenaar woning	0,0944%	0,0861%
- eigenaar niet-woning	0,2485%	0,2522%
- gebruiker niet-woning	0,1871%	0,1899%
Afvalstoffenheffing		
- eenpersoonshuishouden	€ 290,76	€ 283,20
- tweepersoonshuishouden	€ 328,44	€ 319,80
- meerpersoonshuishouden	€ 366,84	€ 357,24
Rioolheffing		
eigendom (% WOZ-waarde)		
- woning	0,0211%	0,0196%
- niet-woning	0,0423%	0,0438%
gebruik (per aansluiting)		
- eenpersoonshuishouden	€ 163,32	€ 168,96
- tweepersoonshuishouden	€ 184,32	€ 190,68
- meerpersoonshuishouden	€ 205,56	€ 212,64
- bedrijven	€ 211,80	€ 219,12

Onroerendezaakbelasting
De OZB is een belasting voor:
De eigenaar van een woning of bedrijfspand (object);
De huurder of gebruiker van een bedrijfspand.
De gemeente Westland voert de waardering voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) in eigen beheer uit. Het onroerend goed wordt elk jaar gewaardeerd voor de WOZ. Hierdoor volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. De gemeente Westland hanteert bij herwaardering het uitgangspunt dat de tarieven conform de waardeontwikkelingen worden aangepast. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarden woningen van 11,23% is gecompenseerd door een gelijktijdige daling van het tarief woningen met 10,1%. Dit is gehanteerd om de waardeontwikkelingen van woningen gelijk niet van invloed te laten zijn op de opbrengst. De waardeontwikkeling van niet-woningen was nihil.

Het tarief OZB woningen is naast de hiervoor genoemde correctie op de waardeontwikkeling met 1,5% verhoogd. Ook de OZB-tarieven van niet-woningen zijn verhoogd met 1,5%.

Gerealiseerde OZB

In 2022 is de werkelijke opbrengst € 33,3 mln. De werkelijk opbrengst is € 20.000 hoger dan de raming 2022 en wijkt daarmee slechts in geringe mate af van de raming.

Afvalstoffenheffing

We leggen een afvalstoffenheffing op aan burgers voor het inzamelen van afval van huishoudens. Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is dat we de inwoners de kosten laten betalen voor de inzameling van het huishoudelijk afval. Voor het bepalen van de tarieven hanteren we de grondslagen 100% kostendekkend tarief en gedifferentieerde tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing krijgen.

Tabel 4

Afvalstoffenheffing	Realisatie 2022	
	Baten	Lasten
7.3 Afval kosten taakvelden incl. (omslag)rente		12.029.200
2.1 Verkeer en vervoer kosten taakveld incl. (omslag)rente		211.700
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen		-1.063.700
Netto kosten taakveld		**11.177.200**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		810.700
Btw		2.459.600
Opbrengst heffingen:		
7.3 Afval heffingen huishoudelijk afval	14.675.900	
7.3 Afval grofvuil	31.200	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-393.000	
Totaal afvalstoffenheffing gerealiseerd	**14.314.000***	**14.447.500**
Dekkingspercentage 2022		*99,1%*
Totaal na begrotingswijziging 2022	**14.237.800**	**15.199.400**
Dekkingspercentage na begrotingswijziging 2022		93,7%

*afrondingsverschil van € 100,00.

Toelichting berekening afvalstoffenheffing:

In 2022 bedroeg de werkelijke opbrengst uit heffingen € 14,3 mln. Dit is inclusief de opbrengsten uit leges grofvuil en de verrekening van de kwijtschelding. Dit is € 76.000 meer dan begroot. Dit komt met name doordat de kwijtschelding € 27.000 lager is uitgevallen dan begroot. De meeropbrengst van de afvalstoffenheffing van € 36.000 wordt veroorzaakt door een grotere areaaluitbreiding en een meeropbrengst van € 13.000 van het grofvuil.

De kosten voor afval bedragen € 14,4 mln. Dit is € 98.000 meer dan begroot. De extra kosten worden veroorzaakt door andere wijze van inzameling van huisvuil.

Voorziening egalisatie afval (artikel 44 lid 2 BBV):

Opbrengsten uit de afvalstoffenheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden moeten uitsluitend én blijvend voor het afvaldoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. De kosten voor de afvaltaken worden gecompenseerd door een dotatie aan de voorziening artikel 44 lid 2. Op 31 december 2022 valt de voorziening volledig vrij.

Rioolheffing

De opbrengst van de rioolheffing mag alleen worden gebruikt ter dekking van de kosten van:

- Het inzamelen en transporteren van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater en het zuiveren van huishoudelijk afvalwater;

- Het inzamelen van afvloeiend hemelwater en het verwerken hiervan alsmede maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken.

Rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een perceel (op basis van de WOZ-waarde) dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering en van de gebruiker van een perceel waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing gelden uitgangspunten als 100% kostendekkend tarief en gedifferentieerde tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de rioolheffing krijgen.

Tabel 5

Rioolheffing	Realisatie 2022	
	Baten	Lasten
7.2 Kosten taakveld Riolering incl. (omslag)rente		14.274.700
7.2 Dotatie vervangingsinvestering, artikel 44 lid 1		89.000
2.1 Verkeer en vervoer		108.000
2.4 Economische havens en waterwegen		923.000
Netto kosten taakveld		**15.394.700**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		1.226.500
Btw		1.383.400
Opbrengst heffingen:		
7.2 Riolering (plus areaaluitbreiding)	15.930.000	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-234.100	
Totaal rioolheffing gerealiseerd	**15.695.900**	**18.004.600**
Dekkingspercentage voor onttrekking		87,2%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	2.308.700	
Dekkingspercentage 2022		100,0%
Totaal rioolheffing na begrotingswijziging 2022	**15.636.900**	**19.065.000**
Dekkingspercentage voor onttrekking		82,0%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	3.428.200*	
Dekkingspercentage na begrotingswijziging 2021		100,0%

*afrondingsverschil van € 100,00.

Toelichting berekening rioolheffing:
In 2022 is de werkelijke opbrengst € 15,7 mln. De werkelijk opbrengst is € 59.000 hoger dan de raming 2022. Dit wordt veroorzaakt door € 75.000 meeropbrengst dan geraamd en € 16.000 meer aan verstrekte kwijtschelding.

De toegerekende kosten bedragen € 18 mln. Dit is ruim € 1 mln. minder dan begroot. Er zijn minder vervangingsinvesteringen doorgevoerd dan gepland. Dit komt tot uitdrukking in € 524.000 minder aan kapitaallasten, € 50.000 minder aan btw, € 381.000 minder dotatie aan de voorziening, € 125.000 minder aan verrekening met de watertaken 2.4 (Economische havens en waterwegen) en 2.1 (Verkeer en vervoer).

Voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen (art. 44 lid 1d BBV):
In het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden meegenomen. Deze worden als last genomen in de exploitatie en toegevoegd aan de voorziening. Met ingang van 1 januari 2017 is deze voorziening gevormd. De storting dit jaar was € 0,9 mln. De stand van de voorziening op 31 december 2022 is € 6,2 mln.

Voorziening riolering (artikel 44 lid 2 BBV):
Opbrengsten uit de rioolheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden moeten uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. De kosten voor de watertaken worden gecompenseerd door een dotatie aan de voorziening artikel 44 lid 2. Op 31 december 2022 bedraagt de voorziening € 12,5 mln.

Toeristenbelasting
Dit betreft een belasting, die wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de Basisregistratie Personen (BRP). Om een eerlijke verdeling te bewerkstelligen wordt de toeristenbelasting geheven op basis van een percentage van het “kale” overnachtingstarief. De hoogte van het tarief is een vast percentage van 5% van de overnachtingsprijs met een minimum van € 1,25 per persoon per overnachting. Het minimumbedrag dient als stimuleringsmaatregel voor de inschrijvingen van arbeidsmigranten en verzekert Westland van een basisopbrengst. Er worden geen jaarlijkse aanpassingen gedaan van het tarief, omdat de inflatie verdisconteerd is in de overnachtingsprijs. Door het heffen van een toeristenbelasting dragen ook niet-inwoners bij in de kosten van de algemene voorzieningen.

Met uitzendbureaus die in Westland arbeidsmigranten huisvesten zijn afspraken gemaakt op welke wijze arbeidsmigranten efficiënt kunnen worden ingeschreven als ingezetenen. Indien niet wordt ingezet op inschrijving in de BRP dan kunnen aanslagen toeristenbelasting voor uitzendbureaus oplopen tot enkele tienduizenden euro’s (of meer) per jaar. De toeristenbelasting dient als stok achter de deur voor de uitzendbureaus bij de inschrijving van arbeidsmigranten.

Realisatie Toeristenbelasting
In 2022 bedraagt de (nog te realiseren) opbrengst € 184.600. Dit is € 15.400 minder dan de geraamde inkomsten. De toeristenbelasting 2022 wordt pas in 2023 opgelegd aan de hand van de retour ontvangen aangiften.

Forensenbelasting
Dit betreft een belasting die wordt geheven van degene die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

Realisatie Forensenbelasting
In 2022 bedroeg de werkelijke opbrengst € 95.600. Dit is nagenoeg conform de raming.

Leges Titel 1, 2 en 3
In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 1, 2 en 3. De tarieven van de leges zijn ten opzichte van 2022 met de inflatiecorrectie van 1,5% gestegen. Uitzondering zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt.

Tabel 6

Overzicht leges Titel 1, 2 en 3		Realisatie 2022		
Titel	Leges	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene dienstverlening	1.843.400	4.173.200	44,2%
2	Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	5.980.900	4.442.100	134,6%
3	Europese dienstenrichtlijn	21.600	296.200	7,3%
Totaal inkomsten leges Titel 1, 2 en 3		**7.845.600**	**8.911.500**	**88,0%**

Leges Titel 1
In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 1.

Tabel 7

Leges Titel 1 Algemene dienstverlening				
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	**Burgerlijke stand**			
	Begroting na wijziging	238.000	502.500	47,4%
	Realisatie 2022	232.100	501.900	46,2%
2	**Reisdocumenten**			
	Begroting na wijziging	748.200	818.600	91,4%
	Realisatie 2022	702.700	796.400	88,2%
3	**Rijbewijzen**			
	Begroting na wijziging	357.100	722.200	49,5%
	Realisatie 2022	420.200	709.300	59,2%
4	**Verstrekkingen uit BRP**			
	Begroting na wijziging	21.000	359.200	5,9%
	Realisatie 2022	5.100	131.100	3,9%
9	**Overige publiekszaken**			
	Begroting na wijziging	39.000	612.800	6,4%
	Realisatie 2022	58.300	849.400	6,9%
10	**Gemeentearchief**			
	Begroting na wijziging	4.600	694.000	0,7%
	Realisatie 2022	0	697.100	0,0%
11	**Huisvestingswet**			
	Begroting na wijziging	152.000	83.300	182,5%
	Realisatie 2022	140.800	84.400	166,8%
12	**Leegstandwet**			
	Begroting na wijziging	4.000	41.700	9,6%
	Realisatie 2022	3.500	42.200	8,3%
16	**Kansspelen**			
	Begroting na wijziging	1.500	24.200	6,2%
	Realisatie 2022	1.700	25.100	6,8%
17	**Telecommunicatie**			
	Begroting na wijziging	148.000	259.000	57,1%
	Realisatie 2022	226.900	241.000	94,1%
18	**Verkeer en vervoer**			
	Begroting na wijziging	38.000	43.000	88,4%
	Realisatie 2022	47.500	61.300	77,5%
19	**Diversen**			
	Begroting na wijziging	1.800	32.800	5,5%
	Realisatie 2022	4.300	34.000	12,7%
Totaal inkomsten leges Titel 1 raming 2022		1.753.200	4.193.300	41,8%
Totaal inkomsten leges Titel 1 gerealiseerd 2022		1.843.100	4.173.200	44,2%

Toelichting leges Titel 1:

- Hoofdstuk 2 Reisdocumenten

Bij het opstellen van de begroting 2022 is rekening gehouden met een dip in het aantal af te geven reisdocumenten. De bij de Prorap 2022 begrote toename van het aantal af te geven reisdocumenten heeft zich in mindere mate voorgedaan.

- Hoofdstuk 3 Rijbewijzen

De uiteindelijke toename van het aantal afgegeven rijbewijzen was hoger dan waarvan bij de Prorap 2022 werd uitgegaan.

- Hoofdstuk 4 Basisregistratie en personen

De kosten en baten van dit hoofdstuk worden op dezelfde kostensoort geboekt als Hoofdstuk 9 Overige publiekszaken. Op basis van de aantallen worden 8% (begroot 34%) van de kosten en baten toegerekend aan Hoofdstuk 4 en 92% (begroot 66%) aan Hoofdstuk 9.

- Hoofdstuk 11 Huisvestingswet

De kosten van dit hoofdstuk worden op dezelfde kostensoort geboekt als Hoofdstuk 12 Leegstandwet. Op basis van de aantallen wordt twee derde toegerekend aan Hoofdstuk 11 en een derde aan Hoofdstuk 12.

- Hoofdstuk 17 Telecommunicatie

Er zijn meer inkomsten gerealiseerd doordat er in 2022 nog debiteurenboekingen zijn gedaan vanuit het dienstjaar 2021.

- Hoofdstuk 16 Kansspelen

De kosten van dit hoofdstuk worden op dezelfde kostensoort geboekt als Hoofdstuk 19 Diversen. Op basis van de uren (209 t.o.v. 283) worden de kosten toegerekend aan deze hoofdstukken.

Titel 2

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 2.

Tabel 8

Leges Titel 2: Dienstverlening vallend onder leefomgeving/omgevingsvergunning				
			Realisatie 2022	
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
2	Vooroverleg/beoordelen conceptaanvraag	46.100	181.900	25,4%
	gerealiseerd	17.600	177.000	9,9%
3	Omgevingsvergunning	4.933.100	4.745.900	103,9%
	gerealiseerd	5.755.100	3.871.000	148,7%
5	Teruggaaf	-15.000	212.200	-7,1%.
	gerealiseerd	0	194.600	n.v.t.
7	Wijziging omgevingsvergunning o.g.v. wijziging project	5.000	60.600	8,3%
	gerealiseerd	5.000	53.200	9,4%
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	54.700	167.500	32,7%
	gerealiseerd	203.200	146.300	138,9%
Totaal leges Titel 2 raming 2022		5.023.900	5.368.100	93.6%
Totaal leges Titel 2 gerealiseerd 2022		**5.980.900**	**4.442.100**	**134,6%**

Toelichting leges Titel 2:

Opbrengsten/lasten Omgevingsvergunning

Het gerealiseerde dekkingspercentage bedraagt bijna 135%, terwijl een dekking van circa 94% was geraamd. Er was rekening gehouden met een daling ten opzichte van 2021, conform het landelijke beeld. De gemeente Westland is hierop een positieve uitzondering. Daarnaast zijn de lasten € 926.000 lager dan geraamd. Voor het overgrote deel is dit het gevolg van lagere salariskosten (€ 625.000) en inkoop van juridische diensten en adviezen (€ 119.000). De overige € 182.000 komen voort uit lagere lasten op verschillende posten van minder dan €50.000.

Titel 3

In de onderstaande tabel staan de gerealiseerde inkomsten van de leges Titel 3.

Tabel 9

Leges Titel 3: Europese dienstenrichtlijn		Realisatie 2022		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Horeca	12.000	48.900	24,5%
	gerealiseerd	7.600	46.600	16,3%
2	Organiseren evenementen of markten	9.700	217.400	4,5%
	gerealiseerd	10.800	234.900	4,6%
5	Marktstandplaatsen en standplaatsen	1.700	11.000	15,5%
	gerealiseerd	3.200	14.700	21,8%
Totaal leges Titel 3 raming 2022		23.400	277.300	8,4%
Totaal leges Titel 3 gerealiseerd 2022		**21.600**	**296.200**	**7,3%**

Toelichting leges Titel 3:
De producten of diensten uit Titel 3 mogen onderling niet worden verrekend (kruissubsidiëring), tenzij sprake is van een onderling verband. Hiervan is in de huidige legestabel echter geen sprake. Per product of dienst mag geen winst worden gemaakt.

Hoofdstuk 2: voor een evenement waar minder dan 100 bezoekers aanwezig zijn kan een melding volstaan als het aan de vereisten voldoet van artikel 2.25 van de APV Westland. Een evenement wordt als 'groot' beschouwd indien er meer dan 600 bezoekers zijn, het twee of meer aaneengesloten dagen duurt of ernstige gevolgen kan hebben voor de openbare orde. Een evenement heeft tussen de 100 en 600 bezoekers en duurt maximaal één dag. Los van het feit of er evenementen plaatsvinden of niet -wat bepalend is voor de hoogte van de inkomsten - staan er vanwege de berekeningswijze die wij momenteel hanteren altijd vaste lasten tegenover. De toerekening houdt geen rekening met daadwerkelijk bestede uren en kan daarom nu relatief hoog lijken.

Marktgelden
Onder de naam marktgelden wordt in de gemeente Westland een recht geheven voor het innemen van een standplaats op het marktterrein op de dagen en uren dat er markt wordt gehouden zoals dit in de 'Marktverordening Westland' is vastgesteld. De heffingsmaatstaf is het aantal strekkende meters per dagdeel dat een vaste standplaatshouder, een dagplaatshouder of een standwerker op de markt in gebruik neemt. Voor het gebruik van (kracht)stroom wordt een toeslag gerekend. Er geldt een tarief per dag, kwartaal of jaar. Het tarief per kwartaal bedraagt 90% van het dagtarief. Het jaartarief bedraagt 90% van het kwartaaltarief. Dit kan worden beschouwd als een stimuleringsmaatregel met als doel de perceptiekosten te beperken.

Tabel 10

Marktgelden	Realisatie 2022	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente		104.400
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen		-500
Netto kosten taakveld		**103.900**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		38.100
Btw		3.000
Totale kosten		**145.000**
Opbrengst heffingen	91.000	
Opbrengst energie	14.300	
Totaal Marktgelden 2022 gerealiseerd	**105.400**	**145.000**
Dekkingspercentage 2022 gerealiseerd		72,7%
Totaal Marktgelden 2022 raming	**97.300**	**116.600**
Dekkingspercentage 2022 raming		83,4%

Toelichting marktgelden:
De veegkosten van de markt worden voor 50% toegerekend. Hierbij gaan we ervan uit dat niet al het vuil op het plein wordt veroorzaakt door de markten, maar dat ook sprake is van zwerfvuil.
De stijging van de kosten is veroorzaakt door onder andere hogere energielasten (€ 12.600) en veegkosten (€ 4.300), hogere kosten voor huur toilet (€ 3.000) en hogere overheadkosten (€ 4.200).

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en door de gemeente te verlenen diensten betreffende de begraafplaatsen. In het WestlandProgramma 2018-2022 is vastgelegd dat de tarieven van de lijkbezorgingsrechten maatschappelijk aanvaardbaar moeten zijn.

Tabel 11

Lijkbezorgingsrechten	Realisatie 2022	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente begraafplaatsen en crematoria		2.249.500
Netto kosten taakveld		**2.249.500**
Toe te rekenen kosten:		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		473.800
Btw		33.900
Totale kosten		**2.757.200**
Opbrengst heffingen:		
Begraafplaatsen en crematoria	860.500	
Onttrekking voorziening ter dekking kosten	800.300	
Totaal gerealiseerd 2022	**1.660.800**	**2.757.200**
Dekkingspercentage 2022		60,2%
Totaal raming 2022	**1.494.100**	**2.833.700**
Dekkingspercentage 2022		52,7%

Toelichting berekening lijkbezorgingsrechten:
In 2022 zijn de kosten voor het taakveld begraafplaatsen en crematoria € 77.000 lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een nadeel op onderhoud van € 58.000 en voordeel door lager inzet personeel € 134.000. De opbrengsten uit leges zijn € 167.000 hoger dan begroot. Dit is veroorzaakt door een extra onttrekking aan de Voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen in verband met een inhaalslag bij het ruimen van graven.

Voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen (artikel 44 lid 2)
Op grond van het BBV is een voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen gevormd, waarin de ontvangen afkoopsommen worden opgenomen en van waaruit slechts een deel van de onderhoudskosten jaarlijks kunnen vrijvallen. De voorziening voor afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen bedraagt per 31 december 2022 € 1,2 mln.

Voorziening Grafrechten (artikel 44 lid 2)
Naast de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen is ook een voorziening grafrechten gevormd. De grafrechten hebben betrekking op meerdere jaren en moeten worden toegerekend aan de betreffende jaren. De stand van de voorziening grafrechten bedraagt per 31 december 2022 € 5,6 mln.

5.1.5 Lokale lastendruk
Voor de bepaling van de lokale lastendruk hanteren we de ontwikkeling van de woning gebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de onderstaande tabel is de opbouw opgenomen van de lokale lastendruk in Westland voor de jaren 2020, 2021 en 2022.

De ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde en de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger kan hiervan afwijken. Een mogelijke afwijking kan beïnvloed worden door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Met ingang van 2020 sluiten we aan bij de gemiddelde WOZ-waarde zoals deze bekend is gemaakt op de website van de Waarderingskamer. De gemiddelde WOZ-waarde zoals vermeld bij de Waarderingskamer ligt in het algemeen iets hoger dan de gemiddelde WOZ-waarde zoals wij deze voorheen hanteerden. Voor de berekening van de lokale lastendruk bedraagt de gemiddelde waarde van een woning € 317.000 in 2020, € 339.000 in 2021 en € 373.000 in 2022.
De lokale lastendruk voor een eigenaar van een woning met een meerpersoonshuishouden bedroeg in 2020 € 859,24, in 2021 € 963,93 en in 2022 € 963,99.

Figuur 2 Lokale lastendruk gemiddelde woning

5.1.6 Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld.
De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

De gemeente Westland hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland.

De gemeente Westland verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het gebruik van een perceel door een particulier huishouden. De gemeente maakt sinds een aantal jaren naar tevredenheid gebruik van de diensten van Stichting Inlichtingenbureau. Waar mogelijk wordt dit uitgebreid. Voor een deel van de kwijtscheldingsverzoeken zal altijd een schriftelijke aanvraag moeten worden ingediend. De gemeente blijft zoeken naar mogelijkheden om de efficiency te vergroten en de administratieve lasten te verminderen.

Tabel 12

Omschrijving		2018	2019	2020	2021	2022
Aantal aanvragen		1.564	1.536	1.461	1.499	1.488
Waarvan:	-toegewezen	1.220	1.245	1.199	1.214	1.207
	-gedeeltelijk toegewezen	49	41	37	59	56
	-afgewezen	181	163	131	141	185
	-buiten behandeling gesteld	114	87	94	85	40

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5.2.1 Inleiding

Gemeente Westland heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's. Het is van belang om die risico's inzichtelijk te hebben, onder andere omdat de risico's de uitvoer van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. In deze paragraaf kijken we terug op de ingeschatte risico's bij de begroting en de daadwerkelijke uitkomsten. Binnen het risicomanagement hebben we sinds 2022 ook nadrukkelijk aandacht voor frauderisico.
In deze paragraaf is ook een aantal verplichte financiële kengetallen op grond van het BBV opgenomen. Deze kengetallen dienen om meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente.

5.2.2 Risicomanagement

Het Beleidskader Risicomanagement (2016) legt de uitgangspunten voor risicomanagement vast en heeft als vertrekpunt "*de ambitie om de risico's te beheersen, zonder op doelrealisatie in te boeten.*" Om de financiële gevolgen die ontstaan wanneer een risico zich daadwerkelijk voordoet, op te kunnen vangen wordt een weerstandsvermogen aangehouden. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt berekend hoeveel weerstandscapaciteit nodig is. In het beleidskader is vastgelegd dat de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de 'digitale' methode. Hierbij worden de financiële risico's, waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), in volle omvang meegenomen.
Voor de jaarrekening kijken we terug op de ingeschatte financiële en niet-financiële risico's bij de begroting en de daadwerkelijke uitkomsten. Tevens is een actualisatie gemaakt van het risicoregister om het weerstandsvermogen te berekenen.

Risicoregister

Bij het vaststellen van de begroting 2022 is voor ruim € 26 miljoen aan gekwantificeerde risico's in beeld gebracht. Eind 2022 kan de conclusie getrokken worden dat slechts één van de risico's zich daadwerkelijk heeft voortgegaan. Namelijk het faillissement van bouwbedrijf Tetteroo. Gelukkig was er een andere partij die de opdracht heeft over willen nemen. Of de gemeente de openstaande nota voor de bouwleges volledig ontvangt, is op dit moment onduidelijk.

Ten opzichte van de begroting 2022 zien we dat de totale omvang van de risico's op basis van de digitale methode licht is afgenomen met bijna € 3 miljoen. Dit werd vooral veroorzaakt door afgeronde projecten/niet meer bestaande risico's uit het register te halen. In onderstaande tabel is de top 10 weergegeven.

Nr.	Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)
1	Risico's grex deelneming OBWZ	€ 7.500
2	Ontsluiting Maasdijk/Honderdland (onzekerheid opbrengst)	€ 3.600
3	Kosten renteconversie bij externe partijen deelnemingen grex	€ 3.000
4	Open-einderegelingen Jeugd en Wmo	€ 3.400
5	Risico's grex deelneming ONW	€ 2.097
6	Samenwerkingsovereenkomst Honderdland	€ 1.800
7	Verwerving grond schoollocatie	€ 700
8	Bijdragen derden bij grootschalige activiteiten	€ 500
9	Faillissement van contractpartijen	€ 500
10	Liermolen Molensloot plankosten	€ 300
Totaal top 10		**€ 23.397**
Totaal overige risico's		**€ 180**
Totaal risicoregister		**€ 23.577**

Niet-financiële risico's
Als gemeente hebben we ook te maken met een aantal risico's die zich niet zo eenvoudig laten uitdrukken in geld. Het in beeld hebben van deze risico's is van belang in het licht van het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen.
In de begroting 2022 was onderstaande lijst nog niet opgenomen, daarom zijn de gegevens grotendeels ontleend aan de begroting 2023.

Risico's met niet kwantificeerbare kans en schade
1. **Marktontwikkelingen** Door schaarste van grondstoffen, prijsontwikkelingen en energietarieven heeft een aantal projecten vertraging opgelopen. Doelstellingen zijn daardoor niet (tijdig) gerealiseerd.
2. **Arbeidsmarktontwikkelingen** De schaarste op de arbeidsmarkt is op alle fronten zichtbaar. In een aantal gevallen zijn doelstellingen niet (geheel) gerealiseerd, omdat er geen of onvoldoende personeel te krijgen was.
3. Cybercrime De gemeente moet steeds meer ondernemen om te voorkomen dat criminelen onze systemen binnendringen. Cybercrime is daarmee een groot risico op ongewenst en ongeoorloofd gebruik van onze gegevens. Tot op heden is het ons gelukt om onbevoegden buiten het systeem te houden.
4. **Rampen** Het afgelopen jaar heeft de gemeente niet te maken gehad met grote milieu- of klimaatschade. Begin 2022 hadden we nog wel het staartje van de corona pandemie.
5. **Ondermijning** Ongewenste beïnvloeding van het openbaar bestuur en bedrijfsleven door verwevenheid van de onder- en bovenwereld. We weten in veel gevallen niet dat er sprake is van ondermijning.
6. Oorlog en terrorisme De inval van Rusland in Oekraïne heeft grote gevolgen voor de gehele wereld. Westland heeft met vereende krachten ruim 300 ontheemde Oekraïners opgevangen. Ook zijn de economische gevolgen (sterk gestegen prijzen en de energiecrisis) merkbaar voor de gemeente.
7. **Wendbaarheid en keuzes** Het risico om door de groei van de gemeente en de organisatie, in samenhang met de schaarste van arbeid en ruimte, minder wendbaar te zijn.

5.2.4 Grondbedrijf
Het grondbedrijf rapporteert jaarlijks haar risicoprofiel in het "Meerjarenperspectief Grondbedrijf" (MPG). In dit MPG zijn de risico's gedetailleerd terug te vinden. De risico's van het grondbedrijf maken integraal onderdeel uit van de benodigde weerstandscapaciteit.

5.2.5 Weerstandsvermogen
Onder het ***Weerstandsvermogen*** verstaan wij het vermogen van onze gemeente om financiële risico's op te kunnen vangen zodat taken voortgezet kunnen worden en doelen bereikbaar blijven.
Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt waarvoor geen voorzieningen getroffen zijn).

De ***Weerstandscapaciteit*** wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om risico's op te vangen. Voor de gemeente Westland gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:
- Algemene reserve;
- (Een geoormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit;
- Post onvoorzien.

De ***weerstandsratio*** geeft aan in hoeverre de gemeente Westland in staat is risico's op te vangen.
In de nota reserves en voorzieningen 2021 is bepaald dat wordt uitgegaan van een weerstandsratio die valt binnen de bandbreedte van 1,0 – 1,4.

5.2.5 Benodigde weerstandscapaciteit

Zoals hierboven beschreven wordt voor de bepaling van de weerstandscapaciteit gebruik gemaakt van de 'digitale' methode. Financiële risico's, waarvan het waarschijnlijk is dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), worden in volle omvang meegenomen. Dit geeft een totaal van afgerond € 20 miljoen (zie ook tabel hierboven). De weerstandscapaciteit is nagenoeg volledig nodig om de top 10 risico's af te dekken.

5.2.6 Beschikbare weerstandscapaciteit

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden opgesteld:

Beschikbare weestandscapaciteit per 31 dec. 2022	(bedragen x 1 mln.)
Reservecapaciteit	
Algemene reserve	42,8
(Een geoormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit	21,7
Post onvoorzien	0,1
Beschikbare weerstandscapaciteit	**64,6**

5.2.7 Weerstandsvermogen

Op basis van een recente actualisatie van het gemeentelijk risicoprofiel ontstaat ten aanzien van de weerstandsratio het volgende beeld:

Weerstandsratio	(bedragen x 1 mln.)
Risico's	23,6
Benodigde weerstandscapaciteit	**23,6**
Aangemerkt als beschikbare capaciteit:	
Algemene reserve en de post onvoorzien	
	42,9
Beschikbare weerstandscapaciteit	**42,9**
Weerstandsratio	**1,82**

Bij de berekening is afgezien van het geoormerkt deel van de Reserve financiële soliditeit van 21,7 mln. De Algemene Reserve en de post onvoorzien bieden genoeg dekking voor een ruim voldoende weerstandsratio. Deze weerstandsratio is hoger dan het uitgangspunt in de notitie reserves en voorzieningen van 2021.

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

Als we de ratio van de gemeente Westland voor 2022 afzetten tegen de norm, dan is er sprake van een ruim voldoende weerstandsvermogen.

Conclusie

Voor de jaarrekening 2022 is het risicoprofiel opgesteld. Dit wordt geraamd op € 23,6 miljoen.
De beschikbare weerstandscapaciteit wordt, zoals blijkt uit de voorgaande tabellen, op 31 december 2022 geraamd op € 42,9 miljoen. Een weerstandsratio die ligt in de bandbreedte tussen 1,4 en 2,0 wordt ruim voldoende geacht. De herziening van het risicoprofiel betekent in combinatie met de geraamde stand van de beschikbare weerstandscapaciteit dat er een ratio wordt geraamd van 1,82 hetgeen als ruim voldoende wordt gekwalificeerd.

5.2.8 Financiële kengetallen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen worden opgenomen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen. De kengetallen en de beoordeling zijn bedoeld om raadsleden op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie.

Het gaat om de volgende financiële kengetallen:

I.A Netto schuldquote
I.B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (correctie door de uitleenquote)
II Solvabiliteitsratio
III Grondexploitatie dan wel voorraadquote
IV Structurele exploitatieruimte
V Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishouden

I-A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Onder de eigen middelen worden in deze context de gemeentelijke exploitatiebaten exclusief reservemutaties verstaan. De fluctuatie in baten wordt vooral veroorzaakt door de jaarlijkse verschillen in de baten met betrekking tot de bouwgrondexploitatie.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroting 2022	Verslag 2022
A	Vaste schulden	340.318	346.283	342.158	319.225	352.181	314.034
B	Netto vlottende schuld	34.412	39.121	35.093	49.553	35.093	46.381
C	Overlopende passiva	26.764	22.710	33.369	35.622	33.370	35.758
D	Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar	33.849	30.227	49.166	36.093	49.166	37.927
F	Liquide middelen	476	712	13	148	13	14.173
G	Overlopende activa	6.675	9.987	10.657	17.868	10657	20.466
H	Totale baten (excl. reserves)	286.174	274.720	314.700	306.090	330.163	372.605
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H		**126,0%**	**133,7%**	**149,5%**	**114,4%**	**109,0%**	**86,8%**

I.B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De verstrekte leningen worden uitgedrukt in de zogenaamde uitleenquote.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroot 2022	Verslag 2022
A	Verstrekte leningen	20.741	19.814	19.346	18.578	18.619	18.323
B	Totale baten (excl. reserves)	286.174	274.720	314.700	306.090	330.163	372.605
Uitleenquote (A/B)		**7,3%**	**7,2%**	**6,1%**	**6,1%**	**5,6%**	**4,9%**

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen wordt berekend door de uitleenquote af te trekken van de netto schuldquote.

(Bedragen x € 1.000)	Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroot 2022	Verslag 2022
Netto schuldquote	126,0%	133,7%	149,5%	114,4%	109,3%	86,8%
Uitleenquote	7,3%	7,2%	6,1%	6,1%	5,6%	4,9%
Netto gecorrigeerde schuldquote (A-B)	**118,7%**	**126,5%**	**143,4%**	**108,3%**	**103,7%**	**81,9%**

II Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten). Landelijk geldt als norm dat de solvabiliteitsratio boven de 20% ligt.

(Bedragen x € 1.000)		Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroot 2022	Verslag 2022
A	Eigen vermogen	258.395	252.225	258.264	264.861	218.933	272.114
B	Balanstotaal	718.556	721.178	731.674	727.289	703.879	730.306
Solvabiliteit (A/B)		**36,0%**	**35,0%**	**35,3%**	**36,4%**	**31,1%**	**37,3%**

III Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.
De voorraden kunnen als aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert de voorraad-quote als kengetal op.

(Bedragen x € 1.000)	Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroting 2022	Verslag 2022
Voorraden	196.633	196.017	184.501	185.506	137.868	157.085
Totale baten (exclusief reserves)	286.174	274.720	314.700	306.090	330.163	372.605
Voorraadquote (A/B)	**68,7%**	**71,4%**	**58,6%**	**60,6%**	**41,8%**	**42,2%**

De gemeente beschikt over grote voorraden bouwgrond en heeft voor de verwerving en ontwikkeling de nodige financieringsmiddelen moeten aantrekken. Bij verkoop van de gronden worden middelen gegenereerd, die gebruikt worden om schulden af te lossen. De totale schuldpositie dient mede te worden afgezet tegen de grondpositie van de gemeente. Dit kan plaatsvinden door bovenstaand kengetal voor de grondexploitatie van de netto-gecorrigeerde schuldquote af te trekken, zodat er een goede indruk ontstaat van de schuld die op de exploitatie drukt.

(Bedragen x € 1.000)	Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Begroting 2021	Verslag 2021	Begroting 2022	Verslag 2022
Netto schuldquote	118,7%	133,7%	149,5%	131,9%	108,3%	103,6%	81,9%
Voorraadquote	68,7%	71,4%	58,6%	58,5%	60,6%	41,8%	42,2%
Effectieve schuldquote (A-B)	**50,0%**	**62,3%**	**90,9%**	**73,4%**	**47,7%**	**61,8%**	**39,8%**

IV Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	(Bedragen x € 1.000)	Verslag 2018	Verslag 2019	Verslag 2020	Verslag 2021	Begroting 2022	Verslag 2022
A	Structurele lasten	271.070	265.192	286.343	284.826	339.187	349.432
B	Structurele baten	276.203	269.289	300.453	295.666	337.194	351.399
C	Structurele toevoegingen reserves	0	0	3.793	1.810	6.413	6.365
D	Structurele onttrekkingen reserves	334	867	7.174	2.340	2.311	1.468
E	Totale baten (excl. reserves)	286.174	274.720	314.700	303.938	354.229	372.605
Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C) / E		**1,90%**	**1,80%**	**5,60%**	**3,70%**	**-1,70%**	**-0,79%**

V. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage.

		Verslag 2020	Verslag 2021	Begroot 2022	Verslag 2022
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 310	€ 320	€ 316	€ 321
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 256	€ 277	€ 275	€ 286
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 283	€ 368	€ 367	€ 357
D	Eventuele heffingskorting				
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C – D)*	€ 849	€ 965	€ 958	€ 967
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin t-1	€ 776	€ 776	€ 811	€ 811
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E / F) x 100%		**105,3%**	**124,4%**	**118,1%**	**119,2%**

<u>Conclusie financiële positie uit de onderlinge verhouding van de kengetallen</u>

De financiële kengetallen moeten altijd in samenhang en in hun onderlinge verhouding worden bezien om de gehele financiële positie te beoordelen. De solvabiliteitsratio en de netto-schuldquote zijn het meest bepalend voor de financiële gezondheid van de gemeente. In onderstaande tabel zijn de kengetallen per jaareinde weergegeven van de gemeente Westland afgezet tegen de normwaarden.

Kengetal	Minst risico-vol	Neutraal	Meest risico-vol	Westland 2022	Score
Netto gecorrigeerde schuldquote	<90%	90-130%	>130%	81,9%	Minst risicovol
Solvabiliteit	>50%	20%-50%	<20%	37,3%	Neutraal
Grondexpoitatie	<20%	20%-35%	>35%	42,2%	Meest risicovol
Structurele exploita-tieruimte	>0%	0%	<0%	-0,79%	Meest Risicovol
Belastingcapaciteit	<95%	95%-105%	>105%	119,2%	Meest risicovol

In absolute zin zijn in 2022 de vaste schulden verder gedaald. Daarmee is de netto gecorrigeerde schuldquote verder gedaald naar een gezond niveau van 81,6%. Het eigen vermogen is in 2022 toegenomen. Het solvabiliteitspercentage is daardoor verder gestegen naar 38,5% en ligt ruim boven de norm van 20%. De gemeentelijke schuld komt voor een aanzienlijk deel voort uit de grote grondpositie van de gemeente. De waarde van de voorraden is in 2022 licht gestegen, dit is terug te zien in het kengetal van de grondexploitatie die met 42,2% als hoog moet worden beschouwd. De komende jaren, wanneer er verder uitvoering wordt gegeven aan de grote woningbouwopgave, zullen de grondposties worden verkocht en zal het kengetal van de grondexploitatie ook verder dalen tot binnen de gestelde normen.
Binnen de gemeentelijke exploitatie is er in 2022 geen ruimte over gebleven om tegenvallers te kunnen opvangen en om de eigen lasten te dragen (zie kengetal Structurele exploitatieruimte 2022) van -0,53 %). Het past binnen de trend van afnemende ruimte zoals in de meerjarenbegroting 2022-2025 geschetst. Het is echter nog te vroeg om hieraan structurele conclusies te verbinden. De structurele exploitatieruimte wordt steeds beter gemonitord. .
De capaciteit om de belastingen te verhogen, om daarmee extra financiële armslag te genereren, is afgenomen. In 2022 is dit kengetal, ten opzichte van de begroting 2022, gestegen naar 119,2%. Dit is boven de norm van 105%. Omdat de solvabiliteit en de schuldquote gezonde niveaus hebben, hoeft dit niet als kritisch te worden aangemerkt.
De kengetallen laten per saldo een gezonde financiële positie zien voor de gemeente Westland.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

5.3.1 Inleiding

De gemeente beheert, onderhoudt en investeert in de openbare ruimte in de vorm van wegen, groen, oppervlaktewater, riolering, openbare verlichting, speelplekken, beeldende kunst en monumenten en gebouwen. Dit worden kapitaalgoederen genoemd. Kapitaalgoederen kennen kosten voor afschrijving en voor onderhoud, hebben vaak een hoge financiële waarde en gaan een langere periode mee. Het onderhoud aan kapitaalgoederen is van groot belang om te zorgen voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor onze inwoners. Onderhoud bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud, technische vervanging en renovatie. Voor een aantal zaken is wettelijk vastgelegd dat de gemeente hiervoor verantwoordelijk is, bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en het aanleggen van riolering.

In deze paragraaf komen aan de orde: het beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen, de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. De documenten die hierop betrekking hebben, worden ingedeeld van strategisch tot uitvoerend niveau. Er wordt gewerkt met beleids- en beheerkaders en een uitvoerend programma. In onderstaande tabel is hiervan een overzicht opgenomen. Daarnaast zijn ook andere gemeentelijke beleidskaders en opgaven relevant, zoals op het gebied van klimaatadaptatie en energie.

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Beleidskader				
Gebiedsgericht plan	2019-2022	21 mei 2019	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkaders				
Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater	2018-2022	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkader Algemene begraafplaatsen	2018-2022	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitgangspuntennota vastgoedbeleid		2009	gemeenteraad	Bij nieuw beleid
Uitvoering				
Uitvoeringsprogramma GGP	2021-2027	december 2019	College	1x per jaar
Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP)	2019-2022	22 januari 2019	gemeenteraad (ter kennisname)	
Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijk vastgoed			Ambtelijk	1x per jaar

5.3.2 Beleidskaders

Het Gebiedsgericht Plan 2019-2022 (GGP) is het strategisch kader waarin is vastgelegd op welke wijze de openbare ruimte en het maatschappelijk vastgoed wordt beheerd, onderhouden en ontwikkeld. Het GGP is daarvoor het ruimtelijk en financieel kader. Het GGP is door de gemeenteraad vastgesteld op 21 mei 2019.

Met inachtneming van de wettelijke taak om de kapitaalgoederen te beheren en te onderhouden, wordt binnen de gemeente Westland de uitvoering gecoördineerd op basis van programma's, In het GGP 2019-2022 zijn de programma's vastgelegd die betrekking hebben op de kapitaalgoederen, namelijk:

- Sterke groenstructuur (groen);
- Duurzaam vastgoed en grond (gebouwen);
- Klimaatbestendige waterhuishouding (water en riolering);
- Compleet infrastructureel netwerk (wegen).

Het programma Verantwoorde afvalinzameling is een pseudo-kapitaalgoed omdat voor het programma weliswaar financiële middelen zijn geraamd voor het dagelijks beheer en onderhoud, maar deze middelen worden ingezet voor het (laten) uitvoeren van een dienst: het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.

We hanteren bij de zorg voor de kapitaalgoederen een minimum-kwaliteitsniveau dat voldoet aan de CROW norm 'C'. In het GGP is de relatie tussen de kwaliteitsniveaus die gehanteerd worden en die van de CROW aangegeven. In onderstaande tabel is aangegeven dat onze ondergrens 'matig' gelijk is aan het kwaliteitsniveau 'C' volgens de CROW.

KWALITEITSNIVEAUS

	BURGERMETING	BEELDKWALITEIT (CROW)	TECHNISCHE KWALITEIT (CROW / NEN)	
ZEER GOED	Waardering > 8	A+	R++	Uitstekend
GOED	Waardering 7 - 8	A	R+	Goed
VOLDOENDE	Waardering 6 - 7	B	R	Redelijk
MATIG	Waardering 5 - 6	C	R-	Matig
ONVOLDOENDE	Waardering < 5	D	n.v.t.	Slecht

Afbeelding: Referentiekader kwaliteitsniveaus

5.3.3 Beheerkaders

Voor een aantal onderdelen is een beheerkader opgesteld om een nadere uitwerking te geven aan de kernwaarden en kwaliteitsniveaus. Met het vastgestelde beheerkader Afval-, hemel- en grondwater is voldaan aan de verplichting uit de Wet milieubeheer om te beschikken over een rioleringsplan. Ook is er specifiek een beheerkader Algemene begraafplaatsen. Dit beheerkader beschrijft de uitgangspunten en ontwikkelingen voor een toekomstbestendig en uniform beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen.

5.3.4 Uitvoeringsprogramma GGP

In het GGP zijn de Westlandse kernwaarden en doelen voor de openbare ruimte vastgelegd. De concrete vertaling naar activiteiten en uitvoeringsmaatregelen is gemaakt in het uitvoeringsprogramma GGP. De uitvoering van de maatregelen vindt vervolgens zowel planmatig (beheer en onderhoud) als projectmatig (grootschalige en veelal complexe werkzaamheden) plaats binnen de financiële kaders en op basis van regievoering. De (grootschalige) activiteiten in de openbare ruimte worden gepland op basis van de kwaliteit van de openbare ruimte, kernwaarden, ambities, beschikbare middelen en waar we werk met werk kunnen maken (prioritering). Voor de integrale afhandeling van meldingen en klein onderhoud is één centraal servicecluster ingericht.

Door middel van inspecties wordt het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen in kaart gebracht en vergeleken met de in het GGP afgesproken streefkwaliteiten. Omdat voor de openbare ruimte geldt dat de kwaliteit minimaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'matig', wordt voorkomen dat sprake is van achterstallig onderhoud. Als er niet voldaan wordt aan de streefkwaliteit dan worden de benodigde activiteiten door middel van meerjarenplanningen in het uitvoeringsprogramma opgenomen. Over het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen en de bijbehorende maatregelen wordt jaarlijks gerapporteerd in de verplichte paragrafen van de jaarrekening.

In onderstaande alinea's volgt per programma een toelichting.

Sterke groenstructuur

Een groen-blauwe leefomgeving versterkt de kwaliteit van de gemeente. Door het groen en water via een sterk groen-blauw netwerk te benutten en te verbinden ontstaat een gemeente waarin het

aangenaam wonen, werken en recreëren is. In het programma Sterke groenstructuur behoren verschillende onderdelen zoals openbaar groen, speelvoorzieningen, straatmeubilair, recreatiegebieden en begraafplaatsen. Deze verschillende onderdelen en het kwaliteitsniveau hiervan worden gemonitord.
Begin 2022 is de Europese aanbesteding van het groenonderhoud en onkruidbestrijding op verharding binnen de bebouwde kom afgerond. De aanbesteding is gedaan op basis van een frequentiebestek en voor de periode van 1 jaar met mogelijkheid tot verlenging. Het beheer vindt plaats op het in het GGP 2019-2022 afgesproken kwaliteitsniveau.

Voor de (her)inrichting, beheer, onderhoud en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen is een uniform en toekomstbestendig beheer en gebruik het uitgangspunt. De bijzondere functie van de begraafplaatsen wordt benadrukt en gerealiseerd door de inrichting en het beheer hiervan. Door middel van een beeldbestek worden de begraafplaatsen onderhouden en beheerd op het afgesproken kwaliteitsniveau “goed”.

In onderstaande tabel is aangegeven wat het gewenste onderhoudsniveau is:

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Sterke groenstructuur	
Producten	**Gewenst onderhoudsniveau GGP**
Groenonderhoud	Voldoende/goed
Speelvoorzieningen	Goed
Recreatiegebieden	Voldoende
Begraafplaatsen	Goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 weergegeven. De voorzieningen zijn onderhouden in overeenstemming met het door de raad vastgestelde beeldkwaliteitskader. Functionele en goed onderhouden speelvoorzieningen dragen bij aan een kindvriendelijke en aantrekkelijke woonomgeving. Met het oog op veiligheid wordt specifiek geïnspecteerd volgens de Europese normen en procedures.

Duurzaam vastgoed en grond
De gemeente Westland heeft een omvangrijke vastgoedportefeuille die voornamelijk wordt ingezet voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. De gemeente stuurt op een financieel gezonde, doelmatige en efficiënte vastgoedportefeuille. Denk hierbij aan het optimaliseren van het gebruik, het toepassen van klimaatadaptatie bij gebouwen, het nemen van energiebesparende maatregelen of het gebruik van levensduur verlengende materialen of middelen. Voor een deel van de vastgoedportefeuille, zoals de zwembaden, is het beheer en onderhoud contractueel geregeld met de hoofdgebruiker, de exploitant. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

De gemeente heeft ook tijdelijk vastgoed in haar bezit. De tijdelijke voorraad bestaat uit het strategische vastgoed, de verkoopportefeuille en het vastgoed in grondexploitaties, dat tijdelijk beheerd wordt in afwachting van de start van bouwactiviteiten.

De kernwaarden, doelen en kwaliteitsnormen en bijbehorende financiële uitgangspunten voor het in stand houden van vastgoed zijn vastgelegd in het GGP. De conditie oftewel de technische staat van het onderhoud van het gebouw is vastgelegd in NEN 2767. Deze methodíek is een instrument voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen. De conditiescores die bij deze methodiek horen staan in onderstaande tabel.

Conditie 3 wordt aangehouden voor kritische gebouwelementen en installatieonderdelen. Voor de andere gebouwelementen geldt een conditieniveau 4. Voor het onderhoud van het tijdelijke vastgoed dat de komende jaren nog in gebruik is hanteert de gemeente het kwaliteitsniveau van conditie 4 of 5. Afhankelijk van de duur van het gebruik wordt het beoogde conditieniveau bepaald.

Conditie	Omschrijving	Toelichting
1	Uitstekende conditie	Nieuwbouwkwaliteit
2	Goede conditie	Instandhouding op goed representatief, bedrijfszeker en technisch niveau.
3	Redelijke conditie	Instandhouding op sober- en doelmatig niveau.
4	Matige conditie	Instandhouding op minimaal niveau waarbij gevolgschade wordt voorkomen.
5	Slechte conditie	Zeer minimaal onderhoudsniveau waarbij gevolgschade optreedt. Gebruik onder minimale condities.
6	Zeer slechte conditie	Technisch rijp voor sloop. Géén gebruik mogelijk

In de tabel is het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 weergegeven. Op basis van het gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 is gerealiseerd.

Klimaatbestendige Waterhuishouding
Een van de belangrijkste taken die betrekking heeft op een klimaatbestendige waterhuishouding is het voorkomen en beheren van ongewenste lozingen van afvalwater naar (oppervlakte)water. Indien dit wel gebeurd kan dit problemen, zoals ziektes, veroorzaken bij onze inwoners. Om de veiligheid te waarborgen moeten de bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewater voldoende groot zijn. Het is daarom belangrijk de waterkwantiteit, capaciteit en de kwaliteit te meten, te monitoren en indien nodig bij te sturen. Een goede waterhuishouding draagt bij aan een aantrekkelijke en hoogwaardige leefomgeving.

In 2019 is het Beheerkader afval-, hemel- en grondwater vastgesteld waar in onder andere de beheermaatregelen en omvang van de investeringen zijn opgenomen tot en met 2022. Het beheerkader geeft ook een doorkijk naar de komende vijftig jaar.

Het Westlandse rioolstelsel moet voldoen aan de vastgestelde eisen van veiligheid (kwaliteitsniveau “voldoende”). Dit wordt vastgesteld op basis van inspecties (technische gegevens) en belevingsgegevens gebaseerd op binnenkomende meldingen. Daarnaast bereiden wij ons stelsel voor op toekomstige ontwikkelingen door beperkte systeemoptimalisaties. Het huidige systeem is sober en doelmatig. Gelet op de klimaatontwikkelingen, bestaat vooral behoefte aan extra berging. Bij ruimtelijke ontwikkelingen bestaat de kans hierop aan te sluiten om zo klimaatbestendig te bouwen. Door middel van meerjarenplanningen zijn de benodigde investeringen voor de komende tijd in de uitvoeringsprogramma’s opgenomen.

Waterkanten en beschoeiingen voldoen nog niet overal aan de gestelde aantrekkelijkheidseisen. Vanwege de staat van sommige beschoeiingen functioneren deze niet overal voldoende als grondkering (technisch). Hierdoor wordt de doorvaart op die locaties beperkt (beleving).Ook in 2022 is daarom geïnvesteerd in de vervanging van beschoeiingen.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Klimaatbestendige waterhuishouding	
Producten	Gewenst onderhoudsniveau GGP
Riool	Voldoende
Water	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 weergegeven. Het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 is gerealiseerd.

Complete infrastructuur
De gemeente heeft een zorgplicht om de kwaliteit en functionaliteit van de openbare ruimte in stand te houden. Op het gebied van mobiliteit is gewerkt aan het verbeteren van de auto -, logistieke-, OV- en fietsnetwerken. Een goede aansluiting op de landelijke en internationale netwerken is essentieel voor de Westlandse economie. Veiligheid speelt hierbij een belangrijke rol. Inwoners en

bezoekers moeten zich veilig in Westland kunnen verplaatsen. De toename van de verkeersintensiteiten vraagt om doelgerichte en effectieve maatregelen. Extra aandacht is daarom gegeven aan verkeersveiligheid door het nemen van infrastructurele en gedragsmaatregelen.

De in het GGP 2019-2022 afgesproken kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting worden periodiek gemonitord. De streefkwaliteiten zijn gedifferentieerd per functiegebied.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Complete infrastructuur	
Producten	**Gewenst onderhoudsniveau GGP**
Verhardingen (incl. bebording en belijning)	Voldoende
Infrastructurele kunstwerken (bruggen en geluidsschermen)	Voldoende
Openbare verlichting	Voldoende
Straatreiniging	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 weergegeven. Het gewenste onderhoudsniveau voor 2022 is behaald.

5.3.5 Budgetbehoefte Gebiedsgericht plan 2019-2022

Het benodigde budget om de ambities uit het GGP te realiseren wordt per jaar gespecificeerd via het onderstaande overzicht. Naar aanleiding van (visuele) inspecties die onderdeel uitmaken van het dagelijks beheer is zicht op de werkelijke kwaliteitsniveaus (huidige status en omvang). De benodigde maatregelen voor het behouden en/of behalen van de gewenste streefkwaliteit worden of als dagelijks beheer maatregelen (exploitatiegelden) of als investeringsmaatregel in het uitvoeringsprogramma GGP opgenomen. De jaarlijkse kosten van deze investeringen (rente en afschrijving) komen als kapitaallasten in de lopende exploitatie terug. De lasten zijn bepaald op basis van de levensduur en bijbehorende afschrijvingstermijnen. In samenwerking met de nieuwe gemeenteraad is gewerkt aan een nieuw GGP 2023-2027 dat in 2023 ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de raad.

De exploitatiegelden voor het uitgevoerde dagelijks beheer en onderhoud in 2022 zijn in onderstaand overzicht opgenomen. De cijfermatige analyses zijn uitgevoerd in de programma's van de jaarrekening:

Prog.	Omschrijving programma	Omschrijving product (GGP)	Begroting 2022	Rekening 2022
1	Sterke groenstructuur	01-1 Openbaar groen	6.407	6.314
		01-2 Speelvoorzieningen	787	754
		01-3 Straatmeubilair	30	36
		01-4 Evenementen	232	271
		01-5 Recreatievoorzieningen	2.305	2.149
		01-6 Begraafplaatsen	2.238	2.160
Totaal 01- Sterke groenstructuur			***11.999***	***11.684***
2	Duurzaam vastgoed en grond	02-1 FES projecten	66	66
		02-2 Maatschappelijk	7.695	7.498
		02-3 Sport	4.579	4.723
		02-4 Waterhuishouding	1	1
		02-5 Begraafplaatsen	131	163
		02-6 Erfgoed	82	125
		02-7 Recreatiegebieden	84	163
Totaal 02- Duurzaam vastgoed en grond			***12.638***	***12.739***
3	Klimaatbestendige waterhuishouding	03-1 Infrastructurele kunstwerken	212	262
		03-2 Riolering	13.618	13.633
		03-3 Waterwegen	2.197	3.163
		03-4 Duikers	91	98
Totaal 03- Klimaatbestendige Waterhuishouding			***16.118***	***17.156***
4	Compleet infrastructureel netwerk	04-1 Wegen (incl.belijning en bebording)	9.575	9.922
		04-2 Verkeersregelinstallaties	255	258
		04-3 Infrastructurele kunstwerken	1.027	1.045
		04-4 Openbare verlichting	2.168	2.176
		04-5 Gladheidsbestrijding	669	771
		04-6 Parkeervoorzieningen	906	759
		04-7 Straatreiniging	2.722	2.787
Totaal 04- Compleet infrastructureel netwerk			***17.322***	***17.718***
5	Verantwoorde afvalinzameling	05-1 Afvalinzameling en -verwerking	12.781	12.609
		05-2 Ongediertebestrijding	11	8
Totaal 05- Verantwoorde afvalinzameling			***12.792***	***12.617***
Totaal Gebiedsgericht Plan			***70.869***	***71.914***

5.3.6 Risico's

Met programmatisch beheer en onderhoud wordt een constante afweging gemaakt tussen kwaliteit, risico's en budget. Door integraal gebiedsgericht te werken en af te stemmen met onze partners in de buitenruimte, wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Niet alles is in handen van de gemeente. Zo zal het realisatietempo bijvoorbeeld mede afhangen van onze partners, de ontwikkeling van de economie en de beschikbare middelen en capaciteitsinzet. Tevens kan nieuw beleid of veranderende wet - en regelgeving leiden tot extra kosten.

5.4 Financiering

5.4.1 Inleiding

In deze paragraaf financiering wordt de uitvoering over 2022 van de financieringsfunctie van de gemeente beschreven. De financieringsfunctie betreft het sturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De financieringsfunctie heeft betrekking op het aantrekken en/of (tijdelijk) beleggen van geld door de gemeente, het verstrekken van garanties en het beheersen van de financiële risico's.

In het Treasury Statuut zijn de regels en de beleidsmatige kaders, ofwel de beleidsmatige infrastructuur van de financieringsfunctie voor onze gemeente vastgelegd. Het Treasury Statuut biedt daarmee de uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten van het financiële beleid. De regels en kaders in dit Treasury Statuut passen binnen de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) en de Gemeentewet, waarin de wettelijk kaders zijn bepaald voor de inrichting en uitvoering van de financieringsfunctie. In de financieringsparagraaf van de begroting en van de financieringsparagraaf van het jaarverslag worden jaarlijks de ontwikkelingen van de financieringspositie van de gemeente uiteengezet. De volgende onderwerpen komen hierbij aan orde:

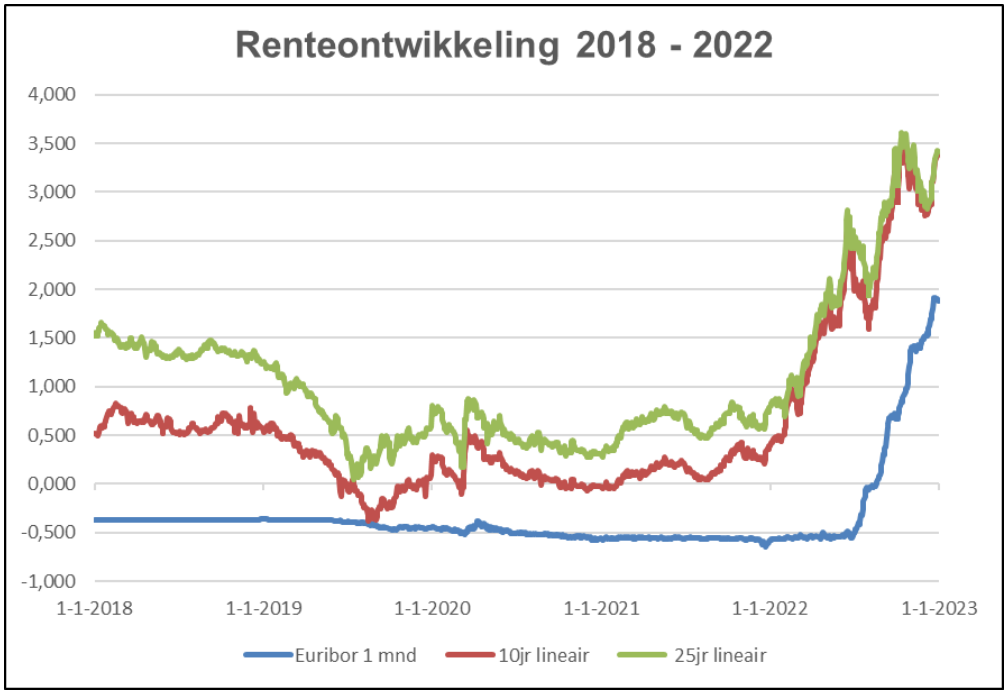
5.4.2 Financieringsbehoefte
5.4.3 Kasgeldlimiet
5.4.4 Renterisiconorm
5.4.5 Rekenrente
5.4.6 Opgenomen geldleningen
5.4.7 Uitgezette geldleningen
5.4.8 Garantie en borgstellingen

5.4.2 Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte van de gemeente is het jaarlijkse bedrag dat de gemeente aan langlopende financiering (geldleningen) moet aantrekken. Het hebben van schuld is voor een gemeente niet uitzonderlijk. De hoogte van de schuld is van diverse factoren afhankelijk zoals maatschappelijke opgaven van het Rijk en de provincie, het ambitieniveau van de gemeente (omvang investeringen in de samenleving) maar ook grondposities en het bezitten van gemeentelijk vastgoed. Niet alleen de hoogte van de schuld is van belang, maar ook de bijbehorende rentelast. Het rentetarief is bij het aangaan van een lening doorgaans lager, wanneer de rente-typische looptijd van de lening korter is. Het kiezen van korte looptijden leidt in eerste instantie dus tot wat lagere tarieven, maar maakt de portefeuille wel kwetsbaarder voor rentestijgingen, of wel renterisico. De toekomstige, jaarlijkse financieringsbehoefte (inclusief de herfinanciering van de afgeloste geldleningen) is bij korte looptijden groter, dus een stijging van de marktrente heeft sneller een stijgende gemiddelde rente voor de gemeentelijke portefeuille tot gevolg.

Renteontwikkelingen

De ontwikkeling van de rente tussen 2018 en 2022 is in onderstaande grafiek weergegeven. Voor de korte financiering is uitgegaan van 1-maands kasgeld. Voor de langlopende financiering zijn de tarieven voor lineaire leningen weergegeven met looptijden van 10 en 25 jaar.

Aan het begin van 2022 ontstond een opwaartse druk op de renteniveaus als gevolg van oplopende inflatie. De Europese Centrale Bank is gedurende 2022 begonnen met het opkoopprogramma af te bouwen en het verhogen van haar beleidsrente. De rente op de geldmarkt (korte rente) is gedurende 2022 daardoor sterk gestegen naar niveaus boven de 0%. Ook de kapitaalmarktrente (lange rente) is sterk gestegen naar niveaus die jaren niet gezien zijn.

De verwachting is dat de Europese Centrale Bank in 2023 haar beleidsrente nog verder verhoogt en dat de marktrentes deze verhoging zullen volgen. Dat betekent voor de gemeente dat renteniveaus die kunnen worden vastgelegd op leningen ten behoeve van het financieren van investeringen of het herfinancieren van schuldposities in komend jaar mogelijk verder stijgen.

Financieringsbehoefte
De gemeente Westland kent van oudsher een ambitieus investeringsprogramma en heeft daarnaast omvangrijke grondposities in bezit. De grondposities zijn van tijdelijke aard en werken daardoor tijdelijk schuldverhogend. De hoogte van de schuldpositie staat onder de aandacht van de toezichthouder. De raad heeft eerder de wens uitgesproken om deze schuldpositie terug te brengen, zodra de grondposities worden afgebouwd. In 2022 is een deel van de grondposities afgebouwd. In 2022 hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd bij het aangaan van financiering:
- De gemeente financiert zich vrijwel volledig op basis van totaalfinanciering;
- De langlopende schuld bestaat voornamelijk uit lineaire leningen;
- De financieringsbehoefte wordt deels met korte termijn leningen ingevuld (binnen de wettelijke kaders).

Rente op kortlopende en langlopende schulden
De rente op kasgeldleningen is gedurende 2022 sterk gestegen. In het eerste halfjaar betaalden we gemiddeld -0,50% op aangetrokken kasgeldleningen. De negatieve rente houdt in dat we over aangetrokken kasgeldleningen rente ontvingen in plaats van betaalden. In het derde kwartaal steeg het rentepercentage naar ongeveer 0%. In het laatste kwartaal steeg de rente verder naar een te betalen rente van gemiddeld 1,75%. Per saldo hebben we over 2022 € 9.000,- betaald aan rente op kasgeldleningen.

Ook de rente op langlopende leningen is vanaf het tweede kwartaal 2022 sterk gestegen. In januari is een nieuwe langlopende leningsovereenkomst afgesloten met een rentepercentage van -0,42%. Per saldo is er conform begroting € 4,4 miljoen rente betaald over de langlopende leningen.

5.4.3 Kasgeldlimiet

Binnen de Wet Fido is bepaald dat een gemeente niet meer korte leningen (looptijd één jaar of korter) mag aantrekken dan de geldende kasgeldlimiet. Deze limiet wordt vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende jaar. De limiet voor 2022 bedroeg € 29 miljoen, zijnde 8,5% van het begrotingstotaal van € 346 miljoen. De gemiddelde vlottende schuld is in 2022 binnen de kasgeldlimiet gebleven.

Kasgeldlimiet 2022	Q1	Q2	Q3	Q4
Gemiddelde vlottende schuld	26	-1	5	10
Kasgeldlimiet	29	29	29	29
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	3	30	24	19

5.4.4 Renterisiconorm

In de Wet Fido is de renterisiconorm bepaald. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2022 was het totaalbedrag van aflossingen en renteherzieningen € 37 miljoen, ruim binnen de renterisiconorm van € 69 miljoen.

(bedragen x € 1 mln.)

Ontwikkeling renterisico	2022
Begrotingstotaal	346
Percentage renterisiconorm	20%
Renterisiconorm	69
Renterisico op vaste schuld	37
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**32**

5.4.5 Rekenrente

Renteomslag

De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

Conform BBV worden alle externe rentelasten en rentebaten in eerste instantie begroot en verantwoord op het taakveld Treasury. Dit betekent dat ook alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan woningcorporaties, sportinstellingen, ambtenaren, etc. op het taakveld Treasury moeten worden begroot en verantwoord.

Voor de toerekening van rente aan grondexploitaties geldt een verplichte berekeningswijze. Deze rente wordt dus niet via de systematiek van de renteomslag berekend.

Van projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project (i.c. de piekbetaling voor de nieuwbouw gemeentehuis). De rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten daarom aan die activiteit op het betreffende taakveld worden toegerekend.

Het BBV staat toe dat er een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) wordt toegerekend. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed.

Onderdeel van de berekening van de omslagrente is de jaarlijkse rente-toevoeging aan voorzieningen, die gewaardeerd zijn op de methode van contante waarde. Bij de gemeente Westland gaat het dan om de pensioenvoorziening en wachtgeld voor (oud)wethouders.

Renteschema (x € 1.000)	Primair begroot	Begroot na wijz.	Werkelijk	Verschil
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	5.279	4.414	4.425	11 N
Externe rentebaten	-350	-350	-300	50 N
Totaal door te berekenen externe rente	**4.929**	**4.064**	**4.125**	**61 N**
Rente grondexploitatie die moet worden doorberekend	-1.788	-1.602	-1.602	0 V
Rente van projectfinanciering	-195	-195	-195	0 V
Saldo door te berekenen rente	**2.946**	**2.267**	**2.328**	**61 N**
Rente over eigen vermogen	3.072	3.576	3.549	27 V
Rente over voorzieningen (o.b.v. contante waarde)	26	45	45	0 V
Aan taakvelden toe te rekenen omslagrente	**6.044**	**5.888**	**5.922**	**34 N**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	6.616	5.954	5.954	0 N
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**572**	**66**	**32**	**34 N**

	Primair Begroot	Begroot na wijz.	Werkelijk
Omslagpercentage	1,30%	1,30%	1,30%
Rentepercentage over externe financiering	1,36%	1,35%	1,34%
Rentepercentage grondexploitatie	0,96%	0,85%	0,85%

De omslagrente is begroot op 1,30%. De in deze jaarrekening doorberekende omslagrente blijft dus 1,30% (indien het verschil tussen het begrote en het werkelijke omslagpercentage groter is dan 25%, is het verplicht om in de jaarrekening te rekenen met het werkelijk omslagpercentage).

Het positieve renteresultaat op het taakveld Treasury is € 34.000 lager dan hetgeen is geraamd. Deze afwijking bestaat voor een groot deel uit de 2 volgende componenten met een tegengesteld effect:

- De belangrijkste component is dat de rente van daadwerkelijk versterkte startersleningen is € 57.000 lager dan hetgeen is geraamd.
- Het gewogen samenstel van de externe rentelasten wordt uitgedrukt in een (gewogen) rentepercentage. Dit percentage is 0,01% lager dan geraamd; 1,34% in plaats van 1,35%. De toe te rekenen rente over het eigen vermogen komt daarmee € 27.000 lager uit, wat een positief effect heeft op het totale renteresultaat van taakveld treasury.

5.4.6 Opgenomen geldleningen

Lange termijn-leningen kunnen direct bij een geldgever worden aangetrokken, maar ook via een geldmakelaar. Geldgevers zijn van oudsher meestal publieke sector banken, zoals BNG Bank en NWB Bank.

In 2019 een financieringsplan opgesteld om een deel van de toekomstige financieringsbehoefte alvast in te vullen. In 2022 is de laatste lening uit dit financieringsplan volgestort voor een bedrag van € 11,5 miljoen.

Leningen uit financieringsplan 2019:

Jaar	Te lenen	Geleend bedrag en looptijd			Geleend
		10 jaar	20 jaar	30 jaar	Totaal
2020	25.500.000	17.000.000	8.500.000		25.500.000
2021	15.000.000		9.000.000	6.000.000	15.000.000
2022	11.500.000			11.500.000	11.500.000
Totaal	**52.000.000**				**52.000.000**

In de kolom “Jaar” staat het jaar waarin de lening daadwerkelijk zijn gestort .

De gemeente heeft in 2022 naast de lening die vooruit is afgesloten voor een bedrag van € 11,5 miljoen, één extra nieuwe lening aangetrokken bij de BNG voor een bedrag van € 20 miljoen. In onderstaand overzicht is het gerealiseerde verloop van de leningenportefeuille afgezet tegen het verloop dat tijdens het opstellen van de begroting werd verwacht.

(Bedragen x € 1 mln.)

Mutatie leningenportefeuille o/g	Jaarrekening 2022	Begroting 2022
Saldo per 1 januari 2022	319	383
Nieuwe leningen	*32*	*8*
Aflossingen	-37	-39
Saldo per 31 december 2022	314	352
Mutatie schuldpositie	**-5**	**-31**

Uit de primaire begroting 2022 resulteerde een financieringsbehoefte van € 8 miljoen. Uit de bijgestelde begroting 2022 volgde een financieringsbehoefte van € 27 miljoen. In werkelijkheid zijn er 2 nieuwe leningen aangetrokken voor in totaal € 32 miljoen met een positief saldo liquide middelen van € 5 miljoen. De gerealiseerde netto invulling van de financieringsbehoefte (€ 32 miljoen minus € 5 miljoen) is daarmee gelijk aan de verwachte schuld uit de bijgestelde begroting van € 27 miljoen.

5.4.7 Uitgezette geldleningen

De gemeente kan in het kader van de publieke taak ook langlopende leningen verstrekken. Per 31 december 2022 had de gemeente voor € 18 miljoen aan uitgezette leningen. Belangrijkste zijn de startersleningen, die voornamelijk via SVN lopen. Daarnaast is er nog een aantal personeelshypotheken en zijn er enkele oudere leningen verstrekt aan woningcorporaties.

Het risico op deze leningen is zeer klein. Er is sprake van balansfinanciering. Dit houdt in dat er voor de verstrekte leningen geen aparte financiering is aangetrokken, maar dat deze in de totale invulling van de financieringsbehoefte zijn meegenomen.

5.4.8 Garanties en borgstellingen

Naast uitgezette leningen is sprake van het garanderen van leningen die bij banken zijn aangetrokken. Hiermee neemt de gemeente het debiteurenrisico over dat de bank loopt. Wanneer de geldnemer niet betaalt, zal de gemeente op de garantie worden aangesproken.
Garanties worden uitsluitend verstrekt op financiering van maatschappelijke projecten, wanneer het project zonder garantie niet financierbaar is. Er is onderscheid tussen directe en indirecte garanties.

Directe garanties

Bij directe garanties kan de gemeente rechtstreeks worden aangesproken door de bank als de instelling waarvoor de gemeente garant staat in gebreke blijft. In geval van wanbetaling zal de gemeente de betalingsverplichting op zich nemen voor de restschuld van de lening evenals de achterstallige rente. De gemeente neemt bij het verstrekken van een garantstelling feitelijk het kredietrisico direct van een bank over. Het saldo per ultimo 2022 van de verstrekte directe garanties bedroeg € 123 miljoen (inclusief niet-gebruikte opnameruimte van gegarandeerde kredietfaciliteiten).

In 2022 heeft het college besloten een garantie te verstrekken voor een bancaire lening van Stichting Juliana Sportpark voor een maximum bedrag van € 1.890.000. De lening is in januari 2023 verstrekt en de garantie wordt in 2023 opgenomen in het totaal van verstrekte directe garantstellingen.

Indirecte garanties
Bij indirecte garanties wordt de gemeente in geval van wanbetaling door de debiteur niet direct aangesproken. Het gaat hier om borgstellingen door waarborgfondsen, de gemeente staat (mede) garant voor de kredietwaardigheid van het waarborgfonds zelf. Het totaalbedrag waarvoor gemeente Westland een achtervangpositie inneemt is € 325 miljoen per ultimo 2022.

5.5 Bedrijfsvoering

5.5.1 Inleiding

In Westland is het prettig wonen, ondernemen en recreëren. We stimuleren, faciliteren en initiëren de nodige maatregelen om dat te behouden en te versterken. Hiervoor is een organisatie nodig van mensen en middelen. Een veranderende samenleving en technologische ontwikkelingen vragen daarbij om een gemeentelijke organisatie die efficiënt, snel, flexibel en bij de tijd is. Inwoners, het bestuur, bedrijven en instellingen verwachten snelle en solide dienstverlening. Om dit te bereiken streven we naar een professionele en duurzame bedrijfsvoering. In deze paragraaf schetsen we hoe we daaraan in 2022 invulling hebben gegeven. Daarbij was positief dat de coronamaatregelen in de loop van 2022 geleidelijk konden worden afgebouwd.

5.5.2 Personeel en organisatie

5.5.2.1 (Uitdagend) werkgeverschap

Het jaar 2022 heeft in het teken gestaan van het binnenhalen van nieuwe medewerkers. Met de krapte op de arbeidsmarkt zien we dat het een uitdaging is om de vacatures vervuld te krijgen. Door stevig in te zetten op recruitment was de vacaturedruk aan het einde van het jaar minder hoog dan aan het begin van het jaar. In 2022 is tevens ingezet op de doorontwikkeling van mobiliteit en ontwikkeling. Dat heeft twee redenen, allereerst om de medewerkers die we hebben te binden en te boeien en inzetbaar te houden op het werk van nu en in de toekomst. En ten tweede om nieuwe medewerkers beter te kunnen laten landen. Dit beleid zal in de komende jaren verder uitgerold worden in de organisatie. Het draagt bij aan het duurzaam inzetbaar houden en in het inzetten op talenten. Tot slot hebben we onze arbodienstverlening steviger verankerd in de organisatie. Hierbij hebben we ingezet op mantelzorg (keurmerk mantelzorgvriendelijke organisatie), rookbeleid, Risico-inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) en de aanbesteding van een nieuwe arbodienst.

5.5.2.2 Organisatieontwikkeling en opdrachtgericht werken

In 2022 is resultaatgerichtheid, wendbaarheid en het concept van de lerende organisatie steeds zichtbaarder geworden door middel van duidelijke opdrachten in de vorm van opgaven, producten en verbeteropdrachten. Deze opgaven, producten en verbeteropdrachten zijn opgenomen in de programmabegroting van 2023-2026 en zijn gekoppeld aan het collegewerkprogramma.

We sturen hiermee gerichter de onderstaande organisatiedoelen:

Resultaatgericht	Wendbaar	Lerend
Keuzes en prioriteiten op basis van overzicht en zicht op impact	Meer extern gericht en werk directer koppelen aan maatschappelijke opgaven	Een reëel takenpakket voor HR-verantwoordelijken zodat er voldoende aandacht is voor HR-zaken.
Samenwerken op basis van gelijkwaardigheid met oog voor eigen rol en verantwoordelijkheid	Meer brede kaderstelling vanuit de bedoeling	Inzicht in de talenten, achtergrond en wensen van medewerkers.
Organisatiebreed heldere sturingslijnen en verantwoordelijkheden.	Scherpte op welke gemeentelijke rol bij welke opgave past	

De nieuwe manier van afstemmen en prioriteren wordt in 2023 verder geïmplementeerd en toegepast waardoor de organisatie zich snel kan aanpassen aan de voortdurend veranderende omstandigheden: een manier die ons wendbaarder maakt.

5.5.2.3 Operationele uitmuntendheid

Het in 2020 gestarte programma OPEX (operational excellence), dat onder externe aansturing stond, is in 2022 omgebouwd naar een verbeterprogramma procesmanagement. De interne werkgroep heeft in 2022 haar bijdrage geleverd aan het efficiënter en effectiever maken van een aantal dienstverlenende processen. In een aantal gevallen heeft de gemeente ook te maken gehad met

wijziging van wetgeving en daarmee kortere doorlooptijden waardoor het bijbehorende proces wezenlijk anders moest worden ingericht.

5.5.2.4 Leidinggevende en medewerkers

Het programma opdrachtgericht werken en bijbehorende doelen (zie paragraaf 5.5.2.2) is ook bedoeld voor teamontwikkeling en ontwikkeling van leidinggevenden en medewerkers. Deze ingezette ontwikkeling van houding en gedrag en de onderlinge samenwerking dragen bij aan goede producten en een goede dienstverlening.

Opdrachtgericht werken is niet een op zichzelf staand programma maar is direct verbonden en geïntegreerd met de organisatieontwikkeling zoals Transformatie sociaal domein, optimalisatie dienstverlening, verbeterprogramma procesmanagement etc. In 2022 zijn de volgende acties uitgevoerd en gerealiseerd:

- Samen met teammanagers en hun teams zijn HR-plannen per team opgesteld. Elk team heeft een HR-plan;
- De ontwikkeling van de concerndirectie is verder vormgegeven. De concerndirectie functioneert als een team en werkt conform de principes van het sturingsconcept Opdrachtgericht Werken inclusief de ontwikkeling van de sturing en samenwerking tussen Bestuurlijk Opdrachtgever (BOG) en Ambtelijk Opdrachtgever (AOG);
- De ontwikkeling van de strategisch regisseurs en programmamanagers is verder vormgegeven; zij acteren in de AON/OG-rol, zowel inhoudelijk als in houding en gedrag;
- De ontwikkeling van de teammanagers in de HR-verantwoordelijke rol is verder vormgegeven; zij acteren in de HR-V rol, zowel inhoudelijk als in houding en gedrag;
- De vorming van de tafels en beraden heeft plaatsgevonden zodat deze op een efficiënte en effectieve manier functioneren.

5.5.2.5 Hybride werken

In 2022 is verder toegewerkt naar een hybride werksituatie. Dit betekent werken op kantoor, thuis of op een andere plek die voldoet. Vanuit de werktitel ‘Werken aan Werken in Westland’ zijn op basis van geïnventariseerde wensen en behoeften binnen de organisatie en opgedane ervaringen tijdens de coronacrisis, quick-wins doorgevoerd op het gebied van huisvesting en gedrag. Vanuit het programma Virtueel Kantoor is gewerkt aan de optimalisatie van de hybride vergaderfaciliteiten.

5.5.2.6 Versterken organisatie

Het onboardingstraject voor nieuwe medewerkers is in 2022 verder doorontwikkeld, ook doordat deze bijeenkomsten vanaf april weer fysiek op kantoor plaatsvinden. De bijeenkomsten worden door de doelgroep zeer gewaardeerd en dragen bij aan het goed landen binnen de organisatie.
De vacaturedruk was in 2022 onveranderd hoog, ingegeven door de krapte op de arbeidsmarkt. We merken dat in sommige groepen de krapte extra groot is. Daarnaast zien we dat het verloop van personeel hoger is dan voorgaande jaren. Dit zien we ook bij organisaties om ons heen. Doordat we door het opdrachtgericht werken beter in zicht hebben welk werk we als organisatie te doen hebben, krijgen we ook beter in beeld waar de tekorten in aantallen medewerkers duidelijk voelbaar zijn. Daarom is in september 2022 het project Robuuste Organisatie gestart. Dit project richt zich naast het binnenhalen van nieuwe medewerkers op het meer grip krijgen op onze bezetting. Welke ontwikkelingen komen op ons af en wat vraagt dat van onze medewerkers aan competenties en vaardigheden, maar ook welke capaciteit vraagt dat van de organisatie en waar ontstaan dan eventueel bottlenecks? En hoe kunnen we medewerkers beter behouden voor onze organisatie, zodat het verloop kleiner wordt?

5.5.2.7 Garantiebanen

De gemeente Westland vindt meedoen aan het arbeidsproces belangrijk voor iedereen. Als werkgever wil ze een voorbeeld zijn voor bedrijven door initiatieven te ontwikkelen en werkplekken te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Doordat de coronamaatregelen ook nog deels in 2022 golden, was het nagenoeg onmogelijk om de doelgroep de noodzakelijke begeleiding

op locatie te geven. Daarom is in 2022 het niet mogelijk geweest om het aantal garantiebanen uit te breiden, maar heeft de focus gelegen op het bestendigen van het aantal garantiebanen.

De zogenoemde quotumheffing wordt opgeschort tot het moment waarop een nieuw in te voeren quotumregeling in werking treedt, met dien verstande dat de verlenging uiterlijk geldt tot 1 januari 2026. UWV en Belastingdienst anticiperen op de toekomstige wettelijke grondslag voor de verdere opschorting van de quotumheffing. Dit betekent dat er in ieder geval tot 2026 geen heffing (boete) wordt opgelegd aan werkgevers die niet aan hun quotum hebben voldaan en er voor nu geen risico's zijn voor onze gemeente.

5.5.2.8 Formatie en loonsom

In de loonbegroting 2022 is rekening gehouden met een formatie van afgerond 862 FTE (exclusief griffie).
Evenals in 2020 en 2021 is voor het jaar 2022 een calamiteitenbudget van € 1 miljoen gereserveerd binnen de reserve Flankerende personele middelen. Omdat de uitgaven voor dit onderdeel niet binnen het reguliere personeelsbudget konden worden opgevangen is aan deze reserve een bedrag van € 779.000 onttrokken.
De ontwikkeling van de loonkosten is in de volgende tabel in beeld gebracht.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling loonkosten ***(exclusief Griffie)***	**Rekening 2021**	***Primitieve* Begroting 2022**	**Begroting 2022 *na wijziging***	**Rekening 2022**
Loonsom organisatie *(x € 1.000)*	63.531	66.858	72.771	66.246
Aantal FTE Organisatie (formatie)		862	878	
Aantal FTE Organisatie (bezetting)	772			814
Gemiddelde loonsom per FTE *(x € 1.000)*	82	77	83	81

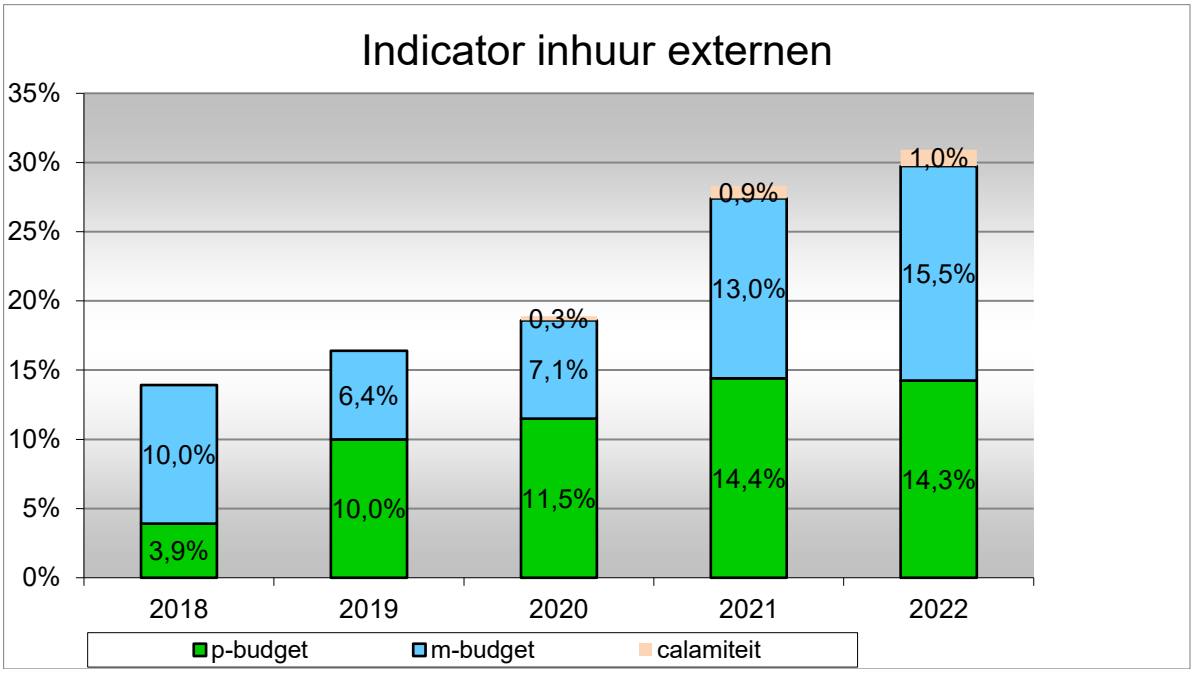
Ten opzichte van de primitieve begroting 2022 is de formatie in de loop van 2022 toegenomen met 16 FTE.
De feitelijke bezetting is in 2022 toegenomen met 42 FTE, van 772 FTE naar 814 FTE. Ten opzichte van de beschikbare formatie in 2022 is er ultimo 2022 sprake van een onderbezetting van 64 FTE. Ook in 2022 bleef het lastig om de vacatures te vervullen. Mede omdat de arbeidsmarkt alleen maar krapper is geworden, met name in de gespecialiseerde vakgebieden als ICT, Financiën, Ruimtelijke ordening en specialisten in het Sociaal domein. Een deel van de vacatures is ingevuld met externen zoals wordt toegelicht in de paragraaf 5.5.2.9.

5.5.2.9 Externe inhuur

De inhuurkosten ten laste van het P-budget zijn gelijk aan het jaar 2021. De inhuur ten laste van materiële budgetten, projecten, is iets hoger dan vorig jaar. De inhuur is toe te schrijven aan de krappe arbeidsmarkt. Daarnaast hebben we in 2022 te maken gehad met nieuwe uitdagingen. Denk hierbij aan de crisisopvang voor Oekraïne, de energiecrisis en overige extra taken. Deze extra taken kunnen niet gestapeld worden op het al volle werkpakket van onze eigen medewerkers. Dat betekent dat hiervoor vaak externe expertise of vervanging nodig is. Het college kiest ervoor om voorrang te geven aan het op peil houden van de dienstverlening.

Indicator inhuur externen

	Begrote loonsom	Categorie 1		Categorie 2		Categorie 3	
		Inhuur t.l.v. p-budget	% loonsom	Inhuur t.l.v. m-budget	% loonsom	Inhuur t.l.v. calamiteit	% loonsom
Totaal	74.389	10.601	14,3%	11.525	15,5%	779	1,0%

Grafiek: Inhuur externen als percentage van het P-budget.

De totale inhuurkosten zijn weergegeven als percentage van de totaal geraamde loonsom van de ambtelijke organisatie.

5.5.3 Dienstverlening en digitale toegankelijkheid

In 2022 hebben we verder gebouwd aan het digitaliseren van onze diensten en processen. Daarmee bieden we meer mogelijkheden voor onze inwoners en bedrijven om plaats- en tijdonafhankelijk gebruik te maken van onze diensten. Persoonlijk contact in de dienstverlening blijft altijd mogelijk als één van de kanalen waar burgers uit kunnen kiezen. We stellen de inwoner en ondernemer centraal. Zo hebben we bijvoorbeeld in 2022 nieuwe digitale formulieren op de gemeentelijke website ontwikkeld. Vooruitlopend op de nieuwe Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEV) hebben we de toegang tot hulp aan mensen die minder goed digitaal vaardig zijn toegankelijker vermeld op de gemeentelijke website.

In 2022 is de gemeente geconfronteerd met een stijgende wachtlijst bij aanvragen in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Door het nemen van tijdelijke maatregelen proberen we de wachttijd voor onze inwoners te verminderen. De eerste positieve effecten hebben wij begin 2023 reeds kunnen zien.
Tevens hebben we te maken gekregen met de gevolgen van de vluchtelingenstroom uit de Oekraïne. Door inschrijvingen op locatie hebben we onze dienstverlening tijdelijk aangepast om met deze bijzondere situatie om te kunnen gaan. Daarnaast zijn we gestart met de Westlandse Flexroute om onder andere de inburgering van nieuwe Westlanders te intensiveren.

Zoals in de begroting 2022 aangekondigd zijn we gestart met het programma Klant in Beeld, Informatie op Orde. Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan van het op orde brengen van de technische infrastructuur. In 2023 zal dit programma verder uitgevoerd worden en wordt de digitale dienstverlening en klantbeeld stap voor stap geïmplementeerd.

In het Sociaal Domein is geïnvesteerd in de ‘doorbraakmethode’ van het instituut voor publieke waarden. De belangrijkste doelstellingen zijn: integrale samenwerking tussen gemeente en (kern)partners, het bieden van maatwerk, werken vanuit de bedoeling en betere, meer duurzame oplossingen voor de inwoners. Sinds september 2022 wordt er integraal samengewerkt door professionals vanuit de gemeente en de kernpartners. Zij houden zich in dit kader bezig met complexe problematiek van inwoners wanneer alle regulier denkbare oplossingsrichtingen zijn doorlopen. Met als doel in complexe situatie toch een passend resultaat te bereiken.

In 2022 zijn we verder gegaan met de voorbereiding op de invoering van de nieuwe Omgevingswet.

Ten aanzien van het Programma Dienstverlening hebben we verder geïnvesteerd in een betere dienstverlening aan inwoners en bedrijven en instellingen.

5.5.4. ICT

5.5.4.1 Transformatie Informatisering en Automatisering

In mei 2022 is de reorganisatie van de ICT-organisatie formeel afgerond door de bestaande Beheer, Regie en Changeorganisaties samen te voegen tot één team. Hierbij is afgesproken dat de ICT-organisatie tot 2025 zich verder transformeert naar een goed geïnformeerde en proactieve ICT-organisatie met een eigentijdse ICT-omgeving die haar klanten op een voorspelbare manier ondersteunt in een steeds digitalere informatiesamenleving. De I&A-visie op digitalisering en zaakgerichtwerken sluit aan op gangbare marktontwikkelingen en ook keuzes die intern zijn gemaakt zoals Klant in Beeld en Informatie op Orde, zodat we goed voorbereid kunnen voorsorteren op de digitale transformatie.

5.5.4.2 Samenwerking Leidschendam-Voorburg

Als gevolg van de opzegging van de samenwerking in november 2020 door Leidschendam-Voorburg (LV) is op 1 juli 2022 de gezamenlijke dienstverlening beëindigd en is de afhandeling ook financieel afgerond. De gevolgen voor de ICT-organisatie zijn meegenomen in het eerdergenoemde reorganisatiebesluit. Er is geen sprake van gedwongen afscheid van medewerkers. Iedereen die ten tijde van het besluit werkzaam was binnen de ICT-organisatie heeft zijn of haar functie kunnen behouden! Aan dit besluit ging een traject vooraf waarin intensief werd gecommuniceerd met medewerkers, OR, Lokaal Overleg en andere stakeholders.

5.5.4. Gegevensbescherming

5.5.5.1 Gegevensbescherming

Het belang en de noodzaak van gegevensbescherming nemen nog steeds toe. Er zijn bedreigingen van buitenaf in de vorm van cybercrime en hackers. Deze zaken staan bovenaan in de top van de dreigingsmonitor die landelijk is opgesteld. De BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) is het verplichte kader voor informatiebeveiliging waaraan we moeten voldoen. Dit normenkader helpt ons om het niveau van informatiebeveiliging binnen onze organisatie steeds meer te versterken.

Het Rekenkameronderzoek Informatieveiligheid februari 2022 heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd die we adequaat hebben opgepakt.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is het belangrijkste wettelijke kader voor privacy. Deze wet stelt onder meer dat periodiek de Data Protection Impact Assessments (DPIA's) gecontroleerd en geactualiseerd moeten worden. In 2022 is een AVG-audit op verschillende processen uitgevoerd. Hierin is de beoordeling van de DPIA's voor deze processen meegenomen.

5.5.5.2 Ketensamenwerking

Het moeten voldoen aan kaders en normen op het gebied van informatieveiligheid (en indirect privacy) brengt de verplichting met zich mee dat daar verantwoording over wordt afgelegd. De wijze waarop dit plaatsvindt is via ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) met als uitgangspunt het horizontale verantwoordingsproces aan de gemeenteraad. Dit vormt de basis voor het verticale verantwoordingsproces aan nationale partijen die een rol hebben in het toezicht op informatieveiligheid. Op deze wijze wordt verantwoording afgelegd over informatieveiligheid aan het college van B&W en aan de raad.

5.5.6 Interne beheersing en rechtmatigheid

De organisatie hecht grote waarde aan de interne beheersing. Zowel vanuit interne analyses als de rapportages van de accountant is in 2022 duidelijk dat er ruimte bestaat om hierin de nodige verbeteringen aan te brengen. Het gaat hierbij dan om de structurele borging van de interne beheersing in de primaire processen. Vanuit de organisatieontwikkeling, opdrachtgericht werken en modernisering financiële sturing en beheersing wordt samen met de clusters hier stevige aandacht aan

gegeven. In 2022 zijn reparatiewerkzaamheden verricht om tot een juiste, volledige en rechtmatige verantwoording in de jaarrekening te komen. In 2023 is een traject gestart om voor een aantal geselecteerde processen en stromen hiervoor aandacht te geven. Doelstelling is om de interne beheersing voor de gehele gemeente te verbeteren.

In 2022 is duidelijk geworden dat de rechtmatigheidsverantwoording van rijkswege een jaar later dan gepland ingevoerd wordt. Vanaf verslagjaar 2023 stelt het college de rechtmatigheidsverantwoording op, die opgenomen wordt in jaarrekening 2023. De externe accountant controleert of die verantwoording (als onderdeel van de jaarrekening) getrouw is. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt een uitspraak gedaan over of de gemeente voldoet aan zowel interne regelgeving (verordeningen door de raad vastgesteld) als externe regelgeving (wetten maar ook EU-regelgeving zoals regelgeving ten aanzien van aanbestedingen).
We zijn als organisatie in 2022 gestart met een traject om tijdig tot een verantwoording over de financiële rechtmatigheid te komen. Belangrijk in dit proces zijn de verbetering van het bewustzijn rondom rechtmatigheid, het optimaliseren van rechtmatigheidsaspecten in de processen, de positionering en controleaanpak van de Verbijzonderde Interne Controle en tot slot eenduidige afspraken tussen de externe accountant en ons college.

5.5.7 Modernisering Financiële Sturing

In 2021 is een start gemaakt met het ontwikkelprogramma modernisering financiële sturing en beheersing (MFS). Belangrijk aandachtspunt is de verbetering van de interne beheersing en het verhogen van het volwassenheidsniveau van de organisatie rondom financiële sturing en beheersing. Om het fundament van de interne beheersing te versterken en te verstevigen wordt o.a. gewerkt aan de verbetering van de wijze van organiseren van werkzaamheden en de organisatieontwikkeling (traject opdrachtgericht werken – OGW), modernisering van de Financiële Sturing en Beheersing en Data gedreven werken.
Concrete acties in dit kader zijn onder meer: verbetering vastleggingen en werkwijzen financiële administratie, start / pilot voortgangsrapportages verbetering inzichten budgetten – productbladen, herzien budgethoudersregeling en training van de budgethouders, aanstellen businesscontrollers, opmaken foto's beheersing kritische processen, inrichting financiële rapportagelijnen (BOG, AOG, AON en budgetbeheerders), aanschaf P&C tool en verbetertraject P&C documenten In 2023 zal met name aandacht bestaan voor het structureel borgen van de interne beheersing in de lijn. Een en ander gebeurt op basis van een gefaseerde aanpak.

5.5.8 Risicomanagement

Het onderzoek van de Rekenkamercommissie naar het risicomanagement in de gemeente heeft geleid tot een plan van aanpak doorontwikkeling risicomanagement. Hieraan is in 2022 invulling gegeven door onder meer met de raad te spreken over risicomanagement in relatie tot de strategische doelstellingen. Dit heeft geleid tot onder meer het opstellen van het centraal strategisch risicoregister. Vanaf de begroting 2023 is er tevens aandacht voor de niet-financiële en niet te kwantificeren risico's.
Risicomanagement is binnen opdrachtgericht werken een vast element van verantwoording door de ambtelijke opdrachtnemers geworden. Door nadrukkelijk in gesprek te gaan met de verantwoordelijke ambtelijk opdrachtnemers is het risicoregister opgeschoond en bijgewerkt.
Eind 2022 is ook een start gemaakt met het opstellen van een frauderisico-register. De auditcommissie wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de doorontwikkeling risicomanagement.

Frauderisicomanagement

Frauderisicomanagement richt zich op het voorkomen van fraude en het tijdig signalen van fraudegevallen. Wanneer er sprake is van daadwerkelijke fraude, worden passende maatregelen genomen. Er zijn in 2022 nadrukkelijk stappen gezet om frauderisico in beeld en onder de aandacht te krijgen. Qua borging is gekozen om frauderisico onderdeel te maken van de verbeteropdracht risicomanagement.

Voor de jaarrekening 2022 is een nieuwe frauderisicoanalyse uitgevoerd. Hierbij lag de focus op de interne organisatie. Wat kunnen medewerkers van de gemeentelijke organisatie aan preventieve fraudehandelingen doen om te voorkomen dat de gemeente schade ondervindt. Er zijn hierbij geen fraudegevallen aan het licht gekomen. Ook anderszins zijn er geen gevallen van fraude binnen de gemeente bekend.

Bij de begroting 2024 wordt ook nadrukkelijk gekeken naar het voorkomen van mogelijke frauderisico's door derden. Het uitvoeren van de analyse is gedaan in dialoogvorm met de direct betrokken collega's. Hiermee is ook gewerkt aan de awereness rondom fraude. Ook is de gemeente gestart om integriteit/fraude nadrukkelijk mee te nemen in de introductie van nieuwe medewerkers. Verder is eind van het jaar een integriteitsplan opgesteld. Als uitvloeisel hiervan worden de gedragscode en de klokkenluidersregeling aangepast aan de laatste wettelijke bepalingen. Ook de rol van de vertrouwenspersonen binnen de organisatie wordt opnieuw belicht, in een breder perspectief dan alleen grensoverschrijdend gedrag.

Met de verdere uitwerking van de analyse en beleidsmatige aanpassingen krijgt het nog meer inhoud en body. Dit loopt over de lijnen preventie, detectie en respons. Dit werken we in 2023 nader uit. Frauderisico blijft daarmee een aandachtspunt voor de komende jaren.

Naam activiteit/ proces	Frauderisico	Beheermaatregel	Kans	Impact	Totaal
HRM/nevenwerkzaamheden	Het risico dat als gevolg van nevenwerkzaamheden de activiteiten als ambtenaar/bestuurder niet onafhankelijk plaatsvindt.	Nevenfunctie moeten worden gemeld (CAR artikel 15:1.e en f) bij indiensttreding. Na opgave dienen verzoek en besluit in het P-dossier worden opgenomen. Er is in Westland geen centrale registratie van de nevenfuncties. Maak het onderdeel jaarlijkse voortgangsgesprek tussen medewerker en manager.	middel	middel	9
Contractbeheer	Het risico dat er geen toewijzing is, maar wel zorg wordt geleverd.	In de contracten met zorgaanbieders is vastgelegd dat er toewijzingen noodzakelijk zijn voor het verlenen van zorg. De declaraties voor jeugd worden verzorgd door het servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Voor de WMO doet de gemeente het zelf. Het proces voor interne controle vindt in beide gevallen plaats. Door middel van controles van declaraties en contractgesprekken wordt hierop toegezien. Door de zorgregisseurs worden de behandelresultaten gemonitord en op die manier wordt getracht overbehandeling voorkomen.	middel	middel	9
Inkopen/aanbestedingen	Het bewust niet naleven van de Europese en/of interne aanbestedingsrichtlijnen	Er is gemeentelijk aanbestedingsbeleid en er wordt gewerkt met meerdere medewerkers in het proces. Meervoudige onderhandse en EU aanbestedingen worden centraal geregistreerd. Het inkoopproces is ook opgenomen in het interne controleplan.	klein	groot	5

Toegang tot kritische gegevens	Het risico dat het netwerk en/of applicaties voor onbevoegden toegankelijk is en/of dat onbevoegden wijzigingen aanbrengen in het netwerk en/of de applicaties Het niet juist behandelen van belangrijke en/of vertrouwelijke informatie	Het informatiebeveiligingsbeleid en de risicoanalyse geven richting aan de te nemen maatregelen. De serverruimten zijn afgesloten en beperkt toegankelijk voor bevoegd personeel. Verder is er sprake van specifieke wijzigingsprocedures voor applicaties, automatische vergrendeling van werkstations en wachtwoordenbeleid.	klein	groot	5

5.5.9 Inkoop

Het beleid ten aanzien van het stimuleren van de lokale economie heeft ertoe geleid dat in 2022, 33% van de inkoopwaarde bij lokale ondernemers is ingekocht, ten opzichte van 30% in 2021.

In 2022 is ingezet op Social Return On Investment (SROI). Inschrijvers kunnen zich via gunningscriteria onderscheiden op dit onderwerp. Hoe hoger het inschrijvingspercentage is wat betreft de SROI, hoe hoger de inschrijvers punten kunnen scoren. In 2022 is bij 23 van de afgesloten (raam)overeenkomsten een SROI-verplichting aangegaan met een hoger percentage dan 5%.
In 2022 is bij 29 aanbestedingen SROI toegepast. Dit is een stijging van 26% ten opzichte van 2021.
Het gemiddelde aangeboden percentage van de SROI-verplichting in 2022 is 10,65%.

5.6 Verbonden partijen

5.6.1 Inleiding

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft door stemrecht, door zitting te doen nemen in het bestuur of in een toezichthoudend orgaan van een verbonden partij. Er is sprake van een financieel belang als een bedrag ter beschikking is gesteld dat bij faillissement niet verhaalbaar is, of waarop de gemeente aanspreekbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Opzet *paragraaf verbonden partijen*
Op grond van het BBV dient de informatie die gerelateerd is aan de betrokkenheid van de verbonden partij bij de realisatie van de programmadoelstellingen in de beleidsprogramma's te worden opgenomen.

In de paragraaf verbonden partijen dient minimaal de visie op en de realisatie van de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen te worden opgenomen, alsmede de lijst van verbonden partijen met informatie over onder meer het bestuurlijk en financieel belang, een aantal financiële kengetallen en de risico's.

5.6.2 Beleid verbonden partijen

Uitgangspunt voor iedere participatie in een verbonden partij is dat er sprake is van een publiek belang. Aan het besluit om de uitvoering van het publiek belang onder te brengen in een verbonden partij kunnen verschillende argumenten ten grondslag liggen. De belangrijkste zijn, wel een publiek belang, maar geen publieke (kern)taak, een wettelijke verplichting, de verwachting dat autonomie van de verbonden partij leidt tot prestatieverbetering, efficiency overwegingen, schaalvergroting en/of flexibiliteit. De gemeente zet met het aangaan van een verbonden partij de uitvoering van het publiek belang op afstand, echter zowel vanuit het eventueel opdrachtgeverschap als de (aandeelhouders)bevoegdheden wil de gemeente kunnen vaststellen of de activiteiten van de verbonden partij bijdragen aan het gestelde publiek belang en of dat op een efficiënte en doelmatige wijze tot stand komt. Van belang is daarop toezicht te houden en te controleren of de verbonden partijen nog en zo ja, in welke mate bijdragen aan het publiek belang. Beleid en kaders vormen hierbij het belangrijkste instrument.

Het kader voor het beheer van verbonden partijen is vastgelegd door de gemeenteraad in 2017 in het beleidskader Governance Verbonden Partijen. In 2022 zijn de jaarlijkse interne screenings, toezichtarrangementen en beheerplannen uitgevoerd, als onderdelen van de jaarlijkse rapportage en verantwoording van het beheer van verbonden partijen. In 2022 is de evaluatie van het beheer van verbonden partijen, de zogeheten werkwijze volgens de systeemrol, uitgevoerd. In 2022 is op basis van deze evaluatie de besluitvorming voor verbonden partijen aangepast en vanwege aantreding van het nieuwe college voorzien van nieuwe mandaat- en volmachtsbesluiten.

In 2022 is volgens een rollend schema gestart met de evaluatie van een aantal verbonden partijen, waaronder WHC OG BV. In 2023 zullen deze evaluaties voor besluitvorming worden aangeboden door het college aan de raad. In voorbereiding op de herijking van het beleidskader is de gewijzigde wet- en regelgeving en de consequenties daarvan in kaart gebracht. 2023 zal gestart worden met de herijking van het beleidskader Governance Verbonden Partijen.

5.6.3 Toelichting op paragraaf verbonden partijen

In de paragraaf verbonden partijen worden (financiële) termen gehanteerd die wellicht niet voor iedereen (eenduidig) bekend zijn en daarom worden deze hieronder kort toegelicht.

Met het *financieel belang* worden de financiële middelen bedoeld die de gemeente kwijt zou zijn in het geval van een faillissement van de organisatie of wanneer eventuele financiële consequenties

de facto voor rekening komen van de gemeente. Concreet hebben we het dan over het aandelenbelang in de vorm van gestort kapitaal, een verstrekte lening of een garantstelling. In de toelichtende tekst wordt dit per verbonden partij uitgewerkt. In het financiële overzicht is onder het kopje financieel belang alleen het gestort aandelenkapitaal opgenomen tegen de boekwaarde. Waar gesproken wordt over nominale waarde wordt bedoeld het bedrag dat de gemeente ooit bij aanvang als kapitaal gestort heeft. Niet bij alle verbonden partijen is de boekwaarde gelijk aan het nominaal gestorte bedrag. Dit wordt in de tekst, waar aan de orde, toegelicht.

Met de termen *eigen vermogen* en *vreemd vermogen* wordt bedoeld het eigen en vreemd vermogen dat de verbonden partij bij begin en einde van het boekjaar op de balans heeft staan. Dit geeft een indicatie van de (omvang van de) totale balanspositie van de verbonden partij. Op basis hiervan kan ook de solvabiliteit (verhouding eigen vermogen/totaal vermogen) worden bepaald. Het *resultaat* is het exploitatieresultaat vóór belastingen dat de verbonden partij in 2022 heeft gerealiseerd. Een aantal verbonden partijen heeft hiertoe een (concept) jaarrekening opgesteld, zodat deze cijfers ook beschikbaar zijn voor verwerking in deze paragraaf. Dat is het geval bij de Gemeenschappelijke Regelingen, omdat daar de rapportageverplichtingen ook op het BBV zijn gebaseerd. Voor de privaatrechtelijk rechtspersonen geldt een ander verantwoordingskader, dat op het Boek 2 BW is gebaseerd. De aandeelhouders stellen op grond van hun statutaire bevoegdheid de jaarrekening vast. Dat is nadat de directeur en de RvC de jaarrekening aan de aandeelhouders hebben aangeboden voor besluitvorming in jaarvergadering in het voorjaar 2023. Bij de vennootschappen zijn de laatst beschikbare gegevens opgenomen.

Onder de kop *financiële bijdrage* staat de (min of meer structurele) bijdrage vermeld die vanuit de beleidsprogramma's van de gemeente aan de verbonden partijen zijn verstrekt in 2022.

5.6.4 Overzicht verbonden partijen

In het verslagjaar 2022 participeert Westland in zestien verbonden partijen. Hieronder staande verbonden partijen gerangschikt naar rechtsvorm.

Gemeenschappelijke Regelingen

- Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veilig Thuis Haaglanden;
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH);
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH);
- Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen Inkoopbureau H10);
- Veiligheidsregio Haaglanden (VRH).

Besloten vennootschappen

- Gemeenschappelijk Bezit Evides BV (GBE);
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV/CV (OBWZ);
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV/CV (ONW);
- Patijnenburg BV;
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter BV (IQ);
- Sociaal Kernteam BV (SKT);
- World Horti Center Onroerend Goed BV (WHC OG).

Naamloze vennootschappen

- NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG);
- NV HVC;
- NV Juva Holding.

Andere rechtsvormen

- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG)

In het verslagjaar 2022 zijn geen verbonden partijen opgericht of afgestoten. Wel zijn er voorbereidingen getroffen en verkenningen gedaan om nieuwe verbonden partijen op te richten. In 2023 zullen deze voor besluitvorming worden aangeboden.

5.6.5 Overzicht verbonden partijen

(bedragen x € 1 mln.)

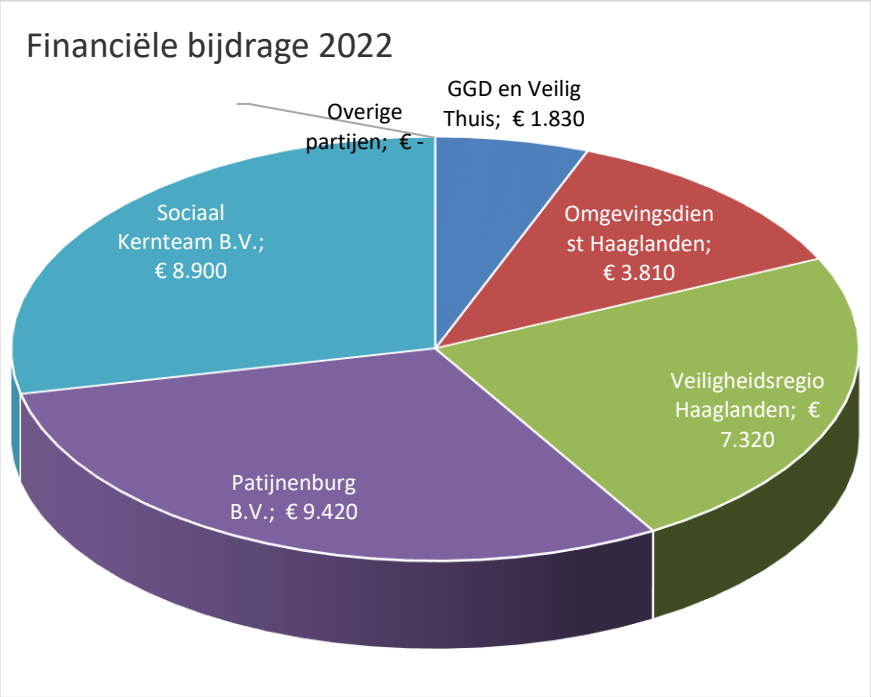
Naam verbonden partij	Programma	Financiële bijdrage	Financieel belang	Eigen vermogen	Resultaat	Dividend
Gemeenschappelijke regelingen						
GGD en Veilig thuis Haaglanden	7	1,83	0,00	2,61	0,13	
Metropoolregio Rotterdam Den Haag	3	0,30		33,84	0,45	
Omgevingsdienst Haaglanden	7	3,93		0.98	1,46	
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden	6	0,37		1,22	0,85	
Veiligheidsregio Haaglanden	1	7,32	0,00	6,18	3,58	
Besloten vennootschappen						
Gemeenschappelijk bezit Evides BV	7		5,40	291,58	22,98	0,68
OB De Westlandse Zoom BV/CV	8		0,0	9,40	0,00	
OB Het Nieuwe Westland BV/CV	8		0,0	10,86	0,00	
Patijnenburg BV	6	9,42	0,0001	3,88	-0,127	0,00
ROM Innovation Quarter BV	3	0,10	0,50	95,38	1,53	0,00
Sociaal Kernteam BV	6	8,9	0,0001	0,39	0,092	0,00
WHC Onroerend Goed BV	3		2,00	5,17	0,02	0,00
Naamloze vennootschappen						
NV BNG	10		0,73	4.615,00	300,00	0,69
NV HVC	7		0,006	198,70	28,14	0,00
NV Juva Holding (o.b.v. JR 2021)*	3		0,79	134,73	13,72	11,23
Andere rechtsvormen						
CBG Midden-Delfland	5	0,01		4,65	0,02	
Totaal fin. kengetallen verbonden partijen		**32,18**	**8,95**	**5.414,57**	**372,83**	**12,60**

* Jaarrekening 2022 te laat om in de paragraaf te kunnen verwerken.

5.6.6 Grafieken

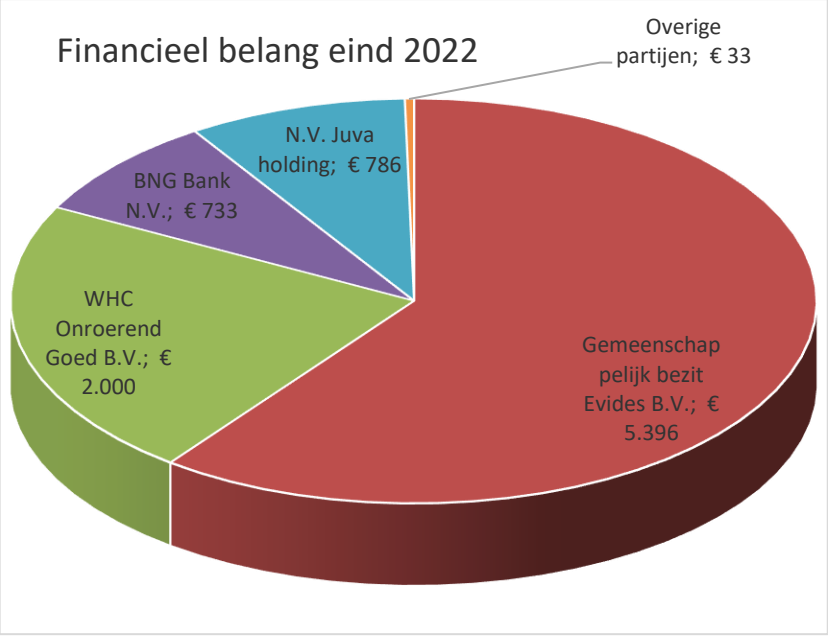
Financiële bijdrage 2022

Voor 2022 is voor € 31,99 miljoen aan financiële bijdragen vanuit de programmabegroting verstrekt aan de verbonden partijen. In onderstaand diagram zijn de bijdragen in vergelijking opgenomen voor die verbonden partijen waaraan een exploitatiebijdrage is verstrekt. Dit is zo'n 11% van de totale in de beleidsprogramma's opgenomen lasten (excl. overhead).

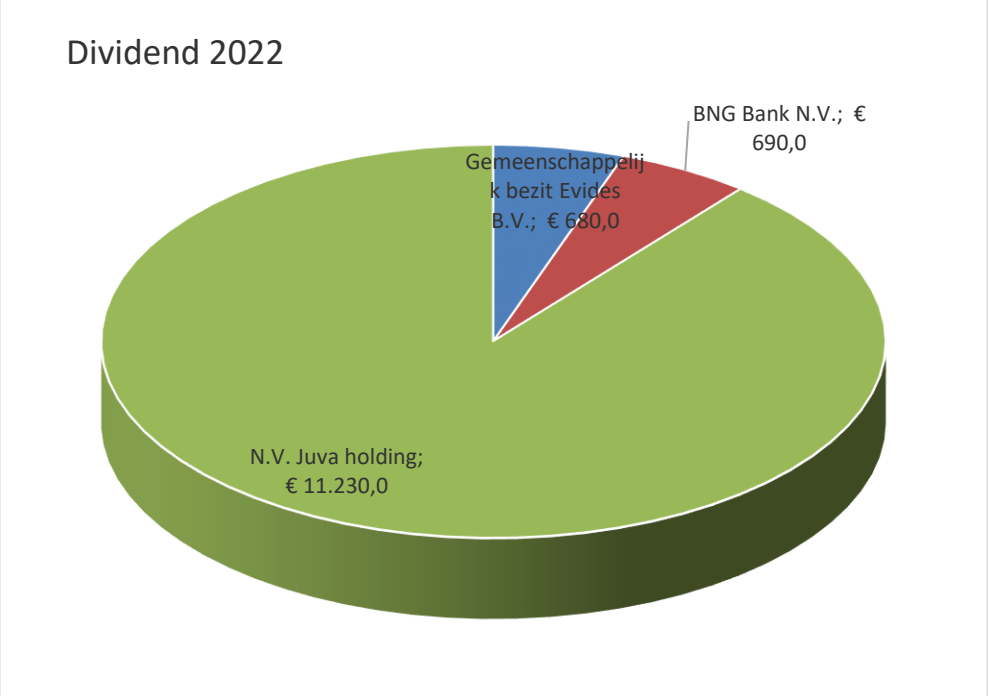
Financieel (kapitaal)belang 2022

In de meeste vennootschappen (NV of BV) heeft de gemeente een aandelenbelang in de vorm van gestort kapitaal. De nominale waarde van dit aandelenbelang is zo'n € 8,9 miljoen en is als volgt over de verbonden partijen (vennootschappen) verdeeld (zie diagram). Dit is het bedrag wat de gemeente feitelijk heeft gestort, als boekwaarde is opgenomen en waarop de gemeente nog risico loopt. Het kapitaalbelang in OWBZ en ONW is afgewaardeerd en opgenomen in de voorzieningen en daarom niet meer opgenomen is in het bedrag van het nominale aandelenbelang. Als de gemeente naar rato van de kapitaalstorting gerechtigd zou zijn in het eigen vermogen van de vennootschappen (zie bovenstaande totaal eigen vermogen van ruim € 5,4 miljard), dan zou de werkelijke waarde veel hoger zijn dan de boekwaarde.

Dividend gemeente over 2022

In principe kunnen alle vennootschappen[2] hun aandeelhouders bij een positief resultaat (winst) dividend uitkeren als het eigen vermogen van de vennootschap daartoe toereikend is. In de volgende grafiek is de verdeling van € 12,60 miljoen aan dividendopbrengsten weergegeven. Verreweg het meeste dividend wordt uitgekeerd door de NV Juva (€ 11,2 miljoen). Alhoewel de verwachtingen getemperd waren door de coronapandemie, hebben GBE en BNG toch volgens verwachting hun dividend uitgekeerd. Voor GBE geldt dat het wettelijk toegestane rendement op drinkwater weer kan stijgen door een hogere markt- en kapitaalrente. Uit het diagram is ook op te maken dat een aantal vennootschappen geen dividend uitkeert. Voor onze ruimtelijke deelnemingen is dit min of meer logisch omdat een eventueel resultaat tot uiting komt in het verwachte resultaat van de grondexploitaties. De ruimtelijke deelnemingen zijn om die reden uit het overzicht weggelaten.

[2] Vennootschappen zijn per definitie private rechtspersonen.

Gemeenschappelijke Regelingen

Verbonden partij	Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	De gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.	
Bestuurlijke functie	Lid AB; Lid bestuurlijke adviescommissie Veilig Thuis; Lid bestuurlijke adviescommissie GGD.	
Deelnemende partijen	De negen gemeenten van de regio Haaglanden, te weten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur wordt één afgevaardigde van het college van B&W, zijnde de wethouder Zorg óf de wethouder Jeugd, van iedere deelnemende gemeente benoemd.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR of staat niet garant voor een bepaald bedrag. Wel kunnen tekorten onder bepaalde situaties ten laste van de deelnemende partijen worden gebracht. De gemeente verstrekt een min of meer structurele bijdrage aan de GGD van € 1,364 miljoen en aan VT een bijdrage van € 0,468 miljoen (bedragen zijn op basis van voorlopige eindafrekening).	
Financiële gegevens	Begin 2022	Eind 2022
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 2.754.000	€ 2.617.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 2.028.000	€ 125.000
Financiële bijdrage	€ 1.832.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	Sinds begin 2020 stond het werk van GGD Haaglanden voor een groot deel in het teken van de bestrijding van COVID-19. Ook in 2022 is hier door de GGD hard aan gewerkt. Daarnaast is door de GGD ingezet op het verkleinen van de gezondheidsgevolgen ten gevolge van corona. Bijvoorbeeld door het bevorderen van een gezonde leefstijl en aandacht te hebben voor het mentaal welzijn van inwoners. Ook is door de GGD ingezet op het bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving, het bestrijden van Infectieziektepreventie en -bestrijding, toezicht op de kinderopvang en andere reguliere taken. Door de GGD en Veilig Thuis zijn in 2022 diverse verbeteringen doorgevoerd om de toekomstbestendigheid te vergroten. Voor de GGD blijkt dit onder andere uit het uitvoeren van de zaken die voortkomen uit de Visie 2030 en voor Veilig Thuis uit de inzet en uitwerking van de ketenaanpak, de doorontwikkeling van de informatievoorziening en het opstellen en uitvoering geven aan het verbeterplan. In 2022 is door Veilig Thuis ingezet op het verkleinen van de wachtlijsten. Hierbij is het behouden en aantrekken van personeel een belangrijk aandachtspunt. Ook is ingezet op het	

	versterken van de lokale teams ten behoeve van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De evaluatie van de GR GGD en VT Haaglanden is in februari 2022 afgerond. Het algemeen bestuur heeft het rapport besproken en vastgesteld. Het eindrapport “Van stabiliseren naar ontwikkelen is ter informatie aangeboden aan de deelnemende gemeenteraden. Het bestuur heeft de GR functionarissen de opdracht gegeven om de handreikingen uit het rapport uit te werken in een uitvoeringsagenda. In het algemeen bestuur van 13 oktober 2022 is deze uitvoeringsagenda vastgesteld. Met betrekking tot de uitvoeringsagenda heeft het algemeen bestuur een aantal prioriteiten meegegeven: het opstellen van een bestuurlijke agenda voor de bestuursperiode 2022-2026, organiseren van het bestuurlijke gesprek over de stemverhouding binnen de GR, de afweging voor het instellen van weerstandsvermogen en het verwerken van de wijzigingen vanuit de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR). In het eerste kwartaal van 2023 worden de voorbereidingen getroffen voor het bestuurlijke gesprek over de stemverhouding binnen de GR. In het eerste kwartaal wordt daarnaast juridische expertise ingehuurd om het traject van statuutwijzigingen (volgend uit de gewijzigde WGR en de evaluatie) te begeleiden. In het proces van statuutwijziging wordt de afweging voor het instellen van weerstandsvermogen meegenomen. Naar verwachting wordt het besluitvormingstraject van de gewijzigde statuten eind 2023 opgestart. In 2023 wordt verder gewerkt aan het opstellen van de bestuurlijke agenda.
Risico’s in relatie tot weerstandsvermogen	Er is op dit moment geen weerstandsvermogen binnen deze GR. Over de mogelijkheid en wenselijkheid om de GR een eigen weerstandsvermogen op te laten bouwen, wordt bij de statuutwijzigingen in 2023 door het AB besloten.

Verbonden partij	**Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Openbaar belang	Het verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken van de concurrentiepositie ten behoeve van de huidige en toekomstige werkgelegenheid.
Bestuurlijke functie	Lid AB; Lid Bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat; Lid Bestuurscommissie vervoersautoriteit.
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar en Zoetermeer.
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur van de MRDH. De wethouder Economische Zaken is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat en de wethouder Verkeer en Vervoer is lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit.

	Een tweetal raadsleden maakt deel uit van de adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat. Daarnaast maakt een tweetal raadsleden deel uit van de adviescommissie Vervoersautoriteit. Een raadslid heeft zitting in de Rekeningencommissie.	
Financieel belang	Er is door de gemeente geen kapitaalbelang gestort en er zijn geen garanties verstrekt. De totale inwonerbijdrage van de 20 deelnemende gemeenten bedraagt € 6,5 miljoen. Het aandeel van de gemeente Westland hierin bedraagt € 300.171. Dit is 4,7%. De inwonerbijdrage is in 2022 met €0,05 gestegen naar €2,77. Deze bijdrage stijgt in 2023 met €0,05 naar €2,82 per inwoner.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 32.507.907	€ 33.843.976
Vreemd vermogen	€ 1.054.909.811	€ 1.038.451.114
Resultaat	€ 0	€ 454.819
Financiële bijdrage	€ 300.171	.
Actuele ontwikkelingen 2022	De coronacrisis heeft flinke gevolgen gehad voor het openbaar vervoer, omdat er fors minder reizigers waren. Ook in 2022 waren de gevolgen hiervan merkbaar. De MRDH heeft hiervoor steun gevraagd bij het Rijk en daarover onderhandeld. In 2022 is beperkte steun toegezegd waar de gemeenten in eerste instantie teleurgesteld over waren. Daarna zijn opnieuw gesprekken gevoerd voor een verbeterde regeling. Duidelijk is wel dat de gevolgen van de coronacrisis een langjarig effect zullen hebben op het OV in de MRDH. Daarom wordt het Transitieprogramma ook in 2023 en 2024 voortgezet en waar nodig halfjaarlijks herijkt, om zo elke keer bij te kunnen sturen als de situatie daar om vraagt. In 2022 is begonnen met het opstellen van de Strategische Agenda. Deze wordt in 2023 vastgesteld. Afgelopen jaar is vanuit Westland opnieuw op verschillende manieren bij de MRDH aangegeven dat het hoog tijd is voor een HOV-verbinding naar onze gemeente. Een van de kerntaken van de MRDH is het vergroten en verbeteren van het economisch vestigingsklimaat. Als gemeente is het mogelijk om, in samenwerking met bedrijfsleven, aanvragen voor financiële steun in te dienen ten behoeve van het vestigingsklimaat. Afgelopen jaar is bijvoorbeeld een bedrag toegekend bij de aanvraag van de gemeente Westland voor het project RoboCrops (een project met diverse regionale partners bedoeld om de ontwikkeling van robotica in de glastuinbouw te versnellen en het bouwen aan een fieldlab in Zuid-Holland op het gebied van Data Driven Growing.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Economisch vestigingsklimaat: de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 178.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 106.000) ruim voldoende. De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of kunnen vertragen. Financiering OV-bedrijven: de beschikbare weerstandscapaciteit (€	

	27.000.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 27.000.000) voldoende.

Verbonden partij	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Openbaar belang	De uitvoering van VTH-taken milieu in het kader van verlengd bestuur zoals vastgelegd in het samenwerkingsverband op basis van de Wet Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (WGR-ODH).	
Bestuurlijke functie	Lid DB (voorzitter); Lid AB; Lid AB	
Deelnemende partijen	De Provincie Zuid-Holland , de gemeenten: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp), Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	Er is sprake van een monistisch stelsel: twee wethouders hebben namens Westland zitting in het Algemeen Bestuur van de ODH, te weten de wethouder Beheer openbare ruimte en de wethouder Financiën en VTH. De wethouder Beheer openbare ruimte heeft ook zitting in het Dagelijks Bestuur (voorzitter) van de ODH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR, noch zijn er garanties verstrekt. De (min of meer structurele) deelnemersbijdrage 2022 is € 3.809.641.	
Financiële gegevens	Begin 2022	Eind 2022
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 938.466	€ 998.107
Vreemd vermogen	€ 17.411.045	€ 16.803.304
Resultaat	n.v.t.	€1.461.555
Financiële bijdrage	€ 3.860.620	€ 3.929.704
Actuele ontwikkelingen 2023	De voorbereidingen zijn getroffen voor de overdracht van bodemtaken van de provincie Zuid-Holland aan de gemeenten met een mogelijk rol in de uitvoering voor de ODH daarin. Daarnaast spelen de pilots in het kader van de Wet Kwaliteitsborging en de voorbereidingen in het kader van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding 1 juli 2023) die mogelijk van invloed zullen zijn op de taken en taakuitvoering door de ODH.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen van de ODH bedraagt € 1.117.186. Dit kan als voldoende worden gekwalificeerd	

Verbonden partij	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden
Vestigingsplaats	's-Gravenhage
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Openbaar belang	Het beschikbaar hebben en houden van voldoende aanbod voor Jeugdhulp.
Bestuurlijke functie	Dhr. P.A. Vreugdenhil was voorzitter Algemeen bestuur GR en per 23 september 2022 is dhr. B. Rombout plaatsvervangend lid van het bestuur van de GR
Deelnemende partijen	De gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer
Bestuurlijk belang	De wethouder Sociaal Domein is namens B&W plaatsvervangend lid van het bestuur van de GR.

Financieel belang	Er is geen kapitaal gestort en er zijn geen garanties. De Westlandse bijdrage bedroeg in 2022 € 364.884 en is 9,62% (gebaseerd op het inwonersaantal) van de begroting voor het Servicebureau H10.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 84.000	€ 84.000
Vreemd vermogen	€ 1.338.000	€ 1.338.000
Resultaat	€ 41.000	€ 41.000
Financiële bijdrage	€ 364.884	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	De nieuwe DVO is in 2022 gereed gemaakt en zal binnenkort ter besluitvorming worden aangeboden. Naar aanleiding van de evaluatie van de GR is een routekaart vastgesteld, met als doel te komen tot een plan van aanpak. In een 4-tal stappen wordt daarmee uiteindelijk een langere termijn agenda voor de ontwikkeltafel neergelegd. In 2022 is er als gevolg van een te krappe personeelsbezetting bij het Servicebureau een deel van de regiobegroting niet uitgegeven.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Als bedrijfs- en bestuurlijke risico's kunnen worden genoemd: een te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency kan worden bereikt, terugtredende deelnemers en externe onvoorziene ontwikkelingen, benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen en het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat. Daarnaast is de gemeente Den Haag bezig om de organisatie van de jeugdhulp op punten te herijken. Aangezien alle tweedelijnszorg op dit moment nog op regionaal niveau (H10) wordt ingekocht, zal deze Haagse doorontwikkeling van invloed zijn op de regionale samenwerking en de regionale programma-organisatie. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van het Servicebureau H10 kunnen twee posten worden gerekend: • Reserves (nu niet aanwezig) • Post onvoorzien. Na uitputting van deze capaciteit is het Servicebureau H10 op de bijdrage van de deelnemers aangewezen.	

Verbonden partij	**Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Openbaar belang	De VRH staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.
Bestuurlijke functie	Lid AB

Deelnemende partijen	De gemeenten uit de regio Haaglanden: Den Haag, Westland, Delft, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Midden-Delfland en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de VRH bestaat uit de negen burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Uit de leden van het Algemeen Bestuur wordt een Dagelijks Bestuur gevormd. De burgemeester van Den Haag is voorzitter van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur VRH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR. De gemeente Westland draagt wel bij aan de VRH. Op basis van het inwoneraantal is dit voor het jaar 2022 € 7,32 mln.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 4.146.000	€ 6.175.000
Vreemd vermogen	€ 111.069.000	€ 111.766.000
Resultaat	0	€ 3.585.000
Financiële bijdrage	€ 7.324.000	n.v.t
Actuele ontwikkelingen 2022	Ontwikkelingen brandweer Begin 2020 heeft het AB/VRH het meerjarenbeleid 2020-2025 van Brandweer Haaglanden vastgesteld. De brandweer richt zich op de verdichting van de regio, de energietransitie en duurzame inzetbaarheid van het personeel. Om ervoor te zorgen dat deze maatschappelijke ontwikkelingen verantwoord kunnen plaatsvinden, wordt ingezet op de doorontwikkeling van materieel en procedures én het blijven investeren in de ontwikkeling van kennis. GHOR Om flexibel te kunnen reageren op wat zich voordoet, is het noodzakelijk dat reeds proactief, in de koude fase, geïnvesteerd wordt in relevante netwerken, zodat stevige relaties zijn opgebouwd. De GHOR gaat het netwerkmanagement dan ook verder vormgeven en uitbreiden de komende beleidsperiode. Vanuit het feit dat de maatschappij digitaliseert en er een overload aan data op instellingen af komt, is het de ambitie van de GHOR om deze data om te zetten in bruikbare integrale informatie die tijdens crisis of gebruikt wordt bij de sturingsvraagstukken of prospectief inzicht biedt. Meldkamers Het Transitieakkoord (TA) ‘Meldkamer van de Toekomst’ uit 2013 is nu in de eindfase beland. De LMS zal in de ‘bouwplaats’ periode (2020 – 2022) de gezamenlijke meldkamers verder gestalte geven. Gedurende die tijd zullen de rafelranden als gevolg van de overgang verder worden afgehecht. In dit kader zal de meldkamer in 2022 starten met de overgang naar het LMS-platform en zal helder worden wat de VRH opschalingsruimten gaan kosten. Gemeentelijke crisisbeheersing De evaluatie van de Wet Veiligheidsregio’s heeft geleid tot een aantal aanbevelingen die ook de gemeentelijke crisisbeheersing raken. Landelijk wordt de uitwerking van deze aanbevelingen vormgegeven in het programma ‘Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg’, dat wordt geleid door het ministerie van J&V en een project ‘Uniform kwaliteitsniveau Bevolkingszorg’ dat hier	

	aan gekoppeld is. In 2023 zal duidelijk worden wat de definitie wordt van gemeentelijke crisisbeheersing in relatie tot bevolkingszorg, welke prestaties geformuleerd worden t.a.v. uniformiteit en kwaliteit en hoe dit zijn beslag zal krijgen in voorstellen tot aanpassing van de Wet. De uitwerking en implementatie van regionale visie op gemeentelijke crisisbeheersing gaat daarnaast onverminderd voort. Actualisatie planvorming Ter voorbereiding op de incidenten en crises die een multidisciplinair en veelal grootschalig optreden vergen, beschikt de VRH over een Regionaal Risicoprofiel, een Beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing en een Regionaal Crisisplan. De nieuwe beleidsperiode van deze plannen zal in 2023 starten. De (geactualiseerde) plannen zullen in 2023 aan het Algemeen Bestuur worden aangeboden. Evaluatie Wet Veiligheidsregio's Eind 2020 heeft de Commissie evaluatie Wet Veiligheidsregio's een definitief rapport gepubliceerd waarin de Wet Veiligheidsregio's in de praktijk is onderzocht en is bezien of de huidige wet bruikbaar is in het licht van actuele en toekomstige ontwikkelingen. Op basis van deze evaluatie wordt op dit moment een contourennota opgesteld waarbij ingezet wordt op het versterken van de crisisbeheersing en brandweerzorg. Evaluatie verdeelmodel Het financieel verdeelmodel regelt de gemeentelijke bijdragen aan de VRH. In 2022 is een evaluatie van het financieel verdeelmodel uitgevoerd. De conclusie van deze evaluatie was om de huidige opzet van het verdeelmodel in stand te houden.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De beschikbare weerstandscapaciteit (is algemene reserve €1.637.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€1.682.000) matig. De ratio van het weerstandsvermogen bedraagt 0,97 en is hiermee lager dan het afgesproken niveau van 1,0. Voorgesteld wordt om € 45.000 toe te voegen aan de algemene reserve vanuit het resultaat 2022.

Besloten vennootschappen

Verbonden partij	**Gemeenschappelijk bezit Evides BV (GBE)**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Openbaar belang	Voor burgers en bedrijven in Zuid-Holland Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal is het van groot belang dat zij altijd kunnen rekenen op de levering van voldoende en kwalitatief betrouwbaar water.
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordiging in de AVA
Deelnemende partijen	Gemeenten Rotterdam, Dordrecht, Westland, Delft en Nissewaard. Deze gemeenten bezitten samen circa 75% van de aandelen. Daarnaast is er nog een aantal gemeenten met kleinere belangen.
Bestuurlijk belang	De Gemeente Westland is aandeelhouder in Gemeenschappelijk Bezit Evides BV De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA.

Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in de GBE BV via het stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. GB Evides BV heeft een 50% belang in Evides NV. De andere 50% van de NV is in bezit van GBE Aqua BV (vooral provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten). De gemeente Westland houdt 6,43% (118.904) van de aandelen in GBE BV. De boekwaarde is € 5,4 miljoen, het bedrag dat in 2004 feitelijk betaald is voor de aankoop van de aandelen. In 2022 kwam het dividend uit op € 0,68 miljoen. In 2021 heeft de AVA besloten om de verhoging van de solvabiliteit ten laste van het uit te keren dividend uit te stellen tot 2025.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 5.396.000	€ 5.396.000
Eigen vermogen	€ 279.150.067	€ 291.585.683
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	n.v.t.	€ 22.982.616
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	Waterbedrijven worden steeds vaker geconfronteerd met droge periodes, waardoor het aanhouden van grotere voorraden steeds belangrijker wordt. Ook voor het behoud van de waterkwaliteit blijft investeren noodzakelijk. In de aanloop naar het klimaat- en energieneutraal maken van het drinkwaterbedrijf, wordt gewerkt aan zonneparken op de eigen terreinen en op wateroppervlakken. Daarnaast zullen steeds meer klantprocessen online worden afgewikkeld. In 2022 is governance structuur voor Evides in GBE Aqua BV en GBE afgerond zodat deze spiegelbeeldig zijn. Voor GBE is een directie- en evaluatiereglement vastgesteld en ook is een nieuwe directeur aangesteld. Het resultaat 2022 is hoger dan verwacht door incidentele baten en een verhoging van toegestane wettelijk rendement op drinkwater. De aandeelhouders van Evides hebben de maximaal mogelijke verhoging van de drinkwatertarieven gematigd tot het prijsindexcijfer.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De gemeente Westland heeft een aandelenkapitaal van € 5,4 miljoen op de balans staan als risicodragend vermogen. De solvabiliteit van GBE BV is 100%; voor Evides NV bedraagt deze ruim 41%, waarmee de ondernemingen voldoende solvabel zijn.	

Verbonden partij	**Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV/CV (OBWZ)**
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten vennootschap
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordiging in de AVA's; Vertegenwoordiging in de RvC
Deelnemende partijen	Gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling BV (BPD).
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is direct betrokken via de volgende gremia: • Algemene vergadering van Aandeelhouders (BV) door de wethouders voor Gebiedsontwikkeling & grondzaken en Financiën. • Aandeelhouder van de CV via de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 50% van de aandelen in het

	Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom BV. De overige 50% is in handen van BPD BV. Gemeente Westland bezit 100% van de aandelen in de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV. De gemeente Westland en BPD BV hebben beide een aandeel van 50% in de Beheer BV. De participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV is middels een 49% aandelenbelang commanditair vennoot van het ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV. De commandiet BPD bezit eveneens 49% van deze aandelen. Het restant van 2% is in handen van de Beheer BV. Door de gemeente is € 11,7 miljoen ingebracht (volledig geplaatst startkapitaal in de participatiemaatschappij). De gemeente staat voor € 56,6 miljoen garant voor deze deelneming. BDP BV heeft hiertoe een contragarantie van 50% verstrekt.

Financiële gegevens	Begin 2022	Eind 2022
Financieel belang	€ 11.700.000	€ 11.700.000
Eigen vermogen	€ 14.000.000	€ 9.400.000
Vreemd vermogen	€ 49.757.000	€ 34.410.000
Resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2022	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie. De marktomstandigheden zijn in 2022 wezenlijk veranderd door stijgende kosten en rente. Daarnaast blijven het stikstof dossier, betaalbare woningbouw en mobiliteitsissues vraagstukken die in 2022 e.v. verder zijn en worden uitgewerkt. Een belangrijke uitspraak door de Raad van State is begin 2023 gedaan, hierdoor het bestemmingsplan Westmade Noord onherroepelijk is geworden.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt per ultimo 2021 € 23,0 miljoen. Er heeft een afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 11,7 miljoen. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 34,7 miljoen. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 1,5 miljoen.

Verbonden partij	Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV/CV (ONW)
Vestigingsplaats	Gemeente Westland
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten Vennootschap
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.
Bestuurlijke functie	Lid RvC; Lid RvC; Vertegenwoordiging in de AVA
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, BNG Gebiedsontwikkeling BV, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is via diverse gremia binnen ONW actief: • Raad van Commissarissen binnen de BV via de wethouder Gebiedsontwikkeling. • Algemene vergadering van Aandeelhouders binnen de BV via de wethouder Gebiedsontwikkeling.

	• Raad van Vennoten binnen de C.V. via de wethouder Financiën.	
Financieel belang	Binnen de CV/BV participeert de gemeente Westland voor 38,62% en BNG GO BV voor 50%. De provincie neemt deel in de CV voor 6,83% en het Hoogheemraadschap van Delfland voor 4,55%. Het geplaatst en gestort gemeentelijk aandeel in de financiering is 38,37%, totaal € 7,6 miljoen. Ten behoeve van de ONW CV is een garantie verstrekt van € 37,5 miljoen voor de financieringsbehoefte voor de ontwikkeling van het gebied. De garantiestelling geldt tot 31 december 2027.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 7.600.000	€ 7.600.000
Eigen vermogen	€ 12.985.000	€ 10.863.000
Vreemd vermogen	€ 32.989.000	€ 31.471.000
Resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie. De marktomstandigheden zijn in 2022 wezenlijk veranderd door stijgende kosten en rente. Daarnaast blijft betaalbare woningbouw een vraagstuk dat in 2022 maar ook in de toekomst veel aandacht vraagt. BNG GO sluit landelijk al haar participaties af en wordt opgeheven door BNG. BNG GO heeft aangegeven dat dit ook geldt voor de participatie in ONW. In 2023/2024 zal dit verder opgewerkt en uitgewerkt gaan worden tot een voorstel voor besluitvorming.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt ultimo 2021 € 2,6 miljoen. Er heeft een volledige afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 7,6 miljoen. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 9,2 miljoen. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 0,3 miljoen.	

Verbonden partij	**Patijnenburg BV**	
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Uitvoering geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), de Participatiewet, de gemeentelijke re-integratietaken en de Nieuwe Wet Inburgering (NWI)	
Bestuurlijke functie	Lid AVA	
Deelnemende partijen	Behoudens de gemeente Westland geen andere partijen.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is namens het college van B&W van de gemeente Westland lid van de AVA Patijnenburg en behartigt daarin de belangen van de gemeente als enig aandeelhouder.	
Financieel belang	Met ingang van 17 januari 2017 is de gemeente Westland 100% eigenaar en aandeelhouder van Patijnenburg met de daarbij behorende rechten en plichten. Aan kapitaal is € 100 gestort. De onderstaande cijfers zijn voorlopig. De (structurele) gemeentelijke bijdrage gemoeid met WSW is € 7,5 miljoen, met re-integratie € 1,7miljoen en met overige opdrachten (o.a. voor inburgering) 0,2 miljoen	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**

Financieel belang	€ 100	€ 100
Eigen vermogen	€ 4.012.000	€ 3.884.7430
Vreemd vermogen	€ 3.793.000	€ 3.499.244
Resultaat	€ -13.998	- €-127.280
Financiële bijdrage raming gemeente	€ 9.423.926	N.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2022	In 2022 heeft Patijnenburg in samenwerking met de gemeente uitvoering gegeven aan de volgende (langere termijn) doelen uit het meerjarenperspectief tot en met 2025: strategisch partnerschap met de gemeente en ketenpartners binnen het sociaal domein, doelmatige ondersteuning, omvorming tot sociaal ontwikkelbedrijf, verbreding van de doelgroep en innovatie om zoveel mogelijk mensen met arbeidspotentieel en afstand tot de arbeidsmarkt te verbinden aan zinvol werk. Patijnenburg heeft in 2022 verder gewerkt aan het toekomstscenario om meer opdrachten te verwerven in de dienstverlening. Naast de reguliere taken heeft Patijnenburg extra werk opgepakt zoals de bemiddeling van Oekraïense vluchtelingen naar werk en inburgering voor 'oude-wetters' en vanaf oktober 2022 ook kandidaten uit het project Empowerment. Bij Empowerment wordt onder regie van de gemeente contact gelegd met mensen die langdurig een bijstandsuitkering hebben om hen te activeren In 2022 heeft de gemeente een nieuwe overeenkomst voor tien jaar gesloten met Patijnenburg om werkzaamheden in de openbare ruimte uit te voeren. Ook de komende jaren worden medewerkers van Patijnenburg ingezet voor onder andere de groenvoorziening in Naaldwijk en Honselersdijk, de dienstverlening op de Milieustraat en bij het schoonhouden van de buitenruimte in de gemeente. Medio 2022 is Patijnenburg gestart met het uitvoeren van de Nieuwe Wet Inburgering (NWI) in samenwerking met een aantal ketenpartners zoals SKT, Vluchtelingenwerk, Bibliotheek, Vitis en gemeente. De ondersteuning aan de 'oude wetters' wordt ook nog geboden. Eind 2022 is gestart met het opstellen van een plan, waarmee SROI meer zou kunnen doen voor de gemeente Westland en de doelgroepen van Patijnenburg. In het plan worden standaard concepten en een bredere menukaart uitgewerkt.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	In 2022 is corona veel minder van invloed geweest op de prestaties en de bedrijfsvoering van Patijnenburg. De oorlog in Oekraïne en de gestegen grondstoffen- en energieprijzen zijn zeer bepalend voor de economische omstandigheden dus ook voor Patijnenburg. Hierdoor is het moeilijk te voorspellen wat financiële risico's kunnen zijn. Door invoering van de Participatiewet is de toegang tot de Wsw afgesloten en vindt er alleen nog uitstroom en geen instroom plaats. Hierdoor gaat het aantal sw-medewerkers elk jaar omlaag, tot uiteindelijk nul. Tegelijkertijd gaat het budget voor de Wsw omlaag, enerzijds door de daling van het aantal sw-medewerkers en anderzijds door stapsgewijze doorvoer van efficiencykorting per standaard eenheid (SE). De budgetten voor de

	Wsw staan meerjarig vast. Indien de afbouw niet in de pas loopt met de afbouw van het rijksbudget neemt het risico op tekorten toe. Voorts is de subsidie voor plaatsingen Nieuw Beschut op grond van de Participatieweg niet toereikend voor de dekking van de kosten. Er is meer begeleiding nodig om deze doelgroep, die in omvang toeneemt, in het juiste traject aan het werk te zetten en te houden.

Verbonden partij	**Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter BV**	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Verbetering van de economische positie en het vestigingsklimaat van de regio Zuid-Holland, waaronder ook Westland.	
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordiging AVA	
Deelnemende partijen	IQ heeft als aandeelhouders het Ministerie van Economische Zaken, de Provincie Zuid-Holland, Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, Drechtsteden, Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden en LUMC. Naast deze partijen ontvangt ze jaarlijks een exploitatiebijdrage van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de Erasmus Universiteit.	
Bestuurlijk belang	Het college van B&W, vertegenwoordigd door de wethouder Economische Zaken en Greenport en wethouder Financiën Vertegenwoordigen de aandeelhouder met stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal.	
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 926.846 aandelen van nominaal € 1 euro, zijnde 0,74% van de aandelen van Innovation Quarter. Het participatiebedrijf wordt gefinancierd door het aandelenkapitaal van de aandeelhouders en het (toekomstig) rendement investeringsportefeuille.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 500.000	€ 500.000
Eigen vermogen	€ 46.058.000	€ 95.384.000
Vreemd vermogen	€ 11.908.000	€ 15.540.000
Resultaat	n.v.t.	€ 1.532.000
Financiële bijdrage	€ 100.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	Innovation Quarter is sinds 2014 risicodragend aan het participeren. Het rendement op deze participaties is afhankelijk van het succes van de innovatieve ondernemingen waarin wordt geparticipeerd. Als de waarde van een participatie daalt, dan dient te worden afgeschreven. Tot op heden leiden afschrijvingen tot verlies. Bij een waardestijging en verkoop daarvan, wordt een winst gerealiseerd. In 2021 is geen winst gemaakt. De Gemeente Westland heeft in 2021 besloten in te stemmen met het verzoek van het ministerie van EZK aan de aandeelhouders van de Regionale ontwikkelingsmaatschappijen om middels cofinanciering bij te dragen aan de fondsversterking van de investeringsfondsen ten behoeve van een kapitaalinjectie in de Nederlandse economie gehoor te geven. De bijdrage van de gemeente Westland komt naar verhouding van het aandeel uit op € 426.846. De daadwerkelijk storting vanuit Westland zal eind 2023 plaatsvinden en deze kapitaalstorting wordt geactiveerd als boekwaarde van het gemeentelijk aandelenbezit in InnovationQuarter.	

	De bijbehorende kapitaallast (omslagrente) wordt gedekt uit het regulier budget Economie, dat is met de huidige omslagrente van 1,4% per jaar, afgerond € 6.000 per jaar. Al in 2022 is door InnovationQuarter aangegeven dat het voor hen lastig is de begroting (voor het exploitatiebedrijf) sluitend te krijgen. Dit vanwege toegenomen kosten (zoals personeel) en gelijkblijvende inkomsten (exploitatiebijdragen van de aandeelhouders). Voor 2023 werkt InnovationQuarter aan het sluitend maken van de begroting door én kostenbesparing en het verzoek tot verhoging van bijdragen (zowel de structurele als de incidentele). Eind 2022 is middels een collegebesluit besloten de jaarlijkse exploitatiebijdrage voor 2023 met 3% te indexeren tot €103.000.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De structurele subsidie is € 100.000 per jaar op basis van een jaarlijkse subsidieaanvraag door IQ (per 2023 indexeren we dit bedrag met 3%). Het risico beperkt zich verder tot het financieel belang van de gemeente 926.846 aandelen à € 1,00 (€ 500.000) dat door het risicodragend participeren en het inzetten van het aandelenkapitaal minder waard wordt.

Verbonden partij	**Sociaal Kernteam BV (SKT)**	
Vestigingsplaats	's-Gravenzande	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het waarborgen en faciliteren van de toegang tot de jeugdzorg (zoals jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering) in het kader van de Jeugdwet en het faciliteren van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning voor inwoners van de Gemeente Westland die niet in staat zijn de benodigde ondersteuning (met of zonder hulp van de basisvoorzieningen) in hun eigen sociale netwerk te organiseren dan en/of wier behoefte aan ondersteuning te complex is.	
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	Buiten de gemeente Westland geen andere partijen.	
Bestuurlijk belang	De gemeente is enig aandeelhouder. De wethouder Financiën vertegenwoordigd de gemeente als aandeelhouder van het SKT in de AVA.	
Financieel belang	De gemeente is enig aandeelhouder van het SKT met een gestort kapitaal van €100. De (structurele) bijdrage bedraagt in 2022 € 8.941.421.	
Financiële gegevens[3]	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 100	€ 100
Eigen vermogen	€ 353.126	€ 392.066
Vreemd vermogen	€ 1.289.777	€ 1.625.438
Resultaat	€53.026	€ 91.966
Financiële bijdrage	€ 8.941.421	€ 8.941.421
Actuele ontwikkelingen 2022	Vanaf 2021 is gekozen voor een combinatie van een jaarlijkse DVO en Overeenkomst van Opdracht met een looptijd van 4 jaar. Vanaf 2021 zijn onderdeel van de jaarlijkse opdracht de uitvoering van de zogeheten intensiveringen. Het gaat om extra inzet van het SKT om de kosten van de 2e lijn jeugdhulp terug te	

[3] Cijfers op basis van de jaarrekening 2021.

	dringen. Naast deze lokale maatregelen, levert het SKT een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de regionale kostenbesparingsmaatregelen voor de gemeente Westland, Het resultaat van de lokale intensiveringen wordt medio 2023 geëvalueerd. Corona heeft een beperkende rol gespeeld in de opstart van maatregelen. Vanaf 2022 zijn de maatregelen echter volop in uitvoering genomen omdat de capaciteit hiervoor op sterkte is gekomen en er meer ruimte was voor zaken buiten het primaire proces.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het risico van de uitvoering van de Jeugdwet ligt bij de gemeente Westland zelf. In de opdracht stelt de gemeente haar financiële kader, gebaseerd op de verwachte caseload van het SKT, de benodigde inzet voor kostenbeheersing, en de wijze waarop zij hierop stuurt en financiële risico's minimaliseert. Door middel van een risicoanalyse is de hoogte van het benodigde weerstandvermogen vastgesteld op € 0,3 miljoen. Deze risico's hebben voornamelijk te maken met personele wisselingen c.q. het opvangen van natuurlijk verloop door bijvoorbeeld externe inzet, tijdelijke vervanging voor ziekte en eventuele pieken in de aanmeldingen (beheersing wachttijden). Het SKT beschikt over dit weerstandsvermogen van € 0,3 miljoen.

Verbonden partij	**WHC Onroerend Goed BV**	
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Openbaar belang	Versterken van de economische activiteiten en positie van Westland.	
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordigd als prioriteitsaandeelhouder.	
Deelnemende partijen	GFFX Participaties BV en Peetaplant B.V (tot 15 december 2022) als aandeelhouders A en de gemeente Westland als aandeelhouder B.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën neemt namens de gemeente deel aan de Prioriteitsaandeelhoudersvergadering.	
Financieel belangen	De gemeente heeft een aandelenbelang van € 2,0 miljoen in WHC Onroerend Goed om een expositieruimte mogelijk te maken. Afgesproken is om dit risicodragend vermogen voor vijf jaar na opening van expositiecentrum in het World Horti Campus aan te houden. Het aandelenkapitaal bestaat uit € 2 miljoen aandelen B (zonder stemrecht) en een prioriteitsaandeel van € 1.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 2.000.001	€ 2.000.001
Eigen vermogen	€ 4.160.844	€ 5.167.334
Vreemd vermogen	€ 2.624.120	€ 2.351.165
Resultaat	€ 26.658	€ 24.764
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	De activiteiten van de huurders WHC Onroerend Goed B.V. zijn ook in 2022 geraakt door de oorlog in de Oekraïne en de hiermee verband houdende onzekerheden en inflatie. Aangezien Corona delen van de wereld in haar greep hield zijn de fysieke bezoeken aan het WHC achtergebleven bij de verwachtingen. Dit is echter ruimschoots gecompenseerd door de digitale	

	Activiteiten en projecten die in het WHC uitgevoerd zijn. Daarnaast heeft WHC Expo B.V. geïnvesteerd in paviljoens, kantoorruimte en vergaderruimtes waardoor de stabiliteit van de inkomsten van het WHC toegenomen is. In het verslagjaar heeft een juridische herstructurering plaats gevonden, waarbij WHC exploitatie is ondergebracht bij WHC OG BV met een herkapitalisatie en uittreding van de aandeelhouder A, Peetaplant BV. Het belang van het gemeentelijk aandeelhouderschap voor de campusontwikkeling wordt nog nader onderzocht.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Met de gemeenteraad is gecommuniceerd dat het gemeentelijke nominale aandelenbelang van € 2 miljoen in december 2023 zal worden overgenomen door de private aandeelhouder van WHC OG BV.

Naamloze vennootschappen

Verbonden partij	**NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Bestuurlijke functie	Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	De Nederlandse Staat, gemeenten, provincies en een Hoogheemraadschap.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën vertegenwoordigd aandeelhouder in de AVA.	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50). De gemeente Westland bezit 301.860 aandelen (0,54%). De nominale waarde van de aandelen is € 0,75 miljoen. De reële waarde is inmiddels € 22,4 miljoen. In het verslagjaar is 0,69 mln aan dividend ontvangen.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 22.432.000	€ 22.432.000
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615000.000
Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
Resultaat	n.v.t.	€ 300.000.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	De BNG heeft een goed jaar achter de rug, is marktleider in het publiek domein en voldoet aan alle ratio's van de toezichthouder.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Aan risicodragend kapitaal is € 0,75 miljoen uitgezet. De reële waarde hiervan is inmiddels € 22,4 miljoen.	

Verbonden partij	**NV HVC**
Vestigingsplaats	Alkmaar
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Openbaar belang	HVC werkt aan het inzamelen en verwerken van afval, het terugwinnen van grondstoffen en het produceren van duurzame energie. De gemeente Westland vindt het zeer belangrijk om

	vanuit haar publieke verantwoordelijkheid controle te houden op de integrale keten van afvalbeheer en nauw betrokken te zijn bij de ontwikkeling van duurzame energie en de energietransitie.	
Bestuurlijke functie	De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal (3%).	
Deelnemende partijen	51 gemeenten (aandeelhouders A) en 8 water- of hoogheemraadschappen (aandeelhouders B).	
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal (3%).	
Financieel belang	De gemeente neemt deel met 130 aandelen A ad € 45,45. De gemeente stelt zich eveneens naar rato van haar aandelen garant voor leningen van de NV HVC en de daaruit voortvloeiende hoofdelijke aansprakelijkheid circa € 26 miljoen). De gemeente ontvangt voor haar garantstelling een garantieprovisie.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang	€ 5.909	€ 5.909
Eigen vermogen	€ 168.741.000	€ 198.697.000
Vreemd vermogen	€ 845.514.000	€ 878.504.000
Resultaat	n.v.t.	€ 28.139.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	Ook in 2022 zijn er nieuwe gemeenten toegetreden tot HVC. Voor Westland betekent dit dat het aandeel in HVC naar verhouding is gedaald tot 3%. Het behouden van de strategische invloed op het beleid van HVC blijft voor de Westland een aandachtspunt. Via coalitievorming (bijvoorbeeld met de Avalex gemeenten) kan de strategische invloed versterkt worden. Met de Avalex gemeenten bedraagt het percentage aandelen ca.14%. HVC is één van de grootste investeerders in Westland. Zo investeert HVC in de aardwarmte projecten Trias Westland, Maasdijk, Polanen en Wippolderlaan. Daarnaast is HVC samen met Capturam aandeelhouder in Warmte Netwerk Westland in een Westland dekkend warmtenet. Hiermee is HVC van grote waarde voor de energietransitie. Naast investeringen in het glastuinbouwcluster heeft HVC samen met gemeente Westland en woningbouwcorporatie Arcade het voortouw genomen om een eerste warmtenet aan te leggen in de bestaande gebouwde omgeving (kern Monster). Inmiddels wordt in Westland aan 82 deelnemende tuinbouwbedrijven (645 ha) plus 1200 woningen warmte geleverd. Daarnaast helpt HVC gemeenten om afvalscheiding te verbeteren, verwerkt grotere hoeveelheden GFT en werkt aan innovaties zoals productie van bio plastics uit zuiveringsslib. Via nascheiding wordt het Westlands PBD verwerkt. Gelet op het (landelijke) ambitieniveau en afhankelijk van de investeringsplanning kan de opbouw van het eigen vermogen in een lager tempo komen, waardoor de te bereiken doelsolvabiliteit van 27% later wordt gerealiseerd dan 2027. In 2022 heeft HVC naar verwachting positieve bedrijfsresultaten geboekt. Voornamelijk veroorzaakt door hogere verkoopprijzen van elektra en gewonnen grondstoffen uit de recycling. HVC keert geen dividend uit maar winsten worden geïnvesteerd in nieuwe projecten.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Er zijn voor HVC operationele, strategische en financiële risico's. Hergebruik leidt tot minder afval, dus omzetdaling. Heffing van belasting op het verbranden van restafval leidt tot	

	hogere lasten, dus een afname van het resultaat. Daarnaast zijn er kritische processen en veiligheidsrisico's. Wij hebben een garantie afgegeven voor een gedeelte van het vreemd vermogen van HVC. Dit was noodzakelijk vanwege de lage solvabiliteit, die zich positief ontwikkelt (van 6% in 2013 naar 14% in 2020). Een positieve ontwikkeling voor HVC is de stijging van energieprijzen in 2022.

Verbonden partij	**NV Juva Holding**	
Vestigingsplaats	Poeldijk	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	De gemeente Westland heeft er belang bij dat alle inwoners en ingezetenen worden voorzien van betaalbare en voldoende energie (gas en elektra). De energievoorziening en -infrastructuur dient daarnaast betrouwbaar en veilig te zijn. Daarnaast heft de gemeente belang bij een betrouwbare en ervaren partij die bijdraagt aan de energietransitie in Westland.	
Bestuurlijke functie	Voorzitter stuurgroep.	
Deelnemende partijen	Gemeenten Westland en Midden-Delfland.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal (86,4%).	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in NV Juva via stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. De gemeente bezit 1.728 aandelen (86,4% van het totaal). De jaarlijkse dividendinkomsten bedragen ca. € 11 miljoen, welke ten goede komen aan de algemene middelen. In het verslagjaar is het dividend uitgekeerd volgens begroting. Voor de komende jaren wordt een lager dividend verwacht, vanwege de ontwikkelingen op de energiemarkten, daarmee is rekening gehouden in het meerjarig financieel beeld.	
Financiële gegevens	**Begin 2021**	**Eind 2021**
Financieel belang	€ 786.240	€ 786.240
Eigen vermogen	€ 138.105.000	€ 134.730.000
Vreemd vermogen	€ 124.167.000	€ 127.645.000
Resultaat	n.v.t.	€ 13.716.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	De directie van JUVA heeft in 2022 te kennen gegeven dat de dividend uitkeringen onder druk staan. Dit heeft vooral te maken met de hogere prijzen voor de inkoop van aardgas en elektra voor de transport- en meetverliezen en dalende omzet omdat tuinbouwbedrijven minder belichten. Het is bovendien de vraag of de dalende inkomsten volledig gecompenseerd mogen worden door verhoging van de transporttarieven. 2022 is ook het jaar dat de investeringen in Warmte Netwerk Westland een grote vlucht hebben genomen. De aanleg van het Westland dekkende warmtenet begint vorm te krijgen nu diverse geothermie clusters met elkaar worden verbonden. JUVA investeert de komende jaren volop in WNW. De uitfasering van aardgas zal op termijn ook leiden tot dalende inkomsten c.q. zullen mogelijk investeringen versneld dienen te worden afgeschreven, hetgeen naar de toekomst invloed kan hebben op het jaarlijkse resultaat. Daar staat tegenover dat Capturam (100% dochter van JUVA) meer inkomsten zal genereren. De energiecrisis in het	

	Westlandse glastuinbouwcluster heeft ook duidelijk gemaakt dat het elektra net in de toekomst aangepast zal dienen te worden om congestie te voorkomen. Vooral de plaatsing warmteboilers bij glastuinbouwbedrijven in combinatie met (terug)levering aan het netwerk van TENNET kan leiden tot overbelasting van het net. Over de effecten van één en ander op de hoogte van de dividend uitkeringen is de portefeuillehouder in overleg met de directie van JUVA. De rol van Juva én van de gemeente in de energietransitie is nog niet uitgekristalliseerd. Juva heeft ambities. Belangrijke factoren hierbij zijn de rol die netwerkbedrijven krijgen in de nieuwe Warmtewet (2024) en de rol vanuit de aandeelhouders van Juva. De rol van Juva en van de gemeente is hierin nader geconcretiseerd. Met de participatie van 50% in WnW wordt duidelijk dat Capturam een belangrijke rol gaat spelen in het transport van warmte in Westland.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het aandelenbelang van de gemeente Westland is 86,4%. De gemeente is in hoge mate afhankelijk van de dividenduitkering van Juva. De dochteronderneming Capturam BV speelt een rol in de productie en levering van warmte, hetgeen kan leiden tot een ander risicoprofiel. Aandachtspunt zijn de hoge energieprijzen in 2022 waardoor het transportvolume (m.n. elektra) is gedaald. De vraag is of dit tijdelijk dan wel blijvend is.

Andere rechtsvormen

Verbonden partij	**Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG)**	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland	
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging	
Openbaar belang	Op orde houden van recreatie- en groengebieden.	
Bestuurlijke functie	Lid Algemene Deelnemersvergadering (ADV)	
Deelnemende partijen	Gemeenten Delft, Maassluis, Midden-Delfland. Schiedam, Vlaardingen en Westland	
Bestuurlijk belang	De wethouder voor Water & Groen is lid van de Algemene Deelnemersvergadering.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen kapitaalbelang of garanties verstrekt. De jaarlijkse bijdrage is t/m 2025 vastgesteld op € 10.488.	
Financiële gegevens	**Begin 2022**	**Eind 2022**
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 4.725.569	€ 4.653907
Vreemd vermogen	€ 4.408431	€ 3.758053
Verwacht resultaat		€ 22854
Financiële bijdrage	€ 10.488	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2022	CBG heeft zelf geen uitvoeringsorganisatie; de feitelijke werkzaamheden worden uitgevoerd door een externe partij. Op dit moment is dat Staatsbosbeheer. De samenwerking is onlangs geëvalueerd en besloten is dat die samenwerking voortgezet wordt. Uitgangspunt is dat het beheer en het onderhoud op dezelfde manier worden voortgezet. De provincie overweegt de jaarlijkse bijdrage in de toekomst te verlagen. Onderzocht wordt hoe dat kan worden opgevangen.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Per 31 december 2022 2022 bedraagt de algemene reserve € 4.653907. Dit is ruim voldoende om de door CBG genoemde risico's op te kunnen vangen.	

5.7 Grondbeleid

5.7.1 Algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (kortweg BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. In de Meerjarenbegroting heeft de paragraaf grondbeleid de functie van een vooruitblik. In de jaarrekening wordt in deze paragraaf teruggekeken in hoeverre de voorgenomen doelstellingen zijn gehaald. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de paragraaf grondbeleid ten minste moet bestaan.

De gemeentelijke doelen van het grondbeleid zijn:

- Het faciliteren en sturing geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen;
- Te streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten voor de gemeente via de kostenverhaal mogelijkheden die de wet biedt; Wet Ruimtelijke ordening (Wro) en Besluit Ruimtelijke ordening (Bro);
- Het beheersbaar en inzichtelijk maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen en aparte (bouw)projecten.

De Gemeente Westland heeft er voor gekozen om zeer selectief en gericht tot actief grondbeleid over te gaan. Verwacht wordt dat een actiever grondbeleid nodig is. Dit houdt direct verband met alle taken, maatschappelijke en beleidsmatige doelstellingen waar de gemeente voor staat.

5.7.2. Gemeentelijke grondexploitaties

MPG 2023

Het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (afgekort: het MPG) wordt jaarlijks vastgesteld door de gemeenteraad. In dit MPG is de stand van zaken van de gemeentelijke grondexploitaties weergegeven per 1 september 2022, inclusief prognoses van nog te verwachten kosten en opbrengsten voor de resterende looptijd van de grondexploitaties.

De gemeente Westland heeft 6 grondexploitaties. Dat is inclusief de 2 gemeentelijke grondbanken die de gemeente heeft ten behoeve van de deelnemingen. De grondexploitaties van het Centrumplan Honselersdijk en de Veilinglocatie (Brandweer) zijn bij de vaststelling van het MPG op 22 maart 2023 door de raad afgesloten. De andere grondexploitaties lopen nog één of meerdere jaren door.

Op basis van het MPG wordt de voorziening voor het onderhanden werk bepaald, evenals de tussentijdse winstneming.

Voorziening onderhanden werken

Op het moment dat een grondexploitatie verliesgevend is – dat kan direct vanaf het begin zijn, maar ook gedurende de looptijd van de grondexploitatie ontstaan – moet op grond van het BBV voor deze grondexploitaties direct een voorziening worden getroffen. De gemeente Westland hanteert voor het waarderen van de voorzieningen de netto contante waarde van het verlies.

Per 31 december 2022 bedraagt de voorziening voor de verliesgevende grondexploitaties € 1.624.000. Dat is een afname van € 2.300.000 ten opzichte van de jaarrekening van 2021.

Met het afsluiten van de grondexploitaties Centrumplan Honselersdijk en de Veilinglocatie is een beroep gedaan op de getroffen voorzieningen voor deze projecten, voor een bedrag van € 1.601.000. Het restant van de beschikbare voorziening (€ 776.000) voor Centrumplan Honselersdijk valt in de jaarrekening 2022 vrij. De raad heeft op 22 maart 2023 ingestemd om dit bedrag in te zetten voor de dekking van het aanvullende krediet voor Centrumplan Honselersdijk.

Onderbouwing van de winstneming
Volgens de BBV-voorschriften is de gemeente verplicht om tussentijds winst te nemen op de grondexploitaties. Als hoofdregel geldt dat de realisatie van de winst op een grondexploitatie moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat (het zogenoemde voorzichtigheidsbeginsel). Van voldoende zekerheid is sprake indien (1) het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat, (2) de grond of het deelperceel is verkocht, én (3) de kosten zijn gerealiseerd.

In de situatie dat er gedurende de looptijd voldoende zekerheid is over de winst van deze grondexploitatie, dient in die gevallen de winst ook daadwerkelijk tussentijds te worden genomen (het realisatiebeginsel). Hierbij is voorgeschreven dat de “Percentage Of Completion-methode (kortweg: POC-methode) wordt gevolgd.

In 2022 is geen tussentijdse winst genomen voor projecten.

Financieel resultaat
De boekwaarde van een grondexploitatie is het bedrag dat al is uitgegeven aan een grondexploitatie (kosten) minus de al ontvangen bedragen (de opbrengsten). Een daling van de boekwaarde is dus voordelig voor de gemeente, omdat de verhouding tussen de kosten en opbrengsten wijzigt in het voordeel van de gemeente.

De gezamenlijke boekwaarde van de grondexploitaties bedraagt per 31 december 2022 € 155.333.000. Daarvan zit € 157.249.000 in de grondbankfunctie. Dat is een afname van € 33.169.000 ten opzichte van de jaarrekening van 2021 (zie onderstaande tabel).

	Boekwaarde 31-12-2021	Mutaties 2022	Afsluiting 2022	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening ohw 31-12-2022	Balanswaarde 31-12-2022	Project risico 31-12-2022	Contante waarde MPG 2022
Overige grondexploitaties (8)	-774.000	459.000	-1.601.000	-1.916.000	1.624.000	-3.540.000	75.170	-1.370.000
Grondbanken (2)	189.206.000	-31.957.000	0	157.249.000	0	157.249.000	0	0
Totaal	**188.432.000**	**-31.498.000**	**0-1.601.000**	**155.333.000**	**1.624.000**	**153.709.000**	75.170	-1.370.000

Voor een specificatie op projectniveau verwijzen wij naar de toelichting op de jaarrekening.

Vennootschapsbelasting (Vpb)
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb-plicht) overheidsondernemingen” in werking getreden. Hierdoor zijn overheden in beginsel vennootschapsbelastingplichtig, voor zover zij een onderneming drijven. In eerste instantie was het Grondbedrijf de enige activiteit die door de zogenoemde ondernemerspoort ging. Begin 2019 werd duidelijk dat de inkomsten die gemeenten genereren uit de verkoop van reststromen (kunststof, papier e.d.) ook meegenomen moeten worden in de aangifte vennootschapsbelasting. Met de belastingdienst zijn we nog in gesprek over de ingenomen standpunten inzake het Grondbedrijf.

5.7.3. Deelnemingen
De gemeente Westland heeft in 2022 in 2 gebiedsontwikkelingen geparticipeerd in een samenwerkingsverband waarvoor een aparte rechtspersoon is ingesteld. Het betreft:

- Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV)
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom (BV/CV)

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen zijn bij deze zelfstandige rechtspersonen ondergebracht en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitaties. De gemeente vervult voor de ingestelde rechtspersonen de functie van grondbank. Dat betekent dat de gemeente de gronden aankoopt en fiscaal bouwrijp levert aan de ontwikkelende partijen. De partijen zullen de op dat moment geldende boekwaarde aan de gemeente Westland vergoeden. De bijstelling van de voorzieningen en risicoreserveringen worden in Q2 2023 berekend en besloten bij de vaststelling van de jaarrekening.

ONW

In 2015 stelde de gemeenteraad het Masterplan Waelpark inclusief de grondexploitatie vast. De raad van Commissarissen (RvC) ONW heeft op 22 december 2022 ingestemd met de Grondexploitatie Herziening 2023 met peildatum 1 september 2022. Vervolgens hebben de aandeelhouders (AvA) (goedkeuring) en vennoten (RvV) (vaststellen) ook op 22 december 2022 de besluitvorming afgerond.
De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Voor het opvangen van de mogelijke negatieve resultaten voor ONW is, incl. de afwaardering van het aandelenkapitaal, een voorziening getroffen van € 10.975.000. De risicoreservering is berekend op circa € 0,3 miljoen.

Westlandse Zoom

Op 8 maart 2023 is de geactualiseerde grondexploitatie van de Westlandse Zoom in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) vastgesteld. Ook is in dezelfde vergadering het Masterplan Monster Noord vastgesteld.

De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Voor het opvangen van de mogelijke negatieve resultaten voor de Westlandse Zoom is, incl. de afwaardering van het aandelenkapitaal, een voorziening getroffen van € 32.963.000. De risicoreservering is berekend op circa € 1,5 miljoen.

5.7.4. Financieel resumé voorzieningen en risico's

Voorzieningen

In totaal is er binnen de grondexploitatie en de deelnemingen per 31 december 2022 € 26.770.000. aan voorzieningen getroffen. Dit kan als volgt worden weergegeven:

Gecalculeerde tekorten	Stand per 01.01.2022	Mutaties 2022	Aanwending 2022	Stand per 31.12.2022	Verschil
Gemeentelijke grondexploitaties (MPG)	3.924.000	369.000	1.068.000	1.601.000	1.624.000
Totaal	**3.924.000**	**369.000**	**1.068.000**	**1.601.000**	**1.624.000**

Getroffen voorzieningen	Stand per 01.01.2022	Toevoeging 2022	Vrijval 2022	Onttrekking 2022	Stand per 31.12.2022
ONW	2.566.000	962.000	0	161.000	3.367.000
Westlandse zoom	22.990.000	184.000	1.613.000	298.000	21.263.000
PMWZ	539.000	0	23.000	0	0
Juliahof	2.000	0	2.000	0	0
Totaal	**26.097.000**	**1.146.000**	**1.638.000**	**459.000**	**25.146.000**

Aandelen kapitaal	Totaal	waarvan ge-stort per 31.12.2022	reeds afge-waardeerd t/m 2021	Totaal afge-waardeerd in 2022	Totaal afge-waardeerd
ONW	7.607.966	7.607.966	7.607.966	0	7.607.966
Participatiemaatschappij	11.700.000	11.700.000	11.700.000	0	11.700.000
Totaal	**19.307.966**	**19.307.966**	**19.307.966**	**0**	**19.307.966**

Risico's

De risicoreservering bedraagt per 31 december 2022 totaal € 1.896.000. Dit kan als volgt worden weergegeven:

Risicoreservering	Stand 01.01.2022	Stand 31.12.2022	Verschil
Projectspecifieke risico's gemeentelijke grondexploitaties	167.000	72.000	55.000
ONW	338.000	338.000	0
Westlandse Zoom	1.486.000	1.486.000	0
Totaal deelnemingen	1.824.000	1.824.000	0
Totaal	**2.033.000**	**1.896.000**	**55.000**

5.8 Wet Open Overheid

5.8.1 Wet open overheid

Voor de passieve openbaarmaking zijn we gestart met het optimaliseren en digitaliseren van het proces. Daarnaast is de ambitie voor het actief openbaren vastgesteld. Gekozen is voor de ambitie ‘basis’ wat betekent dat de wettelijk voorgeschreven fasering in openbaarmaking zal worden gevolgd. In totaal moeten binnen de Woo gefaseerd 11 categorieën documenten worden openbaar gemaakt, waarvan begin 2023 het om 4 categorieën gaat. Onderzocht is ook wat er nodig is om de eerste 4 categorieën documenten openbaar te kunnen maken. Eind 2022 is duidelijk geworden dat het landelijke digitale platform PLOOI niet verder wordt ontwikkeld op de eerder voorgestane wijze en dat gekeken moet worden naar andere mogelijkheden om in 2023 documenten openbaar te kunnen maken. Ten slotte is een start gemaakt met het meenemen van de raad en de organisatie in de betekenis en de gevolgen van de Woo, onder andere middels communicatie en training.

6. INVESTERINGEN

6.1 Investeringen

Inleiding

In de investeringsrapportage bij de jaarrekening 2021 c.q. bij de 1e actualisatie 2022 en vervolgens bij de ProRap 2022 bent u onder meer geïnformeerd over de benodigde bijstellingen op de lopende investeringskredieten en het verwachte resultaat op de kapitaallasten. Deze investeringsrapportage geeft u inzicht in de (fysieke) investeringen die in de Westlandse maatschappij worden gedaan. Het investeringsprogramma kent ambitie en is gebaseerd op uitvoering van besluiten zoals door de raad genomen. In dit hoofdstuk geven we u op hoofdlijnen inzicht in de werkelijke cijfers en achtergronden in relatie tot de bijgestelde begroting 2022.

6.1 Kapitaallasten

De kapitaallasten ultimo 2022 geven het volgende resultaat voor verrekening met reserves en na verrekening met reserves:

Begrote kapitaallasten 2022	€ 35,057 mln.	+
Bijstelling begrote kapitaallasten	€ 3,978 mln.	-
Bijgestelde begrote kapitaallasten 2022	**€ 31,079 mln.**	**+**
Definitieve werkelijke kapitaallasten 2022	€ 31,153 mln.	-
Resultaat kapitaallasten 2022 voor verrekening reserves	**€ 0,074 mln.**	**-**
Dekking kapitaallasten via reserves	€ 0,000 mln.	-
Resultaat kapitaallasten 2022 na verrekening reserves	**€ 0,074 mln.**	**-**

Het in de tabel opgenomen nadelig resultaat na bestemming op de kapitaallasten ad € 0,074 mln. wordt voornamelijk veroorzaakt door volledig afschrijving van uitgaven op investeringen die einde 2022 zijn afgesloten en waarvan de uitgaven lager zijn dan € 50.000 (de in de financiële verordening vastgelegde ondergrens om te activeren).

6.2 Omvang investeringsportefeuille

De omvang van de restkredieten van de lopende investeringsportefeuille (circa 200 investeringen) bedraagt ultimo 2022 per saldo € 64,7 mln. In 2022 zijn er de volgende lopende kredieten (investeringen waarvoor het krediet is gevoteerd en onderhanden zijn):

Lopende investeringen per programma	Krediet (uitgaven)	Krediet (inkomsten)	Uitgaven t/m 2022	Inkomsten t/m 2022	Saldo	Restant krediet
Programma 1:						
Reddingsbrigade strandpost Monster	156.057	57	131.281	57	24.777	24.777
Reddingsbrigade strandpost (M) jaarrond post	650.000	0	0	0	650.000	650.000
Programma 2:						
Metropolitane Snelfietspad Naaldwijk - Rotterdam C	4.918.683	3.743.033	83.653	8	1.092.004	1.092.004
RG Rec. Wat. Polder verkoop gronden	268.000	268.000	268.000	0	-268.000	-268.000
IRG De Baak verkoop gronden	443.005	350.003	417.950	84.678	-240.270	-240.270
Aanleg Oostelijke Randweg De Lier	20.622.409	3.491.197	20.129.554	3.416.104	417.762	417.762
Scope uitbreidingen 3-in-1 project	7.836.705	5.370.306	7.835.283	5.370.307	1.422	Afgesloten
Ontsluiting Teylingen BCF	8.478.260	2.458.149	8.394.253	2.514.550	140.408	Afgesloten
Ontsluiting Teylingen KvH	200.139	0	139	0	200.000	Afgesloten
Ontsluiting Teylingen BTW	455.832	649.103	455.832	649.103	0	Afgesloten
Dir.verbind.tussen de Maasdijk (N220) en Honderdla	14.827.851	8.879.258	14.841.827	7.602.290	-1.290.944	-1.290.944
Verbreding N213 incl. reconstruc. N213-Dijkweg	1.836.242	228	1.760.574	214	75.655	75.655
Verbreding N213 bijdrage Elsenbosch (M-nut)	77.080	4	25.101	-61.996	-10.021	Afgesloten
Mutatie N213: Geluidproblematiek Dijkweg	300.000	0	1.990	0	298.010	298.010

Aanleg rot.Patijnenburg/Secr.Verhoeffw (M-nut)	415.198	41	362.028	40	53.169	53.169
Aanleg rotonde Patijnenburg/Secr.Verhoeffweg	1.338.800	803.300	1.421.163	566.038	-319.626	-319.626
Herinr. parkeerterrein Sand Ambachtstr ('s-G)	686.059	522.512	675.669	522.426	10.304	10.304
Tijdelijke verkorte verbinding Maasdijk-Oranjesl	300.003	4	181.693	4	118.310	118.310
Bijdr.aanl.parkeerplaats en ontsl. Sonnehoeck Mnut	115.000	0	8.450	0	106.550	106.550
Verbreding N211 Wippolderlaan	556.024	4.539	274.287	4.544	281.742	281.742
Fietsverbinding Tuinveld / De Groene Schakel	370.925	86	366.089	71	4.821	Afgesloten
Calamiteitenberging Westland locatie glas 8a	2.810.622	7.183	2.489.598	7.185	321.025	321.025
Calamiteitenberging Westland locatie glas 3	80.863	74	85.754	76	-4.889	Afgesloten
Parkeren Monster KV	275.000	0	214.155	159	61.005	61.005
Aanleg geluidscherm Vogelaer (H) M-nut 3030	158.504	33	226.978	32	-68.474	-68.474
Geluidscherm Leeweg M-nut	601.978	75	212.489	74	389.487	389.487
Aankoop grond M.dijk Twee Pleinenweg- H.land BCF	940.972	413.850	838.405	413.850	102.567	102.567
Aankoop grond M.dijk Twee Pleinenweg- H. land BTW	116.237	123.358	116.238	123.358	-1	Afgesloten
Rotonde Emmastraat Zwartendijk	127.693	67	118.732	67	8.961	8.961
Vergroten rotonde Zwethlaan	68.093	20	35.052	20	33.041	Afgesloten
Bruggen en Kunstwerken 2016	398.095	117	403.709	117	-5.615	Afgesloten
Aanbrengen beschoeiingen 2016	875.479	118	864.051	118	11.428	11.428
Vervanging Verhardingen - jaarplan 2018	5.530.501	325.231	5.522.190	325.206	8.286	8.286
Aanschaf/vervanging gladheidsbestrijding 2018	91.050	0	32.819	0	58.231	Afgesloten
Kustvisie herinrichting strandslagen	325.214	71	130.575	71	194.639	194.639
Verhardingen - jaarplan 2019	4.624.063	402.952	4.047.546	411.631	585.196	585.196
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 1	508.970	0	500.365	0	8.605	8.605
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 2	400.623	0	0	0	400.623	400.623
Fietspad optim. bij Gantel De Baak (M.3028)	84.635	45	23.267	44	61.367	61.367
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid 2019	553.273	62	264.889	62	288.384	288.384
Rotonde Zijtwende (M.nut 3040)	100.000	0	0	0	100.000	100.000
Voorzieningen R-net lijn 36	500.072	250.072	95.524	71	154.548	154.548
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2019 (b/s)	174.544	54	173.641	54	903	903
Vervanging damwanden 2019 (hout)	204.245	85	166.569	85	37.676	Afgesloten
Vervanging geluidschermen 2019	375.906	59	322.305	60	53.602	Afgesloten
Aanschaf/verv. gladheidsbestrijding - jaarsch.2019	90.000	0	0	0	90.000	Afgesloten
Geluidsscherm 't Perron	708.711	701.426	493.881	670.695	184.099	184.099
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid 2020	420.279	65	437.459	65	-17.180	-17.180
Aanpassen bushaltes busconcessie 2019	379.245	170	216.521	169	162.723	162.723
Vervanging damwanden 2020 (B/S)	57.185	0	0	0	57.185	Afgesloten
Verhardingen - 2020	2.733.383	584	2.515.843	584	217.540	217.540
Rotonde Patijnenburg dps	104.919	21	99.690	22	5.230	5.230
Bruggen en kunstwerken - 2020 (hout)	0	0	0	0	0	Afgesloten
Aanschaf / vervanging gladheidsbestrijding - 2020	94.000	0	0	0	94.000	Afgesloten
Aanbrengen beschoeiingen - 2020	138.000	0	155.400	7.259	-10.141	Afgesloten
Aanbrengen beschoeiingen - jaarplan 2021	245.300	0	183.114	0	62.186	62.186
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2021 (hout)	384.385	0	26.577	0	357.808	357.808
Grootschalige activiteiten verkeersveiligheid-2021	928.269	20.503	338.821	3	568.948	568.948
Watergang Kralingerpolder	900.006	6	245.452	116.714	771.262	771.262
Reconstructie/sanering aan de Vreeburchlaan	326.028	0	237.940	0	88.088	88.088
Aankoop grond Kralingerpolder	400.000	370.000	385.099	370.000	14.901	Afgesloten
Kustvisie kwaliteitsimpuls parkeerplaatsen-2021	448.586	16	147.589	16	300.997	300.997
Verhardingen - jaarplan 2021	5.127.852	249	4.275.691	251	852.163	852.163
Vervangen straatmeubilair 2021	75.000	0	0	0	75.000	Afgesloten
Vervanging damwanden 2021 (B/S)	175.165	12	136.870	12	38.295	Afgesloten
Vervanging openbare verlichting - jaarplan 2021	433.000	0	359.690	0	73.310	73.310
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 3	496.000	0	0	0	496.000	496.000
Zettingsproblematiek - verhardingen - fase 4	2	0	0	0	2	Afgesloten
Vervangen duikers 2022	380.000	0	0	0	380.000	Afgesloten
Aanbrengen beschoeiingen - jaarplan 2022	357.980	0	243.461	0	114.519	114.519
Vervanging VRI's - Jaarplan 2022	180.000	0	33.022	0	146.978	146.978
Capaciteitsverruiming Middel Broekweg, bijdrage	0	0	0	0	0	Afgesloten

Verhardingen - jaarplan 2022	6.147.967	0	4.369.685	5.980	1.784.262	1.784.262
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2022 (b/s)	691.804	0	6.592	0	685.212	685.212
Vervanging openbare verlichting - jaarplan 2022	557.000	0	383.708	0	173.292	173.292
Vervanging damwanden 2022 (B/S)	250.000	0	24.614	0	225.386	225.386
Bruggen en kunstwerken - jaarplan 2022 (hout)	0	0	0	0	0	Afgesloten
Aanschaf / vervanging gladheidsbestrijding -2022	145.000	0	0	0	145.000	Afgesloten
Realisatie infrastructuur Bovendijk	1.830.000	1.330.000	179.440	45.075	365.635	365.635
Reconstructie centrum Honselersdijk	0	0	103.490	0	-103.490	-103.490
Programma 3:						
Gebiedsontwikkeling Boomawatering BCF	25.125.409	13.795.834	22.805.704	9.886.038	-1.590.090	-1.590.090
Gebiedsontwikkeling Boomawatering rente	786.371	0	786.371	0	0	Afgesloten
Gebiedsontwikkeling Boomawatering BTW	415.332	4.546.573	415.332	4.317.350	-229.223	-229.223
Programma 4:						
Nieuwbouw Achtsprong (DL)	4.200.077	78	3.686.317	78	513.760	Afgesloten
plan Molensloot (DL) Nieuwbouw PWAschool	5.194.908	99	311.068	99	4.883.839	4.883.839
Tijd.huisvest.Godfried Bomansschl.Waalcampus (s-G)	1.709.513	250.047	1.707.814	46	-248.301	-248.301
N Tijd.huisvest. ODS Daltonschool Hoogeland	120.000	0	0	0	120.000	120.000
Definitief Waalcampus (sG)	6.111.728	36	590.901	36	5.520.826	5.520.826
Brede school Wateringen-Noord	264.002	2	308.025	2	0	0
Po Nieuwbouw Nieuwe Weg	4.222.000	0	392.891	0	3.829.109	3.829.109
Twee gymzalen ISW Sweelincklaan	3.200.000	0	340.000	0	2.860.000	2.860.000
VO - ISW Irenestraat Poeldijk	8.360.000	0	668.800	0	7.691.200	7.691.200
Gebouw De hoeksteen H. dijk, grond	21.479	0	0	0	21.479	21.479
Gebouw De Hoeksteen H. dijk nieuwbouw dek. Ec. nut	754.066	0	85.652	0	668.414	668.414
Gebouw De hoeksteen H. dijk, renovatie dek. Ec.nut	614.379	0	49.150	0	565.229	565.229
Gebouw De hoeksteen H. dijk, renovatie	628.521	0	50.282	0	578.239	578.239
Programma 5:						
Investering gebruiksklaar maken De Leuningjes	1.397.018	18	1.406.331	18	-9.313	Afgesloten
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Bibliotheek H. dijk	248.850	0	16.528	0	232.322	232.322
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt – Bib. dek. econ nut	56.000	0	4.480	0	51.520	51.520
Herontwikkeling De Noviteit Monster	250.000	0	26.961	0	223.039	223.039
Renovatie sportvelden 2022	374.611	0	145.609	0	229.002	Afgesloten
Vervanging kunstgrasvelden 2022	4.312.000	0	3.534.485	0	777.515	777.515
Modernisering Waterman	2.601.262	31.789	323.703	31.701	2.277.472	2.277.472
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen	2.470.126	190.859	2.509.943	190.739	-39.937	-39.937
Sportpark De Lier (aankoop grond)	100.000	0	16.891	0	83.109	83.109
Zwembad Hoge Bomen (machines e.d.) inv.fonds	2.100.065	65	329.414	65	1.770.651	1.770.651
LED verlichting Sportvelden 2021/2022	822.500	0	10.474	0	812.026	812.026
Led verlichting sportvelden 2020	822.500	122.500	39.446	0	660.554	660.554
Renovatie sportvelden 2021	153.143	19.518	153.143	19.518	0	Afgesloten
Vervanging gymzaal Heenweg	50.000	0	4.926	0	45.074	45.074
Vervanging kunstgrasvelden 2021	1.667.699	132.568	1.346.699	132.462	320.894	Afgesloten
Gebiedsontwikkeling Poelzone BCF	32.486.572	30.318.266	31.729.085	30.318.188	757.409	Afgesloten
Gebiedsontwikkeling Poelzone (gem.deel) BCF	6.288.005	74.189	6.288.002	74.189	3	Afgesloten
Gebiedsontwikkeling Poelzone BTW	1.130.644	5.479.181	1.030.644	5.479.182	100.000	Afgesloten
LOF Groene kernen Groenvoorziening	1.351.954	17.647	1.136.889	17.614	215.032	215.032
LOF Openbare ruimte speelvoorziening	1.153.372	166	904.321	165	249.050	249.050
LOF Recreatie Groenvoorziening	710.936	387.408	621.334	309.950	12.144	12.144
Uitvoering deelprojecten Wenzone en Lange watering	1.145.300	1.145.300	96.766	1.177.357	1.080.592	1.080.592
Reconstructie groenvoorziening 2019	298.621	30.158	254.367	30.158	44.254	44.254
Evenementen terrein Wollebrand	125.000	0	164.804	0	-39.804	Afgesloten
Reconstructie groenvoorziening 2020	804.179	185.020	517.328	21	101.852	101.852
Effectuering speelplaatsenplan 2020	1.164.148	339	1.167.184	339	-3.036	Afgesloten
Effectuering speelplaatsenplan jaarplan 2021	771.680	9	949.502	9	-177.822	Afgesloten
Reconstructie groenvoorziening 2021	838.918	34	680.128	1.007	159.763	159.763
Uitbreiding Prinsenbos Openbaar Gebied	300.113	113	284.065	127	16.062	16.062
Reconstructie groenvoorziening 2022	1.312.898	0	27.307	0	1.285.591	1.285.591
Effectuering speelplaatsenplan jaarplan 2022	765.000	0	86.746	0	678.254	678.254

Programma 6:						
Woonpark Kralingsepad (B. Crezeeln – DL)	878.000	0	878.000	0	0	Afgesloten
Woonpark Westlandse Zoom (Haagwg 33D Mo)	924.500	0	924.500	0	0	Afgesloten
Chaletwoningen	0	0	1.359.740	0	-1.359.740	-1.359.740
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - grond H. dijk	110.613	0	0	0	110.613	110.613
Krediet kinderopvang Waalcampus	1.311.570	0	104.925	0	1.206.645	1.206.645
Kinderopvang ISW Poeldijk	1.060.000	0	0	0	1.060.000	1.060.000
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Vitis H. dijk	622.840	0	49.827	0	573.013	573.013
Nieuwbouw huis vd Buurt - Vitis Hdijk dek.ec.nut	169.000	0	13.520	0	155.480	155.480
Nieuwbouw Huis v.d. Buurt - Kwest H. dijk	113.120	0	9.049	0	104.071	104.071
Programma 7:						
Isolatiemaatregelen geluidbelasting Maasdijk	168.550	92.245	170.483	92.245	-1.933	Afgesloten
DL - Riolering Kerklaan/Rijnstraat	1.158.808	702.555	1.174.941	702.563	-16.125	-16.125
Vervanging Riolering vrijval 2018	4.521.754	1.159	3.930.875	1.159	590.878	590.878
Zettingsproblematiek - riolering - fase 2	571.998	131	178.615	131	393.383	393.383
Zettingsproblematiek - riolering - fase 3	884.000	0	0	0	884.000	884.000
Zettingsproblematiek - riolering - fase 4	12.465	25	13.820	26	-1.354	Afgesloten
Riolering vrijverval 2019	1.942.130	10.730	1.536.156	10.515	405.759	405.759
Drukriolering / relining 2019	743.079	71	483.606	62	259.464	259.464
Operationeel programma waterplan- jaarschijf 2019	1.529.325	583	1.389.164	583	140.161	140.161
Aanbrengen inzamelmiddelen 2019	40.000	0	0	0	40.000	40.000
Vervangen inzamelmiddelen jaarplan 2019	8.771	8	9.819	8	-1.047	Afgesloten
Operationeel programma waterplan 2020	431.340	283.017	431.631	282.916	-393	Afgesloten
Aanbrengen inzamelmiddelen 2020	744.441	33	193.847	33	550.595	550.595
GRP vervangingswerken - 2019 (B)	52.992	31.832	39.346	39.346	21.160	Afgesloten
GRP vervangingswerken - 2020 (A)	914.834	165	640.867	164	273.967	273.967
GRP vervangingswerken - 2020 (B) (Voorziening)	522.367	522.367	208.567	208.567	0	Afgesloten
GRP vervangingswerken - 2020 (C) (Voorziening)	44.000	44.000	5.283	5.283	0	0
GRP vervangingswerken - 2020 (D) (Voorziening)	1.048.479	1.048.479	728.146	728.146	0	0
Zettingsproblematiek - riolering - fase 5	0	0	0	0	0	Afgesloten
Begraafplaatsen 2020	52.864	0	0	0	52.864	Afgesloten
Investeringen uit Afvalplan 2019-2022	1.178.706	0	321.351	0	857.355	857.355
Uitbreiding begraafplaats (DL) 73	558.704	15	575.220	15	-16.515	Afgesloten
Vervangen paden begraafplaatsen	710.019	19	701.088	19	8.931	8.931
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2021 (A)	1.425.035	127	586.036	127	838.999	838.999
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2021 (B)	324.539	338.264	260.946	260.946	-13.725	-13.725
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2021 (D)	781.583	781.583	413.026	413.026	0	0
Operationeel programma waterplan - 2021	275.000	0	198.754	0	76.246	Afgesloten
Operationeel programma Waterwegen 2022	390.000	0	66.135	0	323.865	323.865
Vervangen inzamelmiddelen jaarplan 2021	798.932	0	24.994	0	773.938	773.938
Investeringen uit Afvalplan 2019-2022 GFT en CMS	375.000	0	0	0	375.000	375.000
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2022 (A)	7.021.395	0	94.240	0	6.927.155	6.927.155
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2022 (B)	330.000	330.000	268.592	268.592	0	0
GRP vervangingswerken - jaarschijf 2022 (D)	950.000	950.000	262.667	262.667	0	0
Vervangen inzamelmiddelen jaarplan 2022 Kunststof	50.000	0	0	0	50.000	50.000
Vervangen Inzamelmiddelen jaarplan 2022 Papier	50.000	0	0	0	50.000	50.000
Vervangen Inzamelmiddelen jaarplan 2022 100% BCF	400.000	0	0	0	400.000	400.000
Begraafplaatsen 2022	266.173	0	218.489	0	47.684	47.684
Programma 8:						
Plaberum (stelpost)	150.027	0	1	0	150.026	150.026
Plaberum gemeentelocatie 's Gravenzande	399.201	303	411.347	293	-12.157	Afgesloten
Voorbereidingskosten Centrumlocatie Monster	337.949	92	337.947	92	2	Afgesloten
Programma 9:						
Rest gronden Boomawatering	0	0	2.377.665	0	-2.377.665	-2.377.665
Plaberum Voorbereidingskosten Tuin van der Lely	117.032	15.450	111.147	9	-9.556	-9.556
Rotonde Emmastraat Monster Aan- en verkoop gronden	380.000	480.000	0	0	-100.000	-100.000
Duurzaam MOP 2020	50.000	0	50.621	0	-621	-621
Duurzaam MOP 2021	290.000	0	107.968	0	182.032	182.032

Duurzaam MOP 2022	50.000	0	7.700	0	42.300	42.300
Programma 10:						
Nieuwbouw gemeentewerf terrein	99.403	55	64.813	55	34.590	34.590
Gemeentewerf: Strategische aankoop grond Prov	690.000	0	618.597	0	71.403	71.403
Gemeentewerf: Strategische aankoop steunpunt Prov	210.000	0	210.000	0	0	Afgesloten
Tractieplan 2018-2019, jaarschijf 2019	1.119.202	61	1.124.937	61	-5.735	Afgesloten
Tractie - aanschaffingen 2020	277.400	0	15.200	0	262.200	262.200
Tractie - aanschaffingen in 2021 (veegmachines)	857.000	0	0	0	857.000	857.000
Tractie - aanschaffingen in 2022	78.000	0	24.270	96.159	149.889	149.889
Mobiele telefoons 2021	75.000	0	81.427	0	-6.427	Afgesloten
Mobiele Telefonie	100.000	0	0	0	100.000	100.000
Vervanging printers	100.000	0	2.910	0	97.090	97.090
Vervanging grafische werkstations en laptops	297.093	0	159.920	0	137.173	Afgesloten
Vervangen centrale infrastructuur	750.000	0	145.969	0	604.031	604.031
Vervanging netwerkcomponenten	650.000	0	0	0	650.000	650.000
Vervanging administratieve werkstations	1.925.000	0	1.492.800	0	432.200	432.200
Vervanging primaire softwarepakketten 2021/2022	600.000	0	10.185	0	589.815	589.815
Vervanging Telefonie	200.000	0	15.277	0	184.723	184.723
Totaal Generaal	**286.054.102**	**92.847.583**	**203.962.094**	**78.527.888**	**67.772.313**	**64.446.417**

Ten aanzien van de (restant)kredieten met een negatief saldo ultimo 2022 (> € 100.000) wordt het volgende vermeld:
Voor de volgende investeringen geldt dat het negatieve restantkrediet ermee verband houdt dat er op netto-basis (uitgaven -/- inkomsten) meer is uitgegeven dan het netto-krediet zou toestaan. Echter, in deze gevallen lopen de uitgaven op de geraamde inkomsten vooruit en dienen er nog inkomsten te worden gerealiseerd. Veelal betreft het hier (grond)verkopen binnen een project of gesubsidieerde projecten waarvoor de subsidie of bijdrage pas kan worden gedeclareerd bij afronding van het project. Bij deze investeringen is derhalve geen sprake van reële overschrijdingen:

- Infrastructuur Regeling Glastuinbouw (IRG) Wateringveldse Polder verkoop gronden;
- IRG De Baak verkoop gronden;
- Directe verbinding tussen de Maasdijk (N220) en Honderdland;
- Aanleg rotonde Patijnenburg/Secr.Verhoeffweg;
- Gebiedsontwikkeling Boomawatering;
- Tijdelijke huisvesting Godfried Bomansschool Waalcampus;
- Rotonde Emmastraat Monster Aan- en verkoop gronden.

Chaletwoningen
Deze 38 woonunits zijn in 2022 aangekocht: 30 woonunits medio juli en 8 woonunits medio september 2022. De reden hiervoor was de toenemende stroom van ontheemden uit de Oekraïne, de zoektocht naar een extra locatie zoals gemeld in de Raadsinformatiebrief van 30 mei 2022 "Opvang vluchtelingen Oekraïne", de ongewisheid van de toekomstige opgave voor de opvang van deze groep, de krapte in de markt voor woonunits en de bewezen kwaliteit van de woonunits (exact dezelfde units als geplaatst aan het Haagpad). Vanwege urgentie is niet voorafgaand aan de aankoop krediet gevraagd aan de raad.
In 2023 zal nog een voorstel voor kredietvotering aan de raad worden voorgelegd.

Reconstructie centrum Honselersdijk
In 2022 zijn al kosten gemaakt, vooruitlopend op de kredietvotering die in de raadsvergadering van 22 maart 2023.

6.3 Afgesloten Investeringen / in gebruik genomen investeringen

De ingebruikname van een investering is van belang, aangezien de ingebruikname bepalend is voor het starten van de afschrijving op de investering. In de meeste gevallen wordt met de ingebruikname ook de investering afgesloten. In het onderdeel 2.2.2 is aangegeven welke lopende investeringen ultimo 2022 zijn afgesloten (zie kolom restant kredieten).

In de hierna volgende lijst is een overzicht opgenomen van investeringen die gedurende 2022 in gebruik zijn genomen, maar waarvan het krediet in een later jaar formeel wordt afgesloten aangezien de financiële afwikkeling van de investering op dat moment pas wordt afgerond.

In gebruik genomen investeringen
Aanleg Oostelijke Randweg De Lier
Gebiedsontwikkeling Boomawatering
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen
Chaletwoningen
Vervanging administratieve werkstations

6.4 Bijstelling lopende investeringen

In het kader van het budgetrecht van de raad (de begrotingsrechtmatigheid) moet bij (verwachte) overschrijdingen van beschikbaar gestelde kredieten een formele bijstelling van het krediet plaatsvinden. Deze bijstellingen van kredieten hebben wel consequenties voor de uit de investeringen voortvloeiende kapitaallasten vanaf 2023.

Bij deze jaarrekening is bij nadelige bijstellingen onderzocht of dekking mogelijk is door het aframen van beschikbaar gestelde kredieten als gevolg van gerealiseerde onderschrijdingen of door bijraming van de verwachte c.q. reeds gerealiseerde inkomsten.

De bijstelling op de uitgaven en inkomsten van de lopende investeringsportefeuille als gevolg van de aanpassingen door de hierboven genoemde componenten (over- en onderschrijding van het krediet, liquiditeitenplanningen en afsluitdata) geeft het volgende beeld:

Bedragen in € mln. Programma	Bijstelling uitgaven		Bijstelling inkomsten		Bijstelling per saldo	
1. Veiligheid	0,004	N	0		0,004	N
2. Verkeer en vervoer	0,287	N	0,131	V	0,156	N
3. Economie	2,320	V	0		2,320	V
4. Onderwijs	0,001	V	0		0,001	V
5. Sport, cultuur en recreatie	0,231	N	0,152	N	0,383	N
6. Sociaal domein	0		0		0	
7. Volksgezondheid en milieu	0,576	N	0,174	V	0,402	N
8. Volkshuisvesting, RO en SV	0		0		0	
9. Bestuur en organisatie	2,393	N	0,015	N	2,408	N
10. Concernfinanciën en algemene dekking	0,017	N	0,111	V	0,094	V
Totaal	1,187	N	0,249	V	0,938	N

Op basis van de bijgestelde liquiditeitenplanning vanaf 2023 worden voor enkele investeringen aanpassingen verwacht ná 2022 (de overschrijdingen ultimo 2022 zijn reeds toegelicht bij 2.2.2). De substantiële afwijkingen (bijstelling uitgaven en inkomsten per saldo > € 100.000) op kredieten worden hieronder toegelicht:

<u>Programma Verkeer en vervoer:</u>

Er zijn verschillende kredieten ultimo 2022 afgesloten met voordelig resultaat als gevolg van onderuitputting. Bij enkele afgesloten kredieten is een te realiseren restantopgave noodzakelijk. Die restantopgave is ondergebracht door aanvulling op een nog lopend krediet.

<u>Programma Economie</u>

Boomawatering

Bij de gebiedsontwikkeling Boomawatering zijn het restant van de gronden overgebracht naar het product gemeentelijk vastgoed en gronden (dat valt onder programma 9).

Programma Sport, cultuur en recreatie:

Led verlichting

De aanbesteding van de LED verlichting sportvelden heeft geleid tot een fors hogere inschrijfprijs dan eerder begroot.

Programma Volksgezondheid en milieu

GRP vervangingwerken

De kosten voor de Noordlandseweg zijn nu in dit krediet opgenomen.

Programma Bestuur en organisatie

Boomawatering

Zie de toelichting bij programma Economie.

GEMEENTE WESTLAND

Jaarrekening 2022

7. JAARREKENING

7.1 Balans

Activa	(Bedragen x € 1.000)	
Vaste activa	**31-12-2022**	**31-12-2021**
Immateriële vaste activa	**25.418**	**27.716**
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	22.662	24.281
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	130	564
Bijdragen aan activa van derden	2.626	2.871
Materiële vaste activa	**447.967**	**432.435**
Investeringen met een economisch nut	206.592	199.123
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	90.037	91.408
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	151.338	141.904
(Waarvan uitgegeven in erfpacht)	(0)	(0)
Financiële vaste activa	**27.270**	**27.524**
Kapitaalverstrekkingen aan: deelnemingen	8.947	8.947
Leningen aan: woningbouwcorporaties	10	11
Overige langlopende leningen	18.313	18.566
Totaal vaste activa	**500.655**	**487.675**

Vlottende activa	31-12-2022	31-12-2021
Voorraden	**157.085**	**185.505**
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	153.709	184.507
Gereed product en handelsgoederen	3.376	998
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	**37.927**	**36.093**
Vorderingen op openbare lichamen	22.156	20.223
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.734	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	516	514
Overige vorderingen	10.521	15.356
Liquide middelen	**14.173**	**148**
Kassaldi	10	8
Banksaldi	14.148	140
Kruisposten	15	
Overlopende activa	**20.466**	**17.868**
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
Europese overheidslichamen	0	0
Het Rijk	5.122	2.227
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.955	2.230
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	13.389	13.411
Totaal vlottende activa	**229.651**	**239.614**
Totaal generaal	**730.306**	**727.289**

Passiva	(Bedragen x € 1.000)	
Vaste passiva	**31-12-2022**	**31-12-2021**
Eigen vermogen	**272.114**	**264.861**
Algemene reserve	42.728	34.194
Bestemmingsreserves	213.981	206.986
Gerealiseerde resultaat	15.405	23.681
Voorzieningen	**62.020**	**58.028**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	36.347	35.654
Voorziening ter egalisering van kosten	0	0
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	25.673	22.374
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	**314.034**	**319.225**
Onderhandse leningen:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	313.657	318.920
Waarborgsommen	377	305
Totaal vaste passiva	**648.168**	**642.114**

Vlottende passiva	31-12-2022	31-12-2021
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	**46.381**	**49.553**
Overige Kasgeldleningen	0	17.500
Banksaldi	13.651	10.442
Overige schulden	32.730	21.611
Overlopende passiva	**35.757**	**35.622**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	14.660	13.479
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
Het Rijk	15.217	15.853
Overige Nederlandse overheidslichamen	3.809	4.271
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.071	2.019
Totaal vlottende passiva	**82.138**	**85.175**
Totaal generaal	**730.306**	**727.289**
Gewaarborgde geldleningen	**801.633**	**794.032**
Garantstellingen	**447.976**	**448.221**

7.2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

(Bedragen x € 1.000)

	Primitieve begroting			Begroting na wijzigingen			Rekening 2022		
Programma	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
01 Veiligheid	605,6	10.956,8	10.351,2	1.489,7	12.395,7	10.905,9	1.381,9	12.203,3	10.821,4
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.501,0	20.392,9	18.891,9	1.573,8	20.895,1	19.321,2	1.481,7	20.748,5	19.266,8
03 Economie	1.032,8	4.783,1	3.750,2	1.629,8	4.309,4	2.679,6	1.968,3	4.474,7	2.506,4
04 Onderwijs	1.394,4	12.602,7	11.208,3	3.415,8	14.681,5	11.265,6	4.059,9	14.659,2	10.599,3
05 Sport, cultuur en recreatie	1.614,3	23.072,0	21.457,7	2.434,2	26.254,1	23.819,9	2.520,3	26.152,5	23.632,2
06 Sociaal domein	21.570,4	103.076,0	81.505,6	31.665,8	126.990,1	95.324,3	37.140,3	130.580,9	93.440,6
07 Volksgezondheid en milieu	32.558,4	34.306,5	1.748,1	34.774,6	37.418,0	2.643,4	33.816,4	34.906,6	1.090,2
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	61.566,3	65.852,1	4.285,8	41.532,7	50.548,7	9.015,9	50.888,4	57.954,2	7.065,8
09 Bestuur en Ondersteuning	2.651,1	12.538,7	9.887,6	5.077,3	15.736,7	10.659,4	4.816,9	14.030,3	9.213,4
10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen									
0.4 Overhead	1.417,8	42.242,6	40.824,9	1.417,8	44.263,9	42.846,1	1.554,9	46.884,7	45.329,8
0.5 Treasury	16.462,7	-2.217,7	-18.680,5	17.262,9	-1.733,8	-18.996,7	17.213,5	-1.666,2	-18.879,7
0.61 OZB Woningen	14.899,7	880,2	-14.019,4	14.829,7	934,1	-13.895,6	14.836,0	928,0	-13.908,0
0.62 OZB niet-Woningen	17.496,7	409,6	-17.087,0	18.401,7	429,7	-17.971,9	18.420,5	428,5	-17.992,0
0.64 Belastingen overig	142,0	428,8	286,8	142,0	441,7	299,7	133,3	443,1	309,8
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	147.925,1	0,0	-147.925,1	178.580,7	0,0	-178.580,7	182.343,5	0,0	-182.343,5
0.8 Overige baten en lasten	7.324,9	7.205,4	-119,6	0,0	829,2	829,2	29,0	1.850,8	1.821,8
0.9 Vennootschapsbelastingen	0,0	627,0	627,0	0,0	745,0	745,0	0,0	773,1	773,1
Saldo baten en lasten	**330.163**	**337.157**	**6.994**	**354.229**	**355.139**	**910**	**372.605**	**365.352**	**-7.253**
Reservemutaties									
01 Veiligheid	8,0	0,0	-8,0	167,0	0,0	-167,0	151,0	0,0	-151,0
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.807,6	0,0	-1.807,6	1.792,5	260,3	-1.532,1	1.004,6	260,3	-744,2
03 Economie	1.210,0	0,0	-1.210,0	3.990,1	3.695,3	-294,9	3.831,1	3.647,6	-183,5
04 Onderwijs	183,5	0,0	-183,5	999,4	955,0	-44,4	752,1	955,0	202,9
05 Sport, cultuur en recreatie	801,5	284,5	-517,0	2.635,6	1.335,4	-1.300,1	2.139,3	1.335,4	-803,9
06 Sociaal domein	1.332,4	0,0	-1.332,4	3.131,5	2.844,6	-286,9	2.176,5	2.444,8	268,4
07 Volksgezondheid en milieu	340,4	0,0	-340,4	390,4	0,0	-390,4	15,4	0,0	-15,4
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	782,2	1.127,0	344,8	8.994,4	5.599,5	-3.394,9	8.987,7	5.944,3	-3.043,4
09 Bestuur en Ondersteuning	213,9	0,0	-213,9	2.683,0	763,2	-1.919,9	2.371,6	763,2	-1.608,4
10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen	8.855,8	7.130,2	-1.725,6	14.816,2	12.787,4	-2.028,8	14.692,9	12.619,2	-2.073,7
Totaal reservemutaties	**15.535**	**8.542**	**-6.994**	**39.600**	**28.241**	**-11.359**	**36.122**	**27.970**	**-8.152**
Resultaat	**345.698**	**345.698**	**0**	**393.829**	**383.380**	**-10.449**	**408.727**	**393.322**	**-15.405**

7.3 Toelichtingen

7.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 16 maart 2021 de uitgangspunten voor het financiele beleid, en ook de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot het verwerken van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat de algemene uitkering in de jaarrekening wordt opgenomen conform de laatste in het jaar gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen op basis van de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat, vanwege het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten, de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het door het CAK laten vaststellen van de eigen bijdragen, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over de omvang en de hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen, als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals in het voorgaande is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

In de jaarrekening 2022 wordt het bedrag verantwoord dat in het verantwoordingsjaar aan afdrachten van het CAK is ontvangen (= kasstelsel). De reden hiervoor is dat er bij het CAK sprake is van achterstanden in het verwerken van de opgelegde en nog op te leggen eigen bijdragen, waardoor er geen betrouwbare schatting is te maken van de ultimo 2022 nog op te leggen en door gemeenten te ontvangen eigen bijdragen.

De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Door het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zijn sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals de ziektekostenpremie voor gepensioneerden en de overlopende vakantiegeldaanspraken van de bestuurders.

Voor de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten: vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient er wel een verplichting te worden opgenomen.

Een uitzondering hierop is de voorziening verlofsparen. Het BBV geeft aan dat er een voorziening moet worden opgenomen voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van niet gelijke omvang. Bij alle uren die conform de CAO-gemeenten als bron kunnen dienen voor het verlofsparen is sprake van een niet gelijke omvang van opbouw en afbouw. De feitelijke omvang van het bovenwettelijk verlof en het saldo plusuren (>100uur) per balansdatum is de basis voor deze voorziening. Hierdoor is de jaarlijkse omvang voor deze arbeidskosten gerelateerde verplichtingen niet gelijk. Voor deze verlofuren per 31 december 2022 moet € 2.297.007 als voorziening op de balans worden opgenomen.

Balans

VASTE ACTIVA

Algemeen

De activa met relatief geringe betekenis c.q. waarde (minder dan € 50.000) worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht zoals opgenomen in de financiële verordening. Kosten voor onderhoud of renovatie worden niet langer geactiveerd, tenzij de investering bijdraagt aan de verlenging van de economische en/of technische levensduur van activa. Uitzondering vormen de kosten van gronden en terreinen, deze kosten worden altijd geactiveerd.

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur (materieel en immaterieel) wordt jaarlijks lineair afgeschreven op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Piekbetaling gemeentehuis wordt annuïtair afgeschreven.
Aanvang van de afschrijvingen vindt normaal gesproken plaats vanaf de datum van ingebruikname van het actief. Omdat ingebruikname op willekeurige tijdstippen in het jaar kan plaatsvinden, wordt met afschrijven gestart in het jaar volgend op het jaar van de ingebruikname.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste jaar na ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, als deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

De afschrijvingstermijnen voor de immateriële en materiële vaste activa zijn vastgelegd in de afschrijvingstabellen behorende bij de Financiële verordening gemeente Westland 2019.

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.
Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen zijn in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62, lid 2 BBV).

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio
De afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de resterende looptijd van de betreffende geldlening.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief
De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in vijf jaar lineair afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het hieraan gerelateerde materiële vaste actief.
Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

De materiële activa zijn gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschafkosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen: een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

Materiële activa kleiner dan € 50.000 zijn, conform de financiële verordening, niet geactiveerd, maar direct verantwoord als lasten in het lopende boekjaar.

Het startmoment van de afschrijvingen is vastgelegd in de door het College vastgestelde nota Activabeleid. De afschrijvingen op lineaire basis starten vanaf het moment van ingebruikname. Omdat ingebruikname op willekeurige tijdstippen in het jaar kan plaatsvinden, wordt met afschrijven gestart in het jaar volgend op het jaar van de ingebruikname. Piekbetaling gemeentehuis wordt annuïtair afgeschreven

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Bij de waardering is, waar nodig, rekening gehouden met een (verwachte) duurzame waardevermindering.

Conform de notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken’ (2019) worden de gronden die zijn verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, opgenomen onder de materiële vaste activa (artikel 52, lid 1, onderdeel a BBV). Dergelijke gronden worden in de regel aangeduid als ‘warme gronden’. Het hieraan toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, mogen, voor wat betreft de toepassing van artikel 65, lid 1 BBV, worden gewaardeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. De gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
2. De gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen dat die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
3. De visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het Rijk;
4. Er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
5. Het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet om gebiedsontwikkeling voor bedrijfsterreinen;

6. Periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.
Wanneer investeringen grotendeels worden gedaan in het kader van riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere heffingen alsook voor rechten die op grond van art. 229, lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Investeringen met een maatschappelijk nut worden, net als investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Deze verplichting geldt vanaf het begrotingsjaar 2017, de gemeente Westland deed dit echter ook voor deze datum al. In het verleden konden bij investeringen met een maatschappelijk nut in voorkomende gevallen reserves direct in mindering worden gebracht op het betreffende actief. Dit mag vanaf 2017 dus niet meer en is daarna niet meer gebeurt.

In erfpacht uitgegeven gronden
Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht zijn gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vallen naar rato van afkoopperiode vrij ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is hierop een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1, lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

VLOTTENDE ACTIVA
Voorraden
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie
De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en de kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en in de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de 'percentage of completion'-methode: baten en lasten – en het daaruit voortvloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat de (verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze, maar een verplichting, die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de

tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient winst te worden genomen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).
Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2020)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens de 'percentage of completion'-methode leidt tot de conclusie dat er in eerdere jaren te veel winst is genomen, neemt de gemeente de eerder te veel genomen winst terug. Subsidiebaten en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Gereed product en handelsgoederen
Gerede producten zijn gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor als voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid zijn er een drietal voorzieningen in mindering gebracht (algemene debiteuren, debiteuren belastingen en sociale zaken). De voorzieningen zijn statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa zijn tegen nominale waarde opgenomen.

VASTE PASSIVA
Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat na bestemming volgend uit het overzicht van baten en lasten. Het resultaat wordt afzonderlijk opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarbij rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die hiervoor zijn geformuleerd. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' die is opgenomen in het jaarverslag, is het beleid ter zake nader uiteengezet.

In geval van achterstallig onderhoud waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, wordt er op basis van artikel 44, lid 1a BBV een voorziening gevormd.

Er kan in geen van de voorkomende gevallen sprake zijn van een negatieve voorziening. Een onverwacht bij het opmaken van de jaarrekening gesignaleerde negatieve stand moet via een eenmalige last worden gedekt. Een tijdens het opmaken van de begroting gesignaleerde verwachte negatieve stand moet via het aanpassen van de toekomstige stortingen worden gedekt.

In de raadsvergadering van 16 maart 2021 is de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota heeft tot doel een betere onderbouwing van de reserves en voorzieningen, bovendien zijn de spelregels aangegeven voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Verplichting voortvloeiend uit leasing
De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing van de vervoermiddelen vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
In de toelichting op de balans worden belangrijke niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden (bijvoorbeeld langlopende huurcontracten en leasecontracten).

Het overzicht van baten en lasten
Het overzicht van baten en lasten geeft de omvang weer van alle baten en lasten en het saldo daarvan. Het saldo van de baten en lasten (resultaat) wordt afzonderlijk opgenomen in de balans, maar wordt automatisch onderdeel van de Algemene Reserve.

7.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 2022

ACTIVA
Vaste activa

Immateriële vaste activa
De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

(Bedragen x € 1.000)

Immateriële activa	Boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde per 31-12-2021
Kosten verbonden aan het sluiten geldlening en het saldo van agio en disagio	22.662	24.281
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	130	564
Bijdragen aan activa van derden	2.626	2.871
Totaal immateriële activa	**25.418**	**27.716**

Het verloop van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2022 is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Verloop immateriële activa	Boek-waarde 31-12-2021	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boek-waarde 31-12-2022
Kosten afsluiten geld-leningen, agio/disagio	24.281	0	0	1.619	0	0	22.662
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	564	22	0	456	0	0	130
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.871	0	0	245	0	0	2.626
Totaal	**27.716**	**22**	**0**	**2.320**	**0**	**0**	**25.418**

De afschrijving betreft met name de in 2012 geactiveerde verschuldigde boeterente van € 38,8 miljoen af te schrijven in 24 jaar voor het vervroegd aflossen van BNG-lening L.40.101826 met een restschuld van € 156,7 miljoen.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(Bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boek-waarde per 31-12-2022	Boek-waarde per 31-12-2021
Investeringen met een economisch nut	206.592	199.123
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	90.037	91.408
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	151.338	141.904
(waarvan in erfpacht uitgegeven)	(0)	(0)
Totaal	**447.967**	**432.435**

Er is geen sprake van erfpachtgronden.

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde per 31-12-2021
Gronden en terreinen	28.566	27.944
Gronden bestemd voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling	3.220	3.220
Woonruimten	3.162	0
Bedrijfsgebouwen	144.154	147.107
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.572	4.570
Vervoermiddelen	1.382	501
Machines, apparaten en installaties	3.113	1.774
Overige materiële vaste activa	16.423	14.007
Totaal	**206.592**	**199.123**

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Inv	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	27.944	636	0	14	0	0	28.566
Gronden voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling	3.220	0	0	0	0	0	3.220
Woonruimten	0	3.162	0	0	0	0	3.162
Bedrijfsgebouwen	147.107	2.312	0	5.265	0	0	144.154
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.570	2.235	0	233	0	0	6.572
Vervoermiddelen	501	1.101	96	124	0	0	1.382
Machines, apparaten en installaties	1.774	2.032	0	693	0	0	3.113
Overige materiele vaste activa	14.007	3.988	0	1.572	0	0	16.423
Totaal	**199.123**	**15.466**	**96**	**7.901**	**0**	**0**	**206.592**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 750.000 (zowel positief als negatief) staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Gemeentewerf Strategische aankoop PZH	828	0
Woonparken Monster en De Lier	1.802	0
Chaletwoningen	1.360	0
Sportpark Hoge Bomen	1.093	0
Tractieplan 2018-2019	1.076	96
Vervanging administratieve werkstations	1.493	0
Vervanging Kunstgrasvelden 2022	3.534	0
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	3.749	0
Totaal	**14.935**	**96**

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde per 31-12-2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	87.764	89.001
Machines, apparaten en installaties	1.926	1.938
Overige materiële vaste activa	347	469
Totaal	**90.037**	**91.408**

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	89.001	3.207	1.118	3.326	0	0	87.764
Machines, apparaten en installaties	1.938	195	0	207	0	0	1.926
Ov. materiële vaste activa	469	0	0	122	0	0	347
Totaal	**91.408**	**3.402**	**1.118**	**3.655**	**0**	**0**	**90.037**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 0,75 mln. (zowel positief als negatief) staan in onderstaand overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Riolering vrij verval 2019	803	0
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	2.316	1.063
Totaal	**3.119**	**1.063**

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

	31-12-2022	31-12-2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	146.192	138.056
Machines, apparaten en installaties	438	491
Overige materiële vaste activa	4.708	3.357
Totaal	**151.338**	**141.904**

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Herclassificatie	Inv.	Desinv.	Afschr.	Bijdr. van derden	Afw.	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	138.056		15.519	45	5.085	2.253	0	146.192
Machines, apparaten en installaties	491		33	0	86	0	0	438
Ov. materiële vaste activa	3.357		1.552	0	201	0	0	4.708
Totaal	**141.904**		**17.104**	**45**	**5.372**	**2.253**	**0**	**151.338**

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen vanaf € 0,75 miljoen (zowel positief als negatief) staan in onderstaand overzicht vermeld.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Investeringen (vermeerderingen)	Desinvesteringen/Bijdragen van derden (verminderingen)
Aanleg rotonde Patijnenburg/Secr.Verhoeffw	1.417	566
Gebiedsontwikkeling Boomawatering	-2.144	43
Calamiteitenberging Westland locatie glas 8a	2.262	0
Vervanging verhardingen 2021	3.086	0
Verhardingen – jaarplan 2022	4.369	6
Effectuering speelplaatsenplan 2021	942	0
Diverse investeringen onder € 0,75 mln.	6.343	1.254
Totaal	**16.275**	**1.869**

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Financiële vaste activa	Boek-waarde 31-12-2021	Inv.	Des-inv.	Af-schr./ Afl.	Afw.	Boek-waarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	8.947	0	0	0	0	8.947
Leningen aan:						
- woningbouwcorporaties	11	0	0	1	0	10
Overige langlopende leningen	18.566	2.668	0	2.921	0	18.313
Totaal	**27.524**	**2.668**	**0**	**2.922**	**0**	**27.270**

Kapitaalvertrekking aan deelnemingen:

Er hebben geen mutaties plaatsgevonden. Voor een nadere toelichting ten aanzien van de deelnemingen met daarin grondexploitaties verwijzen wij naar de toelichting op de voorraden.

Leningen aan woningcorporaties:

Een bedrag van € 1.178 is in 2022 afgelost op diverse leningen aan woningcorporaties.

Overige langlopende leningen

De investering betreft met name de uitbetaling van bijdragen aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) met betrekking tot Startersleningen voor een bedrag van € 2.667.694. De aflossing betreft de hypothecaire geldleningen ambtenaren voor een bedrag van € 253.780, de aflossing op Startersleningen voor een bedrag van € 2.667.694.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

(Bedragen x € 1.000)

Voorraden	31-12-2022	31-12-2021
* Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	153.709	184.507
* Gereed product en handelsgoederen	3.376	998
* Vooruitbetalingen	0	0
Totaal	**157.085**	**185.505**

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop het volgende overzicht worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boek-waarde 31-12-2021	Overboe-king gronden	Ver-meer-de-ringen	Ver-minde-Ringen	Resultaat-neming/ Voorzie-ning	Boek-waarde 31-12-2022
* Onderhanden werk (bouwgrond-exploitatie	184.507	0	9.348	40.846	- 669	153.709
* Vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Totaal	**184.507**	**0**	**9.348**	**40.846**	**-669**	**153.709**

De post "Gereed product en handelsgoederen" bestaat uit gronden en panden welke voor verkoop gereed zijn. Het verloop wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Overboeking gronden	Vermeerderingen	Verminderingen	Resultaatneming/ Voorziening	Afschr.	Afw.	Boekwaarde 31-12-2022
* Gereed product en handelsgoederen	998	0	2.378	0	0	0	0	3.376
Totaal	**998**	**0**	**2.378**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3.376**

In 2022 heeft geen afwaardering plaatsgevonden.

Per project zijn de cijfers als volgt: (Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeerderingen	Verminderingen	Winstuitname	Afsluiten grex	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-2022
Bedrijventerrein Teylingen VI	672	63	0	0	0	735	735	0
Centrumplan Honselersdijk	1.433	-18	0	0	1.415	0	0	0
Herontwikkeling De Schakel	76	104	0	0	0	180	445	-265
Herontwikkeling gemeentekantoor Monster	339	186	0	0	0	525	444	81
Hoogeland	-3.462	113	7	0	0	-3.356	0	-3.356
Brandweer /Veilinglocatie	168	18	0	0	186	0	0	0
ONW Waelpark-grondbank	42.438	1.319	26.460	0	0	17.297	0	17.297
Westlandse Zoom-grondbank	146.768	7.563	14.379	0	0	139.952	0	139.952
Totaal	**188.432**	**9.348**	**40.846**	**0**	**1.601**	**155.333**	**1.624**	**153.709**

Ten opzichte van 31-12-2021 is de voorziening onderhanden werk met € 2,30 mln. Afgenomen als gevolg van bijstellingen zoals opgenomen in het MPG 2023. Per 31-12-2022 bedraagt de voorziening € 1,62 mln.

In 2022 zijn de grondexploitaties Centrumplan Honselersdijk en Brandweer/Veilinglocatie afgesloten. Er is geen tussentijdse winst genomen.

Een globale prognose voor projecten met exploitatieopzet (x € 1.000) ziet er als volgt uit:

Projecten met exploitatieopzet	155.333
Nog te maken kosten	27.889
Nog te verwachten opbrengsten	-181.822
Verwacht exploitatieresultaat	-1.400

Waardering gronden bouwgrondexploitatie
De waardering van de gronden vindt plaats tegen de verkrijging – of vervaardigingsprijs. Bij de waardering is ook rekening gehouden met de afwaardering van de gronden als de marktwaarde op de balansdatum lager is.

De waardering van de gronden in exploitatie per 31 december 2022 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties volgens het MPG 2023, zoals vastgesteld door de raad op 22 maart 2023. Het MPG en de grondexploitatierekeningen zijn gebaseerd op de huidige inzichten en de naar dit moment best mogelijk inschatting van de ramingen, scenario's en verwachte (financiële) uitkomsten. Jaarlijks worden de exploitaties geactualiseerd om te anticiperen op ontwikkelingen. Deze actualisaties leiden tot aangepaste waarderingen van de gronden in exploitatie en hiermee samenhangende voorzieningen en risico's in de jaarrekening 2022.

Bij projecten waarvoor de gemeente een grondbankfunctie vervult zijn afspraken gemaakt, met als uitgangspunt dat de afname van gronden gegarandeerd wordt, waardoor de rentelasten niet blijven oplopen. Aan deze afspraken wordt volledig voldaan.

Grondexploitaties deelnemingen
De door de deelnemingen vastgestelde grondexploitaties sluiten met een negatief resultaat. In de jaarrekening is rekening gehouden met verliezen op de grondexploitaties die samen met marktpartijen in een deelneming zijn ondergebracht. Deze verliezen komen tot uitdrukking in de waardering van het aandelenkapitaal van de deelnemingen en in de voorziening deelnemingen grondexploitaties. Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd om tijdig op de ontwikkelingen te kunnen anticiperen. De berekening van deze verliezen is gebaseerd op de jaarrekening en grondexploitaties die door de deelnemingen zijn opgesteld en door de onafhankelijke accountant van de verbonden partijen zijn gecontroleerd, aangevuld met een eigen risicoanalyse van de gemeente. De waardering van de deelnemingen en het bepalen van de hoogte van de voorzieningen is daarmee gebaseerd op inschattingen die de deelnemingen en gemeente naar huidige inzichten maakt en is de naar dit moment best mogelijk inschatting van de ramingen, scenario's en verwachte (financiële) uitkomsten.

Programmering, fasering en omvang van ramingen, van de deelnemingen blijven belangrijke onzekerheden. Naar dit moment, het moment van vaststellen de jaarrekening 2022, zijn dit de beste en meest actuele inschattingen.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma Economische en Ruimtelijke Ontwikkeling en de paragraaf Grondbeleid en vastgoed.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

(Bedragen x € 1.000)

Soort vordering	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening oninbaarheid	Balans-waarde 31-12-2022	Balans-waarde 31-12-2021
Vorderingen op openbare lichamen	22.156	0	22.156	20.223
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.734	0	4.734	0
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	516	0	516	514
Overige vorderingen	13.100	2.579	10.521	15.356
Totaal	**40.506**	**2.579**	**37.927**	**36.093**

Voor verwachte oninbaarheid van vorderingen is ultimo 2022 een drietal voorzieningen opgenomen van in totaal € 2.578.725. Deze voorzieningen zijn: een voorziening voor algemene vorderingen (1), een voorziening voor vorderingen in relatie met belastingen (2) en een voorziening voor vorderingen in relatie tot sociale zaken (3). Deze voorzieningen zijn ingesteld om mogelijk oninbare vorderingen op te kunnen vangen. In 2022 is de hoogte van deze voorzieningen opnieuw bepaald en aangepast op basis van een herziene berekeningsmethode voor de bepaling van percentages van de risico's voor de dekkingsgraad en op basis van juridisch advies.

De grootst mogelijk oninbare vorderingen (algemene vorderingen (1)) betreft een totaalbedrag van € 1.305.720 voor nota's met 100% risico. Deze vorderingen zijn rechtstreeks in de voorziening opgenomen voor eenzelfde bedrag. Het resterende deel van de voorzieningen bestaat grotendeels uit de voorziening voor Sociale zaken, voor Belastingen en enkele kleinere openstaande vorderingen. Wij achten dit volwaardige vorderingen, die mogelijk niet in zijn geheel ontvangen zullen worden.

Verplicht Schatkistbankieren

Verplicht Schatkistbankieren
Verplicht Schatkistbankieren (SKB) houdt in dat overtollige middelen boven een bepaalde drempel moeten worden aangehouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit is ingesteld omdat dit een verlagend effect heeft op het EMU-saldo van de gehele collectieve sector. De regeling SKB schrijft voor dat het gemiddelde per kwartaal dat buiten de schatkist wordt aangehouden niet hoger mag zijn dan een drempelwaarde. Dit betekent dat gedurende het kwartaal de gemiddelde creditstand op de rekeningcourant op dag basis moet worden gemonitord. Roodstanden worden niet meegerekend bij de berekening van dit gemiddelde, die worden voor die dag opgenomen met een waarde gelijk aan nul. Dreigt de drempel overschreden te worden dan moet een gedeelte naar de schatkist worden overgeboekt. Wij hebben gekozen voor een automatische afroming van de rekening courant naar de schatkistrekening als het creditsaldo op dag basis boven de € 0,5 mln. uitkomt. Zo wordt automatisch voorkomen dat wij te veel geld buiten de schatkist aanhouden op kwartaalbasis.

De ondergrens van het verplichte schatkistbankieren (SKB) bedroeg in 2022 (afgerond) € 6,92 mln. Dit is 2% van het begrotingstotaal 2022.

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten de Rijks schatkist gehouden middelen	€ 135.329	€ 183.828	€ 122.701	€ 128.550
Drempelbedrag	€ 6.920.000	€ 6.920.000	€ 6.920.000	€ 6.920.000
Ruimte onder drempelbedrag	€ 6.784.671	€6.736.172	€6.797.299	€6.791.450

Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Hoewel we sturen op een creditsaldo van maximaal € 0,5 mln op de rekening courant, ontstaat soms een kortstondig hogere positieve stand. Belangrijke oorzaken zijn de jaarlijkse ontvangst uit het BTW Compensatiefonds (BCF) op uiterlijk 1 juli van het jaar en ontvangst van dividend. Uit bovenstaande tabel blijkt dat de drempelwaarde in geen van de kwartalen is overschreden.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

(Bedragen x € 1.000)

Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Kassaldi	10	8
Banksaldi	14.148	140
Kruisposten – Deposito's	15	0
Totaal	**14.173**	**148**

De kas-, en banksaldi zijn in de jaarrekening als volgt verwerkt:

Onder de liquide middelen is verantwoord	€ 14,15 mln.
Onder de vlottende passiva is verantwoord	€ 13,65 mln.
Per saldo een bezit van	€ 0,50 mln.

Onderdeel van de kruisposten zijn de deposito's, hierin opgenomen zijn de passen waarop het leefgeld voor Oekraïners wordt gestort.

Overlopende activa:

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

(Bedragen x € 1.000)

	31-12-2022	31-12-2021
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	7.077	4.457
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	13.389	13.411
Totaal	**20.466**	**17.868**

Onder de post "Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen" is voor een bedrag van € 272.801 aan vorderingen opgenomen die betrekking hebben op faciliterende ontwikkelingen. Op grond van afgesloten of nog af te sluiten anterieure overeenkomsten is kostenverhaal voor deze projecten verzekerd.
De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd (vanaf € 0,1 mln.):

(Bedragen x € 1.000)

Specifieke uitkering	Saldo 31-12-2021	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2022
Subtotaal EU	0	0	0	0
Algemene uitkering 2021	1411	31	1411	31
Algemene uitkering 2022	0	3079	0	3079

Aanpak Energiearmoede BZK	510	0	510	0
Div. nog te ontvangen Bijdrage vh rijk	39	28	39	28
Toeslagenaffaire	267	122	267	122
SPUK 16a, Opvang Oekraïnse vluchtelingen	0	1.862	0	1.862
Subtotaal Rijk	2.227	5.122	2.227	5.122
Verl. Subs. aanleg Oostelijke Randweg	696	0	0	696
Bijdrage weerbare sierteeltsector 2021	100	0	100	0
OAS DGL uitvoeringsproject.Leehoeve	148	0	148	0
OAS DGL uitvoeringsproject TCW	135	0	135	0
Recontstructie Provinciale weg N211	668	0	668	0
Div. nog te ontvangen overige Nederlandse overheidslichamen	483	161	483	161
Ontvangen rente 2022	0	74	0	74
Detacheringsvergoeding LM vd Brande apr/dec	0	101	0	101
HAR bijdrage van COA	0	924	0	924
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	2.230	1.260	1.534	1.956
Totaal	**4.457**	**6.382**	**3.761**	**7.078**

PASSIVA

Vaste passiva

Eigen Vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Algemene reserve	42.728	34.194
Bestemmingsreserves	213.981	206.986
Gerealiseerde resultaat	15.405	23.681
Totaal	**272.114**	**264.861**

Het verloop in 2022 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

	Boek-waarde 31-12-2021	Toev.	Onttr.	Bestem-ming resultaat vorig boek-jaar	Vermin-dering ter dekking van afschr.	Boek-waarde 31-12-2022
Algemene reserve	34.194	25.202	6.800	9.868	0	42.728
Algemene reserve – gerealiseerde resultaat	23.681	-8.276	0	0	0	15.405
Overhevelingsreserve	0	8.927	0	0	0	8.927
Masterplan Digitaliseren	2.482	500	925	0	0	2.057
Bovenwijkse voorzieningen	1.805	293	33	0	0	2.065
Volkshuisvesting	4.102	808	136	0	0	4.774
Egalisatie rente opslag grondbanken	6.952	1.592	0	0	0	8.544
Flankerende personele mid-delen	5.359	605	2.132	0	0	3.832
Sociaal domein	1.535	250	696	0	0	1.089
Risicobeheersing SD on-derdeel participatie	808	0	0	0	0	808
Beschermd Wonen	0	668	0	0	0	668
Kosten Startersleningen	1.225	268	163	0	0	1.330
Nieuwbouw gemeentehuis	31.606	309	952	0	685	30.278
Centrumplannen	296	4.707	603	0	0	4.400
Sportaccommodaties	272	0	0	0	0	272
Zwembaden	641	285	226	0	0	700
Versterking financiële soli-diteit	100.414	1.213	5.703	0	0	95.924
Steunfonds Corona	3.929	0	1.002	0	0	2.927
Werk en Inkomen	4.136	0	0	0	0	4.136
Omgevingswet	917	0	237	0	0	680
Verkeersprojecten	3.242	7	921	0	0	2.328
Omgevingsvergunning	0	1.263	0	0	0	1.263
Groot onderhoud gebouwen	0	2.723	2.192	0	0	531
Garantieregeling en risico cluster-financiering aard-warmte	450	0	347	0	0	103

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Toev.	Onttr.	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschr.	Boekwaarde 31-12-2022
Waterproblematiek	970	259	148	0	0	1.081
Egalisatie vastgoed	104	0	0	0	0	104
Overdracht eigendom provinciale wegen (Zwarte Dijk)	1.063	0	0	0	0	1.063
Overdracht eigendom provinciale wegen (Maasdijk-Oranjesluisweg)	2.009	0	0	0	0	2.009
Riolering	854	0	0	0	0	854
Wegen	370	89	32	0	0	427
Faciliterende ontwikkelingen	2.165	381	1.489	0	0	1.057
Kwaliteitsimpulsen projecten	1.495	0	0	0	0	1.495
Duurzaamheidsfonds	2.738	0	278	0	0	2.460
Nieuwbouw gemeentewerf	1.815	0	0	0	0	1.815
Groenfonds	0	0	0	0	0	0
Brede toegang website	0	0	0	0	0	0
Dekking investeringen maatschappelijk nut	13.309	-/-348	0	0	310	12.651
Dekking investeringen economisch nut	9.922	1.650	0	0	243	11.329
Totaal	**264.861**	**43.375**	**25.016**	**9.868**	**1.238**	**272.114**

Onder “Bestemming resultaat” staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. Onder de afschrijvingen staan de verminderingen vermeld in verband met de afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Onderstaand een toelichting op de omvang en mutaties van de reserves.

Verloopoverzicht algemene reserve in het boekjaar 2022: (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Mutaties	Stand
* Stand 31 december 2021 voor resultaatbestemming		34.194
* Voordelig saldo jaarrekening 2021	23.681	
* Versterken reserve – perspectiefbrief	945	
* Afromen en opheffen reserves M en E. nut	621	
* Amendementen	-45	
Totaal stortingen 2022		25.202
Resultaatbestemming en overheveling 2021:		
* Aanpak ondermijning	259	
* Westland III agenda	988	
* Transformatieactiviteiten	1.000	
* Realisering Tijdelijke Daltonschool voor Hoogeland	331	
* Dak herstel en onderhoud Hazelaarstr 46 Monster	75	
* Budget IHP en aanpassing G4	73	
* Lokaal Educatieve Agenda	365	
* Regionale Meld- en Coördinatiefunctie VSV	121	
* Investeringssubsidies Sport	159	
* Haalbaarheidsonderzoeken	290	
* Actualiseren erfgoedbeleid	138	
* Kerkenvisie	75	
* Visie cultureel erfgoed	111	
* Groenplannen dorpscentra	148	
* TOZO uitvoeringskosten	366	
* Heroriëntatie ondernemers	51	
* Re-integratiekosten ESF	340	
* Voorkoming Jeugdwerkloosheid	197	
* Wet inburgering	337	
* Toeslagenaffaire	124	
* Algemene kosten Planontwikkeling/Centrumplannen	2.200	
* Tijdelijke Huisvesting Arbeidsmigranten	97	
* Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden	153	
* Visie op Dienstverlening	350	
* ICT Regie en change	225	
* Actielijnen Verbetering org. ivm kindertoeslagaffaire	563	
* 6e Corona steunpakket naar res. Financiële soliditeit	676	
* Kwaliteitsborging bouw- en woning toezicht	56	
Subtotaal resultaatbestemming en overheveling 2021		9.868
* toevoeging aan diverse reserves	4.328	
* Uitstellen reclamebelasting	750	
* Invoering Omgevingswet incl deelvisies	247	
* Creatieve maatregelen wonen	450	
* Consulenten Wmo en Jongeren en div. formatie DV	652	
* MKB fonds en Kennis en inovatiefonds	124	
* Bijdrage integrale visie A4 veilingroute A20	149	
* Extra dotatie voorziening dubieuze debiteuren	100	
Subtotaal onttrekkingen 2022		6.800
Totaal onttrekkingen 2022		16.668
Eindbalans 31 december 2022		**42.728**

Het voordelige resultaat 2022 van € 15.404.864 (2021 voordelig € 23.681.426) is in afwachting van besluitvorming van de raad afzonderlijk opgenomen. Na verwerking resteert een algemene reserve van ongeveer € 58,1 mln.

Reserve Masterplan Digitaliseren
De reserve is bestemd voor uitgaven digitalisering. In 2022 is een bedrag van € 500.000 voor dit doel gestort en € 925.000 aan de reserve onttrokken.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen
Dit is een doorlopend vereveningsfonds met het doel Bovenwijkse voorzieningen gestructureerd in beeld te brengen en te houden en door te berekenen naar zowel actieve als passieve grondexploitaties. In 2022 hebben er stortingen plaatsgevonden vanuit de grondexploitaties en anterieure overeenkomsten voor een bedrag van € 292.856. Onttrekking in 2022 heeft plaatsgevonden door storting in de reserve maatschappelijk nut ter dekking van de investering reconstructie-sanering Vreeburchlaan voor een bedrag van € 33.000.

Reserve Volkshuisvesting
Doel van de reserve is ondersteuning starters en senioren op de woningmarkt en bevordering doorstroming op de woningmarkt. Aan de reserve is € 97.758 onttrokken ten behoeve van masterplan wonen dit is een bijdrage aan sociale grondprijzen, € 35.000 is onttrokken ten behoeve van Prikkelarme woning Haagweg 33c en € 3.401 ten behoeve van Pauzewoningen. Daarnaast heeft er in 2022 een storting Safe harbour premies van garantstellingen plaatsgevonden voor een bedrag van € 357.653 en een storting uit de algemene reserve voor creatieve maatregelen wonen van € 450.000.

Reserve egalisatie rente opslag grondbanken
Het doel van de reserve is het egaliseren van de rente bij de grondbanken. Als de omvang van de boekwaarde van de grondbanken in de loop van de jaren van onvoldoende grootte is om de benodigde rente-opslag te genereren, dan kan dit worden gerealiseerd door het aanspreken van de egalisatiereserve. In 2022 zijn door middel van de rente-opslag ruim € 1.592.230 meer middelen dan nodig gegenereerd. Dit bedrag is aan de egalisatiereserve toegevoegd.

Reserve Flankerende personele middelen
Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten die voortvloeien uit de verdere professionalisering van de organisatie. In aanloop naar de nieuwe huisvesting en nieuwe organisatiestructuur/filosofie is in de afgelopen jaren terughoudend omgegaan met de besteding van een aantal budgetten. Deze niet bestede middelen zijn vervolgens in de reserve Flankerende personele middelen gestort ter besteding op het moment dat de ontwikkelrichting voor de organisatie helder is, de nieuwe huisvesting is betrokken en daarop kunnen concrete acties worden ingezet. Ook kan deze reserve worden ingezet bij personele calamiteiten. Aan de reserve is in totaliteit een bedrag van € 2.131.984 onttrokken waarvan € 779.410 vanwege het aanspreken van het calamiteitenbudget, € 650.000 in verband met de beëindiging van de DV overeenkomst met Leidschendam-Voorburg, € 400.000 ten behoeve van de reorganisatie van het team Informatievoorziening en automatisering, € 143.638 ten behoeve van het project Operational Excellence, € 116.531 ten behoeve van de inzet van Trainees en € 42.405 ten behoeve van het versterken van de organisatie op arbeidsmarktcommunicatie.

Reserve Sociaal Domein
De reserve is bestemd voor het egaliseren van de voor- en nadelen van de taakvelden Jeugdzorg, WMO en Participatie uit het sociale domein.
In 2022 is € 250.000 toegevoegd aan de reserve om het verwachte tekort op sociaal domein te kunnen dekken. De volgende bedragen zijn onttrokken aan de reserve; € 214.103 voor investeringssubsidies sportverenigingen, € 167.509 voor innovatieve woonvormen, € 137.244 voor casemanager jongeren, € 102.888 voor Bestrijding eenzaamheid en gewoon thuis en € 74.167 voor voorkomen van schulden en armoede.

Reserve Risicobeheersing sociaal domein onderdeel participatie
De reserve is bestemd voor opvang van tekorten bij de uitvoering van de WSW. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Beschermd Wonen
De reserve is bij besluit in de 1e actualisatie 2022 gevormd om de gemeente Westland in staat te stellen beschermd wonen / beschermd thuis te bieden conform de in de Raad vastgestelde visie “Van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis en van Maatschappelijke Opvang naar Maatschappelijk Wonen” en de daarbij behorende regionale en lokale uitvoeringsplannen, en datgene wat nodig is om dit op te bouwen en te realiseren. In 2022 is € 667.587 toegevoegd aan de reserve.

Reserve Kosten Startersleningen
De reserve is gevormd ter dekking van kosten Startersleningen, zodat de kansen voor starters vergroot worden op het verkrijgen van een koopwoning in Westland. In 2022 is een bedrag van € 62.670 onttrokken aan de reserve zijnde de beheerskosten van Startersleningen. Daarnaast is een bedrag van € 100.000 onttrokken aan de reserve naar aanleiding van de perspectiefbrief 2020. Een bedrag van € 267.560 aan ontvangen rente is toegevoegd aan de reserve.

Reserve Nieuwbouw gemeentehuis
De reserve is gevormd voor de dekking van de kosten van het project nieuwbouw gemeentehuis. In 2022 is een bedrag van € 309.254 aan rente toegevoegd en is er een bedrag van € 994.488 onttrokken ten behoeve van de afschrijvings- en rentelasten van de geactiveerde kosten van het nieuwe gemeentehuis. Daarnaast is een bedrag van € 642.766 onttrokken ter dekking van de beschikbaarheidsvergoeding van de nieuwe huisvesting.

Reserve Centrumplannen
De reserve is gevormd voor het realiseren van centrumplannen. In 2022 is een bedrag van 4.706.953 gestort in de reserve. Daarvan is € 4.620.000 bestemd voor centrumplannen en € 86.953 is retour ontvangen in verband met minder uitgaven aan dekking economisch nut. In 2022 is in totaal € 602.881 onttrokken, voor centrumplannen € 600.000 en voor exploitatiekosten Kw, Leeuwerik 9 ad € 2.881.

Reserve Sportaccommodaties
De reserve is gevormd voor investeringen in sportaccommodaties. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Zwembaden
De reserve is gevormd ter dekking van de exploitatie- en onderhoudslasten van de zwembaden. In 2022 is een bedrag van € 284.496 gestort in de reserve. In 2022 is in totaal € 225.783 onttrokken voor onderhoudskosten.

Reserve Versterking financiële soliditeit
De reserve is gevormd voor het versterken van de financiële soliditeit. In 2022 is er in totaal een bedrag van € 1.213.465 toegevoegd aan de reserve zijnde het totaal van de steunpakketten 6 en restant coronamaatregelen. In 2022 is in totaal € 5.703.544 onttrokken aan de reserve. Voor uitvoeringsfonds centrumplannen € 2.500.000, voor verschuiving Westland agenda € 1.260.000, voor een interne overboeking naar de reserve economisch nut van € 1.662.000 ter dekking van de investeringen Sport Hoge Bomen, Zwembad Hoge Bomen en Modernisering van de Waterman, voor het aanzuiveren van de reserve Sociaal Domein € 250.000 voor de verkenningen GHC € 31.544.

Reserve Steunfonds Corona
De reserve is gevormd ter dekking van niet gecompenseerde kosten en minder opbrengsten als gevolg van de coronacrisis. In 2022 is in totaal € 1.001.865 onttrokken aan de reserve verdeeld als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Verkiezingen	€ 165	Jeugd aan Zet	€ 150
Cultuur	€ 358	Westlanders brigade	€ 51
Noviteit	€ 48	Bijzondere bijstand	€ 73
Online winkelstraat	€ 113	Organisatie kosten	€ 6
Dorpshuizen	€ 38		

Reserve Werk en Inkomen
De reserve is gevormd om de schommelingen in de begroting waar het de openeinderegelingen WWB/BBZ/IOAW/IOAZ betreft, te voorkomen (door het storten van incidentele overschotten en uitnemen bij incidentele overschrijdingen). Eventuele incidentele overschotten kunnen ingezet worden voor maatregelen om de uitgaven in het kader van deze openeinderegelingen structureel binnen de financiële kaders te houden, en ook het treffen van maatregelen ter voorkoming van instroom. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Omgevingswet
De reserve is gevormd voor het egaliseren van de invoeringskosten van de Omgevingswet. Ter dekking van de implementatiekosten is in 2022 een bedrag van € 237.612 onttrokken.

Reserve Regionale Verkeersprojecten
De reserve is gevorm om regionale verkeersprojecten te realiseren. In deze reserve is in 2022 een bedrag van € 6.535 retour ontvangen van de reserve maatschappelijk nut. In 2022 is een bedrag onttrokken van € 469.850 voor een interne overboeking naar de reserve maatschappelijk nut ter dekking van de investering metropolitane fietspaden, een bedrag van € 404.933 voor diverse verkeersmaatregelen en -onderzoeken en een bedrag van € 45.814 voor het bewaken van een fietsenstalling in Naaldwijk.

Reserve Omgevingsvergunning
De reserve is gevormd om de toekomstige nadelen door de inwerkingtreding van de Omgevingswet deels op te vangen. Hiertoe is in 2022 een bedrag van € 1.263.000 gestort in de reserve.

Reserve Groot Onderhoud Gebouwen
De reserve is gevormd ter reservering van middelen ten behoeve van groot onderhoud gebouwen. De vorming houdt verband met de vrijval van de voorziening Groot Onderhoud. In 2022 is een bedrag gestort van € 1.960.092 dit is vrijgevallen uit de voorziening. Tevens heeft er een extra storting plaatsgevonden van € 763.183. In 2022 is een bedrag onttrokken van € 2.192.668 ten behoeve van groot onderhoud gebouwen.

Reserve Garantieregeling en risico clusterfinanciering aardwarmte
De reserve is gevormd voor het mogelijk maken van aardwarmteboringen in het Westland.
De gemeente staat per 31 december 2019 voor een bedrag van € 450.000 bedrag garant voor lopende aardwarmte initiatieven. In het 4e kwartaal 2021 is door de raad de stimuleringsregeling WSW vastgesteld hiervoor is in 2022 een bedrag van € 347.270 onttrokken aan de reserve.

Reserve Waterproblematiek
De reserve is gevormd voor het oplossen van waterproblemen in het Westland. Hiertoe is in 2022 een bedrag van € 200.000 gestort in de reserve, eveneens is een bedrag teveel gestorte reserve maatschappelijk nut retour ontvangen van € 58.782. Voor de aanpak van waterproblematiek in 2022 is een bedrag van € 147.631 onttrokken. De reserve betreft een buffer voor verschillende ruimtelijke verkenningen. Aangezien deze bedragen sterk afhankelijk zijn van de projecten die met externen (met name HHD) worden gedaan, is er gekozen om met een waterreserve te werken.

Reserve Egalisatie vastgoed
De reserve is gevormd ter egalisatie van de opbrengsten van verkoop van vastgoed. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Overdracht eigendom provinciale wegen (Zwarte Dijk)
De reserve is gevuld met gelden die door de Provincie zijn overgedragen bij de overdracht van voormalige Provinciale wegen. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Overdracht eigendom provinciale wegen (Maasdijk-Oranjesluisweg)
De reserve is gevuld met gelden die door de Provincie zijn overgedragen bij de overdracht van voormalige Provinciale wegen. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Riolering
Het doel van de reserve is het bestemmen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen van riolering ter dekking van projecten die niet direct onder de rioolheffing gebracht kunnen worden, maar wel in relatie staan met riolering. Deze reserve is in 2015 gevormd op basis van de notitie Riolering van de commissie BBV. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Wegen
De reserve is gevormd voor de kosten van de uitvoering van het beheerplan Wegenonderhoud. In 2022 is een bedrag retour ontvangen van € 88.929 voor een interne overboeking van de reserve maatschappelijk nut ter dekking van de investering geluid reducerende maatregelen Heulweg. In 2022 is een bedrag van € 31.863 onttrokken voor wegenonderhoud.

Reserve Faciliterende ontwikkelingen
De reserve is gevormd om de jaarlijkse kosten en opbrengsten van de faciliterende projecten neutraal te laten verlopen. De werkelijke mutaties van deze reserve zijn afhankelijk van de werkelijke boekingen binnen de faciliterende ontwikkelingen. In 2022 is hierdoor een bedrag van € 381.419 gestort en een bedrag € 1.489.223 onttrokken aan de reserve.

Reserve Kwaliteitsimpulsen projecten
De reserve is gevormd voor specifieke gemeentelijke werkzaamheden die die na evaluatie van de convenant afspraken en vervolgens met de beëindiging van de convenant afspraken Westlandse Zoom eind 2014 zijn overeengekomen. Deze bestaan uit begeleidingskosten, interne en externe gemeentelijke kosten, kosten voor kwalitatieve impulsen en kosten voor het realiseren van groen/blauwe verbindingen tussen de deelprojecten. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Duurzaamheidsfonds
Het duurzaamheidsfonds heeft tot doel een bijdrage te leveren aan reconstructie van glastuinbouw en sociale duurzaamheid. In 2022 heeft er een onttrekking aan deze reserve plaatsgevonden van € 277.800 voor aanwending herstructurering glastuinbouw.

Reserve Nieuwbouw gemeentewerf
De reserve is gevormd ter gedeeltelijke dekking van de nieuwbouw. In 2022 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve Dekking investeringen maatschappelijk nut
De reserve is noodzakelijk voor het administratief verwerken van dekkingen uit diverse reserves ten behoeve van investeringen met een maatschappelijk nut. De inzichtelijkheid in de werkelijke beschikbaarheid van de diverse reserves wordt hiermede bevorderd. Voor de administratieve verwerking is een bedrag van in totaal € 347.690 onttrokken in verband met retour stortingen van te hoge dekking in Maatschappelijk nut. Onttrokken is in totaal € 310.167. De mutaties worden hieronder toegelicht.

Reserve Dekking investeringen economisch nut
De reserve is noodzakelijk voor het administratief verwerken van dekkingen uit diverse reserves ten behoeve van investeringen met een economisch nut. De inzichtelijkheid in de werkelijke beschikbaarheid van de diverse reserves wordt hiermede bevorderd. Voor de administratieve verwerking is een bedrag van € 1.650.566 toegevoegd aan de reserve. Onttrokken is in totaal € 243.323. De mutaties worden hieronder toegelicht.

(bedragen x € 1.000)

Mutaties Dekking investeringen maatschappelijk nut	Bedrag (x € 1.000)	Totaal
* Storting uit reserve Bovenwijkse voorzieningen:		
- Reconstructie/sanering Vreeburchlaan	33	
* Storting uit reserve Regionale Verkeersprojecten:		
- Metropolitane fietspaden	470	
* Retour storting naar Reserves: Algemeen, Waterproblematiek, Centrumplannen, verkeers-projecten en wegen:	-/- 851	
Totaal stortingen		-/- 348
* Onttrekkingen:		
- Waterkering De Lier Centrum	5	
- Inrichting Openbaar gebied Kwintsheul	2	
- Herinrichting Voorstraat	4	
- Wateroverlast van Rijnstraat	24	
- Oostelijke randweg	103	
- Verbreding N213	35	
- Geluidscherm Vogelaer	4	
- LOF Groene kernen groenvoorziening	60	
- Horecapleinen	14	
- Fietsenstalling Naaldwijk	10	
- Fietsverbinding Tuinveld De Groene Schakel	4	
- Herinrichting terrein voormalige gem.locatie	3	
- Verbeteren verkeersveiligheid Kasteelweg	24	
- Parkeerplaats S. Ambachtstraat (G)	6	
- Ophogen lange Wateringkade	12	
Totaal Onttrekkingen		**310**

Mutaties Dekking investeringen economisch nut	Bedrag (x € 1.000)	Totaal
* Retour storting naar:		
- Algemene reserve	-/- 11	
* Storting uit reserve Financiële soliditeit:		
- Modernisering Waterman	540	
- Sportpark Hoge Bomen	612	
- Zwembad Hoge Bomen	510	
Subtotaal stortingen		1.651
* Onttrekkingen:		
- ISW Hoogeland	26	
- Aanleg hockeyveld HC Westland	10	
- Aanleg VIS Riool Vreeburghlaan	4	
- Capaciteitsvergroting rioolgemaal De Arend Poeldijk	4	
- Capaciteitsvergroting persleiding Poeldijk	8	
- Vervangen tribunes Westlandhal	7	
- Nieuwbouw Kastanjehof Kwintsheul	14	
- Brandweerkazerne Naaldwijk	8	
- Aanleg kunstgrasveld Juliana Sportpark	23	

Mutaties Dekking investeringen economisch nut	Bedrag (x € 1.000)	Totaal

- Achtsprong uitbreiding gebouw	3	
- Ichtus uitbreiding gebouw	4	
- Renovatie vd Kasteelstraat 's-Gravenzande	24	
- Inventaris De Leuningjes	81	
- Vervangingssoftware omgevingswet	25	
- Klimaat adaptieve inrichting Rijnstraat	2	
Totaal Onttrekkingen		**243**

Voorzieningen
In het overzicht zijn de voorzieningen verdeeld naar drie hoofdgroepen:

- Hoofdgroep 1: Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten en op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (BBV art. 44.1a en 1b);
- Hoofdgroep 2: Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren, de onderhoudsegalisatievoorzieningen (BBV art. 44.1c);
- Hoofdgroep 3: Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden en dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, met uitzondering van de voorschotbedragen, die zijn verkregen van de Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel (BBV art. 44.2).

Het verloop van de voorzieningen in het boekjaar 2022 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2021	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2022
Hoofdgroep 1:					
* Wethouders pensioenen	7.584	-440	0	302	6.842
* Wachtgelden wethouders	912	5	0	194	723
* Spaarverlof	0	2.297	0	0	2.297
* Onderhoud scholen IHP	1.061	278	0	0	1.339
* Deelneming Grondexploitatie	26.097	1.146	1.638	459	25.146
(sub)totaal hoofdgroep 1	**35.654**	**3.286**	**1.638**	**955**	**36.347**
Hoofdgroep 2:					
(sub)totaal hoofdgroep 2	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Hoofdgroep 3:					
* Gar.reg en risico clusterfin. Aardwarmte	500	0	0	500	0
* Riolering	9.988	2.532	0	0	12.520
* Sparen toekomstige vervanging riolering	4.839	2.350	0	1.001	6.188
* Onderhoud begraafplaatsen ontv. Afkoopsommen	1.148	359	0	112	1.395
* Grafrechten	5.518	740	0	688	5.570
* Egalisatie afval	381	126	0	507	0
(sub)totaal hoofdgroep 3	**22.374**	**6.107**	**0**	**2.808**	**25.673**
Totaal	**58.028**	**9.393**	**1.638**	**3.763**	**62.020**

Onderstaand per hoofdgroep een toelichting op de omvang en mutaties van de voorzieningen.
Hoofdgroep 1:
Voorziening Wethouders pensioenen

Deze voorziening dient ter dekking van huidige en toekomstige aanspraken op pensioenen van wethouders en voormalig wethouders, aangevuld met aanspraken voor het partnerpensioen van de wethouders en oud-wethouders van zowel de voormalige vijf gemeenten als de gemeente Westland. De voorziening en de jaarlijkse storting daarin wordt periodiek op actuariële basis herrekend. In 2022 heeft er een negatieve storting van € 479.702 plaatsgevonden, dit voornamelijk vanwege een bijstelling van de rekenrente. Verder is in 2022 een bedrag van € 302.209 aan met name uitkeringen wethouder pensioenen aangewend uit de voorziening.

Voorziening Wachtgelden wethouders
De voorziening dient ter dekking van huidige en toekomstige aanspraken op wachtgelden van wethouders en voormalig wethouders. De omvang van de voorziening is gebaseerd op de totale verplichting die de gemeente heeft op grond van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Wet APPA). Ongeacht de reden van ontslag (vrijwillig of onvrijwillig) is er van rechtswege aanspraak op een APPA-uitkering. De voorziening en de jaarlijkse storting daarin wordt periodiek op actuariële basis herrekend. Op basis van deze actuariële herrekening is er in 2022 een bedrag van € 4.814 gestort en is er € 193.581 aangewend.

Voorziening Onderhoud scholen IHP
Door middel van jaarlijkse gelijke stortingen kan het Meerjaren onderhoudsplan onderwijsgebouwen uitgevoerd worden. In 2022 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 278.000 gestort in de voorziening.

Voorziening Deelnemingen Grondexploitatie
De voorziening is gevormd voor het opvangen van negatieve resultaten bij deelnemingen. Na controle jaarrekening deelnemingen en afstemming met onze accountant worden de definitieve cijfers voor de voorzieningen en risicoreserveringen voor de deelnemingen bepaald. Huidige stand van de voorziening bedraagt € 25.146.000.

Voorziening verlofsparen
Het BBV geeft aan dat er een voorziening moet worden opgenomen voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van niet gelijke omvang. Bij alle uren die volgens de CAO-gemeenten als bron kunnen dienen voor het verlofsparen is sprake van een niet gelijke omvang van opbouw en afbouw. De feitelijke omvang van het bovenwettelijk verlof en het saldo plusuren (>100uur) per balansdatum is de basis voor deze voorziening. Hierdoor is de jaarlijkse omvang voor deze arbeidskosten gerelateerde verplichting niet gelijk. Voor deze verlofuren per 31 december 2022 moet € 2.297.007 als voorziening op de balans worden opgenomen

Hoofdgroep 2: geen voorzieningen

Hoofdgroep 3:
Voorziening Garantieregeling en risico clusterfinanciering aardwarmte
Betreft een voorziening in het kader van de garantieregeling en het risico van de clusterfinanciering bij de aardwarmteboringen. Het saldo van de voorziening per 31 december 2022 is 0. Hiervan staat de gemeente nog voor € 50.000 garant voor lopende aardwarmte initiatieven. Deze voorziening kan vervallen.

Voorziening Riolering
Voortvloeiend uit de regelgeving (notitie Riolering van de commissie BBV) zoals ook is opgenomen in het beheerkader Afvalwater, Hemelwater en Grondwater 2018-2022 moeten opbrengsten uit de rioolheffing en bespaarde gelden uit uitgestelde werkzaamheden uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. In 2022 is een bedrag van € 2.531.651 gestort in de voorziening en is een bedrag van € 0 onttrokken aan de voorziening.

Voorziening sparen toekomstige vervanging riolering
Voor het sparen van toekomstige vervanging van riolering is in 2022 € 2.350.000 gestort in de voorziening volgens het vastgestelde beheerkader Afvalwater, Hemelwater en Grondwater 2018-2022. Voor actualisatie van de staat van vaste activa is een bedrag van € 1.001.098 aangewend.

Voorziening Onderhoud begraafplaatsen ontvangen afkoopsom graven
Betreft een reservering van middelen ten behoeve van het onderhoud van begraafplaatsen. Deze voorziening wordt gevoed door de ontvangen afkoopsommen graven. In 2022 is hiertoe een bedrag gestort in de voorziening van € 359.453. Uit deze voorziening mag slechts het deel dat is ontvangen voor het lopende jaar worden aangewend. Dit resulteert in een vrijval van € 111.834.

Voorziening Grafrechten
De voorziening is gevormd om de ontvangen afkoopsommen voor grafrechten jaarlijks ten gunste van de exploitatie te onttrekken.
Uit de Vraag en Antwoordenrubriek van de commissie BBV blijkt dat zowel voor de afkoopsommen voor het onderhoud als voor de opbrengst van de verkoop van grafrechten in een voorziening moeten worden gestort. Voor onderhoud moet een voorziening worden gevormd aangezien er een bestedingsverplichting bestaat. De afkoopsommen hebben betrekking op meerdere jaren en moeten daarom worden toegerekend aan de betreffende jaren. In 2022 is een bedrag gedoteerd van € 248.437 en valt voor het lopende jaar 2022 uit voorgaande jaren ontvangen een bedrag vrij van € 125.837.

Voorziening egalisatie afval
De voorziening is gevormd om de leges jaarlijks zoveel als mogelijk te stabiliseren zodat de burger niet het ene jaar hele lage leges betaalt en het volgende jaar hele hoge leges. In 2022 is in overeenstemming met de begroting ten laste van de exploitatie € 125.837 in de voorziening gestort. Om te zorgen dat afval kostendekkend blijft, is in 2022 € 507.050 aangewend uit de voorziening.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar
De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde per 31-12-2021
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	313.657	318.920
Waarborgsommen	377	305
Totaal	**314.034**	**319.225**

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een rente typische looptijd langer dan één jaar over het jaar 2022:

(Bedragen x € 1.000)

	Saldo 31-12-2021	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2022
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	318.920	31.500	36.763	313.657
Waarborgsommen	305	122	50	377
Totaal	**319.225**	**31.622**	**36.813**	**314.034**

Binnenlandse banken en overige financiële instellingen
De gemeente heeft in het kader van totaalfinanciering (het saldo van de totale betalingen minus totale ontvangsten) in 2022 twee nieuwe leningen afgesloten van in totaal € 31,5 mln. Er is in 2022

voor € 36,8 mln. op de leningen afgelost. De totale rentelast voor het jaar 2022 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 4,6 mln.

Voor een nadere toelichting op de portefeuille langlopende leningen wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Vlottende passiva
Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	46.381	49.553
Overlopende passiva	35.757	35.622
Totaal	**82.138**	**85.175**

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar
De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Overige kasgeldleningen	0	17.500
Banksaldi	13.651	10.442
Overige schulden	32.730	21.611
Totaal	**46.381**	**49.553**

Overlopende passiva
De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	14.660	13.479
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	19.026	20.124
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.071	2.018
Totaal	**35.757**	**35.621**

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd (vanaf € 0,1 mln.):

	Saldo 31-12-2021	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of de terug betalingen	Saldo 31-12-2022
* Onderwijsachterstandenbeleid	570	1.980	2.287	263
* Uitkoopregeling hoogspannings woningen	614	0	111	503
* Impulsregeling Klimaatadaptatie	0	377	0	377
* Rijksvastgoed compensatie groen	210		62	148
* Woningbouwimpuls 2020, Waelpolder ONW	3.330	0	0	3.330
* Specifieke uitkering sport	1.033	2.400	531	2.902
* Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	0	380	0	380
* Reductie Energieverbruik	12	0	12	0
* Huisvesting kwetsbare groepen	2.070	0	0	2.070
* Huisvesting aandachtgroepen (C56)	275	0	0	275
* Specifieke uitkering Sportakkoord	135	60	39	156
* Specifieke uitkering inhalen Covid-19 gerelateerde onderwijsvertraging	424	1.018	258	1.184
* Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving	308	0	308	0
* Aanpak Energiearmoede	510	823	60	1.273
* Project weerbare sierteelt	86	58	0	144
* Compensatie controle CTB	0	426	69	357
* Tijd. Onderwijshuisvesting ontheemden	0	59	0	59
* Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	4.652	0	4.652	0
* Uitkering Toeslagenproblematiek	89	0	89	0
* Aflossing verstrekte leningen TOZO	1.399	0	1	1.398
* Inburgering 2021	0	391	0	391
* Diverse vooruitontvangen (11293011)	136	0	129	7
Subtotaal Rijk	**15.853**	**7.972**	**8.608**	**15.217**
* ISV 3 Geluid	972	0	0	972
* Geluidsanering ISV II 2005-2008	559	0	382	177
* Herstruct.,.modernisering glastuinbouw	1.995	0	450	1.545
* Verbetering en uitbreiding ruiterpaden	239	0	239	0
* ONW Waelpolder	96	96	0	192
* De Kreken	141	141	0	282
* Learning community Greenport	45	0	45	0
* Compensatie controle CTB	224	0	224	0
* Nieuwbouw Monster	0	77	0	77
* Vooruit ontvangen bedragen DV (RMC)	0	261	0	261
* Diverse vooruitontvangen	0	303	0	303
Subtotaal ov. Nederlandse overheidslichamen	**4.271**	**878**	**1.340**	**3.809**
Totaal	**20.124**	**8.850**	**9.948**	**19.026**

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor door de gemeente Westland verstrekte waarborgen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	1-1-2022			2022		31-12-2022		
bedragen x € 1000	Garantstelling incl. op-nameruimte	Onbenutte opname ruimte	Garantstelling excl onbenutte opnameruimte	Garantstelling toevoeging	Garantstelling verlaging (aflossing)	Garantstelling incl. op-nameruimte	Onbenutte opname ruimte	Garantstelling excl onbenutte opnameruimte
Totaal direct	159.683	40.198	119.485	68	8.175	122.947	32.931	102.085
Totaal indirect	317.175	-	317.175	51.241	35.533	325.029	-	325.029
Totaal	**443.282**	**22.248**	**435.244**	**51.309**	**43.707**	**447.976**	**16.376**	**427.114**

Er is voor gekozen om expliciet inzichtelijk te maken in hoeverre gegarandeerde kredietfaciliteiten worden benut, omdat dit toegevoegde waarde biedt bij het op waarde schatten van de omvang van de daadwerkelijke omvang van de garantstellingen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat van de € 122,9 mln. aan directe garanties voor een bedrag van € 32,9 mln. uit gegarandeerde kredietfaciliteiten niet is benut. Feitelijk stond de gemeente garant op 31 december 2022 voor een bedrag van € 102,1 mln. (directe garantstellingen). Eind 2022 stond de gemeente als achtervang garant voor € 325,0 mln. voor door het WSW gegarandeerde leningen van woningcorporaties.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

Direct/ Indirect	Branche	Naam rechtspersoon	Oorspronkelijke hoofdsom	1-1-2022 Bedrag Totaal	1-1-2022 Garantstelling excl onbenutte opnameruimte	2022 Garantstelling toevoeging	2022 Garantstelling verlaging (aflossing)	31-12-2022 Bedrag Totaal	31-12-2022 Garantstelling incl. opnameruimte	31-12-2022 Onbenutte opname ruimte	31-12-2022 Percentage borgstelling gem. %	31-12-2022 Garantstelling excl onbenutte opnameruimte
Indirect	Woningcorp	Stichting Arcade mensen en wonen	455.094.863	393.444.000	196.722.000	50.000.000	33.402.000	410.042.000	205.021.000	-	50%	205.021.000
		Stichting Wonen Wateringen	138.130.907	140.113.000	70.056.500		2.130.560	137.982.440	68.991.220	-	50%	68.991.220
		Wassenaarsche Bouw stichting	89.475.390	72.200.000	36.100.000	583.000	-	72.783.000	36.391.500	-	50%	36.391.500
		Stichting Wonen Midden-Delfland	62.854.321	28.592.000	14.296.000	658.000	-	29.250.000	14.625.000	-	50%	14.625.000
Totaal Indirect			**745.555.481**	**634.349.000**	**317.174.500**	**51.241.000**	**35.532.560**	**650.057.440**	**325.028.720**	**-**	**-**	**325.028.720**
Direct	Kinderopvang	's-Gravenzandse Kinderopvang Stichting	1.633.609	326.722	208.762	-	65.345	261.377	154.512	-	59%	154.512
		Stichting Kinderdagverblijf Tik-Tak	500.000	25.000	12.500	-	20.000	5.000	2.500	-	50%	2.500
		Stichting Kwest	3.600.000	1.332.002	1.332.002	-	144.000	1.188.002	1.188.002	-	100%	1.188.002
	Sport	Sport Vereniging Honselersdijk	137.500	105.419	105.419	-	9.169	96.250	96.250	-	100%	96.250
		Sportstichting Verburch	1.786.972	475.597	475.597	-	35.562	440.035	440.035	-	100%	440.035
		Stichting Atletieksupport Westland	410.000	29.000	29.000	-	13.800	15.200	15.200	-	100%	15.200
		Stichting Beheer en Exploitatie Sportaccommodatie Quintus	640.000	489.465	489.465	-	25.692	463.773	463.773	-	100%	463.773
		Stichting Beheer Sportpark De Zweth	450.000	285.000	285.000	-	15.000	270.000	270.000	-	100%	270.000
		Stichting Beheer Tennispark 's-Gravenzande	340.000	188.982	188.982	-	12.979	176.003	176.003	-	100%	176.003
		Stichting Juliana Sportpark	860.000	398.619	398.619	-	41.476	357.143	357.143	-	100%	357.143
		Stichting Schietsportaccommodatie Monster	135.000	98.100	98.100	-	5.400	92.700	92.700	-	100%	92.700
		Stichting Sportaccommodatie Hockeyvereniging Westland	326.050	140.000	140.000	-	10.000	130.000	130.000	-	100%	130.000
		Stichting Sporthal Maasdijk	433.402	156.071	156.071	-	18.225	137.846	137.846	-	100%	137.846
		Stichting Sportpark Maasdijk en VV Maasdijk	100.000	69.976	34.988	67.500	7.827	129.649	64.825	-	50%	64.825
		Stichting Sportpark Polanen	425.000	276.761	276.761	-	13.567	263.194	263.194	-	100%	263.194
		Stichting Tennispaviljoen Monster en MLTV-90	60.000	37.000	18.500	-	6.000	31.000	15.500	-	50%	15.500
		Stichting Vastgoed Accommodatie Velo	3.450.000	2.179.105	2.179.105	-	108.290	2.070.815	2.070.815	-	100%	2.070.815
		Stichting Westlandse Gymnastiekverenigingen (SWGV)	300.000	86.558	86.558	-	10.164	76.394	76.394	-	100%	76.394
		Stichting De Boetzelaer	7.500.000	7.500.000	7.500.000	-	1.650.000	5.850.000	5.850.000	-	100%	5.850.000
		Voetbalvereniging Maasdijk	100.000	10.889	10.889	-	2.333	8.556	8.556	-	100%	8.556
	Woningcorp	Stichting Arcade mensen en wonen	12.070.554	1.719.819	1.719.819	-	175.461	1.544.358	1.544.358	-	100%	1.544.358
		Stichting Wonen Wateringen	19.408.900	6.967.117	6.967.117	-	520.836	6.446.281	6.446.281	-	100%	6.446.281
	Zorginstelling	Patijnenburg B.V.	5.195.000	2.772.500	1.572.500	-	170.000	2.602.500	2.602.500	1.200.000	100%	1.402.500
		Stichting Hulsvesting In nieuw Ter Heijde "HnT"	856.000	752.427	752.427	-	33.526	718.901	718.901	-	100%	718.901
		Stichting Zorginstellingen Pieter van Foreest	4.806.440	862.375	862.375	-	111.313	751.062	751.062	-	100%	751.062
	Volkshuisv.	Coöperatieve Tuinbouw Water Zuivering De Vlot U.A. (CAD)	880.000	548.000	394.560	-	48.000	500.000	360.739	-	72%	360.739
		HVC	28.714.415	27.350.903	27.350.903	-	4.467.557	22.883.346	22.883.346	-	100%	22.883.346
		OBWZ Ontwikkelingsbedrijf Westlandse Zoom CV	56.600.000	56.600.000	23.484.572	-	-	56.600.000	28.300.000	24.138.428	50%	16.230.786
		ONW Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland CV	37.500.000	37.500.000	31.954.414	-	-	37.500.000	37.500.000	7.592.819	100%	29.907.181
	Onderwijs	Stichting Greenport Horti Campus (Lentiz)	13.000.000	10.400.000	10.400.000	-	433.333	9.966.667	9.966.667	-	100%	9.966.667
Totaal Direct			**202.218.842**	**159.683.407**	**119.485.004**	**67.500**	**8.174.855**	**151.576.052**	**122.947.101**	**32.931.247**	**-**	**102.085.069**
Eindtotaal			**947.774.322**	**794.032.407**	**436.659.504**	**51.308.500**	**43.707.415**	**801.633.492**	**447.975.821**	**32.931.247**	**-**	**427.113.789**

Naast reguliere mutaties in bestaande garanties is er in 2022 één nieuwe directe garantie afgegeven op een lening van VV Maasdijk voor een bedrag van € 67.500 en een looptijd van 15 jaar ten behoeve van de renovatie van kantine, toiletten en keuken. De garantie op het overbruggingskrediet van zwembad De Boetzelaer is voor een bedrag van € 3.000.000 met een jaar verlengd tot april 2023.
In 2022 zijn er geen betalingen verricht uit hoofde van aanspraken op de verleende borg- en garantiestellingen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de toelichting op de balans worden belangrijke niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen vermeld waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden (bijvoorbeeld langlopende huurcontracten en leasecontracten).

Langlopende financiële verplichtingen
De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen en rechten (negatieve bedragen). Het totaal van deze verplichtingen vanaf € 100.000 bedraagt € 71,2 miljoen en is als volgt te specificeren:

Inhuur personeel	€	18,2
Afvalinzameling	€	9,4
Grond-weg en waterbouw & onderhoudswerkzaamheden	€	7,2
Groenvoorzieningen	€	6,7
Sport	€	4,8
Facilitaire diensteverlening	€	4,0
Softwarelicenties	€	3,8
Verzekeringen	€	2,6
Energiecontracten	€	2,2
Personenvervoer	€	1,9
Levering hardware	€	1,9
Aanleg en onderhoud speelvoorzieningen	€	1,7
Rioolwerkzaamheden	€	1,5
Mobiliteit	€	1,0
Ingenieursdiensten	€	0,7
Overige dienstverlening	€	0,7
Bouw- en onderhoudswerkzaamheden	€	0,6
Grond-weg en waterbouw	€	0,5
Telefonie	€	0,5
Advieswerkzaamheden	€	0,4
Duurzame energie	€	0,3
Beveiliging	€	0,3
Accountantsdiensten	€	0,3
Totaal	€	71,2

Claims en geschillen
Er bestaat een risico dat leveranciers als gevolg van niet naleving van wet - en regelgeving door de gemeente claims indienen. Tevens bestaat het risico dat partijen claims indienen als gevolg van besluitvorming of het uitblijven van besluitvorming door de gemeente. Er zijn geen claims naar aanleiding hiervan bekend bij de gemeente.

Jaarrekening OBWZ C.V.
Vanwege artikel 15.2 van de op 10 maart 2014 afgesloten Samenwerkingsovereenkomst heeft het Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom C.V. zich verplicht om medewerking te verlenen aan de jaarlijkse levering van gronden door de Gemeente met een minimale waarde van € 5,0 mln.
Tot en met 2022 is aan deze verplichting voldaan.

Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 is de “Wet modernisering vennootschapsbelasting (Vpb-plicht) overheidsondernemingen” in werking getreden. Hierdoor zijn overheden in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting, voor zover zij een onderneming drijven. In eerste instantie was het

Grondbedrijf de enige activiteit die door de zogenoemde ondernemerspoort ging. Begin 2019 werd duidelijk dat de inkomsten die gemeenten genereren uit de verkoop van reststromen (kunststof, papier, glas) ook meegenomen moeten worden in de aangifte vennootschapsbelasting. In 2021 heeft de Belastingdienst het standpunt ingenomen dat ook de reclame-inkomsten in de aangifte vennootschapsbelasting moeten worden opgenomen.
In 2021 is de definitieve aanslag over het belastingjaar 2016 opgelegd. Tegen deze aanslag is een bezwaarschrift ingediend bij de Belastingdienst. We verwachten dat in 2023 een uitspraak op dit bezwaarschrift wordt gedaan. Deze uitspraak kan van invloed zijn op de aanslagen vanaf 2017 en volgende jaren.
In 2022 zijn ook de definitieve aanslagen over de belastingjaren 2017 en 2018 opgelegd. Tegen deze aanslagen zijn bezwaarschriften ingediend. Deze bezwaarschriften zullen pas door de Belastingdienst in behandeling worden genomen, zodra de Belastingdienst een uitspraak op het bezwaarschrift tegen de aanslag 2016 heeft gedaan.

7.3.3 Publicatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De WNT is van toepassing op Gemeente Westland. De bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur (en overige topfunctionarissen) over het jaar 2022 is als volgt:

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**A.C. Spindler**	**A.P.M.A.F. Bergmans**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	149.104	127.106
Beloningen betaalbaar op termijn	22.894	22.239
Subtotaal	*171.998*	*149.345*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt
Bezoldiging	**nvt**	**nvt**
Het bedrag van de overschrijding, en	nvt	nvt
de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**A.C. Spindler**	**A.P.M.A.F. Bergmans**
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	142.904	119.963
Beloningen betaalbaar op termijn	22.554	21.528
Subtotaal	*165.458*	*141.491*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
Bezoldiging	**nvt**	**nvt**

Toelichting

Het bezoldigingsmaximum voor de topfunctionarissen bedraagt € 216.000. Dit maximum wordt niet overschreden door de topfunctionarissen.

7.4 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

Jaarlijks dient middels een bijlage bij de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal kengetallen c.q. bedragen opgenomen. De exact in te vullen gegevens per regeling worden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties via haar website beschikbaar gesteld.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 20-1-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A13	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Gemeenten	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A13/01*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/02*	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A13/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023 *Aard controle R* *Indicator: A13/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A13/05*	
			€ 68.410	Ja	€ 0	€ 68.410	Ja	
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 8.222.400	€ 2.498.632	€ 0	€ 2.564.817	€ 0	€ 636.660
			Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/11*	
			-€ 10.125	€ 562.800	€ 14.475.184	€ 14.465.319	Nee	
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			9	164	7	€ 8	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/09*			
			Nee					
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*
			€ 33.158	€ 33.158				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*
			€ 3.420	€ 62.320	€ 24.276	€ 27.744	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/26*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 60.854	
BZK	C9	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 3** Gemeenten	Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/03*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Toelichting afwijkingen in faseringen (indicatoren 02 en 04) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: C9/06*
		1	2020-0000079795	Nee	0	Nee	Indicator 2: De vertraging in de start bouw wordt vooral veroorzaakt door langer benodigde doorlooptijd om tot koopovereenkomst te komen. indicator 4:De vertraging in de specifieke maatregelen wordt vooral veroorzaakt door complexiteit / afstemmingsissues bij de uitvoering	€ 48.548.520
		2						
		20						
			Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/07*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: C9/08*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/09*	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/10*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/11*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/12*
		1	2020-0000079795	€ 16.208.546	Ja		0	Nee
		2						
		20						
BZK	C31	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*	
			€ 0	€ 0	€ 0			

BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			1.239	€ 53.447	€ 53.447	0	€ 0	€ 0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			1.239	€ 6.771	€ 6.771			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			2.478	2.478	0	0	0	0
BZK	**C56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56/04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/06*
		1	*RHA2021-02375910*	*Huisvesting arbeidsmigranten Zijdijk*	€ 0	€ 0	0	0
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: C56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/12*
		1	*Huisvesting arbeidsmigranten Zijdijk*	€ 0	€ 0	Ja	Nee	Ja
		2						
		10						
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56/14*				
			Nee	Nee				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2) *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Berekening bedrag uitvoeringskosten *Aard controle R* *Indicator: C62/02*	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/04*		
			0	€ 0	€ 3.483	Nee		
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 1.958.993	€ 328.179	€ 0	€ 0	€ 570.277	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*	
		1						
		2						
		100						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 218.100	€ 0	€ 40.190	€ 0	€ 424.079	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
		1						
		2						
		10						
OCW	**D19**	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/03*			
			€ 134.828	€ 0	Nee			

IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
			1 Sportlaan De Lier	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			100					
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
			1 *Sportlaan De Lier*	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
			2					
			100					
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/03*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/04*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1 061783 gemeente westland	€ 432.247	€ 432.247	€ 0	€ 0	Nee
			2					
			10					
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1 061783 gemeente westland	Project Zandeveldt	Nee			
			2					
			10					
EZK	**F1**	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**	Projectnaam/UWHS-nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F1/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicator: F1/02*	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/03*	Eindverantwoording per woning (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/04*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F1/05*	
			1 Uitkooprregeling woningen onder hoogspanning	€ 6.861	Nee	Nee	€ 15.645	
			2 Uitkooprregeling zwethlaan 44a	€ 0	Nee	Nee	€ 0	
			3 Uitkooprregeling Harteveldlaan 50	€ 0	Ja	Ja	€ 0	
			4 Uitkooprregeling St. Jorispad 24B	€ 20.745	Ja	Nee	€ 651.901	
			5 Uitkooprregeling St. Jorispad 17	€ 18.278	Nee	Nee	€ 402.046	
			6 Uitkooprregeling St. Jorispad 26	€ 59.513	Nee	Nee	€ 263.319	
			7 Uitkooprregeling Vlietweg 22B	€ 2.234	Nee	Nee	€ 839.843	
			8 Uitkooprregeling Sint Jorispad 24	€ 0	Nee	Nee	€ 908	
			9 Uitkooprregeling Sint Jorispad 24A	€ 0	Nee	Nee	€ 1.029	
			10 Uitkooprregeling Sint Jorispad 26A	€ 0	Ja	Nee	€ 1.059	
			11 Uitkooprregeling Groeneweg 70	€ 0	Nee	Nee	€ 5.204	
			12 Uitkooprregeling Naaldwijkseweg 100 (Wa)	€ 0	Nee	Nee	€ 0	
			13					
			100					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 15.877.779	€ 331.201	€ 820.784	€ 6.056	€ 136.693	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 212.029	€ 13.282	€ 0	€ 1.332.491	€ 3.347	€ 166.955
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 7.487	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 10.900	€ 13.374	€ 98.110	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 35.901	€ 102.906	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	-€ 7.200	€ 145.603	€ 13.964
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 1.340	€ 0	-€ 6.569	€ 23.320	€ 2.893
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 377	€ 0	-€ 15.951	€ 22.320	€ 1.503
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	-€ 9	€ 0	-€ 3.226	€ 1.237	€ 170
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 114	€ 11
			6	Totaal	€ 954	€ 0	-€ 32.946	€ 192.594	€ 18.541
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0			
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvantoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6	Totaal	0	0	0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
				€ 305.156	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/04*		
				€ 1.684	€ 0	0	Ja		
SZW	**G13**	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 2.400.593	€ 1.434.205				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodaties)	€ 437.430	€ 437.430			
		2	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (vervanging kunstgras)	€ 621.745	€ 621.745			
		3	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (vervanging gymzaal Heerweg)	€ 0	€ 0			
		4	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (investering sportpark de Hoge Bomen)	€ 191.209	€ 191.209			
		5	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (Zwembad de Hoge Bomen)	€ 49.066	€ 49.066			
		6	1.1 Onroerende Zaken - Nieuwbouw (modernisering Zwembad Waterman)	€ 15.345	€ 15.345			
		7	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (sportaccommodatie Heerweg)	€ 6.780	€ 6.780			
		8	1.3 Onroerende Zaken - onderhoud (sportaccommodatie Oudelandstraat)	€ 8.875	€ 8.875			
		9	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Diamant)	€ 7.924	€ 7.924			
		10	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting Joanneschool)	€ 7.893	€ 7.893			
		11	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (cultuurpresentatie De Vang)	€ 27.058	€ 27.058			
		12	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting De Kyckert)	€ 0	€ 0			
		13	1.3 Onroerende Zaken - Onderhoud (onderwijshuisvesting Madeweg)	€ 4.133	€ 4.133			
		14	2.1 Roerende zaken - Aankoop (vervangingreserve)	€ 27.013		€ 27.013		
		15	2.1 Roerende zaken - Aankoop (sportparken LED)	€ 0			€ 0	
		16	Afwijking mengpercentage	€ 29.734			€ 29.734	
		17						
		100						

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1034827	€ 308.576	€ 0	€ 88.618	€ 15.000	€ 268.618
		2						
		3						
		4						

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*
		1	1034827	Ja
		2		
		3		
		4		

VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*
			€ 60.010	Ja	Nee

VWS	H25	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/01*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/02*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/03*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/04*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/05*	
		1	*560145083/ SPUKUZ21-22189*	-€ 159.426	€ 159.426	€ 159.426		

			Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/06*	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022? *Aard controle R* *Indicator: H25/07*	Totale toezegging per locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/08*	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25/09*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25/10*	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25/11*
		1		*44562*	€ 46.006	€ 46.006	€ 46.006	€ 46.006
		2		*44562*	€ 53.162	€ 53.162	€ 53.162	€ 53.162
		3		*44562*	€ 21.662	€ 21.662	€ 21.662	€ 21.662
		4		*44562*	€ 38.596	€ 38.596	€ 38.596	€ 38.596
		5						
		50						

7.5 Bijlage overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele Baten en lasten 2022	Begroot Uitgaven	Werkelijke uitgaven	Begroot Inkomsten	Werkelijk inkomsten
01 Veiligheid	**717.788**	**574.162**	**717.788**	**574.152**
(I) Project weerbare bloemenveiling	717.788	574.162	717788	574152
Compensatie controle CTB 2022	85.000	73.274	85.000	68.410
Compensatie controle CTB (taak 10020	0	0	0	23.018
02 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	**81.467**	**186.615**	**0**	**231.057**
(I) Werken voor derden, Westlandse Zoom	**0**	61.383	**0**	**0**
(I) 01-1-Wegenonderh.beheerpl.wegen (tlv res 2810)	81.467	31.863	0	0
(I) Werken voor derden, ONW	0	93.369	0	231.057
03 Economie	**1.592.896**	**1.166.518**	**500.000**	**500.000**
Westland Agenda III	1.100.000	742.404	0	0
subsidieregeling Investeringsimpuls MKB Westland	142.896	76.844	0	0
Stimuleringsregeling Warmtesysteem Westland WSW	350.000	347.270	500.000	500.000
04 Onderwijs	**1.996.953**	**2.479.218**	**1.922.529**	**2.682.367**
Onderwijsachterstandsbeleid (tlv subs 11291103)	1.996.953	2.086.098	1.922.529	2.289.247
SPUK inhalen Covid-19 onderwijs vertraging	0	0	0	258.291
NPO_gelden Corona	0	258.291	0	0
Spuk onderwijshuisvesting Oekrainse vluchtelingen	0	134.829	0	134.829
05 Sport Cultuur en Recreatie	**549.975**	**579.911**	**0**	**172.194**
Corona Cultuursubsidies	500.000	432.834	0	0
Corona Sportsubsidies	0	4.225	0	79.954
(I) Visie cultureel erfgoed	49.975	50.612	0	0
Spuk Sportakkoord	0	92.240	0	92.240
06 Sociaal Domein	**16.976.166**	**20.975.944**	**9.832.000**	**15.306.007**
Tijd. overbruggingsreg. zelfst. ondernemers	301.138	267.699	-168.000	-190.108
BBZ 2021 instroom door Covid	233.508	120.967		6.960
Aanpak energiearmoede	4.716.820	7.572.031		9.600
Opvang Vluchtelingen Oekraine	9.000.000	9.751.298	9.000.000	14.465.319
Leefgeld en uitkeringen vluchtelingen Oekraine	1.000.000	1.162.900	1.000.000	30.115
Vermindering druk asielketen	0	924.121		924.121
(I) Jeugdwerkloosheid	196.793	0	0	0
Spuk Lokale Preventie 2022	0	60.010	0	60.000
Coronakosten Welzijn	364.909	239.187	0	0
(I)Erbij horen en meedoen - ontmoeting tot particip	56.473	64.061	0	0
(I) Statushouders en asielzoekers	210.063	200.986	0	0
Transformatiebudget sociaal domein	715.462	612.684	0	0
Project doelmatige ondersteuning	181.000	0	0	0
07 Volksgezondheid en Milieu	**1.603.814**	**175.111**	**1.532.814**	**0**
Uitvoering omschakeling afvalbeleid		172.906		
Spuk aanpak energiearmoede C55	1.332.814	60.218	1.332.814	
Energietransitie bebouwde kom	271.000	114.893	0	0
HVC Geothermie B.V.	0	0	200.000	0
08 Ruimtelijke ordening	**2.793.311**	**2.304.461**	**0**	**111.540**
(I) Aanpak waterproblematiek (tlv res 2700)	200.000	147.631	0	0
Deelvisies wonen, voorzieningen en groen/blauw	100.000	120.324	0	0
(I)Invoering Omgevingswet	51.723	51.458	0	0
Invoering omgevingswet (tlv de reserves 2585)	617.833	725.408	0	0
Uitkoopregeling diverse woningen onder hoogspanning	0	111.540	0	111.540
Verkenningen RO stedebouwkundig (tlv res 2510)	57.956	117.540		
Verkenning ontwikkeling GHC (tlv res 2510)	1.215.186	641.800	0	0
(I) Volkshuisvesting (tlv res 2215)	168.097	97.758	0	0
Creatieve maatregelen Wonen (tlv res 2303)	257.516	198.769	0	0
Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten	125.000	92.233	0	0
09 Bestuur en Ondersteuning	**602.918**	**811.134**	**1.000.000**	**1.000.000**
s-Gravenzande, v.Geeststraat 1 vm gemeentehuis	482.918	472.463	1.000.000	1.000.000
N, Prof. Holwerdalaan 62, huurgarantie Lentiz	120.000	338.671	0	0
10 Concernfinancien en algemene dekkingsmiddelen	**1.273.600**	**1.462.826**	**510.000**	**501.834**
Masterplan Digitalisering (res 2024)	925.000	952.117	0	0
ICT Additief onderhoud	0	83.614		
E-HRM	50.000	69.417		
Frictiebudget herplaatsingskandidaten	0	72.770	0	0
Lef Loont	170.000	140.727	0	0
Beleggingen/deeln safe harbour premie (res. 2830)	128.600	144.181	510.000	501.834
Totaal Incidentele baten en lasten lager dan € 50.000	4.625.329	609.529	3.330.151	126.748
Eindtotaal	**32.814.217**	**31.325.429**	**19.345.282**	**21.205.899**

Toelichting Incidentele Lasten en Baten

In deze bijlage worden de incidentele baten en lasten over 2022 toegelicht die hoger zijn dan € 50.000. De onttrekkingen uit en stortingen in de reserves zijn in principe incidenteel en vaak te relateren aan de hieronder toegelichte posten.

Programma 1 Veiligheid
Project weerbare bloemenveiling
Uitgaven: begroot € 717.788, Werkelijk € 574.162
Opbrengsten: Begroot € 717.788, Werkelijk 574.162
Van het ministerie van J&V zijn bijdragen ontvangen om uitvoering te kunnen geven aan het Programma Weerbare Sierteeltsector. De middelen moeten in 2022, maar uiterlijk 2023 uitgegeven worden en anders terugbetaald worden aan het ministerie. "

Compensatie controle CTB (taak 10020)
Uitgaven: Begroot € 85.000 Werkelijk € 73.274
Inkomsten: Begroot € 85.000 Werkelijk € 68.410
Inkomsten correctie 2021 Begroot € 0,00 Werkelijk € 23.018
Van het ministerie van J&V is een specifieke uitkering gevraagd en ontvangen voor het ondersteunen van de naleving van de controleplicht van het coronatoegangsbewijs bij voorzieningen en activiteiten. In 2022 is er subsidie verstrekt aan ondernemers en organisaties welke aantoonbaar kosten hebben gemaakt voor de controle op het coronatoegangsbewijs. De middelen welke in 2022 niet besteed zijn, zullen worden terugbetaald aan het ministerie.

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat
Werken voor derden, Westlandse Zoom
Uitgaven: Begroot € 0,00 Werkelijk € 61.383
Dit bedrag is afgeboekt omdat het is verkocht.

Werken voor derden ONW (tot 2023)
Uitgaven: Begroot € 0, Werkelijk € 93.369
Inkomsten: Begroot € 0, Werkelijk € 231.057
Dit betreft een vergoedingen afspraak die in 2023 afloopt

Wegenonderhoud beheerplan wegen
Uitgaven: Begroot € 91.467 Werkelijk € 31.863
Dit project wordt in 2023 afgesloten

Programma 3 Economie
Westland Agenda III (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 1.100.000 Werkelijk € 742.404
Westland Agenda III is een subsidie waarbij diverse projectvoorstellen worden ingediend voor subsidie. Dit komt eerst op de agenda van de toetsingscommissie alvorens het al dan niet wordt goedgekeurd. De goedgekeurde voorstellen moeten dan in overleg met de indiener worden ingepland. Dit omlooptijd van deze procedure, en daarnaast de vele afhankelijkheden binnen dit traject, zorgen ervoor dat de lastig is om de exacte tijden van uitputting aan te geven.

Subsidieregeling investeringsfonds MKB Westland
Uitgaven: Begroot € 142.896 Werkelijk € 76.844
Incidentele subsidie voor de online winkelstraat (1-ste actualisatie)

Stimuleringsregeling Warmtesysteem Westland(WSW)
Uitgaven: Begroot € 350.000 Werkelijk € 347.270
Inkomsten: Begroot € 500.000 Werkelijk € 500.000

Met de gelden die zijn gereserveerd op de reserve rekening en de voorziening van € 950.000 wordt de subsidieregeling Warmte Systeem Westland gefinancierd.

Programma 4 Onderwijs
Onderwijsachterstandenbeleid (2022-2024)
Uitgaven: Begroot € 1.996.953 Werkelijk € 2.086.098
Inkomsten: Begroot € 1.992.529 Werkelijk € 2.289.247
Specifieke uitkering onderwijs achterstandenbeleid, per saldo zijn baten en lasten neutraal.

SPUK inhalen Covid -19 onderwijs vertraging/NPO gelden Corona
Uitgaven: Werkelijk € 258.291
Inkomsten: Werkelijk € 258.291
Dit is een specifieke uitkering voor onderwijsachterstandenbeleid, per saldo zijn baten en laten gelijk

SPUK Onderwijshuisvesting Oekraïense vluchtelingen
Uitgaven: Begroot € 0,00 Werkelijk € 134.829
Inkomsten: Begroot € 0,00 Werkelijk € 134.829
Specifieke uitkering. Deze post is budgetneutraal

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie
Corona Cultuursubsidies
Uitgaven: Begroot € 500.000 Werkelijk € 432.834
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Betreft incidentele subsidies culturele sector als gevolg van Corona. Dekking komt uit reserve Corona steunfonds

Corona Sportsubsidies
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 4.225
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 79.954
Betreft incidentele subsidies voor sport door de gevolgen van Corona. De dekking komst uit de Reserve Corona steunfonds.

SPUK Sportakkoord
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 92.240
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 92.240
Specifieke uitkering, per saldo budgetneutraal
.
Visie Cultureel Erfgoed
Uitgaven: Begroot € 49.975 Werkelijk € 50.612
Inkomsten: Begroot € 0,00 Werkelijk € 79.954
Eenmalige uitgaven voor opstellen visie op cultureel erfgoed

Programma 6 Sociaal Domein
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO) (2020-2022)
Uitgaven: Begroot € 301.138, Werkelijk € 267.699
Inkomsten: Begroot € 168.000, Werkelijk € 190.108,48
De TOZO regeling is in 2021 gestopt. De lasten en baten betreffen de uitvoeringskosten in verband met de afhandeling van de kapitaal verstrekkingen.

BBZ 2021 instroom door Covid (2021-2022)
Uitgaven: Begroot € 233.508, Werkelijk € 120.967
Inkomsten: Begroot € 0, Werkelijk € 6.960
Dit was een tijdelijk maatregeling en wordt na 2022 niet meer geraamd.

Aanpak energiearmoede BZK C55 (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 4.716.820, Werkelijk € 7.572.031
Inkomsten: Begroot € 0, Werkelijk € 9.600
Dit is een regeling dit 2022 is gestart. Het is onduidelijk of deze nog doorgaat na 2023

Opvang vluchtelingen Oekraïne (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 9.000.000 Werkelijk € 9.751.298
Inkomsten: Begroot € 9.000.000 Werkelijk € 14.465.319
De oorlog in Oekraïne heeft een grote vluchtelingenstroom veroorzaakt. In Westland worden ook vele Oekraïense vluchtelingen opgevangen. De kosten die dit met zich meebrengt worden vergoed door het Rijk, waarbij vaste normbedragen worden gehanteerd. Zowel de inkomsten als de uitgaven hebben daarom een incidenteel karakter.

Leefgeld en uitkeringen vluchtelingen Oekraïne (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 1.000.000 Werkelijk € 1.162.900
Inkomsten: Begroot € 1.000.000 Werkelijk € 30.115
De oorlog in Oekraïne heeft een grote vluchtelingenstroom veroorzaakt. In Westland worden ook vele Oekraïense vluchtelingen opgevangen. De kosten die dit met zich meebrengt worden vergoed door het Rijk, waarbij vaste normbedragen worden gehanteerd. Zowel de inkomsten als de uitgaven hebben daarom een incidenteel karakter.

Vermindering druk asielketen (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 924.121
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 924.121
De post vermindering druk op de asielketen slaat op het opvangen van statushouders, die het COA door capaciteitsgebrek niet kan plaatsen. De intentie is de druk voor het COA te verminderen.

Jeugdwerkloosheid (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 196.793 Werkelijk € 0
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Jeugdwerkloosheid: de inzet van middelen Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (RPA), aanpak jeugdwerkloosheid , ten behoeve van de Pilot Lifecoach heeft in 2022 niet plaatsgevonden. In 2022 is begonnen met de werving maar de start van de pilot vind pas in 2023 plaats. Aan de raad zal worden voorgesteld de middelen in 2023 opnieuw beschikbaar te stellen

SPUK Lokale preventie (2022)
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 60.010
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 60.000
Specifieke uitkering die per saldo budgettair neutraal is.
Coronakosten Welzijn (2021-2022)
Uitgaven: Begroot € 364.909 Werkelijk € 239.187
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Betreft incidentele subsidies welzijnssector als gevolg van Corona. Dekking komt uit reserve Corona steunfonds

(I)Erbij horen en meedoen - ontmoeting tot participatie (2021-2022)
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 60.010
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 60.000
De kosten komen ten laste van de reserve sociaal domein obv incidentele subsidie regelingen

Statushouders en asielzoekers (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 210.063 Werkelijk € 200.986
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk €0

De kosten komen ten laste van de reserve Sociaal Domein op basis van incidentele subsidieregelingen

Transformatiebudget Sociaal Domein (tot en met eind datum 2023)
Uitgaven: Begroot € 715.462 Werkelijk € 612.684
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk €0
Incidentele uitgaven voor transformatie van het sociaal domein De dekking vindt plaats uit de reserve sociaal domein

Project doelmatige ondersteuning (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 181.000 Werkelijk € 0
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk €0
Project doelmatigheid: Vanaf december 2022 is de gemeente van start gegaan met het verbeteren van de persoonlijke situatie van bijstandsgerechtigden die langdurig in de uitkering zitten. Doel van het project is om bij deze klanten belemmeringen weg te halen zodat ze weer kunnen participeren in de maatschappij, zodat hun zelfredzaamheid wordt vergroot en zij gestimuleerd worden om een gezonde leefstijl na te jagen. Het overschot is ontstaan door een latere start en het kunnen opvangen van de lasten binnen het reguliere P budget. Om het project te voltooien zal aan de raad worden voorgesteld om het budget opnieuw beschikbaar te stellen in 2023

Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Uitvoering omschakeling afvalbeleid (2022)
Uitgaven: Begroot € 0,00 Werkelijk € 172.906
Invoeren nieuwe wijze van inzameling van kunststoffen.

SPUK aanpak energie armoede C55 (2022-2023
Uitgaven: Begroot € 1.332.814 Werkelijk € 60.218
Inkomsten: Begroot € 1.332.814 Werkelijk € 0
Specifieke uitkering per saldo budget neutraal

Energietransitie bebouwde kom (tlv reserve 2585) (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 271.000 Werkelijk € 114.893
Inkomsten Begroot € 0 Werkelijk € 0
Oorspronkelijke uitgave is € 194.893. Hiervan is € 80.000 structureel. Dit is een tijdelijk project om de energietransitie opgang te brengen.

HVC Geothermie B.V.2019-2022)
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Inkomsten: Begroot € 200000 Werkelijk € 0
Dit betreft de laatste tranche van uitkoop aandelen

Programma 8 Ruimtelijke ordening
Aanpak waterproblematiek (tlv res 2700) (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 200.000 Werkelijk € 147.631
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Dit betreft het uitwerken van aanpak van waterproblematiek in Westland

Deelvisies wonen, voorzieningen en groen/blauw (2022-2023)
Uitgaven: Begroot € 100.000 Werkelijk € 120.324
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
De incidentele uitgaven wordt ingezet voor de uitvoering van deelvisies door een extern bureau.

Invoeren Omgevingswet (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 51.723 Werkelijk € 51.458

Inkomsten: Begroot € Werkelijk € 0
De uitgaven zijn bedoeld voor de invoeringskosten van de Omgevingswet. Deze invoering van deze wet is al diverse keren uitgesteld.

Idem als hierboven: Invoeren Omgevingswet (tlv reserve 2585) (2021-2023)
Uitgaven: Begroot € 617.833 Werkelijk € 725.408
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0

Uitkoopregeling woningen onder hoogspanningsleidingen (Sisa, 2018-2023)
Uitgaven: Begroot € 111.540 Werkelijk € 111.540
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Diverse posten die hebben betrekking op de Sisa regeling uitkoop woningen.

Verkenningen RO stedenbouwkundig RO (tlv reserve 2510) (2018-2023)
Uitgaven: Begroot € 57.956 Werkelijk € 108.252
Begroot € 168.097 Werkelijk € 97.758
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
In Q4 2022 zouden een aantal producten, zoals masterplannen, verdere stedelijke uitwerkingen overgeleverd worden en daarnaast zouden verdere onderhandelingen, grondexploitaties ed. opgesteld worden. Door vertraging bij externe partijen, interne uitval en omdat besloten is een extra tussenstap voor de participatie in te bouwen met de raad en de provincie, zijn deze acties doorgeschoven naar q1/q2 2023. De middelen zullen dan ook beschikbaar moeten zijn in deze periode

Volkshuisvesting (tlv reserve 2215) (2018-2023)
Uitgaven: Begroot € 168.097 Werkelijk € 97.758
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Het budget wordt gedekt vanuit de reserve Volkshuisvesting. In 2022 zijn er geen projecten gevonden die aanspraak kunnen maken op dit budget en de doelen die met deze reserve beoogd zijn. In 2023 is de verwachting dat het restantbudget waarmee sociale huur gestimuleerd kan worden, besteed wordt.
.
Creatieve maatregelen Wonen (2018-2022)
Uitgaven: Begroot: €257.516 Werkelijk € 198.769
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Het budget is bedoeld voor de projecten met Flexwoningen. Realisatie van flexwonen is pionieren en dit betekent dat sommige processen langer duren dan vooraf verwacht. Er wordt voortgang geboekt maar het duurt langer dan verwacht.
Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten (2018-2023)
Uitgaven: Begroot: € 125.000 Werkelijk € 92.233
Inkomsten: Begroot € 0 Werkelijk € 0
Het budget wordt gedekt vanuit de reserve Sociaal domein. De verwachting is dat in 2023 het restantbudget volledig besteed zal worden voor ondersteuning van woongroepen voor medioren.

Programma 9 Bestuur en Ondersteuning
‘s-Gravenzande, v. Geeststraat 1, voormalig gemeentehuis (2022)
Uitgaven: Begroot € 482.918 Werkelijk € 472.463
Inkomsten: Begroot € 1.000.000 Werkelijk € 1.000.000
Het voormalig gemeentehuis is in 2022 verkocht. De daarvoor gemaakte kosten en opbrengsten zijn incidenteel.

Prof. Holwerdalaan 62, huurgarantie Lentiz (2022-2023)
Uitgaven Begroot € 120.000 Werkelijk € 119.408
Inkomsten, Begroot € 0 Werkelijk € 0
Vergoedingsafspraak loopt af in 2023

Programma 10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

E-HRM (2022-2023)
Uitgaven Begroot € 50.000 Werkelijk€ 69.417
Betreft het E-HRM project wat in 2023 wordt afgerond. Vanwege einddatum 2023 incidenteel van aard.

Frictiebudget herplaatsingskandidaten (2020-2022)
Uitgaven: Begroot € 0 Werkelijk € 72.770
Betreft dekking vanuit reserve voor salarislasten herplaatsingskandidaten. Is incidenteel van aard omdat herplaatsingskandidaten niet structureel herplaatsingskandidaten zijn.

Masterplan Digitalisering (2021-2024)
Uitgaven Begroot € 925.000 Werkelijk € 952.117
De middelen uit de reserve Masterplan Digitalisering worden niet aangewend voor dekking van structurele werkzaamheden maar zijn incidenteel van aard om de digitalisering van gemeente Westland op hoger niveau te krijgen.

ICT Additief onderhoud (2022)
Uitgaven Begroot € 0 Werkelijk € 83.614
Aansluiten DKD en Uitvoering werkzaamheden en opzetten en overzetten productie

Lef Loont (tot en met 2022)
Begroot € 170.000 Werkelijk € 140.727
Project is be Uitgaven, Begroot € 1.996.953 Werkelijk € 2.086.098
Inkomsten, Begroot € 1.992.529 Werkelijk € 2.289.247
eindigd. Geen budget geraamd voor 2023 en daarna.

Beleggingen/deelneming. safe harbour premie (res. 2830)
Uitgaven: Begroot € 128.600 Werkelijk € 144.181
Inkomsten Begroot € 510.000 Werkelijk € 501.834
Safe Harbour premies worden berekend over het opgenomen deel van de kredietfaciliteit van de grondbedrijven. Het opgenomen deel varieert dagelijks, maar kan het maximum gegarandeerde bedrag onder de garantstelling niet overschrijden. Aan het einde van het jaar krijgen wij een opgave van de daadwerkelijk opgenomen hoofdsommen van de kredietfaciliteit en daarover wordt achteraf de te betalen Safe Harbour premie bepaald. In de begroting wordt een inschatting gemaakt van de te ontvangen safe harbour premie, de realisatie kan afwijken van de begroting. Het kan voorkomen dat er geen kredietfaciliteit wordt gebruikt door de grondbedrijven. De te ontvangen safe harbour premie is dan aan het einde van het jaar 0. De opbrengst kan daarmee niet worden aangemerkt als structurele opbrengst.

Reserves
Reserves zijn in principe incidenteel en daarom niet nader toegelicht. Veel onttrekkingen uit en stortingen in de reserves zijn te relateren aan incidentele lasten en baten die hierboven al zijn toegelicht. Reserves die een structureel karakter hebben zijn buiten beschouwing gelaten. Hieronder zijn de onttrekkingen en stortingen uit de reserves weergegeven.

Omschrijving Incidentele reserves 2022 Onttrekking reserves:	Begroot	Werkelijk
programma 1 Veiligheid	159.000	143.050
Onderz. ondermijning	159.000	143.050
Programma 2 Verkeer en Vervoer	1.540.959	753.058
Bijdrage integrale visie A4 veilingroute A20	148.871	148.870
Diverse verkeersmaatregelen en -onderzoeken	1.069.550	404.933
vertraging MFR Naaldwijk, Honselersdijk Den Haag	153.441	153.441
Diverse projecten overheveling restant 2021 (62109909-38390u)	852.406	0
Verschuiven budget regionale verkeersprojectennaar 2023	-1.000.000	0
verkenningen 2 metropolitane fietspaden	120.524	0
Bewaking fietsenstalling Naaldwijk - Biesieklette	126.000	45.814
Wegenonderhoud beheerplan wegen (62101809-38394u)	70.167	0
Programma 3 Economie	3.990.136	4.618.648
Bijzondere leerstoel ecosystemen	100.000	74.028
MKB-fonds	80.026	49.690
Gebiedssamenwerking PZH		
Investeringsfonds; economische opgaven Westland agenda	987.550	1.775.100
Transformatiefonds	1.000.000	1.000.000
Investeringsfonds; economische opgaven Westland agenda	1.260.000	1.260.000
Subsidie online winkelstraat cf collegebesluit d.d. 16-3-2021 (63101	112.560	112.560
Stimuleringsregeling Warmtesysteem Westland (63101071-38390u)	450.000	347.270

Programma 4 Onderwijs	965.907	718.655
Lokaal Educatieve agenda (64825000-43800u)	365.444	365.444
Dakherstel Hazelaarstraat 46 Monster	75.000	22.033
Budget IHP en aanpassing G4 (64211240-38390u)	72.800	0
Realisering Tijdelijke Daltonschool voor WOO Hoogeland (64210001	331.178	331.178
Regionale Meld- en Coördinatiefunctie VSV	121.485	0
Amendement Islamitische school	0	0
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	**2.455.919**	**1.959.314**
Investeringssubsidies sportverenigingen	158.722	178.518
Groenplannen Dorpscentra	148.000	87.476
Historisch archief en -streekarchief wegwerken achterstand	342.900	339.181
Visie cultureel erfgoed	110.975	110.975
Kerkenvisie	75.000	75.000
Actualiseren erfgoedbeleid	137.940	137.940
Haalbaarheidsonderzoeken	289.571	62.722
Aframen onderzoeksbudget sportaccomodaties	-144.000	0
Investeringsubsidies sportverenigingen	384.103	384.103
groot onderhoud zwembaden	452.708	225.783
Corona en cultuur	500.000	357.616
Programma 6 Sociaal Domein	**3.107.463**	**2.152.456**
Diverse formatie DV	807.749	807.749
Tijd. Overbruggingsreg. Zelfstandige ondernemers (TOZO)	366.415	267.699
Re-integratiekosten ESF	340.000	35.000
Interne detacheringen t.l.v. materieel budget	50.000	50.000
Wet inburgering (statushouders - ondertussengroep)	210.063	210.000
herorientatie ondernemers	50.938	0
Voorkoming jeugdwerkloosheid	196.793	0
Specifieke uitkering Toeslagenaffaire	124.122	124.122
Prikkelarme woning Haagweg 33c	35.000	35.000
Voorjaarsnota 2019: incidentele dekking Sociaal Domein	0	0
Perspectiefbrief: dekking SD	0	0
transformatie SD	55.025	0
SHV fte vroegsignalering	74.167	74.167
Casemanager jongeren	82.437	82.437
(I)Gewoon thuis-Aanpassingen woningen	136.958	41.965
(I) Gewoon thuis-samenwerking zorg voor thuiswonen	-15.793	4.450
bestrijding eenzaamheid	56.473	56.473
KW, Leeuwerik 9, Okidoki (66509059-33310u BW 14052)	2.881	2.881
Inzet Corona en gezondheidsgevolgen	48.000	0
Subsidie Noviteit exploitatieverlies agv Corona	48.000	48.000
Subsidieregeling compensatie dorpshuizen 2022	107.511	37.662
Subsidieregeling Jeugd aan Zet Westland	182.398	150.575
Westlanders brigade	75.000	50.950
Coronasteun bijzondere bijstand	73.326	73.326

Programma 7 Volksgezondheid en milieu	**375.000**	**0**
Correctie isolatiemaatregelen geluidsbelasting	0	0
Handhaving op riolering	175.000	0
verdeling invoering omgevingswet	200.000	0
Programma 8 Volkshuisvesting RO en SV	**8.967.197**	**8.928.565**
Invoering Omgevingswet	226.595	95.430
nv. Omg.wet, deelvisies voorzieningen, groen/blauw, wonen (681(	100.000	100.000
Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten (682226021-38390u)	27.643	121.485
Creatieve maatregelen wonen (UP2019 vh WP) 68226019-38390u)	271.516	198.769
Structuurvisie centrum Poeldijk (68100015-38390u)	36.008	
Kwaliteitsborging bouw- en woning toezicht (68225000-38390u)	55.500	55.500
Tijdelijke Huisvesting Arbeidsmigranten (68226021-38390u)	97.357	92.233
Algemene kosten Planontwikkeling/ Centrumplangelden (6830060(	2.200.000	2.200.000
Visie Centrum Wateringen (68100011-38390u)	26.412	
verschuiving creatieve maatregelen wonen - naar reserve volkshuis	450.000	450.000
bijdragen aan sociale grondprijzen	168.097	97.758
actieprogramma huisvesting arbeidsmigranten	0	0
Pauzewoningen	18.552	3.401
innovatieve woonvormen	233.538	167.509
Beheerskosten SVn (68226209/38390u)	100.000	62.670
ProRap 2022 BNR: Centrumplannen (68300600-38390u)	600.000	600.000
Investeringsfonds: verkenningen R.O-stedebouwkundig	31.544	31.544
Investeringsfonds: verkenningen GHC	365.186	0
Investeringsfonds: uitvoeringsfonds centrumplannen	2.500.000	2.500.000
invoering omgevingswet	517.464	237.612
diverse projecten	200.000	147.631
Bouwgrond faciliterende ontwikkeling (68300001)	396.785	1.489.223
herstructurering glastuinbouw	345.000	277.800
Programma 9 Bestuur en ondersteuning	2.669.130	2.357.668
verkiezingen	165.000	165.000
Omzetting voorziening groot onderhoud gebouwen	2.413.113	2.192.668
ontwikkeling locatie Zuyt Brugge (zuideinde)	91.017	0

Programma 10 Concernfinanciën en Alg. dekkingsmid	**13.145.919**	**13.022.675**
Perspectiefbrief: uitstellen reclamebelasting	750.000	750.000
Extra dotatie voor 20221 dub deb	100.000	100.000
Consulenten Jongeren en WMO Consuleneten	438.436	438.436
Verdeling invoering omgevingswet	73.405	51.688
ICT Regie en change	225.000	166.128
Actielijnen Verbetering organisatie ivm kindertoeslagaffaire	562.923	562.923
Visie op dienstverlening	350.000	350.000
6e Corona steunpakket	675.591	675.591
Toevoeging aan reserve omgevingsvergunningen	1.263.000	1.263.000
Toevoeging aan reserve groot onderhoud gebouwen	1.960.092	1.960.092
Toevoeging aan reserve groot onderhoud gebouwen	605.000	605.000
Toevoeging aan reserve masterplan digitaliseren	500.000	500.000
masterplan	925.000	925.000
Trainees	150.000	116.531
Operational excellence: organisatieadviseur	147.000	143.638
Beeindiging DVO L-V juli 2022	650.000	650.000
Reorganisatie I&A	400.000	400.000
calamiteitenbudget	56.341	0
Arbeidscommunicatie	42.405	42.405
Calamiteitenbudget inhuur.	723.069	779.410
SHV fte vroegsignalering personele opslag	25.955	25.955
Casemanager jongeren opslag bv	28.852	28.852
aanwending reserve	100.000	100.000
Perspectiefbrief: aanzuiveren reserve SD	250.000	250.000
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen - BW21003	510.000	510.000
Investeringsfonds; zwembad Hoge Bomen (machines e.d.)	612.000	612.000
Investeringsfonds; modernisering Waterman - BW21003	540.000	540.000
coronaplan BV	12.000	6.176
Dekking activum 7265 - Metropolitane fietspad Naaldwijk-Rotterda	469.850	469.850
Totaal Onttrekkingen	**37.376.630**	**34.654.089**
Stortingen in de Reserves	**Begroot**	**Werkelijk**
programma 2 Verkeer en vervoer	**260.311**	**260.311**
overheveling vertraging MFR Naaldwijk Honselersdijk Den Haag	153.441	153.441
overheveling verschuiving bijdrage integrale visie A4	106.870	106.870
programma 3 Economie	**3.695.250**	**3.647.550**
Overheveling - verschuiving investeringsproject WSW (6310107143800 -/	600.000,00	600.000
Overheveling - verschuiving Westland agenda (63101021-38390 -/-u)	2.047.550,00	2.047.550
Overheveling - verschuiving transformatiefonds (63101009-38390 -/-u)	1.000.000	1.000.000
79802025 - MPG 2022-2025 Bedrijventerrein Teylingen	47.700	0

Programma 4 Onderwijs	**954.986**	**954.986**
Overheveling - overschot op de LEA middelen (64825000-43800 -/-u)	365.444,00	365.444
Overheveling - overschot op de LEA middelen (64825000-43800 -/-u)	84.556,00	84.556
Overheveling - leerpakketten basisischool Savornin Lohmanstraat (6421(	100.000	100.000
Overheveling - IHP, betreft Gouwe 8-10 Bernadetteschool (64802000-383	73.808	73.808
Overheveling -oplevering nieuwe Dalton school in Hoogeland in 2025 (64	331.178,00	331.178
Programma 5 Sport, Cultuur en recreatie	**1.335.442**	**1.335.442**
Investeringssubsidies sportverenigingen 65308009-43800u)	170.000	170.000
Investeringssubsidies Sport (65308009-43800u) naar overhevelingsreser	96.000	96.000
Investeringssubsidies Sport (65308009-43800u) naar overhevelingsreser	214.103	214.103
Overheveling - overschot op incidentele middelen archief (65411000-351(	109.843	109.843
Overheveling - overschot op visie cultureel erfgoed (65411041-38390 -/-u)	61.000	61.000
Overheveling - overschot op kerkenvisie (65411051-38390 -/-u)	75.000	75.000
Overheveling - overschot op cultuur (impuls 65112001-43800 -/-u)	325.000	325.000
Dotatie van zwembaden - Groot onderhoud (65309050-38024i)	284.496	284.496
Programma 6 Sociaal Domein	**2.844.587**	**2.444.841**
Overheveling - energietoeslag (66140601-34109 -/-u)	2.177.000	1.777.254
1e actualisatie 2022: Doorontwikkeling BW-BT (66632000-44200i)	667.587	667.587
69801008 Programma 8 Volkshuisvesting RO en SV	**5.599.503**	**5.944.276**
MPG 2022-2025	7.548	120.400
MPG - N : Mdijk Honderdland fase II A	236.645	0
Liermolen en Molensloot de Lier	0	0
N : De Harmonie Verdilaan - Dijkweg (1e act. 2021)	5.310	0
Creatieve maatregelen wonen - naar reserve volkshuisvesting (6822601(	450.000	450.000
ProRap 2022 BNR: Centrumplannen (68300600-38390u)	4.620.000	4.620.000
Vanuit exploitatie (68100020 38390u -/-)	200.000	200.000
Collegebesluit d.d. 17 mei 2022 De Rozenhof (68226041-38390u.neg.)	80.000	80.000
afwikkelingen via res faciliterende projecten	0	473.876
Programma 9 Bestuur en ondersteuning	**763.183**	**763.183**
Omzetten voorziening naar reserve groot onderhoud gebouwen (6913902	763.183	763.183

Programma 10 Concernfinancien en Algemene dekkingsmiddelen	**12.478.129**	**12.309.952**
Perspectiefbrief: versterken AR+ primitieve begroting	945.000	945.000
Amendement Led verlichting	-44.800	-44.800
Amendement Islamitische school	0	0
Voordelig saldo 2021	23.681.426	23.681.426
Overheveling taakmutatie uitvoeringskosten klimatakkoord	630.882	630.882
Overheveling visie op dienstverlening	305.000	305.000
ICT regie en change, e-HRM, website, P&C, VIC, naar 2023 (60205300-38	300.000	300.000
Voordelig saldo 2021	-23.681.426	-23.681.426
Toevoeging aan reserve masterplan digitaliseren	500.000	500.000
Toevoeging aan reserve flankerende personele middelen	605.000	605.000
79802215 - Safe harbour premie ONW+OBWZ 69130009-38325i)	381.400	357.653
Storting Egalisatieopslag grondbankrente	1.602.498	1.592.230
Rente FMP 2022-2026	76.742	
79802250 - Perspectiefbrief: aanzuiveren reserve Sociaal Domein	250.000	250.000
Opbrengst annuïteitenleningen starters (68226219/51100i)	325.000	267.580
Opheffen reserves	0	0
Coronapakketten	1.213.465	1.213.465
Toevoeging aan de reserve omgevingswet	1.263.000	1.263.000
Toevoeging aan reserve groot onderhoud gebouwen	1.960.092	1.960.092
Dekking activum 7265 - Metropolitane fietspad Naaldwijk-Rotterdam	469.850	469.850
Reconstructie/sanering aan de Vreeburchlaan (BW21003)	33.000	33.000
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen	612.000	612.000
Investeringsfonds; zwembad Hoge Bomen (machines e.d.)	510.000	510.000
Investeringsfonds; modernisering Waterman	540.000	540.000
Investeringsfonds; modernisering Waterman (BW21003)	0	0
Totaal	**21.827.650**	**21.604.499**
Per saldo incidentele stortingen en Onttrekkingen aan de reserves	**-15.548.980**	**-13.049.589**

7.6 Bijlage gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 66 dient de gemeente in de jaarrekening een verplichte bijlage taakvelden op te nemen. Daarnaast wordt de bijlage gepresenteerd over de programma's.

Product	Product omschrijving	Prim Begr Ink	Prim Begr Uitg	Prim Begr Saldo	Begr incl Wijz Ink	Begr incl Wijz Uitg	Begr incl Wijz Saldo	Werkelijk Ink	Werkelijk Uitg	Werkelijk Saldo
Dienstjaar: 2022										
Programma 01 Veiligheid										
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	488.167	7.208.469	6.720.302	539.457	7.525.058	6.985.601	506.224,72	7.584.443,78	7.078.219,06
1.2	Openbare orde en veiligheid	117.455	3.748.375	3.630.920	950.288	4.870.621	3.920.333	875.683,85	4.618.840,55	3.743.156,70
Programma 02 Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1	Verkeer en vervoer	1.124.662	18.105.713	16.981.051	1.197.236	18.372.699	17.175.463	1.197.585,74	18.372.699,22	17.175.113,48
2.2	Parkeren	373.174	803.119	429.945	373.431	905.597	532.166	280.921,24	758.999,37	478.078,13
2.4	Economische havens en waterwegen	3.145	1.484.053	1.480.908	3.145	1.616.762	1.613.617	3.145,24	1.616.761,57	1.613.616,33
Programma 03 Economie										
3.1	Economische ontwikkeling	80.762	3.413.223	3.332.461	580.762	2.713.512	2.132.750	849.059,44	2.773.734,53	1.924.675,09
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	187.736	140.036	-47.700	62.883,00	71.167,26	8.284,26
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	567.475	571.397	3.922	566.721	589.989	23.268	731.342,20	750.852,88	19.510,68
3.4	Economische promotie	384.592	798.440	413.848	294.592	865.863	571.271	324.979,80	878.953,56	553.973,76
Programma 04 Onderwijs										
4.2	Onderwijshuisvesting	1.013.947	8.929.567	7.915.620	1.112.824	8.500.520	7.387.696	1.118.800,34	8.361.119,55	7.242.319,21
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	380.460	3.673.132	3.292.672	2.302.989	6.180.939	3.877.950	2.941.072,17	6.298.062,70	3.356.990,53
Programma 05 Sport, cultuur en recreatie										
5.1	Sportbeleid en activering	0	450.917	450.917	0	548.253	548.253	175.322,02	443.587,18	268.265,16
5.2	Sportaccommodaties	1.193.127	6.399.878	5.206.751	1.969.962	7.636.913	5.666.951	1.712.384,44	7.779.893,75	6.067.509,31
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	212.299	3.266.796	3.054.497	256.382	3.614.575	3.358.193	287.658,91	3.702.885,70	3.415.226,79
5.4	Musea	2.600	1.060.328	1.057.728	4.600	1.018.810	1.014.210	6,65	1.046.458,79	1.046.452,14
5.5	Cultureel erfgoed	550	335.489	334.939	550	423.606	423.056	22.397,80	448.614,62	426.216,82
5.6	Media	74.528	2.576.847	2.502.319	74.999	2.610.236	2.535.237	75.243,76	2.682.431,06	2.607.187,30
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	131.190	8.981.765	8.850.575	127.701	10.401.719	10.274.018	247.276,76	10.048.626,98	9.801.350,22
Programma 06 Sociaal domein										
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	307.064	8.335.486	8.028.422	10.310.590	19.150.088	8.839.498	15.903.222,78	21.013.127,93	5.109.905,15
6.2	Wijkteams	93.000	12.438.777	12.345.777	93.000	14.064.448	13.971.448	420.802,38	13.630.208,05	13.209.405,67
6.3	Inkomensregelingen	20.827.339	25.481.344	4.654.005	20.153.026	31.871.972	11.718.946	19.314.478,07	33.671.640,21	14.357.162,14
6.4	Begeleide participatie	0	7.242.469	7.242.469	0	7.482.222	7.482.222	754,60	7.473.219,73	7.472.465,13
6.5	Arbeidsparticipatie	0	2.191.253	2.191.253	0	2.609.383	2.609.383	319.205,04	2.246.790,77	1.927.585,73
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	115.000	4.456.532	4.341.532	115.000	4.438.342	4.323.342	60.382,29	4.370.971,92	4.310.589,63
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	228.000	18.624.701	18.396.701	200.000	20.096.006	19.896.006	319.453,66	19.429.431,22	19.109.977,56
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	20.853.391	20.853.391	0	23.840.152	23.840.152	5.071,92	25.876.341,68	25.871.269,76
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	558.000	558.000	794.229	541.491	-252.738	796.973,21	524.900,17	-272.073,04
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	2.894.000	2.894.000	0	2.896.000	2.896.000	0,00	2.344.268,59	2.344.268,59
Programma 07 Volksgezondheid en milieu										
7.1	Volksgezondheid	73.774	1.564.754	1.490.980	843	1.554.988	1.554.145	8.157,28	1.534.458,21	1.526.300,93
7.2	Riolering	14.866.971	12.614.283	-2.252.688	15.956.054	13.676.311	-2.279.743	15.956.053,87	13.676.310,81	-2.279.743,06
7.3	Afval	15.908.600	12.920.753	-2.987.847	15.775.800	12.838.213	-2.937.587	16.278.666,43	12.175.612,77	-4.103.053,66
7.4	Milieubeheer	215.000	5.376.236	5.161.236	1.547.814	6.979.374	5.431.560	-87.306,68	5.197.821,73	5.285.128,41
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.494.090	1.830.473	336.383	1.494.090	2.369.088	874.998	1.660.819,54	2.322.376,35	661.556,81
Programma 08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing										
8.1	Ruimtelijke ordening	1.605.902	5.328.350	3.722.448	920.902	6.776.399	5.855.497	887.325,61	6.559.590,47	5.672.264,86
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	55.038.866	55.917.621	878.755	30.524.612	32.136.034	1.611.422	43.729.525,30	43.676.844,67	-52.680,63
8.3	Wonen en bouwen	4.921.553	4.606.177	-315.376	10.087.233	11.636.218	1.548.985	6.271.558,96	7.717.787,56	1.446.228,60
Programma 09 Bestuur en Ondersteuning										
0.1	Bestuur	7.000	4.841.890	4.834.890	42.000	5.272.475	5.230.475	95.801,91	4.095.486,25	3.999.684,34
0.2	Burgerzaken	1.527.624	5.372.834	3.845.210	2.215.403	6.029.609	3.814.206	2.284.000,94	5.813.619,18	3.529.618,24
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.116.468	2.323.976	1.207.508	2.819.910	4.434.650	1.614.740	2.437.112,23	4.121.162,13	1.684.049,90
Programma 10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen										
0.4	Overhead	1.417.790	42.242.646	40.824.856	1.417.790	44.263.886	42.846.096	1.554.899,19	46.884.745,78	45.329.846,59
0.5	Treasury	16.462.733	-2.217.739	-18.680.472	17.262.882	-1.733.803	-18.996.685	17.213.466,26	-1.666.245,62	-18.879.711,88
0.61	OZB woningen	14.899.655	880.245	-14.019.410	14.829.655	934.060	-13.895.595	14.835.996,55	927.980,45	-13.908.016,10
0.62	OZB niet-woningen	17.496.650	409.602	-17.087.048	18.401.650	429.738	-17.971.912	18.420.494,00	428.507,68	-17.991.986,32
0.64	Belastingen overig	142.000	428.838	286.838	142.000	441.703	299.703	133.252,84	443.077,79	309.824,95
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	147.925.098	0	-147.925.098	178.580.685	0	-178.580.685	182.343.484,09	0,00	-182.343.484,09
0.8	Overige baten en lasten	7.324.927	7.205.351	-119.576	0	829.160	829.160	28.977,16	1.850.786,01	1.821.808,85
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	627.000	627.000	0	745.000	745.000	0,00	773.148,00	773.148,00
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	10.448.982	10.448.982	0,00	15.404.864,07	15.404.864,07
Totaal programma voor bestemming		330.163.237	337.156.751	6.993.514	354.228.543	365.587.897	11.359.354	372.604.617,51	380.756.967,61	8.152.350,10

7.7 Bijlage Rapportage begrotingsrechtmatigheid

De onafhankelijke accountant oordeelt over zowel de getrouwheid van de jaarstukken als over de rechtmatigheid van de bestedingen. De onafhankelijke accountant baseert zijn controleactiviteiten mede op het door uw raad vastgestelde “Controleprotocol jaarrekening 2022”. Hierin is ook een relatie gelegd met het begrotingscriterium in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Het begrotingscriterium wordt als volgt gedefinieerd:
“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s. In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Begrotingsoverschrijdingen worden door de onafhankelijke accountant echter niet altijd meegenomen in de overweging om al of niet een goedkeurende verklaring te geven. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen òf respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd.

Rechtmatigheidsaspecten afwijkingen programmarekening 2022
Tijdens het samenstellen van de jaarrekening zijn er op een viertal programma’s overschrijdingen geconstateerd. In onderstaande tabel hebben we deze overschrijdingen nader toegelicht en geanalyseerd.

Programma	Overschrijding	Toelichting	Conclusie rechtmatigheid
3	165 N	De overschrijding wordt veroorzaakt doordat enkele werkzaamheden die gepland waren voor eerdere jaren in 2022 zijn uitgevoerd zonder dat hier in de begroting rekening mee was gehouden.	Onrechtmatig. De raad wordt gevraagd deze overschrijding voor het vaststellen van de jaarrekening te accorderen waardoor deze dan niet meeweegt in het oordeel van de accountant.
6	3.591 N	De overschrijdingen worden veroorzaakt door meer bestedingen dan begroot in het kader van de energietoeslag, de opvang van Oekraïners binnen de gemeente en de vergoeding aan het COA. Ten aanzien van deze overschrijdingen geldt dat er ook extra baten tegenover deze overschrijdingen aan de lastenkant staan.	Onrechtmatig. Weegt echter niet mee in het oordeel van de accountant aangezien er extra baten tegenover deze lasten staan.
8	7.406 N	De overschrijding wordt veroorzaakt doordat er extra verkopen zijn gedaan ten opzichte van waar in de begroting 2022 rekening mee was gehouden. Deze verkopen lijden tot zowel een voordeel (verkoopopbrengst) als een nadeel (afname boekwaarde). Er staan dus baten tegenover deze overschrijding. Daarnaast is er sprake van een overschrijding op de subsidie woningbouwimpuls. Ook voor deze overschrijding staan baten tegenover.	Onrechtmatig. Weegt echter niet mee in het oordeel van de accountant aangezien er extra baten tegenover deze lasten staan.
10	3.732 N	De overschrijding wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het vormen van een nieuwe voorziening (de voorziening verlofsparen die met ingang van 2022 verplicht is op grond van het BBV) en het bijstellen van de bestaande voorziening dubieuze debiteuren.	Onrechtmatig. De raad wordt gevraagd deze overschrijding voor het vaststellen van de jaarrekening te accorderen waardoor deze dan niet meeweegt in het oordeel van de accountant.

Rechtmatigheidsaspecten afwijkingen investeringen 2022
Ultimo 2022 is er sprake van één overschrijding op investeringen met een omvang van € 1.360.000 Er zijn woonunits aangekocht voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne zonder dat hier voldoende krediet voor beschikbaar was. De raad wordt gevraagde deze overschrijding voor het vaststellen van de jaarrekening te accorderen waardoor deze dan niet meeweegt in het oordeel van de accountant.

Samenvattend
Er is op totaalniveau sprake van een onrechtmatigheid van € 16.254.000 Hiervan heeft €14.894.000 betrekking op begrotingsoverschrijdingen en € 1.360.000 betrekking op kredietoverschrijdingen.
Van deze totale overschrijdingen is er voor € 10.997.000 sprake van extra baten die tegenover de overschrijdingen staan. Voor het restant van € 5.257.000 (€ 3.897.000 aan begrotingsoverschrijdingen en € 1.360.000 kredietoverschrijding) wordt de raad gevraagd deze overschrijdingen voor het vaststellen van de jaarrekening te accorderen waardoor deze dan niet meetellen voor het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.